

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

**ROZHODČÍ ŘÍZENÍ V RÁMCI PRAVIDEL MEZINÁRODNÍ
OBCHODNÍ KOMORY SE SÍDLEM V PAŘÍŽI (ICC)**
ARBITRATION ACCORDING RULES OF THE INTERNATIONAL
CHAMBER OF COMMERCE IN PARIS (ICC)

Odborný konzultant: prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc., DSc.

Tematický okruh: Mezinárodní právo soukromé

Uzavření rukopisu: 9. květen 2017

Autor: Mgr. Ivana Žilinčíková

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citované a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Dále prohlašuji, že práce obsahuje náležitý počet znaků vlastního textu v souladu s článkem IV Pravidel pro organizaci státní rigorózní zkoušky na Právnické fakultě Univerzity Karlovy.

V Praze, 09.05.2017

Mgr. Ivana Žilinčíková

Poděkování

Dovoluji si tímto srdečně poděkovat odborné konzultantce mé rigorózní práce prof. JUDr. Monice Pauknerové, CSc., DSc. za trpělivost a cenné odborné rady k věcné i formální stránce této práce, které mi udělila v průběhu jejího vypracování.

Mgr. Ivana Žilinčíková

Obsah

ROZHODČÍ ŘÍZENÍ V RÁMCI PRAVIDEL MEZINÁRODNÍ OBCHODNÍ KOMORY SE SÍDLEM V PAŘÍŽI (ICC)	1
Seznam skratek:	6
Úvod	8
1. Mezinárodní obchodní komora se sídlem v Paříži	12
1.1 Pojem a význam Mezinárodní obchodní komory	12
1.2. Národní výbor Mezinárodní obchodní komory v České republice	14
2. Mezinárodní rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži	19
2.1. Vznik a základní funkce Soudu ICC	19
2.1.1. Dozorovací funkce Soudu ICC	22
2.1.2. Struktura a členové Soudu ICC	23
2.2. Sekretariát Rozhodčího Soudu při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži	30
3. Pravidla rozhodčího řízení ICC a jejich struktura	31
3.1. Struktura rozhodčích pravidel ICC	35
3.2.1. Zásada autonomie vůle	36
3.2.2. Neveřejnost	39
3.2.3. Ústnost a písemnost	39
3.2.4. Právo být slyšen a vyjádřit se k meritu věci	40
3.2.5. Vázanost arbitráže mandatorními právními předpisy	41
3.2.6 Vázanost rozhodčího řízení mandatorními předpisy České republiky	43
4. Účastníci rozhodčího řízení podle Pravidel ICC	45
4.1 Způsobilost být účastníkem řízení	45
4.2 Vedlejší účastníci	46
4.3 Rozhodci a rozhodčí tribunál	47
4.3.1 Prohlášení a přijetí do funkce rozhodce	48
4.3.2. Způsobilost být rozhodcem	49
4.4. Postup při jmenování a schvalování rozhodců ICC	49
4.4.1. Rozhodování samorozhodcem	50
4.4.2 Potvrzení zvolených rozhodců Generálním tajemníkem	51
4.6. Výměna rozhodců	54
5. Rozhodčí smlouva (doložka)	55
5.1. Rozhodčí smlouva a její náležitosti	55
6. Průběh rozhodčího řízení vedeného dle Rozhodčích pravidel Mezinárodní obchodní komory	63
6.1. Arbitrabilita sporu	63
6.2. Nouzový arbitř	66

6.3. Zahájení a vedení řízení podle Pravidel ICC	70
6.4. Právo rozhodné pro rozhodčí řízení dle Pravidel ICC	79
6.4.1. Volba práva rozhodného pro arbitráž vedenou na území České republiky a nezbytnost aplikace unijních předpisů.	86
6.5. Soupis sporných otázek	95
6.7. Jazyk arbitráže	99
6.8. Způsob vedení rozhodčího řízení	100
6.9. Jednání ve věci, angl. hearings	102
6.10. Rozhodování dle principu Ex Aequo et Bono nebo Amiable Compositeur	105
6.11. Dokazování, důkazní dokumentace	108
6.11.1 Memoriále a záznamy	110
6.11.2. Včasnost podání	110
7. Rozhodčí nález	113
7.1 Lhůty pro vydání rozhodnutí	114
7.2. Forma rozhodčího nálezu	115
7.2.1. Odůvodnění	115
7.3.1. Nesouhlasná stanoviska	117
7.4. Uznávání a výkon cizích rozhodčích nálezů	118
7.5. Zrušení rozhodčích nálezů	131
8. Náklady řízení	135
8.1. Rozdělení nákladů řízení a záloha na náklady	135
Závěr	142
Seznam použité odborné literatury:	144
Summary	149
Abstrakt	151
Klíčová slova	151
Abstract	152
Key words	153

Seznam zkratek:

ICC

„International Chamber of Commerce“;

Mezinárodní obchodní komora

Pravidla ICC

„Arbitration Rules of the International Chamber of Commerce“; Rozhodčí

pravidla Mezinárodní obchodní komory v Paříži

Soud ICC

International Court of Arbitration“;

Rozhodčí soud při ICC

Sekretariát ICC

„Secretary of the ICC Court“;

Sekretariát Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře

ADR

“Alternative dispute resolution“

Alternativní metody řešení sporů

ZMPS

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, v platném znění

OSŘ

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění

ZRŘ

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a rozhodčím soudu, platném znění

OZ

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

UNCITRAL

United Nations Commission on International Trade Law; Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo

Evropská úmluva

Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži 1961, vyhl. č. 176/1984 Sb. Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů uzavřená 10. června 1958 v New Yorku

Newyorská úmluva nebo také „NÚ“

LZPS	Zákon č. 2/1993 Sb., Listiny základních lidských práv a svobod, v platném znění
LCIA	London Court of International Arbitration – Londýnský mezinárodní rozhodčí soud
Římská úmluva	Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřená k podpisu v Římě dne 19. června 1980
Nařízení Řím I	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze 17. června 2008 o rozhodném právu pro smluvní závazky (Řím I)
Nařízení Řím II	Nařízení (ES) č. 864/2007 – právo rozhodné pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)

Úvod

Rozhodčí řízení neboli arbitráž je speciálním typem mimosoudního rozhodování sporů v rámci, kterého pravomocí rozhodovat je nadána nezávislá a nestranná osoba arbitra. Rozhodčí řízení nabývá v posledních desetiletích na významu nejen svojí nadčasovostí ve srovnání s často těžkopádným a zdlouhavým řízením soudním, ale i svojí stejnoměrnou právní silou, větší efektivitou a neposledně i nižšími finančními nároky kladenými na účastníky rozhodčího řízení. Toto téma jsem zvolila zejména proto, že Mezinárodní rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži je světoznámou rozhodčí institucí, jejíž funkce vyplývá z funkce Mezinárodní obchodní komory. Ta představuje vrcholovou instituci s oborem dohledu a směrodatnosti trhového režimu mezinárodních obchodních vztahů. V rámci Mezinárodní obchodní komory se konají zasedání, na kterých jsou přijímány rámcové dohody o pravidlech a zásadách obchodního styku, úmluvy, jejich dodatky a zároveň i změny některých již přijatých ustanovení Pravidel ICC. Pravidla ICC se aplikují na ty obchodněprávní spory, ve kterých si to tak jejich účastníci výslovně ujednali, a to formou rozhodčí doložky nebo rozhodčí smlouvy, rozhodcem nemusí být nutně odborník jmenovaný ze seznamu národních výborů, které mají povahu detašovaných pracovišť Soudu ICC.

Tato rigorózní teze je snahou o přiblížení významu a podání podrobného popisu Mezinárodní obchodní komory, Soudu ICC a Pravidel ICC, které tato mezinárodní instituce vydává, a dle kterých se postupuje ve všech rozhodčích řízeních na světě, ve kterých si strany sjednaly jejich aplikaci v rozhodčí doložce nebo rozhodčí smlouvě. Popisu ICC a Soudu ICC se věnuji v prvních dvou kapitolách. Pravidla ICC a jejich principy analyzuji v kapitole 3. Následná kapitola 4 se dotýká účastníků řízení, a to jak na straně žalobce a žalovaného tak i členů rozhodčího tribunálu. Kapitola 5 se orientuje na rozhodčí smlouvu její význam a náležitosti pro formální platnost. Následná kapitola 6 obsahuje proces řízení samotného s popisem základních zásad řízení a analýzou problematiky důsledků volby práva rozhodného pro rozhodčí řízení. Popis rozhodčího nálezu jako meritorního rozhodnutí, jeho platnost a proces jeho uznávání a vykonatelnosti dle Newyorské úmluvy podávám v kapitole 7. Neopomínám ani otázku nákladů arbitráže, kterým je věnována poslední kapitola 8 této práce.

Arbitráž je způsob řešení a forma rozhodování zejména obchodněprávních sporů, kde je rozhodčí senát nadán pravomocí k jejich rozhodování na základě písemné soukromoprávní

dohody smluvních stran – obchodních partnerů jako budoucích účastníků sporu. I když pravomoc arbitra je odvozená hlavně od práva státu a dalších mezinárodních dohod, které právní systém norem upravujících rozhodčího řízení zastřešují a dávají rozhodčím nálezům náležitou právní sílu pro jejich vykonatelnost. Specifika a imperativní předpisy národních právních řádů se v rozhodčím řízení aplikují v případech, kdy se na území daného státu rozhodčí řízení koná – *lex fori*, anebo když byl takový právní řád zvolen jako právo rozhodné pro daný obchodněprávní vztah. Rozhodčí řízení je téměř nezávislé na soudní řízení a tím i celkově na státní moci, této charakteristické vlastnosti říkáme delokalizace. Paradoxně intervence soudu přichází vhod tam, kde je povolána na základě žaloby na přezkum některé ze stran sporu, která se neztotožnila s konečným rozhodčím nálezem a považuje ho za v rozporu se zásadami řádného obchodního styku a spravedlivého procesu. Požadavek na zachování všech zásad spravedlnosti zejména rovnosti účastníků, autonomie jejich vůle, práva být slyšen a zásadu kontradiktornosti vyžaduje i český právní řád, a tak jak dle článku 38 Listiny tak dle přímo aplikovatelné Evropské úmluvy pro ochranu lidských práva a svobod a jejího článku 6.

Rozhodčí řízení je určitým protipólem řízení před obecními soudy a také myšlenka jeho vzniku byla inspirována nedostatky soudního řízení. V 18. století v období rozmachu mezinárodního obchodu a průmyslové revoluce bylo záměrem inteligence a vládních vrstev vytvořit řízení, které by zjednodušilo a urychlilo průběh jednání o sporech mezi obchodníky, které vzešly z nedostatečného plnění smluvních podmínek nebo porušením obchodních zvyklostí. Prvotní rozvoj rozhodčího řízení byl podporován také narůstajícím počtem hospodářských kauz, které běžné obecné soudy nebyly schopny řádně a efektivně rozhodovat z důvodu nedostatku zkušeností rozhodujících soudců s problematikou mezinárodního obchodu nebo z důvodů velkých průtahů v těchto typech řízení a nákladech na jejich zpracování. Je zřejmé, že vůle vytvořit nový způsob rozhodování sporů mezi obchodníky a dalšími účastníky trhu, vyvstala zejména z důvodu snahy o urychlení rozhodování obchodních sporů a návratu obou obchodních partnerů do běžných kolejí obchodního styku a tím přispět k neomezené cirkulaci nabídky a poptávky. V zájmu zakladatelů rozhodčího řízení bylo také zachovat kontinuitu a rozvoj hospodářství, aby obchodníci, výrobci a přepravci či jiní účastníci trhu nezůstali kvůli vzniknutému sporu dlouhodobě omezeni a neschopni vyřizovat další objednávky, ale aby byli co nejrychleji zpět při výkonu své podnikatelské činnosti a stali se opět plnohodnotnými účastníky trhu.

První případy rozhodování sporů neutrální třetí osobou – rozhodcem jsou známy již z 18. století, kdy probíhala do té doby největší průmyslová revoluce, která měla za následek celosvětový rozmach nových obchodních vztahů a zvyklostí. V tak dynamickém prostředí světové výroby a obchodu, bylo nezbytné najít způsob jak efektivně, a přitom rychle řešit spory mezi obchodními partnery, k nimž docházelo čím dál častěji, a to zejména z důvodu nejednotnosti právních úprav obchodních pravidel a jednotlivých ustanovení právních systémů jejich domovských států a také i z deliktů různorodé civilní povahy. Jako rychlé a spravedlivé řešení takových případů se jevilo rozhodování nezávislou a nezaujatou osobou, která později získala pojmenování arbitr neboli rozhodce. Řízení vedené a rozhodované rozhodcem bylo uskutečňované obvykle bez průtahu a s nižšími náklady, a proto se zakrátko stalo ideální variantou k soudnímu řízení, které vstoupilo do novodobé historie jako řízení rozhodčí nebo arbitráž. V současnosti, kdy je víc než kdy jindy zřetelná světová globalizace, jak hospodářská, tak kulturní se dole vyskytují snahy o zjednodušení a sjednocení procesních postupů pro řešení konfliktů vzešlých z obchodněprávních vztahů na vnitrostátní i mezinárodní úrovni. Pravidla rozhodčího řízení vydaná Mezinárodní obchodní komorou se sídlem v Paříži takový sjednocující model bezpochyby představují. Za tímto účelem byly již v průběhu předcházejících století přijímány bilaterální i multilaterální úmluvy a dohody, které měly docílit zjednodušení a přehlednost obchodních vztahů i vztahů společenských.

K nejvýznamnějším mezinárodním sjednocujícím aktům patří bezpochyby Ženevský protokol o doložkách o rozsudím z roku 1923, který byl významnou snahou o unifikaci oblasti rozhodčího řízení, jeho smyslem bylo zabezpečit jednak uznávání rozhodčích smluv soudy, jednak vykonatelnost rozhodčích nálezů a Ženevská úmluva o vykonatelnosti cizích rozhodčích výroků všem se souhrnně říká Ženevské protokoly. Ženevský protokol byl limitován ve svém rozsahu a účincích, nedotýkal se problematiky mezinárodní vykonatelnosti, smluvní strany byly pouze zavázány zabezpečit vykonatelnost rozhodčích nálezů na svém území prostřednictvím státních orgánů v souladu s vnitrostátními právními předpisy¹. Dalším významným sjednocovacím dokumentem je Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů uzavřená dne 10. června 1958 v New Yorku na konferenci Organizace spojených národů o mezinárodní obchodní arbitráži, která pro Českou republiku nabyla účinnosti 10. října 1959. Co do významu nezaostává ani Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži přijata dne 21. dubna 1961 v Ženevě ratifikovaná

¹ROZEHNALOVÁ, N., *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*, 2 vyd., Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 83.

prezidentem Československé republiky dne 21. září 1963. Do skupiny sjednocující úprav rozhodčího řízení nelze opomenout zařadit ani Vzorové zákony Komise OSN pro mezinárodní právo (United Nations Commission on International Trade Law) tzv. UNCITRAL.

Rozhodčí řízení je v dnešní době využíváno zejména pro řešení a rozhodování sporů mezi obchodníky ve vnitrostátním i mezinárodním obchodním styku, avšak čím dál tím víc se rozhodčí řízení zahajuje i ohledně sporů ze vztahů pracovněprávních a rodinných. V českém právním řádu bylo mezinárodní rozhodčí řízení upraveno v zákoně č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů, který připouštěl rozhodčí řízení jen v obchodních vztazích s mezinárodním prvkem, tudíž využití rozhodčího řízení bylo značně omezené. S přijetím zákona o rozhodčím řízení došlo od 1.1.1995 k jeho rozšíření i na spory "čistě vnitrostátní." Otázky související s mezinárodním rozhodčím řízením byly upraveny v části páté zákona. Vzhledem ke specifikacím úpravy byla ustanovení týkající se mezinárodního rozhodčího řízení nově zařazena do ZMPS².

Jak již bylo uvedeno dříve, předpokladem zahájení rozhodčího řízení je platně sjednaná a uzavřená rozhodčí doložka, která bývá nejčastěji součástí návrhu obchodněprávní nebo pracovněprávní smlouvy. Rozhodčí doložku lze zakomponovat i do nepojmenovaných smluv pro obě formy platí pravidlo, že v případě vzniku sporu z důvodu porušení smluvní povinnosti, bude k rozhodování příslušný rozhodce nebo rozhodčí senát. Konkretizaci rozhodčí instituce či přímo osoby rozhodce lze vymínit již v doložce, případně lze její bližší specifikaci ponechat na dobu vzniku sporu. Rozhodčí řízení založené rozhodčí doložkou či smlouvou se odůvodněně jeví jako praktický a efektivní způsob, jak získat alespoň část splatných pohledávek a tím se vyhnout často zdlouhavému i několik let trvajícimu řízení před obecními soudy. Dnešní každodenní realita vyžaduje rychlé a flexibilní jednání, proto jsou i na osoby rozhodců a jejich odbornost kladeny vysoké nároky, které mají zaručit, aby řízení ohledně určitého typu smluv a z nich vzešlých sporů proběhlo co možná nejrychleji, korektně a profesionálně. Rozhodčí řízení je oblíbené zejména pro svoji přehlednost, srozumitelnost, diskrétnost a jednoinstančnost, co znamená, že proti rozhodnutí, které nabude právní moci, již není možné se dále odvolávat a tím oddalovat jeho vykonatelnost.

Arbitráž podle Pravidel ICC má velký význam rovněž při rozhodování sporů z investičních smluv mezi stranami, kterými jsou zahraniční investiční korporace a státy na

² PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol., *Zákon o mezinárodním právu soukromém, Komentář, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s.754.*

jejichž území se investice realizuje. Česká republika se rovněž účastnila jako hlavní strana sporu několika arbitráží konaných podle Pravidel ICC, jednalo se zejména o předmětné investiční spory, jako jednu z nejznámější uvedu kauzu *Česká republika versus Nomura*, kdy Česká republika musela vyplatit společnosti Nomura 3,6 miliard z původně požadovaných 40 miliard. Nomura koupila 46 procent akcií banky IPB, která zkrachovala a následně byla podřazena pod nucenou správu Československé obchodní banky, a.s., která ji posléze zcela převzala. Nomura prosadila svá tvrzení, že ze strany České republiky došlo k porušení dohod o ochraně investic.

Česká republika byla rovněž neúspěšná v arbitráži konané proti firmě Diag Human, které musela vyplatit odškodné ve výši 8,33 miliardy korun za to, že jí na počátku 90. let zničila její obchody s krevní plazmou, firma původně požadovala 14 miliard. V arbitrážích konaných dle Pravidel ICC byla Česká republika úspěšná ve sporech proti Williamu Nagelovi, britský podnikatel, který si stěžoval na postup státu při výběrovém řízení na udělení licence na provozování sítě GSM. Dále lze zmínit úspěch České republiky ve sporu s kanadskou společností Frontier Petroleum Services z roku 2010, ta si nárokovala po České republice náhradu škody za zmařenou investici do letecké společnosti LET.

Posledně vyhraným sporem, který se rovněž týkal zmařené investice, byl veden s německou investiční společností ECE, developer měl za to, že z důvodu porušení dohody na ochranu investic a postupů správních orgánů České republiky jí vznikla škoda 1,8 miliard českých korun, jejíž náhradu si nárokovala vůči České republice. Společnost totiž upustila od realizace projektu poté, co nastaly komplikace s vydáním územního plánu a stavebního povolení a prodlení v pokračování projektu. Pochybení státních orgánů České republiky se však neprokázalo, a proto byla žaloba společnosti zamítnuta a České republice náležela náhrada nákladů řízení. Bez nějakých dalších sofistikovaných analýz lze uzavřít, že účastníci v rozhodčích řízeních dle Pravidel ICC očekávají dvě praktické věci. První, že adoptováním rozhodčí doložky ICC v jejich obchodněprávní smlouvě se vyhnou zdlouhavým a neflexibilním řízením před obecními soudy a za druhé, že mezinárodní rozhodci mají pravomoc nahradit určitá ustanovení pravidel ICC vůlí stran a přizpůsobit tak celý proces řízení co nejvíce jejich zájmům.

1. Mezinárodní obchodní komora se sídlem v Paříži

1.1 Pojem a význam Mezinárodní obchodní komory

Mezinárodní obchodní komora se sídlem v Paříži je jednou z nejvýznamnějších organizací s celosvětovou působností, jejíž členové pocházejí z více než 150 různých států světa. Nabytí členství v Mezinárodní obchodní komoře vyžaduje pevnou lokální strukturu obchodních partnerů podnikatelů, kteří mohou působit jako její představitelé a reprezentanti v rámci konkrétního státu. Mezinárodní obchodní komora zastupuje zájmy podnikatelů ze všech sektorů hospodářství a hájí jejich obchodní zájmy i postavení prostřednictvím vyjednávání se zástupci nejvyšších orgánů zemí a světovými institucemi. Její prioritní funkcí je propagace a podpora rozvoje mezinárodního obchodu, investic a analýza chodu tržní ekonomiky. Komora vytváří pravidla a principy aplikované na obchodní transakce po celém světě a v souvislosti s tím vykonává rozsáhlou publikační činnost. Ve spojitosti s Organizací spojených národů má Mezinárodní obchodní komora poradní statut nejvyšší úrovně.

Mezi sektorové a technické problémy, které Komora řeší, patří finanční služby, pojišťovnictví, informační technologie, telekomunikace, etika podnikání, marketing, životní pojištění, energetika, doprava, problematiky duševního vlastnictví, konkurence a řada dalších³. Významnou součástí Soudu ICC je jeho síť Národních výborů, které jsou přítomny téměř ve všech členských státech jako detašované pracoviště centrály ICC. Národní výbory fungují jako samostatné organizační složky, z nichž každá si volí své reprezentanty do Světového sněmu Mezinárodní obchodní komory, který je vedoucím a řídicím orgánem Mezinárodní obchodní komory – ICC. Na Světovém sněmu jsou pak voleni její představitelé jako členové Výkonné rady Komory, předseda Komory a Generální tajemník, který dohlíží na chod stálého Sekretariátu ICC založeného již v roce 1919 v Paříži. Sekretariát ICC v dnešní době zahrnuje i Asijskou přidruženou kancelář v Hong-Kongu existující od roku 2003. Mezinárodní obchodní komora mimo jiné vydává standardy k proclení tovaru a návody k přechodu zboží přes kontrolní mechanismy za účelem sjednocení postupů a svojí činností podněcuje k zahájení dialogu mezi dalšími státními obchodními institucemi a světovými organizacemi jako například Organizace spojených národů a její suborganizace, orientované na světový obchod.

Mezinárodní obchodní komora je multikulturální nestátní mezinárodní organizací, která v sobě zahrnuje rozsáhlou celosvětovou strukturu obchodněprávních orgánů řídicích mezinárodní obchodní styk. V rámci její struktury jsou také řešeny a rozhodovány obchodněprávní spory na nejvyšší úrovni postupem podle procedurálních pravidel vydaných

³ ŠUBERT, M., *Vzorová mezinárodní kupní smlouva, The ICC Model International Sale Contract, ICC Česká republika, Mezinárodní obchodní komora, Celosvětové obchodní organizace, 1. vyd., 2006, s. 1.*

přímo Komorou. Mezinárodní obchodní komora byla jednou z prvních mezinárodních institucí, která se myšlenkou vzniku a rozvoje mimosoudního řešení sporů, zejména rozvojem rozhodčího řízení na mezinárodní úrovni začala zabývat a spravuje a koordinuje jej dodnes. Mezinárodní obchodní komora hraje důležitou roli zejména při specifikaci a zavádění Pravidel pro vedení rozhodčího řízení a také při vytváření rozhodovacích orgánů.

Po institucionalizaci soudního tribunálu Mezinárodního rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře v roce 1919 byly následně v roce 1922 vydány první Pravidla rozhodčího řízení ICC v anglickém a francouzském jazyce, které jsou od počátku jejího fungování pracovními jazyky Komory. Pravidla ICC byla v historickém vývoji z důvodu celosvětových hospodářských a politicko – sociálních změn, několikrát novelizována, a to v roce 1927, 1931, 1933, 1939, 1947, 1955, 1975, 1988 a v roce 1998, nejnovější znění Pravidel Komora přijala a vydala do praxe březnu roku 2017. Při novelizaci stávajících ustanovení Pravidel či vytváření nových se teleologicky prolínají nově nabyté ekonomicko-hospodářské poznatky s obchodními zvyklostmi a zkušenostmi s rozhodovací praxí Soudu ICC, tak aby nové vydání odpovídalo nejnovějším trendům a potřebám účastníků mezinárodního obchodního styku a potřebám arbitráže. Po zahájení činnosti Soudu ICC byl, zaznamenám bezprecedentní nárůst poptávky po využití služeb rozhodčího tribunálu ICC zejména při řešení a rozhodování sporů mezinárodního obchodního styku. K tomuto nebývalému „boomu“ došlo společně s expanzí obchodu do dalších sfér hospodářství zejména z důvodu průmyslových revolucí a neustálých socio – demografických změn, proto si trend mezinárodního rozhodčího řízení udržuje rostoucí tendenci i v posledních letech a stalo se tak běžnou metodou řešení obchodněprávních sporů.

V období po druhé světové válce v roce 1955 Komora přijala první nejrozsáhlejší novelizaci Pravidel rozhodčího řízení ICC. Rok po svém založení obdržel Sekretariát Soudu ICC pouze něco přes třiatřicet žalobních návrhů na zahájení rozhodčího řízení přibližně o padesát let později, byl počet zahájených řízení celkem o dvě stě procent vyšší sčítaje 600 případů.

1.2. Národní výbor Mezinárodní obchodní komory v České republice

Národní výbor ICC v České republice je orgánem, kterého úkolem je především podporovat české podnikatele a investory a pomáhat jim proniknout do struktury světového obchodního styku prostřednictvím Mezinárodní obchodní komory v Paříži. Dle článku 2 Stanov Národního výboru ICC ČR je tento právnickou osobou založenou dle §§ 20 písm. f) až 20j) zákona č. 40/1964 Sb., starého občanského zákoníku (nyní § 226 OZ), přičemž

sdružuje podniky a právnické osoby s mezinárodními obchodními aktivitami a exportním hospodářským zaměřením. V rámci své činnosti Národní výbor ICC ČR aktivně spolupracuje na přípravě stanovisek k tématům zasílaných centrálou Soudu ICC k posouzení a zároveň se snaží agendu projednávanou na platformě Komory ICC ovlivňovat tak, aby odpovídala také zájmům jeho členů.⁴ Těmto buňkám Mezinárodní obchodní komory, které jsou rozmístěny téměř v každém členském státě nelze ubrat na významu. Mají osvětovou a informační funkci ve vztahu k Mezinárodní komoře a zájemců o podnikání v zahraničí nebo o spolupráci se zahraničními podnikateli. V souvislosti s funkcí Soudu ICC jsou to právě Národní výbory, které navrhují rozhodce k jejich jmenování za členy Soudu ICC a také vedou seznamy rozhodců, kteří mohou být jmenováni do rozhodčích senátů v případě, že se vzhledem ke všem okolnostem jeví jako vhodní kandidáti. Soud ICC může v případě potřeby, např. když si strany ne zvolily členy rozhodčího senátu, vyzvat jednotlivé výbory k tomu, aby navrhly rozhodce ze svých seznamů, které považují za vhodné kandidáty pro rozhodování daného sporu, a to i opětovně.

Národní výbory mají také publikační a vzdělávací funkci, kterou uskutečňují prostřednictvím organizování seminářů a setkání se zkušenými podnikateli nebo reprezentanty zastupitelských úřadů, konzuly a ambasadory v rámci, kterých mohou podnikatelé vzájemně konfrontovat své zkušenosti a sjednávat obchodní spolupráci. Národní výbor v každém členském státě si volí svého předsedu, který je zodpovědný za reprezentování výboru navenek a působí jako zprostředkovatel při styku se zahraničními institucemi při budování a upevňování vztahů v rámci společného obchodního partnerství. Usiluje o prosazování obchodně partnerských zájmů výboru na území státu, ale i na půdě Mezinárodní obchodní komory před ostatními zástupci členských států. Každý výbor zřizuje také sekretariát, kterému přísluší správa účetních a organizačních záležitostí výboru jako i komunikace se zájemci o účast na školicích a obchodních akcích organizovaných výborem. Sekretariát plní také osvětovou funkci, kdy informuje zájemce o nových skutečnostech týkajících se činnosti výboru a reaguje na jejich dotazy. Sekretariát vede jmenný seznam odborníků, kteří působí jako rozhodci a mohou být ustanoveni za členy rozhodčího senátu v případech, kdy si je strany nesjednaly samy a Soud ICC uzná za vhodné z důvodu místa konání rozhodčího řízení nebo z jiného důvodu, aby spor rozhodoval specialista registrovaný u výboru v České republice.

⁴ Česko. Národní výbor Mezinárodní obchodní komory v České republice se sídlem Freyova 27, 190 00 Praha 9, internetová stránka dostupná na <http://www.icc-cr.cz>, navštíveno dne 13.11.2016

Dalším orgánem zřizovaným výborem je výkonná rada a dozorčí rada. Výkonná rada má 7 členů a je zodpovědná za plnění závazků výboru plynoucí z Dohody o ustanovení výboru ICC v České republice vůči samotné Komoře ICC. Schází se čtyřikrát ročně a rozhoduje ve věcech, které nebyly Stanovami svěřeny do pravomoci Valné hromady. Výkonná rada rovněž volí členy do orgánů výboru, kterými jsou kontrolní výbor, dozorčí výbor. Národní výbor působící v České republice je bezpochyby významným centrem rozvoje mezinárodního obchodu a osvěty vůči domácím podnikatelům a investorům. Prostřednictvím organizovaných setkání a seminářů se velkou mírou podílí na obecním rozvoji mezistátní spolupráce v rámci obchodu a průmyslu. Národní výbor ICC působí i jako fórum pro sdílení názorů a otázek v problematice mezinárodního obchodu a mezinárodního rozhodčího řízení a jiných alternativních forem řešení sporů. Úkolem Národního výboru je především podávat návrhy na úpravu pravidel rozhodčího řízení ICC a pravidel ADR, vyhotovovat odborné posudky, vést poradní zasedání a zajišťovat další formy mimosoudních řešení sporů. Národní výbor mimo jiné také neustále sleduje právní a faktické aspekty vývoje rozhodčího řízení a jiné způsoby řešení sporů s mezinárodním prvkem a zkoumá je s ohledem na současnost a potřeby Mezinárodní obchodní komory a Soudu ICC a na základě získaných poznatků vydává zprávy, směrnice a doporučení vyhodnocovány v celosvětovém měřítku.

1.3. Alternativní řešení sporů (Alternative Dispute Resolution)

Mezinárodní obchodní komora nabízí ucelený systém alternativně řešených sporů tzv. *alternative disputes resolution*. Pravidla s názvem ICC ADR Rules vydávaná Komorou obsahují celkem čtyři druhy doložek. Různě formulované doložky odkazují na užití pravidel ADR, v případě vzniku sporu pro tento způsob řešení sporu platí obligatorní lhůta, ve které musí být spor ukončen, ta činí 45 dní. V případě, že spor podle pravidel ICC ADR není vyřešen v této lhůtě, nařizuje se postoupit spor do rozhodčího řízení vedeného podle Pravidel ICC⁵. Jako alternativní způsoby řešení sporů označujeme všechny způsoby řešení sporů, které žádné fázi řízení nevyužívají moci veřejné k zajištění pomocných či kontrolních funkcí. Základem pro zahájení tohoto typu řízení je dobrovolná dohoda stran účastnit se na řízení, kterého výsledkem je pouze dohoda o plnění, o náhradě škody či o adaptaci původní smlouvy.

V rámci ADR se obvykle mediátor nesnaží o zhodnocení právní situace stran jako takové, spíše se orientuje na hledání kompromisu odpovídajícího hospodářským či jiným

⁵ ROZEHNALOVÁ, N., *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*, 2 vyd., Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 40.

zájmům obou stran. Novým trendem souvisejícím s tímto způsobem rozhodování je zájem států či mezinárodních organizací na jeho právní regulaci⁶. Rozhodčí pravidla ICC samy o sobě přímo nepopisují jiné mimosoudní způsoby řešení sporů, do skupiny alternativních metod řešení sporů pomocí třetí osoby tzv. *alternative dispute resolutions* patří řada prostředků typu mediace, konciliace⁷, expertízy, mini-trial, pre-referee, technická expertíza, Schiedsgutachten, quality arbitration, adjudication⁸, apod. Bližším rozborem těchto metod se v mé práci nezabývám z důvodu rozsáhlosti hlavního tématu. Soubor pravidel ADR byl přijat Komorou ICC na speciálním shromáždění v roce 2002, nahradily tak do té doby platná speciální Pravidla volitelného smíru (tzv. *Rules of optional conciliation*), které byly v platnosti již od roku 1922. Cílem ADR je přátelské urovnání sporu za účasti třetí osoby „neutrála“ pod záštitou rozhodčí instituce v tomto případě Soudu ICC. U mediace a řízení podle ADR dochází k urovnání sporu bez vydání pravomocného rozhodnutí nebo rozhodčího nálezu, který by byl zákonem vykonatelný.⁹ To je zcela zásadní rozhodnutí. Pro zdárný průběh řešení sporu podle pravidel ICC ADR je nevyhnutelné, aby strany byly plně svolné k vzájemným vyjednáváním, komunikovaly otevřeně s neutrálem (nezaujatou třetí osobou) a poskytly mu úplné informace nejen o svých obchodních společnostech, ale také o okolnostech vzniku a trvání daného sporu. Je důležité poznamenat, že neutrál nemůže být následně ustanoven do funkce rozhodce v případě, že spor nebyl vyřešen dohodou v rámci řízení ADR a byl následně postoupen do rozhodčího řízení.

V Českém právním řádu jako alternativní metodu urovnání sporu lze uvést mediaci, kterou přímo upravuje zákon č. 202/2012 Sb. Mediátorem, může být fyzická osoba s ukončeným právnickým vzděláním, která úspěšně složila advokátní zkoušky a mediační zkoušky. Mediátor musí být částečně také psycholog a vnímat nejen faktické skutečnosti a právní problémy mediovaného sporu, ale také psychické rozpoložení účastníků povětšinou rodinných sporů nebo naopak v případě mediace mezi podnikatelskými subjekty jejich intenci na rychlém rozhodnutí sporu a navrácení ušlého zisku. V případech, kdy určité

⁶ ROZEHNALOVÁ, N., *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*, 2 vyd., Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 14.

⁷ O definici a vymezení konciliace se zapříčinila Komise spojených národů pro mezinárodní obchodní právo (UNCITRAL). „Průvodce mediací a rozhodčím řízením pro obchodníky,“ vydaným Americkou arbitrážní asociací (AAA) poskytuje pro konciliaci i mediaci tuto definici: „Jedná se o proces, ve kterém třetí vůči stranám neutrální osoba asistuje stranám v dosažení jejich vzájemné dohody. Nemá pravomoc autoritativně vydat závazné rozhodnutí.“

⁸ ROZEHNALOVÁ, N., *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*, 2 vyd., Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 23.

⁹ DERAIS Y., SCHWARTZ, E.A. *A guide to the ICC Rules of arbitration*, vyd. Kluwer Law INT., 2005, s. 11.

procesní otázky nejsou v zákoně o mediaci upraveny, aplikuje se analogicky OSŘ. Mediaci nařídí soud v případech, kdy to uzná za vhodné, strany se však pro mediaci mohou rozhodnout i samy. Náklady hradí strany podle poměru úspěchu ve věci.

1.4 Přidružená pravidla k Pravidlům ICC

Dílo *Expertní stanoviska* vydaná v lednu 2003 je dokument obsahující pravidla, které upravují spolupráci Soudu ICC s externími odborníky různých vědních odborů a způsoby vyžádání jejich znaleckých posudků a názorů v případě jejich nezbytnosti při řešení některých otázek, či prokazování určitých tvrzeních důležitých pro řízení. Centrum ICC je odpovědné za výběr odborníků a znalců ustanovených k vypracování konkrétních odborných posudků týkajících se otázek plynoucích z daného sporu.¹⁰ Výjimečnými jsou i DOCDEX Pravidla ICC přijata v březnu 2002, DOCDEX Pravidla jsou administrovány ICC Centrem pro expertízu a vztahují se na speciální obor týkající se výhradně dokumentárních akreditivů, jsou včleněny do ICC jednotných pravidel a případů, tak jako další obdobné ICC nástroje.¹¹

Třetím dokumentem obsahujícím částečnou úpravu některé fáze řízení jsou *Dispute Board Rules* neboli Pravidla sporové komise platné a účinné od září 2004, která obsahují speciální úpravu urovnávání sporů vzešlých z porušení střednědobých nebo dlouhodobých kontraktů v průběhu jejich účinnosti, zejména ze smluv z oblasti stavebnictví a průmyslu.

Čtvrtým a posledním typem pravidel, které se vztahují na specifické případy řešení sporů v rámci systému ICC a Soudu ICC jsou pravidla spadající pod tzv. Postup předarbitrážního rozhodce (*Pre-Arbitral Referee*) z ledna 1990. Jedná se o výjimečný procesní institut na konci, kterého je vydané předběžné opatření nebo doporučení, které nemá povahu konečného rozhodčího nálezu, vydaného pověřeným arbitrem před zahájením řízení ve věci.

Předarbitrážní postup rozhodce lze zahájit pouze na základě platně uzavřené rozhodčí doložky. Strany si mohou zvolit předarbitrážního rozhodce, který byl jmenován do funkce předsedou Soudu ICC. Opatření přijata takovým rozhodcem jsou závazná do doby než rozhodce, soud nebo rozhodčí senát nerozhodne jinak. Pro aplikaci tohoto typu předběžného řízení se vyžaduje platně uzavřená dohoda stran, která je součástí příslušného smluvního dokumentu, případně její výslovné písemné sjednání později.

Tento institut je využíván zejména tam, kde je potřeba urychleně vyhodnotit rizika

¹⁰ *Diskuse o Pravidlech znaleckých expertíz, For discussion of the Expertise, Průvodce znaleckou expertízou, ICC Bulletin, vyd. 16, č. 1, 2005*

¹¹ Viz. DERAIS Y., SCHWARTZ, E.A. *op.cit.* s. 13.

vešlé ze sporu a přijmout příslušná opatření nutná pro stabilizaci situace a předejití vážnějším komplikacím způsobených vznikem sporu. Předarbitrážní rozhodce je oprávněn k prošetření a analýze skutečností sporu a jeho původu a k následnému přijetí opatření požadovaných smluvními stranami. Příručka Soudu ICC stanoví, že tento institut by v žádném případě neměl být chápán jako náhrada rozhodčího řízení či řízení soudního, jde především o potřebu upravit urychleně nekomfortní stav, který je v rozporu se zájmy stran a předejít tak vážnějším komplikacím. Proces předarbitrážního řízení se skládá ze čtyř částí, kterými jsou podání žádosti o určení předarbitrážního rozhodce, jmenování předarbitrážního rozhodce, postup v předarbitrážním řízení, přijmutí opatření.

Na základě žádosti stran podané prostřednictvím Sekretariátu ICC, předseda Soudu ICC jmenuje do osmy dnů ode dne doručení na jejich návrh, nebo dle vlastní volby vhodného rozhodce. Rozhodce následně provede analýzu veškeré přiložené dokumentace a podle zjištění a ověřených skutečností vyhodnotí spornou situaci a zváží přijmutí opatření k ochraně nebo obnově práv či k zajištění důkazů. Souhrnně lze říci, že v případě, že strany chtějí aplikovat některá z výše specifikovaných pravidel, musí se na tom výslovně dohodnout a uzavřít ohledně zvoleného typu řízení platnou písemnou dohodu či doložku jako součást jejich obchodní smlouvy. Rozhodčí doložka o aplikaci Pravidel ICC by v tomto případě nebyla proto dostačující. Český právní řád v rámci rozhodčího řízení dle ZRŘ neumožňuje, aby rozhodci kohokoliv donucovali k tomu, aby něco učinil, či něco vydal nebo strpěl¹². Toto pravidlo bude platit i pro předběžná opatření, kdy budou v největší míře využívány právě obecné soudy k provedení příkazů vydaných v rámci předběžného opatření.

2. Mezinárodní rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži

2.1. Vznik a základní funkce Soudu ICC

Komora ICC byla založena v roce 1919 jako společenství mezinárodně orientovaných obchodních korporací a organizací zastupujících jejich státy. Účelem jejího vzniku bylo zejména světové obrození mezinárodního obchodu, podpora aktivit mezinárodních organizací a vlád a také, že daná instituce sloužila jako prostředek, jakým se měla veřejnost informovat

¹² Srov. § 20 ZRŘ: *“Rozhodci mohou vyslýchat svědky, znalce a strany, jen když se k nim dobrovolně dostaví a poskytnou výpověď. Také jiné důkazy mohou provádět jen tehdy, jsou-li jim poskytnuty. Procesní úkony, které nemohou rozhodci sami provést, provede na jejich dožádání soud; soud je povinen dožádání vyhovět, nejde-li o procesní úkon podle zákona nepřípustný. Soud přitom učiní všechna rozhodnutí, která jsou k provedení dožádání potřebná.”*

o zvláštní business komunitě, která ji obklopuje¹³. Mezinárodní rozhodčí soud byl založen jako přidružená instituce k Mezinárodní obchodní komoře v roce 1923¹⁴. Od té doby se jeho struktura nezměnila, ale jeho funkčnost doznala značného rozmachu. Jeho hlavním úkolem je výkon dohledu nad veškerými rozhodčími řízeními konajícími se podle Pravidel ICC, a to v kterékoliv zemi, kdekoliv na světě. Zmíněné spory jsou zpravidla obchodněprávní povahy a účastníci řízení bývají příslušníky různých států často vzdálených několik tisíc kilometrů. Arbitři rozhodující o konkrétních sporech jsou jmenováni Soudem ICC nebo vybíráni samotnými účastníky. Vhodnost a kompetentnost rozhodců je následně ověřena a potvrzena samotným Soudem ICC. V rozhodčím řízení se postupuje vždy podle v té době platného znění Pravidel ICC, přičemž je podmínkou, že si strany tento postup předem svévolně ujednají a sepíší o něm rozhodčí doložku, která je součástí jejich obchodní smlouvy, případně následně po vzniku sporu uzavřením rozhodčí smlouvy.

V průběhu činnosti Soudu ICC nedoznal změny pouze počet arbitrážních řízení, ale došlo také ke změnám geografickým, týkajícím se zemí původu jednotlivých účastníků participujících na rozhodčím řízení. Zejména v prvních desetiletích existence Soudu ICC totiž pocházel největší počet účastníků ze Severo-atlantických států a států západní Evropy. Rozhodci byli z velké části Evropané a také místem konání arbitráže byla Evropa, zejména pak města ve Francii a Švýcarsku patřily k těm nejpreferovanějším. V průběhu osmdesátých let se národnostní portfolio účastníků řízení rozšířilo o státy Latinské Ameriky, Východní Evropy a Asie, ti v poslední době využívají čím dál víc institutu smíru či projednání a ukončení sporu formou přátelské dohody prostřednictvím *amiable compositaeur*. Mezi léty 1983 až 1992 v průměru 13 % účastníků bylo ze Severní Ameriky.¹⁵ ICC hraje významnou roli v investičních sporech při porušení bilaterálních investičních dohod uzavíraných výhradně mezi státy. V současnosti se obchodní spory vedené dle Pravidel ICC konají téměř ve všech částech světa a rozhodčí řízení ICC je vedeno a rozhodováno pod patronátem rozhodců stovek různých národností. Zejména z toho důvodu je univerzalita Pravidel ICC jejich významnou vlastností a také jejich koncepce byla navržena tak, aby mohly být aplikovány v právních systémech a rádech co největšího počtu států světa. Tyto skutečnosti zásadně ovlivnily základní strukturu Pravidel ICC, které se snaží poskytnout účastníkům

¹³ CRAIG W. L., PARK W. W., PAULSON J., *International Chamber of Commerce arbitration, second ed., 1990, Oceana Publication Inc., NY, London, Rome, s. 18.*

¹⁴ BRUHLER M. W. and WEBSTER Thomas H., *HANDBOOK of ICC ARBITRATION, Commentary, Precedents, Materials; SWEETSMAXWELL&Thomson, 2005, s. 14.*

¹⁵ COE J. J., Jr. *International commercial arbitration, American Principles and practices in Global Context, vyd. Transnational Publishers, 1997, s. 208.*

pouze rámcové materiální a procesní zásady a základní oporné body vedení rozhodčího řízení, tak aby nepřiměřeně neomezovaly jednotlivá práva účastníků dané smlouvou a právním řádem jejich států, ale kterých se účastníci rozhodčího řízení musí přidržívat, aby konečný nálezu vydaný v rámci konkrétního řízení byl platný i účinný. Pravidla, též přímo neurčují ani striktně nevymezují, zda by účastníci měly používat právní úpravu *common – law* nebo se řídit podle právních principů kontinentálních. Naopak všem účastníkům je poskytována největší možná volnost ve výběru místa konání arbitráže, ustanovování členů rozhodčího senátu a také při výběru rozhodného práva, dle kterého budou řešeny otázky neupraveny přímo Pravidly ICC. Fungující spojení takové flexibility a zároveň autonomie je znakem vysoké úrovně institucionální zainteresovanosti Komory a Soudu ICC.

Mnoho funkcí Soudu ICC jsou vykonávány kolektivně s takovým efektem, který činí z rozhodčího řízení ICC bezpochyby nejkontrolovanější dostupnou formu mezinárodního rozhodčího řízení.¹⁶ Míra angažovanosti Soudu ICC v jednotlivých sporech bývá občas kritizována,¹⁷ převážně je však tato kontrola pojímána spíše jako projev bezpečnosti¹⁸ a transparentnosti a také jako prostředek obrany proti neopodstatněným žalobám na přezkum a zrušení rozhodčího nálezu nespokojenými stranami. S ohledem na další rozhodčí instituce je pro Soud ICC výjimečné tzv. *skrutinium* – specifické sněmovní zasedání, na kterém Soud ICC přezkoumává správnost a soulad každého rozhodčího nálezu s Pravidly ICC.

Článek 27 Pravidel ICC stanoví, že Soud ICC musí schválit formu všech vydaných rozhodčích nálezů a případně může připomínkovat i jednotlivé body zkoumaného předběžného návrhu nálezu bez narušení autonomie rozhodců. Rozhodčí senát pak před vydáním finálního rozhodnutí musí rozhodčí nález podle těchto připomínek upravit a přizpůsobit, nemusí připomínky doslovně parafrázovat do výroku nebo odůvodnění znění rozhodnutí. Soud přímo neparticipuje na jednáních a rozhodování konkrétních sporů, působí zejména jako kontrolní a určující instituce.

V teorii i právní praxi rozeznáváme rozhodčí řízení ad hoc anebo institucionální arbitráž. V řízení ad hoc se strany sami dohodnou na rozhodnutí jejich sporu jedním nebo

¹⁶ DERAIS Y., SCHWARTZ, E.A. *A Guide to the ICC Rules of Arbitration*, vyd. Kluwer Law INT., 2005, s. 5., GRIGERA N., *The Power of the ICC International Court of Arbitration vis – a – vis Parties and Arbitrators* “ICC Ct. Bull., *Arbitráž v další dekádě – speciální doplněk*, rok 1999, s. 55.

¹⁷ DERAIS Y., SCHWARTZ, E.A. *A Guide to the ICC Rules of Arbitration*, vyd. Kluwer Law INT., 2005, s. 5., WETTER, *Momentální stav Mezinárodního rozhodčího soudu ICC: „An Appraisal“*, *Am.Rev. Int. Arb.*, Vyd. 1, číslo 1 (1990), s. 91.

¹⁸ DERAIS Y., SCHWARTZ, E.A. *A Guide to the ICC Rules of Arbitration*, vyd. Kluwer Law INT., 2005, s. 5., NARIMAN, *„Rozhodčí nálezy – Účinnost a výkon“*, *Globalizace a harmonizace pojmů v mezinárodní arbitráži (IFCAI 1996)* s. 168.

několika rozhodci, které si strany samy vyberou nebo je jmenuje stranami určená osoba. Je ponecháno na vůli stran, koho si za rozhodce vyberou i jaká procesní pravidla si pro konání rozhodčího řízení určí. Při výběru rozhodců i při výběru procesních pravidel jsou však strany vázány ustanoveními právních norem upravujících rozhodčí řízení území státu, kde se má rozhodčí řízení konat (tzv. *lex arbitri*.) Lex arbitri stanovuje požadavky na osobu rozhodce nebo náležitosti rozhodčí smlouvy. O institucionální arbitráži hovoříme tam, kde je rozhodčí řízení vedeno před stálým rozhodčím soudem. Zřizování stálých rozhodčích soudů podléhá právním předpisům státu, na jehož území má rozhodčí soud sídlo. V České republice mohou být od 1. dubna 2012 rozhodčí soudy zřízeny pouze jiným zákonem nebo jen tehdy, pokud jejich zřízení jiný zákon výslovně připouští. Podle předchozí právní úpravy mohly být rozhodčí soudy zřízeny na základě zákona. Čehož bylo zneužíváno vytvářením různých arbitrážních center, nebo rozhodčích soudů zpravidla ve formě obchodních korporací či sdružení, přičemž tyto korporace měly účastníky, kteří měli zájem o spravedlivé řešení jejich sporu, jelikož často to byly společnosti spolupracující, či přímo spřízněné s dodavateli, co se přičilo zájmům na respektování pravidel na ochranu spotřebitelů.¹⁹

Rozhodčí řízení podle Pravidel ICC se díky Soudu ICC řadí bezpochyby mezi institucionální arbitráže, přičemž se jedná o arbitrážní instituci historicky a ekonomicky nejvýznamnější a nejuznávanější, jelikož jak už jsem popsala, je nadán díky svému přidružení ke Komoře – ICC celosvětovou autoritou, která zaručuje rozhodčím nálezům vydaným podle Pravidel ICC mezinárodní vykonatelnost a uznatelnost.

2.1.1. Dozorovací funkce Soudu ICC

Administrativní funkce Soudu ICC uskutečňovaná směrem k mezinárodním arbitrážím konaným podle Pravidel ICC je jednou z primárních funkcí této světové rozhodčí instituce. Každé rozhodčí řízení vedené dle Pravidel ICC je pečlivě spravováno a Soud ICC dohlíží, aby veškeré postupy a úkony provedené v rámci řízení byly v souladu s Pravidly ICC a zásadami spravedlivosti, rovnosti a rychlosti. Soud ICC přísně kontroluje dodržování procesních lhůt, které si rozhodci ustanoví pro rozhodování jednotlivých sporů nemohou libovolně přizpůsobovat. Přísné dbání na dodržování Pravidel ICC tak zabezpečuje důvěru ve správnost rozhodčích nálezů vzešlých z takových řízení a jejich mezinárodní autoritu, jenž zajišťuje respekt a právní jistotu nejen mezi účastníky rozhodovaných sporů, ale také státních orgánů pověřovaných výkonem práv z těchto titulů. Soud ICC někdy slouží také jako

¹⁹ *Srov. Viz. PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol., op.cit., s.754.*

jmenovatel rozhodců pro jednotlivá ad hoc řízení, zejména tehdy nejsou-li účastníci si schopni si sami zvolit, či dohodnout se na volbě kompetentního a nestranného rozhodce. Také zasedá v případech vznesení námitky podjatosti ohledně některého člena rozhodčího senátu. Soud ICC kontroluje po formální stránce rozhodčí nálezy předtím, než jsou jejich finální verze podepsány samotnými rozhodci jako konečné. Soud zkoumá v rámci skrutinia i způsob hodnocení podstatných skutečností tvrzených v řízení rozhodci. Až takto zkontrolovaný a schválený nález může být pojat jako finální a závazný.

Žádný jiný arbitrážní systém nezná obdobnou funkci tzv. závěrečného přezkumu návrhu rozhodčího nálezu²⁰. Lze říci, že i díky tomuto přezkumu je odmítnutí vykonatelnosti rozhodčích nálezů vydaných podle Pravidel ICC ze strany obecních soudů velice sporadické. Soud ICC vykonává svou přezkumní funkci nejen vůči mezitímním a finálním usnesením a rozhodnutím, ale také ve spojitosti s *consent awards*. Když Soud ICC přezkoumává návrhy nálezů v souladu s článkem 33 Pravidel ICC, hodnotí ho také z hlediska požadavků kogentních právních norem v místě konání arbitráže a v místě výkonu nálezu. Jakékoliv dokumenty, komunikace či korespondence postoupená stranám nebo rozhodčímu senátu bude zničena v případě, že strana nebo rozhodce nepožádá písemně ve lhůtě určené Sekretariátem, aby jim dokumenty byly vydány. Veškeré náklady spojené se znovu zasláním takové dokumentace nese strana nebo arbitr sám.

2.1.2. Struktura a členové Soudu ICC

Málokterá z mezinárodních rozhodčích institucí má tak propracovanou strukturu kontrolních mechanismů a řízení jako je tomu v případě Soudu ICC a jeho státních komisí. Rozvětvená struktura Soudu ICC společně s podpůrným administrativním orgánem – Sekretariátem ICC odůvodňuje skutečnost, že v rámci této instituce společně kooperuje více než 75 právníků a profesionálů různých národností, čím je zaručena vysoká úroveň vedení a spravování všech probíhajících arbitráží. Soud ICC zaručuje jedinečnou kvalitu rozhodčích řízení probíhajících dle Pravidel ICC a efektivnost výkonu rozhodnutí všude na světě. Činnost tohoto multinárodního kolosu spočívá v první řadě v přijímání žalobních návrhů a ověřování, zda mají podání správnou formu a odpovídají-li podmínkám pro zahájení rozhodčího řízení daných Pravidly ICC, přijetí podání žalobních návrhů se uskutečňuje prostřednictvím Sekretariátu, který následně postoupí dané podání soudci zpravodaji či senátu Soudu ICC a ten rozhodne o zahájení rozhodčího řízení.

²⁰ McGOVERN D., *Scrutiny of the Award by the ICC Court*, ICC Int'l Ct. Arb. Bull., Květen, 1994, s. 46.

Postavení Rozhodčího soudu ICC je v pravidlech ICC upraveno pouze rámcově v článku 1 Pravidel ICC, co do zásad svolávání soudu a zakotvení jeho základních pravomocí. Detailní úprava činnosti soudu se nachází ve Vnitřních pravidlech Rozhodčího Soudu ICC (*Internal Rules of the ICC Court of Arbitration*), které tvoří Přílohu číslo II Rozhodčích pravidel ICC. Zejména tam je obsažena úprava účasti členů Soudu v rozhodčím řízení, neveřejný – tajný charakter práce Soudu. Základní funkcí Soudu ICC je provádění kontroly všech rozhodnutí vydaných dle Pravidel ICC a výkon dohledu nad dodržováním podmínek stanovených Pravidly ICC před zahájením i v průběhu těchto řízení, ustanovování či potvrzování rozhodců nominovaných stranami sporu. V případě potřeby určuje místo konání rozhodčího řízení, prodlužuje lhůty, stanovuje mzdové sazby pro výpočet odměn rozhodců, přezkoumává a schvaluje dokument s názvem *Soupis sporných otázek* vypracovaný rozhodci a také zejména přezkoumává a schvaluje jejich rozhodčí nálezy. Je zajímavé, že i když Národní výbory mají za úkol vyjmenovávat z řad svých reprezentantů nebo profesionálů činných v rámci jejich krajiny členy Soudu ICC, každý Národní výbor také částečně spolupracuje i při jmenování rozhodců do dalších funkcí zřízených v rámci Komory a Soudu ICC. Národní výbor někdy asistuje při ověřování a potvrzování rozhodčího nálezu, kterého výkonu na území jeho státu se vítězná strana dovolává. Rozdíl mezi Soudem ICC a jinými mezinárodními rozhodčími institucemi spočívá zejména v tom, že jiné rozhodčí soudy, nejsou nadány takovými pravomocemi a autoritou, aby mohly koordinovat a podrobně zkoumat všechny jednotlivá rozhodčí řízení konaná dle jejich stanov či pravidel.

Předseda a členové Sekretariátu nemohou zastávat funkci arbitra nebo právního zástupce v rozhodčích sporech projednávaných podle Pravidel ICC. Soud nemůže jmenovat podpředsedy nebo členy Soudu jako členy senátu. Ačkoliv tito mohou být k výkonu funkcí rozhodců navrženi jednotlivými účastníky sporu. V případě, že předseda a podpředseda nebo další člen Soudu nebo Sekretariátu se jakýmkoliv způsobem účastní rozhodčího řízení, musí neprodleně informovat Generálního tajemníka Soudu o rozsahu svého angažmá. Tento člen se následně nesmí účastnit na zasedáních, kde se projednává dotčený případ a nesmí být přítomen u diskuze při rozhodování o takovém případě, také mu nebudou doručovány dokumenty či informace vztahující se k tomuto řízení. Ve vztahu k Národním výborům jsou členové Soudu a Sekretariátu absolutně nezávislí, navzájem si nevyměňují informace o případech, nepovolí-li to výhradně sám Předseda či Generální tajemník. V případech, kdy to Soud uzná za vhodné, ustanoví jednu nebo více komisí, na které deleguje část svých pravomocí, činí tak v souladu s článkem 1 odstavec 4 Pravidel a dle článku 5 Stanov Soudu,

kteří jsou přílohou číslo I Pravidel. Členové Rady jsou tvořeny Předsedou Soudu a minimálně dvěma dalšími členy. Předseda Soudu vykonává funkci předsedy Soudní rady. V době jeho nepřítomnosti nebo na základě jeho pověření tak činí podpředseda ve zvláštních případech jiný člen Soudu. Další dva členové Rady jsou voleni z členů Soudu. Soud vymezí věcnou působnost Rady a rozhodnutí, která je oprávněna přijímat, přičemž tyto jsou následně přijímány anonymně. Když Rada není schopna přijmout rozhodnutí nebo tak uzná za vhodné, postoupí věc k projednání na plenárním zasedání Soudu ICC, přičemž sdělí svá doporučení a připomínky. Přijatá rozhodnutí Rady jsou vždy dávana na vědomí Soudu ICC na plenárních zasedáních. Podobný princip je zaveden rovněž při správě a rozhodování o vedení Sekretariátu, kdy v případě nepřítomnosti Generálního tajemníka tento pověří zástupce anebo generálního poradce svými kompetencemi.

Nejdůležitějším prvkem v řízení dle Pravidel ICC je bezpodmínečně Soud ICC, jenž řízení dozoruje a moderuje. Pravidla ICC obsahují pouze stručný popis instituce Soudu ICC a výčet jeho pravomocí, zároveň poukazují na další ustanovení upravujících jeho členění a funkce obsaženy v přílohách a v dalších nařízeních či úpravách vydaných Komorou ICC.²¹ Jak je popsáno výše článek 1 Pravidel ICC stanovuje, že Soud ICC je orgánem připojeným ke Komoře. Výraz „připojen“ byl do Pravidel ICC zakomponován při jejich novelizaci v roce 1975. Soud ICC si i nadále zachoval svojí funkční autonomii a specifické pravomoci. I když Soud ICC nemá právní subjektivitu oddělenou od orgánů ICC a jeho rozpočet musí být schvalován Komorou, Soud ICC a ani jeho Sekretariát neodpovídají Komoře v otázkách vydávání rozhodnutí v rámci konkrétních řízení a administrace sporů. K dalším opatřením zajišťujících nestrannost a nezávislost patří i zákaz členů Soudu ICC participovat ve funkcích členů rozhodčího senátu. Soud ICC není typickým soudním orgánem, jedná se především o administrativní a kontrolní orgán pověřený dohlížet a schvalovat rozhodčí řízení a konečné rozhodčí nálezy vydané dle Pravidel ICC. V článku 1 je popsána základní kompozice Soudu ICC a jeho hierarchické uspořádání, kde na jeho čele stojí předseda a místopředseda a spolu s dalšími členy Soudu ICC tvoří vedoucí organizační celek Soudu ICC. Předseda a místopředseda jsou jmenováni Světovou Radou Mezinárodní obchodní komory na návrh Předsednictva ICC. Předsedové senátů a další členové jsou jmenováni také Světovou Radou

²¹ Viz. Článek 1 Pravidel ICC „Mezinárodní rozhodčí soud („Soud“) při Mezinárodní obchodní komoře (ICC) je rozhodčím tělesem přidruženým k ICC. Stanovy Soudu ICC tvoří součást Přílohy 1 k Pravidlům. Členové Soudu ICC jsou voleni na světovém sněmu ICC. Funkcí Soudu ICC je zajistit urovnání obchodního sporu mezinárodního charakteru, v rámci rozhodčího řízení podle Pravidel Rozhodčího řízení Mezinárodní obchodní komory („Pravidla ICC“). Na základě pověření obsaženém v rozhodčí doložce, může Soud ICC také uskutečňovat urovnání obchodního sporu ne-mezinárodního charakteru.“

ICC, ale v tomto případě již z kandidátů navržených jednotlivými Národními výbory ICC. V průběhu let se počet členských států a jejich zástupců znatelně rozšířil, a proto již v roce 2004 bylo evidovaných 124 zástupců z 86 zemí světa, mezi těmito vyslanci bylo devět místopředsedů a předsedů soudu (*Court's Chairman*). Předseda Soudu ICC zastává svou pozici během tří letého volebního období, které je obnovitelné. Členové Soudu ICC přitom mohou být v základě reprezentanti různých profesí, nejčastěji se však jedná o právníky, právní poradce, soudce a advokáty. Členové Soudu ICC nejsou vůči samotnému Soudu ICC či instituci Komory v zaměstnaneckém poměru ani nejsou nijak zvlášť odměňováni ze strany Národních výborů ICC, od kterých fakticky záleží jejich členství.

Členové Soudu ICC jsou příjemci skromných finančních příspěvků, které jim náleží za účast na jednotlivých zasedáních Soudu konajících se v rámci Komory, svojí funkci tak členové Soudu ICC vykonávají zejména na bázi *pro bono*. Nápor práce členů Soudu ICC vzrostl v poslední době o několik procent, zejména díky rozšíření sporové agendy Soudu ICC (tzv. *Court's case loads*). Soud ICC je při výkonu své funkce neustále podporován administrativním týmem Sekretariátu ICC to, však neznámá, že by na něho byla delegována jakákoliv část rozhodovacích pravomocí, Soud ICC tak zůstává napořád nejvýkonnějším orgánem tohoto mezinárodního administrativně soudního aparátu.

Účastníci sporných řízení ani rozhodci nepřijdou v průběhu řízení a ani v jeho finální fázi do přímého kontaktu se Soudem ICC a veškeré konzultace či jakákoliv jednání mezi Soudem ICC a veřejností zprostředkovává Sekretariát ICC. Strany ani rozhodci nemají oprávnění zúčastňovat se na zasedáních a skrutiniu Soudu ICC ani se přímo setkávat s jeho členy, případně požadovat konzultace či zvláštní právních vyjádření k projednávaným sporům a právním větám rozhodnutí. Specifická povaha Soudu ICC a Národních výborů dodává rozhodčím řízením konaným podle Pravidel ICC určitý punc výjimečnosti a větší právní jistoty, než arbitrážím probíhajícím před jinými rozhodčími institucemi, které zdaleka nemají takovou působnost a autoritu jako je tomu v případě Soudu ICC.

Členové Soudu ICC se scházejí minimálně jednou za rok na plenárních zasedáních, aby společně projednali problémové otázky a podíleli se tak na udržování správnosti a kontinuity rozhodování sporů, případně zde objasňují výkladové a terminologické neurčitosti. Předseda, případně místopředseda vede a koordinuje průběh plenárních zasedání a předkládá programové body pro jednání a hlasování o nich. Je-li tomu tak uskutečňují se plenární zasedání členů Soudu ICC vždy poslední pátek v měsíci a počet členů přítomných na zasedání nesmí být menší než 6, obvykle počet členů přítomných na plenárním zasedání není

vyšší než 40. Ani v tomto případě Soud ICC náklady členů vynaložené za jejich účast na zasedání nehradí, neinkasují ani žádnou zvláštní odměnu, přítomnost na zasedáních této významné instituce je čistě prestižní záležitostí, jenž na druhou stranu poskytuje právo reprezentovat zájmy své krajiny, zejména podnikatelů a obchodníků a také možnost být informován o aktuálních otázkách řešených na mezinárodní úrovni. Příloha II k Pravidlům ICC obsahuje Stanovy Soudu ICC v rámci, kterých je popsána jeho funkce jako koordinátora všech mezinárodních arbitráží konaných dle Pravidel ICC a dozorce nad jejich správnou aplikací, přičemž disponuje veškerými pravomocemi k tomu určenými.

Soud ICC a jeho členové jsou zcela nezávislí na Komoře ICC a jejich orgánech. Soud sestává z předsedy, podpředsedů, členů a náhradních členů. Předseda soudu je volen na světové schůzi ICC na základě doporučení výkonné rady ICC, světová schůze jmenuje podpředsedy Soudu ICC z členů Soudu ICC. Členové Soudu ICC jsou jmenováni na světové schůzi na návrh Národních výborů v poměru jeden člen za každý výbor. Na návrh předsedy může rada jmenovat náhradní členy. Délka úřadu všech členů, předsedy a podpředsedů jsou tři roky. Pokaždé když se některému z členů skončí jeho mandát v úřadu, je Světovou radou zvolen jeho nástupce. Podle doporučení předsednictví, může být délka úřadu prodloužena na více jak tři roky.

Plenárnímu zasedání Soudu ICC předsedá a vede jej předseda a v jeho nepřítomnosti jeden z podpředsedů. Jednání se mohou konat za přítomnosti nejméně šesti členů Soudu. Rozhodnutí jsou přijímány většinovým hlasováním, předseda a v případech jeho nepřítomnosti podpředsedové mají rozhodující hlas v případě nerozhodnosti hlasů. Soud ICC může ustanovit jednu nebo více komisí s rozličnými funkcemi a organizací. Soud ICC a jeho členové dbají při práci na zachování diskrétnosti a důvěrnosti, ty musí respektovat každý kdo jakýmkoliv způsobem se Soudem či v rámci něho jedná a spolupracuje. Soud ICC stanoví pravidla také pro osoby, které mohou přicházet do styku se spisovými materiály Soudu ICC a Sekretariátu či účastnit se zasedání Soudu ICC a jeho komisí.

Jakýkoliv návrh Soudu ICC na úpravu Pravidel ICC je předložen nejdříve Komisy pro Rozhodčí řízení a ADR předtím, než je postoupen Výkonné radě ke schválení. Soud ICC je oprávněn v případech, kdy navrhuje úpravu Pravidel ICC za účelem jejich souladu s vývojem informačních technologií, navrhnout změnu nebo úpravu ustanovení článku 3 Pravidel ICC nebo dalších souvisejících ustanovení bez jakéhokoliv dalšího předkládání návrhu Komise, ten upravuje způsob komunikace stran sporu a orgánů soudu a také způsoby podávání návrhu a dalších dokumentace, usnadnění postupu jakým je tento článek novelizován, či

modifikován, reaguje na rychlé tempo vývoje různých technologií a komunikačních a informačních prostředků. Důvěra v činnost mezinárodního rozhodčího soudu ICC je všude přítomna i proto, že je zde kladen striktní důraz na dohled nad dodržováním a uplatňováním diskrétních neveřejných postupů. Plenárnímu zasedání Soudu ICC či tomu před Komisemi, mohou být přítomni pouze členové Soudu ICC a pracovníci Sekretariátu. Sekretariát archivuje ohledně veškerých případů, které byly postoupeny Soudu ICC jejich rozhodčí nálezy, Soupisy sporných otázek a také rozhodnutí Soudu ICC včetně kopií veškeré korespondence mezi Sekretariátem a účastnickými stranami a rozhodci. Je patrné, že struktura a organizace činnosti Soudu i Komory je jasná, funkční a efektivní. Vzhledem k dlouholetosti jeho existence se v blízké budoucnosti neočekává, že by se některý s organizačních prvků Soudu či Komory změnil. Mám za to, že vzhledem k rostoucímu objemu transakcí v rámci mezinárodního obchodu a technologické náročnosti jednotlivých odvětví produkce a komunikace by bylo vhodné, aby členové Soudu či jakýkoliv zaměstnanci Komory – ICC byly náležitě ohodnoceni a tím také motivováni k prohlubování a zkvalitňování jejich záměrů, pro které byly tyto instituce založeny.

Stálé rozhodčí soudy rovněž jako Soud ICC mohou vydávat svá rozhodčí pravidla, statuty ohledně jejich činnosti a správy, podmínkou jejich právoplatnosti je však uveřejnění v obchodním věstníku ČR. Stálé rozhodčí soudy, jenž v České republice působí, jsou podřízeny ZRŘ a imperativním normám českého právního řádu v případech, kdy proti sobě stojí navzájem podnikatelé, mohou rozhodci aplikovat při rozhodování i obchodní zvyklosti a pravidla spravedlnosti tzv. *equity*, kde více než jinde je rozhodující zejména subjektivní uvážení členů senátu a jejich náhled na to, co je spravedlivé. Ustanovení § 558 odst. 2 OZ stanoví, že: *“V právním styku podnikatelů se přihlíží k obchodním zvyklostem zachovaným obecně, anebo v daném odvětví, ledaže to vyloučí ujednání stran nebo zákon. Není-li jiné ujednání, platí, že obchodní zvyklost má přednost před ustanovením zákona, jež nemá donucující účinky, jinak se může podnikatel zvyklosti dovolat, prokáže-li, že druhá strana určitou zvyklost musela znát a s postupem podle ní byla srozuměna.”*

V rámci rozhodčího řízení podle Pravidel ICC, již hodnocení podle ekvity a zásad spravedlnosti nelze vyloučit a jak je uvedeno níže, s procesem rozhodčího řízení je přímo provázané. Rozhodčí soudy mohou tedy rozhodovat majetkové spory, kromě sporů o výkon rozhodnutí a incidenční spory, přičemž Stálý rozhodčí soud může ještě rozhodovat spory z internetových domén. Stálý rozhodčí soud při Hospodářské a Agrární komoře má vlastní řád,

dle kterého postupuje při projednávání a rozhodování i sazebník²². V České republice v současné době existují tři stálé rozhodčí soudy: Rozhodčí soudci Hospodářské komore České republiky a Agrární komore České republiky, Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných Praha a Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno. V praxi je považováno institucionální řízení za bezpečnější a efektivnější než řízení ad hoc. Každý stálý rozhodčí soud má svůj administrativní aparát, institucionální řízení je výhodné zejména proto, že strany nemusí sjednávat podrobný postup v řízení v rozhodčí smlouvě²³.

Názor většiny právních odborníků týkající se mezinárodní arbitráže prezentoval studentům profesor *Goldman* v roce 1963 na svém semináři na Haagské Akademii, kde velice jasně prohlásil, že: „*jakýkoliv výzkum snažící se o nalezení prvků vztahujících se k povaze mezinárodní arbitráže vyústí v nevyhnutelnou potřebu autonomního nestátního systému.*“²⁴ Existuje však i názor protichůdný, který vnímá rozhodčí senáty jako jeden z různých druhů soudů, kterého úprava je zakotvena ve všech právních řádech.

Podle F. A. Manna je rozhodčí soud sídlící ve Francii obdobně jako francouzský *Tribunal de Grande Instance nebo Tribunal de Commerce* společně se státními soudy subjektem podléhajícím státní suverenitě. F.A. Mann zachází svou právní proklamací dokonce dál, když tvrdí, že z praktického hlediska žádná mezinárodní arbitráž ani neexistuje, když spor se stejně rozhoduje a řídí podle určitého právního řádu konkrétního národního státu. Zdá se, že Mann ve své teorii úplně podceňuje fakt, že strany jsou oprávněny samy rozhodnout a zvolit jakým právním řádem se bude jejich arbitráž řídit, případně také lze mezinárodní arbitráž rozhodovat podle mezinárodních zvyklostí či *lex mercatoria*.

Teorii Manna rázně odmítá a dementuje anglický právník Lord Wilberforce, který při příležitosti novelizace anglického zákona o rozhodčím řízení z roku 1996, proklamoval své přesvědčení o tom, že arbitráž není pouhým doplňkem soudního řízení, když pronesl: „*Vždy jsem si přál vidět arbitráž co možná nejdál, jako součást statutárních předpisů, jako samostatný procedurální kodex, volný k vytvoření svých vlastních hmotně-právních norem.*“ Postoj angloamerického systému vůči arbitráži lze poukázat na skutečnosti, že na příklad

²² Viz. na <https://www.soud.cz>, navštíveno dne 29.3.2017

²³ *Srov. PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol., op.cit. s.755*

²⁴ *GAILLARD, E., Legal Theory of International Arbitration, vyd. Martinus Nijhoff Publishers r. 2010, s. 16; GOLDMAN, B., Les conflits de lois dans l'arbitrage international de droit privé: „toute recherche d'un système de rattachement correspondant à la nature de l'arbitrage international débouche sur l'inéluctable nécessité d'un système autonome et non-national. “*

vůbec neupravuje přímo otázku arbitrability, ale ponecháva rozhodnutí o tom, zda může být konkrétní spor arbitrabilní na vůli soudu²⁵.

2.2. Sekretariát Rozhodčího Soudu při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži

Sekretariát ICC je administrativní frakcí Soudu ICC, na jejímž čele stojí Generální tajemník a jeho úředníci. Také na efektivní a smysluplnou organizaci Sekretariátu je kladen náležitý důraz zejména proto, aby mohl plynule zpracovávat i časově náročnou agendu. Zaměstnanci Sekretariátu ICC bývají zejména zkušení profesionálové z řad ekonomů, informatiků a právníků. Činnost Sekretariátu ICC není pouze čistě moderační či administrativní, ale plní také poradenskou a osvětovou funkci při komunikaci s účastníky a rozhodci jednotlivých arbitrážních sporů či v rámci odpovídání na dotazy široké veřejnosti ohledně průběhu rozhodčího řízení.

Sekretariát může se souhlasem Soudu ICC zasílat sdělení, zveřejňovat poznámky či požadavky a informovat tak strany a členy rozhodčího senátu o tom, co je potřeba pro vhodné vedení rozhodčího řízení. Pobočky Sekretariátu ICC mohou být rozmístěny také mimo hlavní centrálu Mezinárodní obchodní komory v Paříži. Sekretariát vede seznam těchto poboček, resp. kanceláří vytvořených Generálním tajemníkem Sekretariátu. Žádost o povolení konání arbitráže může být proto podaná jak na podatelně přímo v sídle Sekretariátu ICC tak prostřednictvím, kterékoliv její pobočky, rovněž další funkce Sekretariátu v souladu s Pravidly ICC mohou být vykonávány prostřednictvím těchto poboček pod taktovkou Generálního tajemníka či generálního poradce.

Kompetence Generálního tajemníka spočívají zejména v oznamování nových případů a jednotlivých doplňujících skutečností Soudu ICC, v potvrzování zvolených členů rozhodčích senátů, v osvědčování pravosti kopií rozhodčích nálezů, v inkasování úhrad předběžných plateb pro účely zahájení a vedení rozhodčích řízení vše v souladu s články 6 odst. 3, 13 odst. 2, 34 odst. 2 a 36 odst. 1 Pravidel ICC. Úředníci Sekretariátu ICC a jejich nadřízení jsou proto vybíráni s náležitou péčí a s důrazem na jejich profesionalitu, znalost platných právních norem, cizích jazyků a forem negociace. Veškerá činnost Sekretariátu ICC se řídí rozvrhem práce, který sestavuje Generální tajemník a jeho zástupce. Rozvrh musí být přehledný a zajišťovat transparentní fungování celého rozhodovacího mechanismu od

²⁵ *Srov. PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol., op.cit. s.767*

počátečních stádií jednání až po výkon vydaného rozhodčího nálezu.²⁶ Sekretariát je odpovědný za každodenní administraci a postup v procesu vyřizování žádostí počínaje jejich podáním. Sbor poradců obdrží na každodenní bázi případový spis od Generálního tajemníka. Strany pak jednají hlavně s poradcem, který jím byl na základě rozvrhu práce přiřazen. Elektronizace celého procesu případového managementu (tzv. *case management*) proběhla v roce 1992²⁷. Činnost Sekretariátu ICC je financována Komorou ICC, která schvaluje rozpočet v rámci schvalovacího hlasování o rozpočtu Soudu ICC. Mezi základní činnosti Sekretariátu ICC patří kromě prvotní analýzy všech doručených žalobních návrhů a posouzení jejich správnosti i kompletizace a archivace spisů ohledně jednotlivých sporů, zajištění korespondence s účastníky i Národními výbory, vyrozumívání účastníků či rozesílání výzev k doplnění podání či ke změně člena rozhodčího senátu.

Vzhledem k výše uvedenému tak lze konstatovat, že primární funkce Soudu ICC netkví tak vehementně v rozhodování jako u jiných rozhodčích institucí, ale především v administraci sporné agendy a řízení samotných a také především v dohledu nad souladem veškerých rozhodčích řízení s Pravidly ICC a se zásadami, na kterých veškerá činnost Soudu ICC i Komory spočívá. V Českém právním řádu obdobný orgán neexistuje, agendu spočívající ve zpracování doručených návrhů či jiné právní dokumentace v rámci vedení sporu, výběr poplatků a komunikaci s účastníky sporů si zabezpečují obecní soudy a stále rozhodčí instituce samy.

3. Pravidla rozhodčího řízení ICC a jejich struktura

Pravidla ICC společně se svými přílohami nejsou striktně závazným procesním kodexem, jaké známe z klasických vnitrostátních právních řádů, ale poskytují flexibilní a rozsáhlý prostor pro rozhodování rozhodců u jednotlivých úkonů v rámci rozhodčího řízení. Instituce ICC dbají o zajištění právní jistoty účastníků a také vážnosti, kterou jsou rozhodnutí vydané podle Pravidel ICC nadány. Flexibilita musí být vyvážena mírou jistot daných stranám mezinárodního rozhodčího řízení. S účinností od března roku 2017 byla přijata nová Pravidla rozhodčího řízení ICC, která částečně mění znění předešlých pravidel z roku 2012 s ohledem na vývoj ekonomických a hospodářských vztahů ve světě, tak aby odpovídaly potřebám novodobé byznys veřejnosti a vývoji komunikačních technologií. Základní postupy a etické zásady zůstaly však nezměněny, částečně došlo k obnově určitých postupů ve

²⁶ CRAIG W. Laurence, PARK William W., PAULSON Jan, *International Chamber of Commerce Arbitration*, 2 ed., 1990, Oceana Publication Inc., NY, London, Rome, s. 33.

²⁷ COE J. J., *op.cit.* s. 209.

zpracování případů a ve skutečnosti, že byly do rozhodovací agendy zahrnuty i vícestranné smlouvy. Pravidla ICC jsou určena pro aplikaci v řízeních o sporech mezi fyzickými a právními osobami z různých států, a to kdekoliv na světě. Jsou pečlivě vytvářeny s ohledem na jejich primární záměr, kterým je jejich mezinárodní aplikace. V každém jednotlivém vydání Pravidel ICC platném v příslušných dekadách či letech byly právními odborníky zohledňovány také kulturní a právní tradice jednotlivých členských států Komory, přičemž primární základ pro normotvůrce byly vždy mezinárodní obchodní zvyklosti a Pravidla UNCITRAL. Pravidla byla vytvářena tak, aby je bylo možné vykládat v co největším počtu cizích jazyků, samotná Komora ICC nabízí jejich znění v několika světových jazycích. Nově přijatá znění Pravidel ICC se profesionálové z ICC snaží zjednodušit zejména s ohledem na modernizaci a technologický a informační pokrok, který ovládl nejenom světový obchod ale i každodenní život běžného člověka.

Pozměněná ustanovení či celá znění Pravidel ICC jsou přijímány Komorou ICC na jejich výročních sněmovních zasedáních. Ve srovnání s pravidly UNCITRAL a jinými formulacemi pravidel dalších arbitrážních center či institucí, jsou tak Pravidla ICC relativně podrobná a poskytují účastníkům řízení detailní popis procedury, přičemž hledí i na případy a situace, na které ostatní rozhodčí pravidla ve svých ustanoveních nemyslí. Pravidla ICC poskytují kompletní návod, jak postupovat a čím se řídit v soukromoprávních sporech rozhodovaných v rozhodčím řízení, které je vedeno pod zodpovědným dohledem Sekretariátu a Soudu ICC a orgánů Mezinárodní obchodní komory.

Sekretariát i Soud ICC dohlíží nad dodržováním Pravidel ICC nejen samotnými rozhodci, ale i účastníky sporu, a to od momentu podání žalobního návrhu na podatelnu Sekretariátu ICC přes jmenování členů rozhodčího senátu až po přezkum vydaného meritorního rozhodčího nálezu v rámci skrutinia Soudem ICC, kde Soud ověří právoplatnost nálezu, čímž stvrdí jeho vykonatelnost. Rozhodčí řízení vedené podle Pravidel ICC a v něm vydaný rozhodčí nález je nadán významnou autoritou a právní silou, která v sobě odráží historicky a mezinárodně uznávanou Mezinárodní obchodní komoru. Soud ICC má pravomoc kdykoliv v průběhu řízení zasáhnout a sankcionovat porušení pravidel či zároveň nařídit opatření, které chyby v procesním řízení napraví a zajistí jeho bezvadné pokračování.

Funkce Sekretariátu a Soudu ICC jako poradních orgánů se těší velké oblibě zejména ze strany odborníků či už právníků a rozhodců působících v rámci instituce Mezinárodní obchodní komory, ale hlavně těch, kteří byli jmenováni za rozhodce a nemají s Pravidly ICC ještě dostatečné praktické zkušenosti a mohli by si při výkladu a aplikaci jednotlivých

ustanovení být nejisti či mít určité nejasnosti. Soud ICC zjevně není běžným rozhodčím soudem v pravém slova smyslu, ale plní spíše funkci kontrolní a poradní. Naopak v situacích, které pravidla přímo neupravují je nutno se spoléhat na specifikaci sporného vztahu, přijaté metody řízení a zvláštní podmínky řízení stanovené v dokumentu tzv. Soupis sporných otázek, který vypracuje rozhodce po prostudování spisu a konzultaci dalšího postupu ohledně předmětu sporu s účastníky řízení.²⁸ Volbou Pravidel ICC se strany dobrovolně podřídí při řešení jejich sporu diktátu ICC, zvolená pravidla udávají speciální mezinárodní rozměr arbitráže, jenž instruuje jak obě účastnické strany tak samotný rozhodčí senát ve způsobu vedení řízení, přičemž nerespektování jakéhokoliv z těchto pravidel by mohlo bránit následnému schválení žádosti o uznání a výkon takto vydaného rozhodčího nálezu.

Procedurální otázky, které Pravidla ICC přímo neupravují, se řídí právem rozhodným pro řízení zvoleným stranami nebo rozhodci pro dané řízení a *lex arbitri*. V takových případech tak právní řád aplikován na úpravu vztahů z hlavního kontraktu, může být aplikován i na případný spor a jeho řešení. Není nezbytné, aby bylo právem rozhodným pro vedení rozhodčího řízení pokaždé právo místa jeho konání tzv. *lex loci rei sitae* nebo *rule of decision*, arbitráž je v tomto velice benevolentní a strany nebo rozhodci mohou zvolit téměř kterýkoliv právní řád s ohledem na omezení, které popisují níže v této práci.

Právní řád v rámci, kterého se má následně rozhodčí nález vykonat je stejně podstatné jako právo rozhodné pro vedení řízení. Toto tvrzení lze demonstrovat na rozhodčích nálezech vydaných ohledně sporů z antimonopolních dohod při porušení práv k patentu nebo ochranné známce, ohledně kterých jsou v každém státě velice specifické úpravy, a proto rozhodčí nález vykonatelný v New Yorku, nebude vykonatelný v jiných státech Země, ve kterých jsou rozhodnutí obdobného typu vyňata z jurisdikce rozhodců a arbitrážních institucí. Blíže se problematice vykonatelnosti a uznání rozhodčí nálezů věnuji v kapitole 7 této práce.

²⁸ HOLZMANN, H., *Balancing the Need for Conventional Flexibility in International Arbitration Procedures in International Arbitration in the 21st Century: Towards „Judicialization“ and Uniformity (Twelfth Sokol Colloquium)* (R. Lillich and C. Brower eds., 1993), vyd. Transnational Publishers, INC. Irvington, New York, r. 1994, s. 3.

Podstatnou otázkou je nakolik bude rozhodce schopen zhodnotit a předvídat imperativní předpisy právního řádu plánovaného místa výkonu rozhodčího nálezu a upravit řízení tak, aby vyhovovalo mandatorním předpisům právního řádu státu místa příštího výkonu rozhodčího nálezu. Je nevyhnutné, aby meritorní nález vyhovoval obligatorním požadavkům na formu, náležitosti a vyhovoval specifickým veřejného pořádku dotčeného státu, ty musí být vždy respektovány a předvíhány.²⁹ K tomu také článek „26“ Pravidel ICC uvádí, že rozhodci jsou povinni rozhodovat v souladu se záměrem Pravidel ICC a jejich hlavní ideou a vyvinout veškerou snahu k tomu, aby vydaný nález byl vykonatelný a účinný³⁰. Rozhodce tedy musí při svém rozhodování brát v úvahu také mandatorní předpisy práva místa konání arbitráže a také ty, které jsou závazné ve státě místa plánovaného výkonu rozhodčího nálezu.

Pravidla ICC jsou konstruovány tak, aby vytvářely flexibilní právní prostředí a aby zbytečně nebránily stranám a rozhodcům postupovat v řízení dle jejich vůle a ti si tak mohli volit pro ně nejvýhodnější postupy. Rozhodci mohou v určitých záležitostech podrobit své rozhodování kromě ustanovení Pravidel ICC a kogentních norem dotčených států i pravidlům UNCITRAL, obchodním zvyklostem a zásadám spravedlnosti. Dále musí vždy respektovat morální a etické zásady a projevovat respekt k vůli stran danou rozhodčí smlouvou či doložkou.

Pravidla ICC stanovují obligatorní podmínku nezávislosti rozhodčího senátu na každém jednom účastníkovi sporu, tak aby v rozhodování nebyl ovlivňován, a aby se předešlo možnému konfliktu zájmů. Strany mohou vznést námitku ohledně podjatosti rozhodců nebo také žalobu na přezkum vydaného rozhodčího nálezu při domněnání jeho protiprávnosti z důvodu později zjištěné podjatosti členů senátu. Neznamená to však stoprocentní úspěšnost každé takové námitky či stížnosti, nicméně záruka projednání těchto podání je dle Pravidel ICC zajištěna. Všichni účastníci tak mohou chovat plnou důvěru v koordinaci jejich řízení a nezávislou kontrolu prováděnou Soudem ICC a Sekretariátem ICC, které zajišťují rovné postavení všem účastníkům, spravedlnost řízení a správnost finálních rozhodčích nálezů.

²⁹ Viz. COE J.J., op.cit. s. 228.

³⁰ Viz. článek 26 Pravidel ICC dostupný na internetové stránce <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/rules-of-arbitration/> navštíveno dne 15.9.2016

Pravidla ICC poskytují ucelený návod tzv. kompletní soubor instrukcí pro postup v rozhodčím řízení, zahrnující téměř všechny aspekty arbitráže. V průběhu procesu přípravy a rozhodování rozhodčí senát postupuje bez potřeby napojení na jakýkoliv jiný právní systém či požadování součinnosti od obecních soudů nebo jiných úřadů a institucí. Tři zásadní povinnosti, které arbitráž dle Pravidel ICC charakterizují, jsou:

1. *Povinnost rozhodce před zahájením rozhodčího řízení vypracovat Soupis sporných otázek a nechat ho přečíst a podepsat oběma stranám sporu.*
2. *Před podpisem finální verze rozhodčího nálezu, je rozhodce povinen zaslat návrh jeho finálního znění Soudu ICC na přezkum v skrutiniu.*
3. *Výdaje vynaložené na procesování rozhodčího řízení mají být hrazeny ze zálohy, která je hrazena na účet Soudu ICC stranami sporu před zahájením jednání ve věci v příslušné výši.*

Rozhodčí řízení dle Pravidel ICC se odlišuje dvěma jedinečnými procesními úkony, prvním je členy rozhodčího senátu vypracovaný dokument Soupis sporných otázek, který vymezuje právní a skutkové otázky, dalším je skrutinium Soudu ICC za účelem přezkumu závěrečného návrhu rozhodčího nálezu, který předtím, než je právoplatně vyhlášen, je tímto způsobem verifikován, zda splňuje zákonné a formální kritéria stanovená aktuálními rozhodčími pravidly.

Přezkum provádí Soud poté, co mu je návrh rozhodčího nálezu doručen rozhodčím senátem, hlavním úkolem přezkumu je zabezpečení jeho nezávadnosti a odstranění jakýchkoliv formálních nedostatků či nezákonností, které by mohly mít za následek neuznání a nevykonatelnost ze strany obecních soudů státu, ve které má být předmětný nálezu vykonán.

3.1. Struktura rozhodčích pravidel ICC

Pravidla ICC se skládají ze 42 článků. První dva články Pravidel ICC upravují pozici Rozhodčího soudu ICC a rozhodčího tribunálu. Úprava postavení Rozhodčího soudu ICC a úprava rozhodčího tribunálu v prvních dvou člancích pravidel je důležitá pravděpodobně z toho důvodu, že již u samotného započetí rozhodčího řízení jsou aktivní kromě stran sporu, také pomocné orgány rozhodčího soudu ICC. Postavení rozhodčího soudu ICC a rozhodčího tribunálu je teda logicky, i když netradičně ve srovnání s jinými mezinárodními rozhodčími pravidly upraveno v prvních dvou člancích pravidel³¹.

³¹ CHOVANCOVÁ K., *Mezinárodní rozhodčí řízení v obchodní praxi*, vyd. VEDA Slovenskej akadémie vied, Bratislava, 2005, s. 68.

Průběh rozhodčího řízení až do vydání rozhodčího nálezu upravují články 16 až 30. Způsob vydávání rozhodčích nálezů, lhůty a formální náležitosti upravují články 31 až 36. Články 37 a 38 se vztahují k typům a způsobu určení výše nákladů řízení a jejich úhradě. Závěrečnou skupinu tvoří zvláštní ustanovení Pravidel ICC týkajících se úpravy lhůt řízení, zřeknutí se práva na námitky, omezení odpovědnosti rozhodců, členů Soudu ICC a zaměstnanců Sekretariátu podílejících se na vedení a rozhodování sporu. V posledním ustanovení článku 42 je upravena hlavní zásada rozhodčího řízení podle Pravidel ICC, která je závazná pro všechny rozhodující členy senátů, a dle které jsou povinni ve věcech pravidly přímo neupravených rozhodovat v duchu těchto Pravidel a ve smyslu základních zásad, na kterých toto řízení spočívá a tak, aby meritorní rozhodčí nález byl bez problémů vykonatelný v souladu s právem. Skutečnost, že základní zásada, na které daný typ rozhodčího řízení spočívá je upravena v posledním ustanovení Pravidel, je raritní a lze jen hádat, proč se tvůrci pravidel pro takovéto uspořádání rozhodli, nám nezbyvá nic jiného než takovou systematiku respektovat.

3.2. Základní zásady, na kterých spočívají Pravidla ICC

3.2.1. Zásada autonomie vůle

Zásada autonomie vůle prolíná celé rozhodčí řízení, strany si tak mohou určovat a přizpůsobovat začátek i průběh řízení jejich ekonomickým i časovým potřebám. Strany také samy rozhodují, zda jejich spor bude rozhodován pod záštitou Soudu ICC i to, podle jakých pravidel se bude postupovat v řízení. Oblast volby rozhodce či ustanovování rozhodčího senátu je také přímo dotčena autonomií vůle. Strany se v míře uplatnění autonomie vůle však musí omezovat s ohledem na neopomenutelnou skutečnost, že Soud ICC působí zejména jako kontrolní instituce, která dohlíží, aby jednání účastníků a rozhodců byla v souladu s Pravidly ICC.

Pravidla ICC dbají o zabezpečení, co největší univerzálnosti řízení, tak aby stranám umožnily uplatnit v co největší míře jejich vůli s ohledem na různorodost společenských a kulturních zvyklostí. I když jsou v této otázce pravidla značně benevolentní, neznamená to úplnou nezávislost či ignorování nebo nemožnost aplikace vnitrostátních předpisů platných v místě konání arbitráže. Zejména pak jsou to veřejnoprávní – kogentní normy a předpisy procesní povahy, které musí být vždy aplikovány a respektovány, jejich autorita garantuje státní kontrolu rozhodčího řízení. Dodržování veřejnoprávních předpisů se vyžaduje tam, kde to zákon ukládá a kde by jejich obcházení mohlo ohrozit následné uznání a vykonatelnost rozhodčího nálezu nebo dokonce vést k jeho úplnému zrušení. I státy se tak tímto způsobem

brání zneužívání rozhodčího řízení k účelům, které by byly při nejmenším v rozporu s dobrými mravy. Existence státní kontroly v rámci rozhodčího řízení má předcházet také zneužívání rozhodčího řízení pro jeho benevolentní úpravu, pro kterou na druhou stranu jsou tak oblíbené v obchodních poměrech.

Pravidla ICC umožňují stranám i rozhodcům svobodně rozhodovat o vedení rozhodčího řízení týkajícího se jejich sporu. Autonomie vůle je limitována ustanovením článku 21 Pravidel ICC. To stanoví povinnost účastníků a arbitrů vyvíjet veškeré úsilí a schopnosti k tomu, aby řízení bylo vedeno účelně a úsporně a s ohledem na zachování vážnosti řešeného sporu. Za účelem zabezpečení efektivní správy řízení může rozhodčí senát po dohodě s oběma stranami přijmout a aplikovat takové procesní pravidla, které považuje za nejvhodnější pro úspěšné vedení řízení, a které nejsou v rozporu se žádnou dohodou stran nebo zásadou dle Pravidel ICC.

Paní profesorka Pauknerová k uvedené problematice ve svém článku uveřejněném v časopisu Právní rozhledy publikovala následující právní názor: *“Další limity autonomie vůle stran vyplývají ze samotné formulace některých ustanovení zákona o rozhodčím řízení, která připouštějí dispozitivní ujednání stran v rozhodčí smlouvě. Tak např. § 7 ZRŘ, který předvídá, že rozhodčí smlouva má zpravidla určit počet rozhodců anebo stanovit způsob jejich určení uvádí, že počet rozhodců musí být vždy lichý. Nebo § 19 odst. 1 ZRŘ umožňuje stranám, aby se dohodly na postupu, kterým mají rozhodci vést řízení. Není-li taková dohoda uzavřena, zákon stanoví, že rozhodci postupují v řízení způsobem, který považují za vhodný. Vedou řízení tak, aby bez zbytečných formalit a při poskytnutí stejné příležitosti k uplatnění práv všem stranám byl zjištěn skutkový stav věci potřebný pro rozhodnutí sporu (srov. § 19 odst. 2 ZRŘ). Z této formulace lze dovodit, že i v případě, kdy strany pro postup v řízení zvolí zvláštní pravidla, bude nezbytné zachovat princip rovnosti stran.³²”* Rozhodce má proto povinnost zkoumat, zda zvolená procesní pravidla nebudou činit překážku v řádném průběhu řízení a zaručí hladký a bezproblémový výkon následně přijatého rozhodnutí, to ostatně učiní také samotný Soud ICC v rámci skrutinia konaného ohledně návrhu nálezu, před jeho oficiálním vydáním.

V relativně nové úpravě OZ se zásada autonomie vůle prolíná celou normou. Zejména v závazkových právních vztazích je kladen důraz na zachování autonomie vůle stran a přednost má vždy to, co si strany vzájemně ujednaly případně, co si zamýšlely ujednat v

³² PAUKNEROVÁ, M., *článek Rozhodčí řízení ve vztahu k zahraničí – otázky rozhodného práva, časopis Právní rozhledy č. 12/2003, s. 587.*

případě nedostatku formy právního jednání. Tato zásada je v OZ zakotvena v ustanovení § 1724 a násl., které stanoví: “*Smlouvou projevují strany vůli zřídit mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy. Ustanovení o smlouvách se použijí přiměřeně i na projev vůle, kterým se jedna osoba obrací na osoby jiné, ledaže to vylučuje povaha projevu vůle nebo zákon. Smlouva je uzavřena, jakmile si strany ujednaly její obsah. V mezích právního řádu je stranám ponecháno na vůli svobodně si smlouvu ujednat a určit její obsah.*” Autonomie vůle, respektive důraz na svobodnou volbu je zjevný z ustanovení § 1726 OZ, dle kterého: “*Považují-li strany smlouvu za uzavřenou, ač si ve skutečnosti neujednaly náležitost, již měly ve smlouvě ujednat, hledí se na projev jejich vůle jako na uzavřenou smlouvu lze-li zvláště s přihlédnutím k jejich následnému chování, rozumně předpokládat, že by smlouvu uzavřely i bez ujednání této náležitosti.*” Z uvedeného ustanovení je patrné, jak velkou váhu má skutečná vůle stran upravit své poměry určitým způsobem, a to bez ohledu na splnění formálních náležitostí jednání.

Dle výše uvedeného Pravidla ICC vyjadřují autonomií vůle skrze právo účastníků rozhodnout o tom, jakým způsobem bude jejich spor rozhodován, tj. jakým právem, pravidly či zvyklostmi se bude jejich spor a následný rozhodčí nález řídit. V případě absence takové dohody, aplikuje rozhodčí senát pravidla, která považuje za adekvátní. Při výběru procesních pravidel dbá rozhodčí senát na jejich pozitivní vztah k povaze a ustanovením základní smlouvy, zejména musí být v souladu s obchodními zvyklostmi a pravidly běžného obchodního styku. Další projevem autonomie vůle je svobodná volba stran o tom, zda rozhodčí senát bude rozhodovat jako *amiable compositeur*, nebo *ex aequo et bono*, této otázce jako i definici jednotlivých způsobů rozhodování se dále věnuji v článku 6.10. této práce.

Zásada autonomie vůle prolíná celé rozhodčí řízení, strany si tak mohou určovat a přizpůsobovat začátek i průběh řízení jejich ekonomickým i časovým potřebám. Oblast volby rozhodce či ustanovování rozhodčího senátu je také přímo dotčena autonomií vůle. Strany se v míře uplatnění autonomie vůle však musí omezovat s ohledem na neopomenutelnou skutečnost, že Soud ICC působí zejména jako kontrolní instituce, která dohlíží, aby jednání účastníků a rozhodců byla v souladu s Pravidly ICC. Pravidla ICC dbají o zabezpečení, co největší univerzálnosti řízení, tak aby stranám umožnili uplatnit v co největší míře jejich vůli s ohledem na různorodost jejich společenských a kulturních zvyklostí. I když jsou v této otázce pravidla značně benevolentní, neznamená to úplnou nezávislost či ignorování nebo nemožnost aplikace vnitrostátních předpisů platných v místě

konání arbitráže. Zejména pak jsou to veřejnoprávní – kogentní normy a předpisy procesní povahy, které musí být vždy aplikovány a respektovány, jejich autorita garantuje státní kontrolu rozhodčího řízení.

3.2.2. Neveřejnost

Další neopomenutelnou zásadou a také výhodou je neveřejnost rozhodčího řízení, která platí pro všechny typy rozhodčích řízení a tkví v tom, že na řízení jsou přítomni kromě rozhodců jen účastnické strany a případně další osoby, které jsou zúčastněny na řízení či dokazování jako svědci, znalci, tlumočníci a experti. Jenom tyto osoby mají informace týkající se merita věci a přístup k důkazní dokumentaci, způsobu vedení řízení a také o obsahu následného rozhodčího řízení. Neveřejnost má kromě ochrany před nežádoucí medializací za účel ochranu samotných účastníků a jejich obchodních společností a strategie společně s *know-how* a dobrým jménem společnosti. Neveřejnost rozhodčího řízení je jednou z jeho mimořádných výhod a poskytuje lepší možnost utajení existence sporu či průběhu řízení. Jedná se o procesní záruku, mezi které patří také možnost ovlivnit délku řízení, či vybrat si místo jednání. Výhodou rozhodčího řízení je také možnost zabezpečit kontinuitu v rozhodování sporů souvisejících. Například u série sporů z investičních rámcových smluv o výstavbě,³³ kdy je kontinuita dohodnuta přímo v rozhodčí smlouvě, tím že je pro všechny spory ustanoven tentýž rozhodce, který se pak nemusí pokaždé seznamovat s problematikou sporu a faktický postup to nevylučuje.

Rozhodčí řízení upravené českým právním řádem v ZRR rovněž zakotvuje zásadu neveřejnosti, a to konkrétně v ustanovení § 19 v odstavci 3, které stanoví následující: *“Nedohodnou-li se strany jinak, je řízení před rozhodci ústní. Toto řízení je vždy neveřejné.”*

3.2.3. Ústnost a písemnost

Nařízení ústního jednání je věcí konkrétního sporu a merita, o kterém se rozhoduje. V případě, že je potřeba, aby účastnické strany, svědci, či expertní znalci přednesli svá stanoviska, nebo se vyjádřili k některým otázkám, případně byli vyslechnuti, rozhodci je o nutnosti jejich přítomnosti včas informují, a to obvykle předvoláním k ústnímu jednání doručenému právnímu zástupci nebo přímo účastníkovi sporu se stanovením dne, hodiny a místa jeho konání. Zásada písemnosti se projevuje tak, že některá rozhodčí řízení probíhají čistě prostřednictvím korespondence a výměny písemné dokumentace, jedná se o případy, kdy není potřeba někoho vyslechnout a strany si takový způsob řízení předem ujednají. Bude

³³ ROZEHNALOVÁ, N., Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, 2 vyd., Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 62.

se tak jednat zejména o méně složité spory, kde není potřeba vyslechnout svědky či provádět dokazování. Také v našem právním řádu je zavedený postup, kdy soud rozhodne věc bez nařízení jednání v případě, že jsou veškeré skutečnosti náležitě zjištěny a není důvod pochybovat o oprávněnosti nároku, v takovém případě se předseda rozhodujícího senátu dotáže, zda strany souhlasí, aby bylo o věci rozhodnuto bez nařízení jednání. K tomu přesně § 115a OSŘ stanoví: *“K projednání věci samé není třeba nařizovat jednání, jestliže ve věci lze rozhodnout jen na základě účastníky předložených listinných důkazů a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí.”* Česká úprava rozhodčího řízení daná ZRŘ v ustanovení § 19 stanoví, že strany se mohou o postupu dohodnout, neučiní-li tak *“postupují rozhodci v řízení způsobem, který považují za vhodný. Vedou rozhodčí řízení tak, aby bez zbytečných formalit a při poskytnutí stejné příležitosti k uplatnění práv všem stranám byl zjištěn skutkový stav věci potřebný pro rozhodnutí sporu. Nedohodnou-li se strany jinak, je řízení před rozhodci ústní.”* Dle uvedeného tak je pro rozhodnutí o meritu věci bez nařízení jednání v rozhodčím řízení podle ZRŘ rovněž potřeba výslovného souhlasu účastnických stran.

3.2.4. Právo být slyšen a vyjádřit se k meritu věci

Požadavky mandatorních veřejnoprávních norem dotčených států zahrnují zejména povinnosti na respektování rovnocenného práva stran vyjádřit se k vzájemně projednávaným otázkám sporu. Zásada kontradiktornosti musí být respektována zejména proto, aby tím strany mohly prezentovat svůj názor a sdělit svůj pohled na podstatné skutkové okolnosti sporu, a vyjádřit se k tvrzením protistrany. Právo na slyšení je obligatorní právo zaručující každé straně příležitost k plnému uplatnění jejich nároků včetně případného rozšíření žalobního návrhu a doplnění argumentace obhajoby, druhá zásada znamená, že rozhodce nemůže pokračovat v řízení a v rozhodování o jakékoliv otázce bez obdržení vyjádření každé ze stran, nebo alespoň bez toho, aby k tomu tato měla příležitost, prostřednictvím řádně zaslané písemné výzvy na adresu pro doručování uvedeného v Soupisu sporných otázek.

Každá strana sporu musí být poučena o následcích nevyužití svého vyjadřovacího práva. Je povinností arbitrářů v rámci Soupisu sporných otázek vytvořit vhodný rozvrh jednotlivých úkonů a jednání konajících se v průběhu rozhodčího řízení, tak aby se při uplatnění důkazů a poskytování výpovědí a vyjádření jednotlivými hlavními vedlejšími účastníky, žádná ze stran necítila zkrácená na svých právech či opomenutá a nedošlo tak k vynechání některých úkonů zásadních pro řízení a tím k porušení zásad, na kterých spočívají Pravidla ICC i dotčený rozhodný právní řád.

Rozhodce by neměl být pasivní a jenom reagovat na doporučení stran. Je na rozhodci, aby předcházel jakýmkoliv komplikacím, předvídal vývoj dle zjištěných skutečností a naplánoval jasný procesní postup v řízení. Obě strany budou mít v tomto stadiu řízení stejná očekávání bez ohledu na jejich původ nebo právní pozadí či okolnosti vzniku konfliktu a požadovaného nároku, díky této fázi obeznamování se s okolnostmi případu bude možné předejít eventuálním výmluvám o nedostatečné informovanosti některé ze stran. Rozhodce, nebo senát může v průběhů řízení takto připravený rozvrh jednání a postupů modifikovat, a to s ohledem na Soupis sporných otázek a požadavky stran. O každé takto učiněné úpravě je následně rozhodčí senát obě účastnické strany povinen informovat, aby měly jasnou představu o budoucím průběhu a vývoji řízení. V souvislosti s uvedeným má velký význam výběr *lex loci arbitri*, které má velký vliv na samotný průběh rozhodčího řízení zejména v tom, že státní moc v místě konání arbitráže má prostřednictvím mandatorních předpisů možnost působit na průběh rozhodčího řízení a výkon rozhodčího nálezu a zasáhnout v případě jejich porušení.

3.2.5. Vázanost arbitráže mandatorními právními předpisy

Plánovaný procesní postup rozhodce musí být vymezen již v procesním pořádku, který je součástí vyhotovení Soupisu sporných otázek. Arbitři, musí brát v úvahu všechny překážky, které mohou nastat v průběhu řízení a předvídat je. Je běžnou praxí, že ještě před zahájením řádného řízení v průběhu vyhotovování dokumentu Sporných otázek řízení provede rozhodce s účastníky neformální jednání, ve kterém se společně dohodnou a vymezí některé strategické body budoucího řízení. Požadavky a postoje účastnických stran bývají zaznamenány na úvodním jednání s rozhodcem a následně provedeny do Soupisu sporných otázek. Nedostatečná nebo žádná aplikace imperativních mandatorních předpisů státu *legis fori* nebo státu, ve kterém má být nález následně vykonán, vede často k přezkumu rozhodčích nálezů obecními soudy a jejich zrušení z důvodu porušení těchto norem. K jejich porušení dochází zejména neposkytnutím dostatečné lhůty pro podání vyjádření nebo opomenutí zaslat oznámení o provádění výslechů svědků, nebo expertů a o průběhu dokazování. V případě, že se však takové pochybení při vedení řízení řádně neprokáže, budou návrhy na přezkum a zrušení napadených rozhodčích nálezů zamítnuté pro neopodstatněnost. Článek 5 Newyorské úmluvy o výkonu a uznávání cizích rozhodčích nálezů stanoví, že smluvní stát, může odmítnout uznání cizího rozhodčího nálezu v případě, že ještě nenabyl účinnosti vůči stranám sporu nebo v případě, že byl zrušen státním orgánem státu, na jehož území nebo dle právního řádu, kterého byl daný rozhodčí nález vydán.

Rozpor s mandatorními předpisy *lex arbitri* má za následek pozastavení rozhodčího řízení místně příslušnou státní autoritou nebo v případě již vydaného rozhodčího nálezu jeho proměnu v bezcenný kus papíru v rámci daného území, zároveň je však značně ohrožena i jeho mezinárodní vykonatelnost.

Při rozhodování o aplikaci konkrétních procesně právních předpisů na rozhodčí řízení musí rozhodce dbát i o jejich soulad s veřejnoprávními mandatorními předpisy státu, ve kterém má být vydaný rozhodčí nález následně vykonán. Případný rozpor bývá kamenem úrazu v řízeních o uznání a výkonu nálezu podle Newyorské úmluvy. Je povinností rozhodce, aby s ohledem na mezinárodní povahu rozhodčího řízení, za každých okolností zabezpečil zásady spravedlivého procesu a aplikoval také zásadu rovnocenného postavení účastníků řízení, a to v průběhu celého rozhodčího řízení. V průběhu vyhotovování Soupisu sporných otázek a také při rozhodování o volbě procesních pravidel závazných pro dané rozhodčí řízení musí rozhodce proto brát ohled vždy i na dodržování vnitrostátních závazných právních norem státu místa konání rozhodčího řízení či státu, kde má být rozhodčí nález vykonán, a to z důvodu nutnosti zajištění souladu rozhodčího řízení a veřejného pořádku dotčených států a povinnosti podřadit jej částečně pod imperativní právní úpravy.

Může se někdy stát, že výběr procesních pravidel práva jiného státu než toho, na jehož území se arbitráž koná nebo, ve kterém má být rozhodčí nález vykonán, může mít částečně problematický dopad na v průběhu daného rozhodčího řízení. Je však potřeba mít na zřeteli, že prioritou je rychlý, správný a efektivní průběh a výsledek každé mezinárodní arbitráže vedené podle Pravidel ICC, volba vnitrostátních procesních předpisů některých států může mít nežádoucí vliv a způsobovat komplikace při „vtěsnání“ širokospektrální mezinárodní arbitráže do mantinelů imperativních předpisů vnitrostátního práva *legis fori*. To je důvod, proč mnoho rozhodců vidí volbu komplexní aplikace procesních předpisů konkrétního státu *legis fori* jako neflexibilní a taky nadměrně rizikovou pro následnou vykonatelnost rozhodčího nálezu. Můžeme se setkat také s případy, kdy je užití jakýchkoliv vnitrostátních pravidel státu místa konání arbitráže plně vyloučeno kromě imperativních právních norem.

Rozhodci mají úplnou svobodu v organizaci rozhodčího řízení, jejich povinností je strany řádně poučit, vyslechnout a veškeré předložené dokumenty, vyjádření a posudky relevantní pro dokazování skutečností a práv detailně a rovnocenně vyhodnotit. Příkladem nevyhnutelnosti respektování mandatorních předpisů státu místa výkonu rozhodčího nálezu je také případ, který se odehrál v Číně.

V červenci roku 2008 Lidový soud v čínském městě Jinan v provincii Shandongu odmítl uznat a vykonat rozhodčí nález vydaný dle Pravidel ICC, protože nesplňoval podmínky dané článkem V odst. 2 písm. b) Newyorské úmluvy. Tři společnosti Hemofarm DD, MAG International Trade Company a Sulame Media Co Ltd uzavřely v roce 1995 smlouvu o založení podnikatelského sdružení joint venture se společností Jinan Yongning Pharmaceutical Company Ltd, součástí smlouvy byla také rozhodčí doložka. Joint venture Jinan Hemofarm uzavřelo následně nájemní smlouvu s Jinan Yongning, přičemž ve smluvní dokumentaci vztahující se k nájmu již nebyla rozhodčí doložka. Později společnost Jinan Yongning vznesla žalobu proti společnosti Hemofarm před čínským soudem. To se však nelíbilo ostatním členům sdružení joint venture a ti podali žádost o zahájení rozhodčího řízení k Soudu ICC pro porušení práv a povinností ze smlouvy o joint venture. Ustanovený rozhodčí senát ve věci rozhodl ve prospěch tří žalobců, avšak dle shora uvedeného, soud v Shandong takto vydaný rozhodčí nález odmítl vykonat z důvodu, že nebyly splněny podmínky dle článku V odst. 2 Newyorské úmluvy a že nález porušuje veřejný pořádek a suverenitu Čínské lidové republiky. Dle čínského obchodního závazkového práva je možné, aby zahraniční subjekty své spory řešily před zahraničními rozhodčími institucemi, avšak nelze, aby tak činily čistě čínské podnikatelské subjekty či osoby, protože platí povinnost, že spory mezi výlučně čínskými domovskými entitami mohou rozhodovat pouze rozhodčí instituce a soudy v Číně³⁴.

3.2.6 Vázanost rozhodčího řízení mandatorními předpisy České republiky

Jakékoliv rozhodčí řízení, které probíhá na území České republiky, musí respektovat kogentní normy českého právního řádu a také jeho veřejný pořádek. Již ustanovení § 1 občanského zákoníku stanoví, že: *“Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.”* Zásadu slyšení a rovného zacházení v sobě zahrnuje ustanovení § 6 OSŘ, dle kterého: *“V řízení postupuje soud v součinnosti se všemi účastníky řízení tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná a aby skutečnosti, které jsou mezi účastníky sporné, byly spolehlivě zjištěny.”*

Všechny spory, ohledně nichž má být v České republice vedené rozhodčí řízení, nebo jejichž rozhodčí nálezy mají být následně vykonány na jejím území musí splňovat základní požadavky na arbitrabilitu takového sporu daná ustanoveními §§ 2 a 3 ZRŘ, které kogentně

³⁴ ZHAO L., *Enforcement of ICC award refused on public policy grounds*, *Arbitration News, Newsletter of the International Bar Association Legal Practice Division*, vol. 14, č. 2, 2009, s. 18.

definují, co český právní řád považuje za rozhodčí řízení, a které spory mohou být v rozhodčím řízení rozhodovány: *“řízení, o kterého předmětu sporu lze uzavřít smír. Rozhodčí řízení může probíhat ve věci majetkových sporů mezi stranami, tam kde není smluvní stranou spotřebitel, také nelze zahájit rozhodčí řízení ohledně výkonu rozhodnutí či ve věci incidenčních sporů, k jejichž projednání je dána výlučná pravomoc českých soudů.”*

Z uvedeného vyplývá, že české soudy při uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů zkoumají také znění rozhodčí smlouvy, její formální platnost a také se věnují posouzení materiální otázky, zda lze o předmětu, jehož se dotčený rozhodčí nález týká, konat rozhodčí řízení i na území České republiky. Splnění podmínky souladu s veřejným pořádkem a způsobilosti předmětu řízení je *sine qua non* pro následný průběh uznávacího a vykonávacího řízení před českými soudy.

Jedním ze stěžejních předpisů českého právního řádu, který upravuje vztahy s mezinárodním prvkem je ZMPS. Rozhodčí řízení konané podle pravidel ICC je bezpochyby řízením s mezinárodním prvkem, se kterým rovněž souvisí povětšinou obchodněprávní vztah, ze kterého spor vzešel. Ohledně uznání a výkonu rozhodčích nálezů ZMPS v § 15 odst. 1 písm. e) stanoví *“nelze pravomocná cizí rozhodnutí uznat, jestliže uznání by se přičilo veřejnému pořádku.”*

4. Účastníci rozhodčího řízení podle Pravidel ICC

4.1 Způsobilost být účastníkem řízení

Účastníky rozhodčího řízení konaného dle Pravidel ICC mohou být jakékoliv fyzické a právnické osoby, které si mezi sebou platně sjednají rozhodčí smlouvu nebo doložku, ve které si stanoví podmínky rozhodčího řízení. Obvykle je rozhodčí smlouva součástí obchodních smluv o dodávkách zboží a služeb, případně o poskytování finančních služeb, uskutečnění přepravy, uskladnění, či o jakýchkoliv dalších vztazích, které se v rámci mezinárodního obchodu mohou vyskytovat. V článku V odst. 1 písm. a) Newyorské úmluvy a v článku VI Evropské úmluvy je však nezpůsobilost stran výslovně uvedena jako důvod pro odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu. V řízení před rozhodci se otázka způsobilosti strany řeší kolizní metodou.

V českém právním řádu se otázkou svéprávnosti, tj. způsobilosti k právním úkonům zabývá OZ, OSŘ a také ZMPS. Ustanovení § 4 OZ stanoví: *“Má se za to, že každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností a že to každý od ní může v právním styku důvodně očekávat.”* OZ dále k pojmu svéprávnost stanoví v § 15 odst. 2, následující: *“Svéprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat).”* Přičemž § 30 OZ upřesňuje: *“Plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilosti se nabývá, dovršením osmnáctého roku věku.”* Ustanovení § 19 OSŘ ve vztahu k svéprávnosti uvádí, že: *“Způsobilost být účastníkem řízení má ten, kdo má způsobilost mít práva a povinnosti; jinak jen ten, komu ji zákon přiznává.”* Dle § 20 OSŘ: *“Každý může před soudem jako účastník samostatně jednat (procesní způsobilost) v tom rozsahu, v jakém má způsobilost vlastními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti.”*

ZRŘ výslovně vyžaduje plnou svéprávnost pouze u rozhodců, konkrétně ve svém § 4 odstavec 1 stanoví, že: *“Rozhodcem může být občan České republiky, který je zletilý, bezúhonný a plně svéprávný, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak.”* Co se týče způsobilosti stran být účastníkem rozhodčího řízení, lze předpokládat, že to může být osoba svéprávná ve smyslu § 15 ods. 2 OZ a také, která je způsobilá být účastníkem řízení ve smyslu ust. § 19 OSŘ. Za určitých okolností to může být také nezletilé dítě avšak pouze se souhlasem svého zákonného zástupce, který musí souhlas udělit také při sepisu rozhodčí smlouvy, k tomu ust. § 32 OZ sděluje: *“Uděлил-li zákonný zástupce nezletilému, který nenabyl plné svéprávnosti, ve shodě se zvyklostmi soukromého života souhlas k určitému právnímu jednání nebo k dosažení*

určitého účelu, je nezletilý schopen v mezích souhlasu sám právně jednat, pokud to není zákonem zvlášť zakázáno; souhlas může být následně omezen i vzat zpět. Je-li zákonných zástupců více, postačí, projeví-li vůči třetí osobě vůli alespoň jeden z nich. Jedná-li však vůči další osobě více zástupců společně a odporují-li si, nepřihlíží se k projevu žádného z nich.“ V případě, že by souhlas zákonného zástupce nezletilého nebyl při uzavření rozhodčí smlouvy udělen, nebo by rozhodčí smlouvu uzavřela osoba omezena na svéprávnosti, znamenalo by to formální neplatnost rozhodčí smlouvy a také rozhodčího nález, který by byl vydán v rozhodčím řízení zahájeném na základě takto neplatně uzavřené rozhodčí smlouvy.

Rozhodci nejčastěji aplikují při posuzování způsobilosti účastníků kolizní normy právního řádu místa konání rozhodčího řízení a také právní normy státu, kde má být nález vykonán. Obecné soudy v případě řízení o vykonatelnosti rozhodčího nález budou aplikovat své kolizní normy, tedy *lex fori*.³⁵ Definice účastníků soudního řízení je víceméně totožný s tou, která stanovuje, kdo může být účastníkem před rozhodčím senátem v České republice. Podmínka svéprávnosti platí i pro právnické osoby, jejichž právní subjektivita se stanovuje počínaje datem jejich zápisu do příslušného obchodního rejstříku, koneckonců jsou to právně obchodní závody a korporace, tedy právnické osoby, které jsou nejčastěji stranami sporu v rozhodčím řízení. Struktura obchodní korporace je vhodnější a praktičtější pro výkon podnikatelské činnosti a kulminaci kapitálu či také pro snášení odpovědnosti plynoucí z obchodní činnosti korporace.

4.2 Vedlejší účastníci

V případě, že se rozhodce dozví o existenci dalších účastníků buď sám, nebo na základě podnětu stran, kteří by mohli být rozhodčím nálezem dotčeni nebo, kteří jsou zúčastnění na právech a povinnostech již zainteresovaných účastníků, oznámí jim výzvu probíhající řízení a vyzve je k podání vyjádření, či k dostavení se na jednání. Někdy se může situace kolem hlavních účastníků zkomplikovat, do úvahy přichází situace, kdy obchodní smlouva je sice podepsána společností X, ale ze skutečností případu vyplyne, že odpovědnost za údajné porušení smluvních podmínek nese společnost Y, tudíž účastníkem řízení o určení odpovědnosti k náhradě škody bude právě tato společnost Y. Rozhodce tak může jednat na něčí podnět nebo z vlastní vůle.

³⁵ FOUCHARD, GAILLARD, GOLDMAN, *International Commercial Arbitration*. vyd. Kluwer Law International, 1999, s. 242.

Článek 7 upravuje způsob připojení dalších účastníků. Ta strana, která si přeje připojit další účastníky do řízení, musí předložit Sekretariátu žádost o zahájení arbitráže proti těmto dalším osobám. Datum, kdy byla taková žádost doručena Sekretariátu, bude považován také za datum zahájení arbitráže proti těmto dalším účastníkům. Avšak po té co již byli jmenováni všichni arbitři nelze, aby jakýkoliv další účastník do řízení přistoupil, bez toho, aby s tím vyjádřily souhlas všechny strany včetně tohoto dalšího účastníka. Sekretariát může určit lhůtu pro podání žádosti o přistoupení dalších účastníků do řízení. Žádost o přibrání dalších účastníků do rozhodčího řízení musí obsahovat náležitosti stanovené v článku 7 odstavec 2 až 4 Pravidel ICC. Co se týče rozhodnutí o přibrání nových účastníků nebo jejich záměně s dosavadními bude rozhodčí soud postupovat zpravidla bez nařízení jednání. Tento postup je obdobný i pro řízení před obecními soudy, kdy dle právního názoru v rozhodnutí SJ 188/2004: *“Šetření podmínek procesního nástupnictví podle ustanovení § 107 o. s. ř. není dokazováním o skutkovém stavu věci a proto k němu není zapotřebí nařídit jednání.”*

4.3 Rozhodci a rozhodčí tribunál

Správně zvolení rozhodci jsou podmínkou *sine qua non* každého legitimního rozhodčího řízení, nejenom toho vedeného dle Pravidel ICC. Rozhodci v řízení rozhodují samostatně nebo ve tříčlenném senátu největší důraz je kladen na jejich bezúhonnost, nestrannost a profesionalitu. Zda všichni členové rozhodčího senátu splňují tyto zásady je přezkoumáno a následně schváleno Sekretariátem a Soudem ICC a to pro každé rozhodčí řízení zvlášť. Splnění striktních požadavků na vlastnosti rozhodců je pro zachování legitimacy a správnosti rozhodčího řízení dle Pravidel ICC neustále vyžadováno a kontrolováno ze strany orgánů ICC. Každý člen rozhodčího senátu musí být v prvním řadě nestranný a nezávislý vůči oběma stranám sporu. Soud ICC má tedy za povinnost vybrat nebo případně potvrdit správný výběr osob rozhodců, kterých počet tvoří rozhodčí tribunál, ten musí být pokaždé lichý v počtu jeden nebo tři. V případě, že si strany samy zvolí své rozhodce, učiní tak ve 30 denní lhůtě od podání žádosti o zahájení rozhodčího řízení, na konci které sdělí jména vybraných kandidátů na všechny členské posty rozhodčího senátu a prostřednictvím Sekretariátu ICC je oznámí Soudu ICC, který jejich výběr ověří a potvrdí, nebo zruší, získali-li pochybnosti o nestrannosti nebo kompetencích konkrétních navržených osob.

V takovém případě jmenuje chybějící členy tribunálu sám Soud ICC ze seznamu rozhodců Národních výborů států, kterých se řízení týká, nebo které uzná za vhodné. Dva stranami zvolení rozhodci se následně domluví na volbě třetího člena rozhodčího senátu, který bude zároveň předsedou, nedohodnou-li se, učiní tak opět Soud ICC. Při výběru

rozhodců je Soud ICC povinen zohlednit státní příslušnost určovaných osob, která musí být odlišná od státní příslušnosti účastníků sporu, aby byla zachována větší nestrannost.

Pouze za zvláštních okolností a není-li pochyb o jeho nestrannosti, může být rozhodce anebo předseda senátu, státním příslušníkem stejného státu jako některá ze stran sporu. V souvislosti s výběrem a potvrzením rozhodce může Soud ICC požádat o součinnost některý Národní výbor, který působí na úrovni členských států Mezinárodní obchodní komory, a které v rámci své působnosti vedou seznamy rozhodců a jsou povinny na žádost Soudu ICC předložit k vyjmenování odpovídající kandidáty, kteří jsou příslušníky jejich státu. Výběrem rozhodce, či rozhodců navrhovaných Národním výborem není Soud ICC vázán a může opětovně požádat o výběr jiný Národní výbor, či uskutečnit výběr kandidáta v zemi, která výbor nemá zřízený vůbec.

4.3.1 Prohlášení a přijetí do funkce rozhodce

Před jmenováním do funkce je každý vybraný rozhodce povinen podepsat prohlášení o akceptaci, dosažitelnosti, nestrannosti a nezávislosti. Zvolený rozhodce je před začátkem rozhodčího řízení a také i kdykoliv v jeho průběhu obligatorně vázán podání písemného oznámení jakýchkoliv informací o okolnostech či faktech, které by mohly mít, byť jen částečný vliv na jeho nestrannost, či vzbudit pochybnosti o jeho nezávislosti vůči stranám řízení.

Oznámení je povinen předložit Sekretariátu ICC a to před podpisem prohlášení o nestrannosti nebo i v průběhu řízení, vznikla-li situace, která pochybnosti o nepodjatosti zakládá. Sekretariát ICC poskytnuté informace zpracuje a odešle oběma účastnickým stranám řízení k posouzení s výzvou k vyjádření se k jednotlivým bodům prohlášení, přičemž k podání vyjádření jim stanoví konkrétní lhůtu. Soud ICC vyhodnotí veškeré skutečnosti týkající se jmenování dané osoby rozhodcem, přičemž vezme v úvahu i názory a připomínky účastnických stran. Po přijetí výsledného stanoviska Soud ICC rozhodce jmenuje sám, nebo potvrdí volbu rozhodce určeného stranami, případně ho nahradí novým rozhodcem, takový akt Soudu ICC je finální, nezměnitelný a Soud ICC není povinen své stanovisko jakkoliv zdůvodňovat. Přijetím jmenování do funkce arbitra se tyto osoby zavazují k postupu v řízení a plnění povinností podle Pravidel ICC.

Volba rozhodců a ustanovení rozhodčího tribunálu upravuje detailně článek 2 Pravidel ICC a to včetně případných změn ve složení jeho členů. Předmětný článek popisuje činnost Soudu ICC jako výkonného orgánu mezinárodního rozhodčího řízení s dozorující funkcí, konkrétně i při výběru rozhodců. Soud ICC není rozhodovacím orgánem, pokud jde o

řešení a rozhodování sporů v rozhodčím řízení. Ze znění článku 2 odstavec 1 Pravidel ICC je zřejmé, že pro zahájení rozhodčího řízení podle Pravidel ICC je nejdůležitější dohoda smluvních stran jako pozdějších účastníků sporu.³⁶ Rozhodčí soud ICC je dle článku 13 Pravidel ICC oprávněn potvrdit, či naopak zamítnou stranami zvoleného rozhodce a také ho sám jmenovat ze seznamů rozhodců vedených Národními výbory ICC. Dle článku 9 až 13 Soud může také odmítnout nebo vyměnit rozhodce z vlastní iniciativy, shledá-li, že rozhodce nemůže *de jure* nebo *de facto* vykonávat svou funkci, nebo že nevykonává svou funkci v souladu s Pravidly či ve stanovených časových lhůtách.

4.3.2. Způsobilost být rozhodcem

Nároky a požadavky na osoby rozhodců se odlišují od těch, které jsou kladeny a vyžadovány na soudcích obecních soudů. Rozhodcem podle Pravidel ICC může být svéprávná, zletilá osoba, která dosáhla vysokoškolské vzdělání a je rovněž nadána zkušenostmi a znalostmi v patřičném oboru, tj. právo, ekonomie či obdobného zaměření vyhovující pro řádný a profesionální výkon této funkce. Strany by proto měly pečlivě zvažovat volbu rozhodce, a to jaké odborné zkušenosti a osvědčení budou od něho pro daný předmět sporu vyžadovat.

V českém právním řádu, a to jak pro rozhodčí tak pro soudní řízení se rovněž vyžaduje nezávislost a nestrannost rozhodujících osob. ZRŘ v souvislosti s nestranností a nepodjatostí členů rozhodčího tribunálu stanoví ve svém ustanovení § 8 následující: *“Rozhodce je vyloučen z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jeho nepodjatosti. Ten, kdo má být nebo byl určen nebo jmenován rozhodcem, musí bez odkladu stranám nebo soudu oznámit všechny okolnosti, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti a pro něž by byl jako rozhodce vyloučen.”*

Ustanovení § 118 ZMPS dále ohledně způsobilosti rozhodce stanoví: *“Rozhodcem může být i cizinec, je-li podle právního řádu státu, jehož je občanem, způsobilý k právním jednáním; postačí však, je-li plně způsobilý k právním jednáním podle českého právního řádu. Další požadavky pro výkon funkce rozhodce určeného pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv stanoví jiný právní předpis.”*

4.4. Postup při jmenování a schvalování rozhodců ICC

Rozhodci jsou jmenováni postupem popsaným v článku 13 Pravidel ICC dle jejich posledního znění účinného od 1. ledna 2010. Jmenovaný rozhodce či rozhodci musí být

³⁶ Viz. CHOVANCOVÁ, K. op. cit. s. 70.

kromě již v předchozí části této kapitoly zmíněných vlastností, především nezávislý ve vztahu ke stranám sporu. Podobně jako v případě rozhodčího řízení podle pravidel UNCITRAL je nezávislost rozhodce v Pravidlech ICC zabezpečena zakotvením povinnosti potenciálního rozhodce neprodleně oznámit generálnímu tajemníkovi Sekretariátu Soudu ICC písemně jakékoliv informace o existujících skutečnostech, ovlivňujících negativním způsobem nezávislost kandidáta na rozhodce, nebo již jmenovaného rozhodce ve vztahu ke stranám sporu.

Touto povinností je rozhodce vázán v průběhu celého řízení, jakékoliv zjištěné skutečnosti, které negativně ovlivňují jeho nezávislost, je rozhodce povinen neprodleně sdělit generálnímu tajemníkovi Soudu ICC, který následně prostřednictvím Sekretariátu ICC vyrozumí obě strany a dá jim lhůtu k písemnému vyjádření.³⁷ V rámci rozhodčího řízení ICC je běžnou praxí, že Sekretariát ICC požádá Národní výbor, působící ve státě místa konání arbitráže, aby doporučil rozhodce vhodného pro jeho svolení předsedou rozhodčího senátu. Je-li rozhodcem pouze samosoudce nebo v případě, že se strany nedohodnou na vhodných osobách členů tribunálu, zhostí se úkolu ustanovitele rozhodčího senátu za poplatek dle platného sazebníku sám Soud ICC.

4.4.1. Rozhodování samorozhodcem

Strany si mohou společně ujednat, která osoba bude jejich spor rozhodovat jako samorozhodce. Pravidla stanoví lhůtu pro volbu osoby samorozhodce, která činí 30 dnů od doručení návrhu žalobce žalovanému případně od uběhnutí další speciálně stanovené lhůty. Neshodnou-li se strany na osobě samorozhodce, zhostí se jeho volby a jmenování Soud ICC, přičemž klade vždy důraz na jeho předešlou praxi a profesionální zkušenosti v odvětví, kterého se daný konkrétní spor týká a v rámci, kterého strany působí.

V případě, že Soud vzhledem k náročnosti případu uzná za vhodné, aby řízení bylo rozhodováno senátem, tedy třemi arbitři jmenuje podle svého rozhodnutí předsedajícího rozhodce a vyzve žalobce, aby do 15 dnů od doručení výzvy Soudem ICC, jmenoval dle stanovených kritérií jednoho přísedícího a následně je Soudem ICC vyzvána strana žalovaná, aby jmenovala dalšího přísedícího do 15 dnů ode dne, kdy byl první přísedící jmenován žalobcem, v případě, že žalobce či žalovaný nebude schopen vybrat přísedícího člena senátu, učiní tak opět Soud ICC samostatně.³⁸

³⁷ Viz. CHOVANCOVÁ, K., op.cit., s. 73.

³⁸ CRAIG W. L., PARK W. W., P., J; *International Chamber of Commerce*, 2. vyd. OCEANA Publication, INC, NY, London, Rome, 1990, s. 34.

4.4.2 Potvrzení zvolených rozhodců Generálním tajemníkem

Generální tajemník potvrdí jako přisedící rozhodce, samosoudce či předsedu rozhodčího senátu osoby zvoleny jednotlivými stranami nebo na základě jejich společné dohody, kteří podepsali prohlášení o nestrannosti a nezávislosti. Generální tajemník potvrzující dokument s obsahem jmen zvolených rozhodců postoupí Soudu ICC při jeho nejbližším dalším zasedání, přičemž připojí i své připomínky či výhrady, které má k jednotlivým osobám přisedících, samosoudců nebo předsedů senátů. Mezinárodní rozhodci jsou často vybíráni z členů právní nebo byznys komunity. V případech, kdy je rozhodováno o důležité právní problematice strany rozhodčí instituce budou volbu rozhodců podřizovat této skutečnosti.³⁹

4.5. Podjatost rozhodce

Článek 14 Pravidel ICC se zabývá situací, kdy některá strana sporu či jiný rozhodce podá námitky ohledně podjatosti a nezávislosti zvolených rozhodců. Sekretariát přijme a zpracuje výzvu i s námitkami, ve kterých stěžovatel popsal okolnosti a důvody svých pochybností o nepodjatosti konkrétního člena či členů. Výzvu, tzv. *challenges of arbitrators* musí odesílatel učinit do 30 dnů ode dne přijetí oznámení o volbě rozhodce druhou stranou, případně do 30 dnů ode dne, kdy se o takové skutečnosti, která by mohla podjatost či nedostatek nezávislosti arbitra zakládat dozví. Soud o důvodech výzvy bezodkladně rozhodne, odešle stranám a dotčeným rozhodcům výzvy k vyjádření, či k doplnění jejich tvrzení do určité lhůty. Následně v případě, že jsou námitky Soudem ICC uznány důvodnými či z jiných příčin, kterými mohou být nepředvídatelné události, jako náhlé úmrtí rozhodce, rezignace člena senátu na žádost stran, rozhodne Soud ICC na základě článku 15 Pravidel ICC o výměně podjatého či podjatých členů rozhodčího tribunálu. Soud ICC člena rozhodčího senátu vymění i v případě, že svou funkci vykonává v rozporu s Pravidly ICC či v rozporu se zásadami spravedlnosti.

Jako příklad, kdy podjatost rozhodce způsobila zrušení rozhodčího nálezu, uvedu případ, který se odehrál před pařížským *Cour d'Appel* (C A Paris, 1st Panel, Section C, Rozsudek z 12. února 2009 (RG no. 2007/22164). V rámci rozhodčího řízení vedeného dle Pravidel ICC přičemž místem jeho konání byla Francie, byl stanoven dvěma přisedícími rozhodci předseda rozhodčího senátu. Ten podepsal prohlášení o nepodjatosti a nezávislosti, přičemž nesprávně popsal vztah ke straně žalobce. Předseda totiž v uplynulých letech

³⁹ LOWENFELD A., F., *International litigation and arbitration, American Casebook Series*, vyd. WESTGROUP, 2002, s. 313.

pracoval v advokátní kanceláři, která zastupovala ve vícero sporech právě společnost žalobce. Předseda uvedl zavádějící údaj o tom, že toto zastupování bylo v době jeho jmenování do funkce již ukončeno, to však nebyla pravda, jak se prokázalo později v rámci řízení o zrušení vydaného rozhodčího nálezu. Strana žalovaná uvedenou podjatost namítla, avšak učinila tak dle Pravidel ICC opožděně, a proto byla jejich námitka Soudem ICC zamítnuta. Žalovaná strana tedy dále participovala na řízení a po vydání rozhodčího nálezu opětovně uplatnila svá práva, avšak nyní v řízení před Court d'Appel v Paříži, u kterého se dožadovala zrušení předmětného rozhodčího nálezu. Ten v souladu s článkem 1502 francouzského Procesního Řádu (Code Procedural) zrušil rozhodčí nález z důvodu porušení povinnosti člena rozhodčího senátu jednat nezávisle a nestranně, jako jednoho z mála důvodů, pro který lze rozhodčí nález zrušit.⁴⁰

Pro zajímavost lze poukázat, že totožný postup se uplatňuje také v případech podjatosti členů senátů obecných soudů České republiky, konkrétně k tomu Komentář k § 14 OSŘ uvádí, že zákon nyní zakládá vyloučení soudce na existenci určitého důvodu, vymezeného takovými konkrétně označenými a zjištěnými skutečnostmi, v jejichž světle se jeví soudcova nepodjatost pochybnou. Vylučuje se tím subjektivní pohled na vyloučení soudce; k tomu, aby soudce byl vyloučen, nemohou postačovat pocity soudce nebo nadřízeného soudu o tom, zda lze mít pochybnost o jeho nepodjatosti, nýbrž musí být zjištěn (postaven na jisto) důvod, z něhož vyplývá, že lze pochybovat o soudcově nepodjatosti. Úprava vyloučení soudců se v plném rozsahu týká také přisedících.

Soudcův poměr k věci může vyplývat především z přímého zájmu soudce na projednávání věci. Tak je tomu v případě, kdy soudce sám by byl účastníkem řízení, ať na straně žalobce či na straně žalovaného, nebo v případě, že by mohl být rozhodnutím soudu přímo dotčen ve svých právech (např. kdyby jinak mohl být vedlejším účastníkem). Vyloučen je také soudce, který získal o věci poznatky jiným způsobem než z dokazování při jednání (např. jako svědek dříve vnímal skutečnosti, které jsou předmětem dokazování).⁴¹ K problematice podjatosti byla českými soudy vytvořena rozsáhlá judikatura. Ústavní soud ve svém nálezu II. ÚS 105/01 ze dne 3. 7. 2001 uvedl, že subjektivní hledisko účastníků řízení, případně soudců samotných je podnětem pro rozhodování o eventuální podjatosti, avšak rozhodování o této otázce se musí dít výlučně na základě hlediska objektivního. To znamená,

⁴⁰ DUFETRE A.S. France Paris Court of Appeal annuls partial award based on chair's conflict of interest, Arbitration News, Newsletter of the International Bar Association Legal Practice Division, vol.14, No. 2, 2009, s. 21.

⁴¹ BUREŠ J., DRÁPAL L., KRČMÁŘ Z., a kol., *Občanský soudní řád: komentář*, 7. vydání, 2006, s. 42.

že není přípustné vycházet pouze z pochybností o poměru soudců k projednávané věci nebo k osobám, jichž se úkon přímo dotýká, nýbrž i z hmotněprávního rozboru skutečností, které k těmto pochybnostem vedly.

K vyloučení soudce z projednání a rozhodnutí věci může dojít teprve tehdy, je-li evidentní, že vztah soudce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebude schopen nezávisle a nestranně rozhodovat. Soudce jako reprezentant veřejné moci může být objektem i neoprávněné kritiky ve sdělovacích prostředcích, je však třeba předpokládat a požadovat vyšší stupeň tolerance a nadhledu, než tomu je u jednotlivých občanů. Je třeba přihlídnout i k tomu, že princip nezávislého, nestranného a spravedlivého rozhodování je vůbec zásadním principem fungování soudní moci a je zákonnou, resp. ústavní, jakož i morální povinností soudců tento princip dodržovat.⁴²

Se shora uvedeným souzní i judikatura Evropského soudu pro Lidská práva, který rozeznává subjektivní hledisko nestrannosti soudce, zahrnující osobní přesvědčení – postoj soudce k věci a hledisko objektivní, založené na existenci dostatečných záruk pro vyloučení jakýchkoliv pochybností o podjatosti soudce. Co se týče vyřazení člena rozhodčího senátu Soudem ICC z důvodů uvedených ve výzvě, může tak Soud ICC učinit pouze po důkladné analýze vyjádření obou protistran a dotčeného rozhodce i dalších členů senátu. Tady je patrná velká shovívavost a obrovská otevřenost Soudu ICC ke vzájemnému dialogu, jenž má předejít nesprávnému, či nedůvodnému rozhodnutí o výměně již ustanovených členů rozhodčího senátu. Soud ICC dále rozhodne také o způsobu volby dalšího rozhodce, který má nahradit odvolaného či rezignujícího rozhodce, musí však nejdříve zjistit vůli stran a ostatních členů senátu a zohlednit také všechny další okolnosti obvykle je však zvolen obdobný způsob volby jako u předešlých výběrů ostatních členů senátu.

Náhradní rozhodci jsou vybíráni ze seznamu osob vedených Národními výbory. Národní výbory jsou důležitými podpůrnými orgány Soudu ICC a společně s institutem Sekretariátu ICC a samotného Soudu ICC tvoří rozsáhlou strukturovanou síť administrativních a obchodněprávních vztahů, která se centralizuje v instituci Mezinárodní obchodní komory v Paříži. Na rozhodce, kteří mají být zapsáni do seznamů Národních výborů sídlících v každém členském státě ICC je již před jejich zápisem do seznamu kladen požadavek na vysokou odbornost, profesní zkušenosti a jazykovou vybavenost. Obvykle se předpokládá i jiné odborné zaměření kromě právního zaměření, rozhodci tak mohou při

⁴² Viz. Rozhodnutí Ústavního soudu České republiky, náleží II. ÚS 105/01 ze dne 3. 7. 2001, www.usoud.cz

rozhodování sporů uplatnit své znalosti z různých hospodářských a kulturních oblastí např. stavebnictví, bankovníctví, zdravotnictví, chemicko – technologické spory atd. Rozhodci mohou být i neprávnicki, avšak jen v tom případě, týkal-li se spor specifické záležitosti či odvětví, ve kterém se jako vhodnější kandidáti na rozhodce jeví inženýři technologie, profesori a odborníci.

Při potvrzení nebo jmenování členů rozhodčího senátu Soud ICC zvažuje mimo jiné i jejich státní příslušnost a další okolnosti jako místo pobytu, bydliště a jejich profesní případně osobní vztah k zemím, jichž jsou účastníci sporných stran a ostatní rozhodci státními příslušníky, jakož i jejich schopnost vést dané rozhodčí řízení v souladu s Pravidly ICC a požadavky kladenými na dané obchodněprávní či jiné odvětví v rámci, kterého je spor veden.

Dle článku 13 odstavce 2 Pravidel ICC Generální tajemník Soudu ICC potvrdí jako rozhodce a předsedu rozhodčího senátu jediné osoby navržené stranami sporu na základě jejich vzájemné dohody a pod podmínkou, že takto navržení potenciální rozhodci předloží všeobecné prohlášení (oznámení) o své nepodjatosti v daném řízení případně pokud okolnosti uvedené v oznámeném prohlášení o nepodjatosti nevyvolávají žádné další námítky. Potvrzení volby členů rozhodčího senátu či pouze jeho samosoudce jako předsedy senátu musí generální tajemník oznámit Soudu ICC na jeho příštím nejbližším zasedání. V případě, že se objeví okolnosti, pro které generální tajemník nabude pochybnosti ohledně jmenování některé osoby rozhodcem či předsedou rozhodčího senátu, oznámí tyto skutečnosti Soudu ICC, který okolnosti zanalyzuje a přijme vhodné řešení.

4.6. Výměna rozhodců

Za určitých okolností je možné již ustanoveného rozhodce nahradit jiným rozhodcem, a to zejména z důvodů na straně rozhodce anebo na základě rozhodnutí Soudu ICC, jako důsledek okolností popsanych výše v bodě věnovanému podjatosti rozhodce. Dle článku 15 Pravidel ICC může ke změně v osobě rozhodce dojít v následujících případech:

- a) *úmrtí rozhodce,*
- b) *vzdání se výkonu funkce rozhodcem, na žádost všech účastníků,*
- c) *úspěchu řízení o námitkách podjatosti proti rozhodci,*
- d) *rozhodnutí rozhodčího soudu o nezpůsobilosti rozhodce „de iure“ (právní nezpůsobilost), anebo „de facto“ (faktická nezpůsobilost) k rozhodování v rozhodčím řízení,*
- e) *rozhodčí soud dospěl k závěru, že rozhodce si neplní své povinnosti podle pravidel anebo nedodržuje lhůty stanovené pravidly. V bodě c) je popsán důvod výměny rozhodce*

spočívající ve skutečnosti, že rozhodce nedokázal čelit námitkám podjatosti účastníků podaných v písemné formě generálnímu tajemníkovi Soudu ICC v rámci, kterých je oprávněna strana povinna popsat důvod namítané podjatosti či jiné důvody. Námitka musí být zaslána generálnímu tajemníkovi rozhodčího soudu ICC do 30 dnů od doručení oznámení o výběru anebo potvrzení rozhodce rozhodčím soudem, případně do 30 dnů ode dne, kdy se namítající strana dozvěděla o existenci takových skutečností. K takto doručeným námitkám se kromě stran sporu a dotčeného rozhodce vyjadřují i další členové rozhodčího tribunálu. Také v případech uvedených v bodech d) a e), tedy při změně rozhodce z důvodu nezpůsobilosti rozhodce „de iure“ či „de facto“ anebo v případě, že rozhodce poruší své povinnosti dané pravidly nebo jinými právními předpisy, rozhoduje rozhodčí soud o změně rozhodce až po poskytnutí přiměřené lhůty na písemné vyjádření oběma stranám sporu.⁴³

5. Rozhodčí smlouva (doložka)

5.1. Rozhodčí smlouva a její náležitosti

Fundamentální zásadou rozhodčího řízení je jeho nezávislost na veřejné soudní moci a maximální autonomie vůle jeho stran, která se váže již k dohodě o tom, že jejich spor bude rozhodován v rozhodčím řízení. Obvykle si obchodní partneři jako součást hlavní obchodní smlouvy ujednají rozhodčí doložkou, ve které stanoví, že v případě sporu vzešlého z jejich obchodního vztahu upraveného danou smlouvou, či ve vztahu s plnění poskytnutým podle této smlouvy bude takový spor rozhodovat rozhodčí soud. Český právní řád vyžaduje pro platnost rozhodčí doložky nebo smlouvy její písemnou formu. Strany si sami v souladu s § 2 a násl. ZRŘ určí, zda jejich spor bude rozhodovat stálý rozhodčí soud zřízený zákonem nebo na základě zákona, nebo zda jejich případný spor svěří do rukou mezinárodní instituce jakou je Soud ICC.

Dle § 2 odstavec 3 ZRŘ *“Rozhodčí smlouva se může týkat a) jednotlivého již vzniklého sporu (smlouva o rozhodci), nebo b) všech sporů, které by v budoucnu vznikly z určitého právního vztahu nebo z vymezeného okruhu právních vztahů (rozhodčí doložka). Není-li v rozhodčí smlouvě uvedeno jinak, vztahuje se jak na práva z právních vztahů přímo vznikající, tak i na otázku právní platnosti těchto právních vztahů, jakož i na práva s těmito právy související.”* Právní úprava České i Slovenské republiky rozlišuje pro případ rozhodování sporů v rozhodčím řízení vztahy uzavřené výlučně mezi podnikateli a mezi podnikateli a spotřebiteli navzájem. Dle slovenského právního řádu mohou spotřebitelské

⁴³ Viz. CHOVANCOVÁ, K., op.cit. s. 72.

spory rozhodovat výhradně stálé rozhodčí soudy, které jsou uvedeny v seznamu vedeném Ministerstvem spravedlnosti. V České republice to bylo donedávna totožné, kdy pouze rozhodci zapsáni do speciálního seznamu vedeného Ministerstvem spravedlnosti mohli spotřebitelské spory rozhodovat, tato pravomoc však novelou ZRŘ č. 258/2016 Sb. účinnou ke dni 01.12.2016 byla zrušena a nyní přísluší mimosoudně rozhodovat spotřebitelské spory pouze České obchodní inspekci. Byl tak ukončen dlouholetý spor mezi ochránci práv spotřebitele a zastánci rozhodčího řízení. Bez ohledu na to, o jaký typ rozhodčího řízení se jedná má existence rozhodčí doložky nebo smlouvy za následek to, že o případném sporu z daného vztahu nemůže být vedeno soudní řízení v případě, že jedna ze stran existenci rozhodčí doložky namítne, nebo že se o ní soud při formální kontrole příslušnosti dozví. V takovém případě soud řízení zastaví a strany musí pokračovat v řízení před rozhodčím soudem. Jiná je situace, kde některá ze stran zpochybňuje platnost rozhodčí smlouvy, nebo se jí odmítá podřídit v takovém případě soud, který zahájil o předmětu sporu řízení, toto přeruší, do doby, než je rozhodnuto o otázce platnosti, co do oprávněnosti rozhodčí smlouvy v případě, že po přezkumu je shledána rozhodčí smlouva právoplatná soud přerušené řízení zastaví, v opačném případě pokračuje v rozhodování sporu a na existenci rozhodčí doložky se již nepřihlíží.

V České republice se na průběh rozhodčího řízení aplikuje subsidiárně občanský soudní řád. Dle § 106 OSŘ: *“Jakmile soud k námitce žalovaného uplatněné nejpozději při prvním jeho úkonu ve věci samé zjistí, že věc má být podle smlouvy účastníků projednána v řízení před rozhodci nebo rozhodčí komisí spolku, nemůže věc dále projednávat a řízení zastaví; věc však projedná, jestliže účastníci prohlásí, že na smlouvě netrvají nebo, že netrvají na projednání věci před rozhodčí komisí spolku. Soud projedná věc i tehdy, jestliže zjistí, že věc nemůže být podle práva České republiky podrobena rozhodčí smlouvě, nebo že rozhodčí smlouva je neplatná popřípadě, že vůbec neexistuje nebo, že její projednání v řízení před rozhodci přesahuje rámec pravomoci přiznané jim smlouvou, anebo že rozhodčí soud odmítl věci se zabývat. Bylo-li řízení před soudem zastaveno a v téže věci byl podán návrh na zahájení řízení před rozhodci nebo rozhodčí komisí spolku, zůstávají právní účinky původního návrhu zachovány, bude-li návrh na zahájení řízení před rozhodci nebo rozhodčí komisí spolku podán do 30 dnů od doručení usnesení soudu o zastavení řízení. Bylo-li řízení před rozhodci zahájeno dříve, než došlo k řízení soudnímu, přeruší soud řízení o neexistenci, neplatnosti nebo zániku smlouvy až do doby, než bude v rozhodčím řízení rozhodnuto o pravomoci nebo ve věci samé.”*

Obdobně by soud České republiky postupoval, kdyby zjistil, že spor ze smlouvy ohledně, kterého již zahájil řízení, má být rozhodován v rozhodčím řízení dle Pravidel ICC, tedy prostřednictvím Soudu ICC. Státní soud již nerozlišuje, o jaké rozhodčí řízení jde či jaká rozhodčí instituce ho má rozhodovat, existence platné rozhodčí doložky nebo smlouvy má za následek automatické zastavení soudního řízení. Rozhodčí doložka má za úkol závazně stanovit, že spor mezi stranami bude rozhodován v rozhodčím řízení a dle typu rozhodčí instituce může v sobě dále zahrnovat i určení místa konání arbitráže či jazyka, ve kterém má být řízení vedeno a řád nebo pravidla, které se mají na proces rozhodování aplikovat.

Rozhodčí doložka může upravovat způsob volby členů rozhodčího senátu, nebo přímo stanovit rozhodčí soud, který bude o věci rozhodovat. Rovněž sporové strany, které se rozhodly zvolit pro rozhodování jejich obchodního sporu rozhodčí řízení a Pravidla ICC se musí vyhnout často opakujícím se chybám, které mají za následek neplatnost rozhodčí doložky, těmi jsou zejména opomenutí uvedení počtu rozhodců, nepřesné označení rozhodčí instituce, nedůslednost, či patologičnost určitých formulací může způsobit nevykonatelnost a také neplatnost rozhodčí doložky.⁴⁴ K náležitostem rozhodčí doložky se obdobně vyjádřil Vybíral poukázáním na úpravu zákona § 117 ZMPS dle které, kromě přípustnosti se ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy posuzují podle právního řádu státu, v němž má být vydán rozhodčí nález, a co se týče formální stránky smlouvy, platí právo rozhodné pro ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy, přičemž však stačí, jestliže bylo učiněno zadost právnímu řádu místa, kde došlo k projevu vůle k jejímu uzavření. Nejdůležitějším požadavkem dle ZRŘ je požadavek písemné formy rozhodčí smlouvy obsažený v § 3 odst. 1 ZRŘ. Rovněž čl. II NÚ vyžaduje písemnou formu rozhodčí smlouvy⁴⁵. Shora uvedené právní stanovisko potvrdil také profesor Kučera, který ke komentovanému ustanovení § 117 ZMPS a k použitému kritériu, dle kterého ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy se posuzují podle práva určeného podle místa vydání rozhodčího nálezu, uvedl, že otázku platnosti rozhodčí smlouvy, podle které se má vést rozhodčí řízení v zahraničí a má tam být vydán rozhodčí nález, může posuzovat i český soud při postupu podle § 106 OSŘ. Otázka arbitrability musí však vždy posoudit podle českého práva. Otázku způsobilosti stran uzavřít rozhodčí smlouvu je třeba jako dílčí otázku posuzovat samostatně podle ustanovení § 29 a 30 ZMPS. Tomuto pojetí dáváme přednost před někdy doporučovaným posuzováním podle práva, kterým se řídí

⁴⁴ CHOVANCOVÁ K. *Medzinárodná obchodná arbitráž vo vybraných štátoch Európskej únie*, vyd. Slovenskej akadémie vied VEDA, 2015, s. 23.

⁴⁵ PAUKNEROVÁ M., RŮŽIČKA K. a kol., *Rekodifikované mezinárodní právo soukromé*, vyd. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014, s. 179.

platnost rozhodčí smlouvy, tedy zařazením této otázky způsobilosti do mezí statutu rozhodčí smlouvy. Ustanovení odst. 2 § 117 ZMPS sleduje zachování rozhodčí smlouvy co do formy. Použití množného čísla “míst⁴⁶” bere ohled na případy, kdy se rozhodčí smlouva uzavírá mezi stranami, které nejsou přítomny ve stejném státě. K zachování platné formy postačí, aby projev stran vyhovoval ustanovením právního řádu o formě právního jednání platným v místě, kde je projev učiněn⁴⁷. Považuji za nezbytné, aby rozhodčí smlouva byla formálně platná i z pohledu práva státu, ve kterém má být nález vykonán, předejde se tím zcela jistě nežádoucím komplikacím a zbytečné prodlevě s výkonem a uznáním konkrétního rozhodčího nálezu.

Podle I kapitoly Federal Arbitration Act není na překážku platnosti rozhodčí smlouvy okolnost, že druhá strana smlouvy namítá, že nesouhlasí s tím, aby spor byl rozhodován v rozhodčím řízení. Soud bez ohledu na vůli rebelujícího účastníka nařídí, aby řízení bylo vedeno dle platné rozhodčí smlouvy a strany pokračovaly v řízení před rozhodčím senátem případně, může být rozhodčí řízení vedeno bez účasti druhé strany.⁴⁸ To umožňuje i rozhodčí řízení vedené dle Pravidel ICC, které počítají s možným odporem druhé strany a v řízení tak může být pokračováno i bez přítomnosti druhého účastníka, aby se tak zabránilo průtahům a o sporu bylo rozhodnuto včas a hospodárně v souladu se zásadami řízení pod taktovkou Soudu ICC.

Platně uzavřena rozhodčí doložka nebo rozhodčí smlouva je předpokladem úspěšného zahájení rozhodčího řízení mezi smluvními stranami v případě vzniku sporu ze závazkového vztahu založeného hlavním kontraktem. V Českém právním řádu se platnost jakéhokoliv právního jednání posuzuje podle obecných zásad týkajících se formální platnosti jednání. Proto i rozhodčí doložka nebo smlouva, aby byla platná, musí být dostatečně určitá, musí být projevem svobodné vůle plně svéprávných osob, nesmí se přičít dobrým mravům a musí respektovat kogentní předpisy a veřejný pořádek.

Federal Arbitration Act (Americký Arbitrážní zákon) pokládá rozhodčí smlouvy za způsob umožňující stranám vyhnout se sáhodlouhým soudním řízením a neúměrným výdajům a klade je na rovnocenné místo s jinými typy smluv. Podle zákona by měly být

⁴⁶ Viz. § 117 odst. 2 ZMPS “*Pro formu rozhodčí smlouvy platí právo rozhodné pro ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy; stačí však, jestliže bylo učiněno zadost právnímu řádu místa nebo míst, kde došlo k projevu vůle.*”

⁴⁷ KUČERA Z., GAŇO J., *Zákon o mezinárodním právu soukromém, komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy, 2014, Aleš Čeněk, s.r.o.,s. 184.*

⁴⁸ Viz. LOWENFELD A., F. op.cit. s. 282

rozhodčí smlouvy platné, neodvolatelné a účinné a také přiměřeně bezpečné v souladu se zákonem a s rovnocennými podmínkami stanovenými pro zrušení jakékoliv jiné smlouvy.⁴⁹

Před zahájení řízení nebo v průběhu vyhotovování Soupisu sporných otázek si strany ujednávají potřebné náležitosti a podmínky směrodatné pro další postup v řízení, zejména se tak jedná o místo konání arbitráže, jazyk arbitráže, datum a čas a místo vedení jednání a slyšení a dále také hmotné právo aplikované jako právo rozhodné pro dané rozhodčí řízení. Musí být také aplikovatelné na procedurální otázky, které by mohly vyvstat v průběhu řízení. V případě řízení podle Pravidel ICC se pak Rozhodčí soud postará o veškerou administrativu nutnou pro zdárné a plynulé vedení řízení⁵⁰.

Článek 6 Pravidel ICC upravuje účinnost rozhodčí doložky následovně:

Tam kde si strany ujednají podřadit rozhodčí řízení Pravidlům ICC, jsou zavázány podřídít se ipso facto Pravidlům ICC účinným v čase zahájení rozhodčího řízení, vyjma případů, že si výslovně ujednaly užití Pravidel ICC účinných ke dni uzavření jejich rozhodčí smlouvy. Uzavřením rozhodčí doložky podle Pravidle ICC strany akceptovaly, že jejich arbitráž bude spravována Soudem ICC. Jestliže některá ze stran, proti které byla podána žaloba, nezašle vyjádření k žalobě, anebo vznese jednu či více námitek proti existenci rozhodčí doložky, její platnosti nebo obsahu rozhodčí smlouvy nebo podá návrh na spojení více žalobních návrhů k jejich společnému projednání v jediné arbitráži, bude proces rozhodčího řízení pokračovat a veškeré otázky týkající se pravomoci nebo spojení řízení mohou být rozhodnuty přímo rozhodčím tribunálem, jestliže Generální tajemník nepostoupí věc k projednání Soudu ICC v souladu s článkem 6 odstavec 4 Pravidel ICC.

Ve všech případech předaných Soudu podle článku 6 odsek 3 Pravidel ICC, Soud ICC rozhodne, jestli a v jakém rozsahu bude arbitráž projednána. Arbitráž bude projednána v rozsahu, v jakém Soud ICC prima facie uzná za platnou rozhodčí smlouvu uzavřenou dle Pravidel ICC. Zvláště tam kde jsou více než dvě strany, arbitráž bude projednána mezi těmito stranami, včetně jakékoliv další strany připojené do řízení dle článku 7. Tam kde žalobní návrhy dle článku 9 jsou podány na základě více než jedné rozhodčí smlouvy, bude arbitráž projednána ohledně těch žalob, které jsou věcně slučitelné, a jejichž účastníci souhlasili, aby takové žaloby byly projednány v jediné arbitráži. Rozhodčí senát má kontinuální pravomoc vymezit práva stran a rozhodnout o jejich žalobě nebo námitkách i v případě, že jejich původní smlouva je shledána neplatnou, nicotnou nebo neurčitou.

⁴⁹ Viz. LOWENFELD A. F., op.cit. s. 298.

⁵⁰ Viz. COE J. J., op.cit. s. 231.

Účinnost rozhodčí doložky (smlouvy) bývá posuzována dle článku 6 Pravidel ICC, její platnost posuzuje Soud ICC při každém podaném žalobním návrhu, strany mohou namítat její neplatnost, avšak takové námitky nemají vliv na stavění již zahájeného řízení a v řízení se pokračuje až do doby, kdy není právoplatně rozhodnuto o neplatnosti dotčené doložky, či smlouvy. Rozhodčí smlouva může být vyjádřena formou rozhodčí doložky, jenž tvoří součást hlavní obchodní smlouvy – kontraktu, avšak může tvořit také samostatný smluvní dokument ve formě písemné dohody připojené k hlavnímu kontraktu. Respekt k zásadě oddělitelnosti rozhodčí smlouvy je v pravidlech vyjádřen v článku 6 odstavec 9 a prezentuje případy, kdy i za okolností, kdy je stranami namítaná neplatnost, neúčinnost nebo neexistence obchodní smlouvy, je rozhodčí tribunál povinen věc rozhodnout a nepřerušovat již zahájené rozhodčí řízení v případě, že platnost rozhodčí smlouvy (doložky) potvrdil. Rozhodce je příslušný k dalšímu posouzení návrhů a jiných podání stran sporu i tehdy, pokud dospěje k závěru, že obchodní smlouva, proti které směřovala námitka neplatnosti anebo neexistence smlouvy, je skutečně neplatná a neúčinná. Z uvedeného vyplývá, že neplatnost hlavní obchodní smlouvy nezpůsobuje neplatnost rozhodčí smlouvy. V rámci rozhodčího řízení je pak následně oprávněn k rozhodování pouze ustanovený rozhodce či rozhodčí tribunál. Pravidla ICC jsou hojně využívána v rámci mezinárodních obchodních transakcí, jak při dovozu zboží, tak při investičních projektech, transferech technologie a mezistátních investičních projektech.

Soud ICC doporučuje následující model znění rozhodčí doložky⁵¹: *“All disputes arising out of or in connection with the present contract shall be finally settled under the Rules of Arbitration of the International Chamber of Commerce by one or more arbitrators appointed in accordance with the said Rules.”* V překladu do češtiny zní následovně: *“Veškeré spory vzešlé z této smlouvy nebo v souvislosti s ní budou následně řešeny a rozhodovány podle Pravidel rozhodčího řízení Mezinárodní obchodní komory jedním nebo více rozhodci určenými v souladu s těmito Pravidly.”* Základní kontrakt – obchodní smlouva upravuje práva a povinnosti stran v rámci obchodního vztahu, který zakládá a při jehož porušení je poškozená strana oprávněna podat návrh na zahájení rozhodčího řízení prostřednictvím Sekretariátu ICC. Rozhodčí doložka nebo smlouva může být chápána jako klasický kontrakt *sui generis*, který zakládá závazkově právní poměr mezi stranami. Rozhodčí smlouva je dohoda stran zakládající jejich vzájemná práva a povinnosti.

⁵¹ FOLSOM v RALPH. H., *International Business Transaction*, vyd. WEST NUTshell Series, 1996, s. 359.

Významným efektem rozhodčí smlouvy je možnost vyloučit pravomoc obecních soudů a založit pravomoc rozhodců.⁵² V mezinárodní rozhodčí arbitráži povaha rozhodčí doložky (smlouvy) odráží její vztah k vymezenému právnímu režimu smlouvy. Rozhodčí doložku lze vnímat jako čistě procesní instrument, na který jsou aplikovány imperativní předpisy práva státu místa konání arbitráže. Její hmotněprávní stránka, však vyžaduje pro správný výběr aplikovaného rozhodného práva použití kolizních norem⁵³.

V případě *Van Walsun N.V. v. Chevalines S.A.* nizozemská společnost Van Walsun N.V. se sídlem v Rotterdamu jako odběratel uzavřela kontrakt na odběr argentinského hovězího od společnosti Chevalines, S.A. se sídlem v Ženevě, která potvrdila podmínky transakce prostřednictvím telegrafického připojení dne 3. června 1966. Na základě tohoto potvrzení nizozemská společnost opětovně odeslala upravenou objednávku, která ale obsahovala navíc slovo „arbitráž“ jako způsob rozhodování případných sporů před nizozemskou Oil, Fats a Oil Seed Trades Asociací v Rotterdamu. Následně při vzniku sporu vznesla žalobu před rozhodčí senát dané Asociace proti dodavateli společnosti Chevalines, S.A., která neposkytla žádné plnění. Rozhodčí nález následně uplatnila na základě Newyorské úmluvy u soudu ve Švýcarsku, aby vymohla od žalovaného rozhodčím nálezem přiznanou částku včetně nákladů řízení. Žalovaná společnost Chevalines, S.A. podala žalobu na zrušení rozhodčího nálezu z důvodu, že rozhodčí doložku neuzavřela, zjevně si jí v další upravené objednávce nevšimla. Podle Newyorské úmluvy lze platnou rozhodčí doložku uzavřít prostřednictvím písemného smluvního ujednání nebo také telegraficky.

Žalobkyně společnost Van Walsum proto hájila způsob podání žalobního návrhu tím, že telegrafické spojení je akceptovatelným druhem komunikace mezi obchodníky prostřednictvím, kterého lze právoplatně uzavírat obchodní transakce a zavazovat se k jednáním. Newyorská úmluva předpokládá, aby i v případě telegrafického styku se návrhy a odpovědi stran týkaly výhradně daného projednávaného obchodněprávního vztahu, přičemž jednotlivé nabídky, objednávky či návrhy jejich změn musejí se sebou časově a významově souviset. V daném případě tomu tak ale nebylo, vzhledem k tomu, že žalobkyně zakomponovala do obsahu komunikace rozhodčí doložku až po té, co strany měly obchod za téměř ujednaný a žalovaná ji v další komunikaci již neočekávala a řádným způsobem takovou

⁵² RABAN P., *Alternativní řešení sporů, Arbitráž a Rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*, vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 52.

⁵³ DRDLIČKOVÁ K., *článek The Law Applicable to Arbitration Agreements, Czech (Central European) Yearbook of Arbitration, Borders of Procedural and S L. Ed. Substantive Law in Arbitral Proceedings 2013*, vyd. JURIS, s. 74.

změnu kontraktu neakceptovala. Posledním dokumentem v radě vyjednávání o obsahu transakce byl návrh na způsob úhrady platby prostřednictvím otevření dokumentárního akreditivu, ten žalovaná akceptovala současně s ním, však nepotvrdila také ujednání o rozhodčí doložce. Vzhledem k tomu, že judikatura již dávno stanovila, že mlčení neznamená automaticky bezvýhradný souhlas, hrálo pak dále v prospěch žalované pravidlo ochrany dobré víry, které požaduje, aby strana výslovně projevila odmítnutí nebo souhlas s návrhem, jinak takovým návrhem nemůže být vázána. Vzhledem k tomu, že v daném případě nešlo o ústně uzavřenou smlouvu, nemohlo dojít k odmítnutí návrhu ústně a žalovaná společnost Chevalines, S.A. tím, že nereagovala na návrh žalobkyně uzavřít také rozhodčí doložku, ji ani platně neuzavřela. Vzhledem k tomu, že tato forma ujednání rozhodčí doložky, kdy neexistuje výslovný souhlas protistrany, není dostačující, a to ani dle Newyorské úmluvy ani dle právního řádu Švýcarska, tím lze stanovit, že rozhodčí smlouva v daném případě chyběla a nemůže být taktový rozhodčí nález vydaný rozhodčím senátem rozhodčí Asociace v Rotterdamu uznatelný a vykonatelný ve Švýcarsku. Soud zamítl žalobu a přikázal žalobkyni uhradit náklady řízení⁵⁴.

V arbitráži konané mezi dánskou společností X, která distribuovala potravinářské produkty do Španělska a Portugalska jako žalobcem a španělskou společností J, jako jejím odběratelem a žalovaným rozhodčí soud konstatoval, že efekt rozhodčí doložky může být rozšířen i na jiné obchodní entity spadající do stejné obchodní skupiny, i když tyto nepodepsaly smlouvu, které je doložka součástí. Je to možné v případě, kdy zájmy těchto entit jsou úzce propojeny a také působí při výkonu podnikatelské činnosti sjednoceně. Podmínkou je, aby rozhodčí doložka nebo smlouva obsahovala ustanovení, dle kterého se má aplikovat i na případné spory týkající se jiných sesterských společností, které jsou součástí obchodního řetězce nebo skupiny jako strana smlouvy. V daném sporu nárokoval žalovaný formou protinávru úhradu pohledávky, kterou měl vůči sesterské společnosti žalobce společnosti XX se sídlem v USA. Tento případ však nespadal pod definici řetězce či obchodního seskupení ve smyslu rozšířené aplikace rozhodčí doložky, zjevně také z důvodu vzdálenosti sídla sesterské společnosti od společnosti žalobce. Proto ohledně protinávru rozhodčí soud konstatoval, že nemá příslušnost rozhodovat o nároku žalovaného společnosti J⁵⁵.

⁵⁴ Viz. LOWENFELD A, F. op.cit. s. 347.

⁵⁵ ICC Arbitration Case No. 8817 of December 1997, dostupné na <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/978817i1.html>, navštíveno dne 01.10.2017

Obezřetní a zkušení právníci vědí, jak při formulaci rozhodčí doložky udržet kontinuitu a propojení obchodněprávního závazkového vztahu, kterého porušení má být předmětem následného rozhodčího řízení. Výhodou při tzv. multitransakcích je mechanismus inkorporace rozhodčí doložky prostřednictvím odkazu v hlavním smluvním kontraktu na všeobecné obchodní podmínky, který je užíván zejména v kupně-prodejních smlouvách. Obchodníci s komoditami, kteří obchodují rychlou výměnou krátkých teletextových zpráv, které obsahují pouze údaje o ceně, množství, způsobu doručení zboží a využívají institut odkazu na všeobecné obchodní podmínky, které přímo upravují způsob vedení případného sporu vzešlého z porušení povinností některou ze stran transakce. Znění těchto všeobecných obchodních podmínek zahrnuje rozhodčí doložku, která umožní v případě vzniku sporu automatické rozhodování o sporech podle Pravidel ICC nebo dle pravidel jiné rozhodčí instituce.

6. Průběh rozhodčího řízení vedeného dle Rozhodčích pravidel

Mezinárodní obchodní komory

6.1. Arbitrabilita sporu

Nejdůležitější otázka kladená jak v případě vnitrostátních, tak mezinárodních arbitráží je, zda daný konkrétní spor je vůbec arbitrabilní, tedy zda ho lze rozhodovat v rozhodčím řízení či nikoliv. Tradičně se spory, které jsou předmětem rozhodčího řízení, týkají porušení smluvních podmínek a povinností účastníky obchodněprávních vztahů. Přípustnost, zda může být daný spor projednán v rozhodčím řízení s mezinárodním prvkem se dle § 117 ZMPS posuzuje podle českého právního řádu. Český právní řád popisuje spory, které jsou arbitrabilní a ohledně kterých lze vést rozhodčí řízení zcela jasně v ustanovení § 2 ZRŘ, dle kterého: *“Strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva). Rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít, jestliže strany by mohly o předmětu sporu uzavřít smír.”*

Dle shora uvedeného lze shrnout, že arbitrabilní jsou zejména spory ohledně kvality dodaného zboží, náhrady škody za porušení smlouvy, prodlení s dodávkou zboží nebo služeb, nesplnění požadavků na tovar a služby a jejich nesoulad s technickými a průmyslovými

standardami a další obdobné případy⁵⁶. Veřejnoprávní případy jako vymáhání daňových platebních výměrů finančním úřadem, pokut od státních orgánů, problematika vývozu a dovozu zboží, či spory v oblasti práva cenných papírů a práv na ochranu hospodářské soutěže nejsou považovány za arbitrabilní a také ani v takových právních vztazích nebývají uzavírány rozhodčí smlouvy. Ve vztahu k právu na ochranu hospodářské soutěže judikatura amerických soudů potvrdila uvedené stanovisko v rozsudku ve věci *American Safety Equipment Corporation vs. J.P. Maguire & Co.* 391 F. 2d 821 (2d Cir. 1968) soudce Feinberg v odůvodnění rozsudku napsal: *“nevyjadřujeme zde obecní nedůvěru v rozhodce, či rozhodčí řízení ... Usuzujeme pouze, že značný zájem na účinnosti práva na ochranu hospodářské soutěže a povaha žalob, které v takových případech mohou vyvstat, nám v kombinaci dávají jasný závěr... Shodli (senát) jsem se, že protimonopolní žaloby, nejsou vhodné pro rozhodčí řízení.”*⁵⁷

Dle Vybírala arbitrabilita sporu dle českého právního řádu může hrát roli ovšem i v případech, kdy je spojení rozhodčího řízení s územím České republiky méně zjevné. Může se např. jednat o situaci, kdy by se státní občan České republiky rozhodl řešit svůj spor s cizincem před zahraničními rozhodci na území cizího státu, podle jehož práva by probíhalo celé řízení včetně vydání rozhodčího nálezu. V takovém případě by bylo podstatné, aby rozhodčí řízení bylo přípustné na prvním místě dle práva příslušného zahraničního státu. Jestliže by však některá ze stran sporu chtěla vykonat rozhodčí nález na území České republiky, podle čl. V odst. 2 NÚ by výkon takového nálezu mohl být odepřen, pokud by předmět sporu nemohl být předmětem rozhodčího řízení podle českého práva. Obdobně dle § 121 písm. c) ZMPS by byl odepřen výkon takového cizího rozhodčího nálezu, který by byl vydán na základě rozhodčí smlouvy nepřipustné podle českého práva.⁵⁸

Vzhledem ke shora uvedenému lze uzavřít, že rozhodčí nález vydán v rozhodčím řízení, které je arbitrabilní podle právního řádu místa konání nebo podle práva rozhodného pro řízení, ale nesplňuje podmínky stanovené § 117 ZMPS ve spojení s § 2 ZRŘ, nemůže být následně uznán ani vykonán na území České republiky. Strany sporu nebo rozhodci musí vždy nejenom v případě rozhodčího řízení podle Pravidel ICC dbát na to, aby rozhodčí smlouva byla platně uzavřená a předmět sporu arbitrabilní podle právního řádu státu, kde má

⁵⁶ Viz. LOWENFELD A.F., op. cit. s.282.

⁵⁷ Viz. LOWENFELD A.F., op.cit. s. 283.

⁵⁸ Srov. PAUKNEROVÁ M., RŮŽIČKA K. a kol., *Rekodifikované mezinárodní právo soukromé*, vyd.Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014, s. 178.

být rozhodčí nález vykonán. V opačném případě může mít takové porušení veřejného pořádku za následek i zrušení rozhodčího nálezu.

Nutnost respektovat kogentní předpisy týkající se arbitrability řízení ve státě, v kterém má být rozhodčí nález vykonán, lze demonstrovat i na následujícím případě. Absence arbitrability sporu vedla k odmítnutí uznání rozhodčího nálezu belgickým Cour de Cassation ve známém případě *Audi v. Adelin Petit*⁵⁹. Případ se týkal belgického zákona z roku 1961 o jednostranném ukončení výhradní distributorské smlouvy uzavřené na dobu neurčitou. Cour de Cassation odmítl uznání a výkon rozhodčího nálezu vydaného ve Švýcarsku, který se týkal ukončení distributorské smlouvy. Soud dospěl k následujícím závěrům: „*Podle zákona z roku 1961 může distributor při ukončení distributorské smlouvy realizované zcela nebo částečně v Belgii žalovat svého smluvního partnera před belgickým soudem, který použije belgické právo. Ustanovení tohoto zákona se použijí bez ohledu na jakoukoli opačnou dohodu stran. Tato kogentní ustanovení mají za cíl umožnit belgickému distributorovi dovolat se ochrany belgického práva.*“ Belgický soud zde aplikoval vnitrostátní standard veřejného pořádku. Kdyby činil rozdíl mezi vnitrostátním sporem a sporem s mezinárodním prvkem, výsledek by byl pravděpodobně jiný. V případě *Sebastian International*⁶⁰, který probíhal v roce 2010, Nejvyšší soud Belgického království potvrdil svá dosavadní rozhodnutí. Řízení bylo vedeno proti distributorovi, který podnikal v Belgii a výrobci se sídlem a místem výroby v Kalifornii. I když se o to nikdo v rámci řízení nezmněl, dle smlouvy se na jejich vzájemné vztahy měl aplikovat právní řád Kalifornie. Když výrobce ukončil jejich smlouvu, distributor podal žalobu k soudu v Belgii. Strany tak absolvovaly celý průběh řízení až po Nejvyšší soud Belgie. Po dovolání se článku II Newyorské úmluvy, ten nestanovuje, který právní řád se má aplikovat na ověření arbitrability sporu, Nejvyšší soud poznamenal, že toto ustanovení nezbavuje Soud povinnosti prověřit arbitrabilitu sporu dle jeho práva *lex fori*. Soud uvedl, že tam kde se rozhodčí smlouva řídí cizím právem, soud, který je oprávněn odmítnout věc rozhodnout ve prospěch rozhodčího řízení, musí také zamítnout věc postoupit do rozhodčího

⁵⁹ Srov. Rozhodnutí Cour de Cassation, First Chamber, 28 červen 1979 (*Audi-NSU Union AG v. SA Adelin Petit & Cie*) *Yearbook V (1980) s. 257-259 (Belgie č. 2)*, dostupné na http://www.arbitrationicca.org/publications/consolidated_list_of_all_court_decisions/consolidated_list_of_all_court_decisions_2.html, navštíveno dne 17.3.2017

⁶⁰ Belgie. *Sebastian International Inc. v Common Markets Cosmetics NV* (Court of Cassation, 14 Jan. 2010), *RECHTSKUNDIG WEEKBLAD*. (2010-11) s. 1087, komentář D. Mertens

řízení, jestliže podle platných předpisů *lex fori*, spor nemůže být odňata z rozhodování před státním soudem⁶¹.

Naopak odlišný přístup k arbitráži vnitrostátní a arbitráži s mezinárodním prvkem zachoval Nejvyšší federální soud USA v případě ve věci *Fritz Scherk v. AlbertoCulver Co.* Z roku 1974.⁶² V roce 1969 občan Německa Fritz Scherk převedl smlouvou na společnost AlbertoCulver z Delaware v USA vlastnictví svého podniku se všemi právy k obchodním ochranným známkám ke kosmetickým produktům. Součástí smlouvy byla rozhodčí doložka, podle které mělo rozhodčí řízení proběhnout podle Pravidel ICC. Společnost AlbertoCulver následně tvrdila, že pan Scherk ji nepravdivě informoval o tom, že vlastnictví ochranných známek není nijak zatíženo, vznesla proti němu žalobu u District Court, který o své věcné příslušnosti nepochyboval ani poté, co pan Schrek namítl existenci rozhodčí doložky. Rozhodnutí soudu ve věci však zrušil Nejvyšší federální soud USA, který zachoval dualistický přístup v kontextu Newyorské úmluvy při posuzování arbitrability sporů, konkrétně vnitrostátních a těch s mezinárodním prvkem. Podle Nejvyššího soudu má totiž mezinárodní arbitráž odlišnou povahu a je-li součástí smlouvy s mezinárodním prvkem také rozhodčí doložka zakládající příslušnost mezinárodního rozhodčího tribunálu, musí být tato volba respektována a nelze aplikovat striktně imperativní předpisy USA, dle kterých spory na ochranu práv k ochranným známkám a při narušení hospodářské soutěže jsou rozhodovány výlučně státními soudy⁶³.

6.2. Nouzový arbitr

Nouzový arbitr je institutem *siu generis* specifický výhradně pro mezinárodní rozhodčí řízení konané podle Pravidel ICC, nouzového arbitra tzv. *emergency arbitrator*, lze zvolit v určitých v článku 29 Pravidel ICC stanovených případech. Mohou nastat okolnosti, za kterých strana urgentně potřebuje operativně upravit určité právní poměry či přijmout opatření k odvrácení negativního právního jednání, přičemž nemůže již čekat na ustanovení rozhodčího senátu, může proto podat žádost o přijetí takových nouzových opatření, tzv. *emergency measures* podle ustanovení o nouzovém arbitrovi, jenž které dále obsaženy v Příloze V Pravidel ICC. Může se jednat o situace, kdy je potřeba zamezit dalšímu škodlivému

⁶¹ WAUTELET P., Arbitration of Distribution Disputes Revisited. A Comment on Sebastian International Inc. v Common Market Cosmetics NV, dostupné na <http://orbi.ulg.ac.be/bitstream/2268/131803/1/Wautelet.pdf>, navštíveno dne 1.5.2017

⁶² BĚLOHÁVEK, A., Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, 2. vyd., 2012, s. 1275., cit. podle BERG v.d.0A002C044A

, A. J., The New York Arbitration Convention of 1958, Den Haag: Asser, 1981. s. 362–363.

⁶³ Viz. BĚLOHLÁVEK, A. op.cit., s.1276.

jednání, nebo neprodleně nařídit, aby někteří z účastníků něčeho plnil, nebo něco vydal. Žádost lze doručit elektronicky⁶⁴ i přímo na podatelnu Sekretariátu ICC nebo prostřednictvím některé z kanceláří ICC uvedených ve Vnitřních pravidlech Soudu ICC, které jsou Přílohou II Pravidel ICC. Počet vyhotovení žádosti musí být dostačující, aby byl odeslán každé ze stran a také jeden kus nouzovému arbitrovi a jeden si ponechá Sekretariát ICC.

Každá taková žádost bude schválena neprodleně po jejím doručení na podatelnu Sekretariátu ICC předtím, než je spis postoupen ustanovenému rozhodčímu senátu a bez ohledu na to jestli daná strana již podala svojí žádost o konání arbitráže podle Pravidel ICC. Nouzový arbiter není oprávněn žádným způsobem zavazovat členy následně ustanoveného rozhodčího senátu v souvislosti s dalším rozhodováním o otázkách předmětu řízení. Rozhodčí senát po svém ustanovení rozhodne o návrzích nebo stížnostech stran vztahujících se k postupu nouzového arbitra včetně vyhodnocení nákladů řízení před nouzovým arbitrem. Ustanovení o nouzovém arbitrovi se nemohou aplikovat v případech, kdy byla rozhodčí doložka nebo smlouva uzavřena přede dnem nabití účinností úpravy, kterou byl institut nouzového arbitra upraven, nebo tam kde se strany dohodly na vyloučení jejich aplikace. Strany se mohou před podáním žádosti o ustanovení nouzového arbitra domáhat přijetí předběžných opatření u jiných soudních institucí.

Jakákoliv taková žádost a na jejím základě soudní mocí přijatá opatření musí být neprodleně doručena a oznámena Sekretariátu ICC. Žádost musí obsahovat celé jména, popis, adresy a další kontaktní údaje stran a jejich právních zástupců, dále žadatel uvede popis skutečností odůvodňujících potřebu požadavku na ustanovení nouzového arbitra a informace ohledně plánovaného předmětného rozhodčího řízení, znění návrhu na nařízení na přijetí předběžných opatření, důvody, pro které žadatel potřebuje přijetí mezitímních a předběžných opatření před zahájením rozhodčího řízení, doložit veškeré relevantní smlouvy a také rozhodčí smlouvu, dohodu o místě konání arbitráže a uvedení práva rozhodného a jazyku arbitráže, doklad o úhradě poplatku dle článku 7 odst. 1 Přílohy V. Jmenování nouzového arbitra učiní předseda Soudu ICC neprodleně, obvykle do dvou dnů ode dne obdržení potvrzení o přijetí žádosti od Sekretariátu ICC. Nouzový arbitr nebude jmenován poté, co byl spis postoupen rozhodčímu senátu. Podle článku 16 Pravidel ICC může nouzový arbitr jmenovaný před ustanovením rozhodčího soudu převzít na sebe pravomoc vydat nařízení bez časového omezení dle článku 6 odstavec 4 této Přílohy. Jednou je nouzový arbitr zvolen,

⁶⁴ Informace dostupné na: emergencyarbitrator@iccwbo.org; ICC guidance on filing an Application: <https://iccwbo.org/products-and-services/arbitration-andadr/arbitration/emergency-arbitrator/>, navštíveno dne 15.10.2016

Sekretariát o tom informuje strany a postoupí nouzovému arbitrovi spis. Poté, veškerá písemná korespondence a dokumentace od stran může být zasílána přímo nouzovému arbitrovi, a to v kopiích pro druhou strany a pro Sekretariát.

Každý nouzový arbitr by měl být a zůstat nestranný a nezávislý na stranách zapojených do sporu. Před svým zvolením musí každý vybraný nouzový rozhodce podepsat prohlášení o přijetí, schopnosti, nestrannosti a nezávislosti. Sekretariát by měl poskytnout kopii takového prohlášení stranám. Nouzový arbitr nemůže vystupovat jako rozhodce v následně konané arbitráži vztahující se k předmětu sporu, který byl důvodem pro podání žádosti. Stížnost ohledně podjatosti nouzového arbitra či z jiných důvodů musí být podaná do tří dnů ode dne, kdy byla stěžující si strana informována o jeho ustanovení nebo, kdy se strana o důvodech podjatosti dozvěděla. Veškerá jednání s nouzovým rozhodcem se uskutečňují osobně na místě, které arbitr uzná za vhodné nebo prostřednictvím komunikačních prostředků na dálku, emailem, telefonicky v rámci telekonference. Nouzový arbitr sestaví procesní rozvrh rozhodčího řízení před nouzovým arbitrem, a to neprodleně nejdéle do dvou dnů ode dne, kdy mu byl postoupen spis podle článku 2 odst. 3 Přílohy V. Nouzový arbitr by měl vést řízení způsobem, který uzná za vhodný, zároveň vzít v úvahu povahu a nezbytnost žádosti. Ve všech případech nouzový arbitr musí postupovat spravedlivě, nestranně a zabezpečit, aby každá ze stran měla prostor k vyjádření ve věci⁶⁵.

Rozhodnutí nouzového arbitra přijaté dle článku 29 odst. 2 Pravidel ICC bude mít formu nařízení. V nařízení nouzový arbitr vymezí, jestli je žádost přijatelná ve smyslu článku 29 odst. 1 Pravidel ICC a zda nouzový arbitr má pravomoc k přijetí nařízení. Nařízení musí písemnou formu a také stanovit, důvody, na kterých je založeno. Musí být datováno a podepsáno nouzovým arbitrem. Nařízení musí být vydáno do 15 dnů ode dne, kdy spis byl nouzovému arbitrovi postoupen podle článku 2 odst. 3 Přílohy V. Předseda soudu ICC je oprávněn prodloužit lhůtu pro vydání nařízení v odůvodněných případech a na žádost nouzového arbitra, a také v případě kdy předseda uzná, že to je důvodné. Ve stanoveném časovém limitu dle článku 6 odst. 4 Přílohy V zašle nouzový arbitr nařízení stranám a také jednu kopii Sekretariátu ICC, jakýmkoliv prostředkem komunikace, který je povolen dle článku 3 odst. 2 Pravidel ICC a jenž nouzový arbitr považuje za vhodný pro rychlé doručení.

⁶⁵ CARLEVARIS A., FERIS J. R., ICC International Court of Arbitration Bulletin, vyd. 25 č. 1, s.5: “the President makes the decision after verifying that: (i) all parties identified in the Application are signatories or successors to signatories of the relevant arbitration agreement; (ii) the arbitration agreement was concluded after the entry into force of the 2012 Arbitration Rules; (iii) the parties have not opted out of the Emergency Arbitrator Provisions; and (iv) the parties have not agreed on another pre-arbitral procedure for obtaining conservatory, interim or similar measures.”

Nařízení přestane být pro strany sporu závazné, jakmile předseda Soudu ICC ukončí řízení před nouzovým arbitrem dle článku 1 odst. 6 Přílohy V, přijetím stížnosti ohledně podjatosti nouzového arbitra Soudem ICC dle článku 3 Přílohy V, vydáním konečného rozhodčího nálezu rozhodčím senátem, nerozhodne-li rozhodčí senát jinak; zpětvzetím všech žalob, nebo ukončením rozhodčího řízení před vydáním rozhodčího nálezu. Nouzový arbitř dle svého uvážení vydá nařízení ohledně předmětu a s podmínkami, o kterých si myslí, že budou vhodné a dostačující pro úpravu dané záležitosti, ohledně které byla žádost podána včetně požadavku na přijetí vhodných ochranných nebo zabezpečovacích opatření. Na základě odůvodněné žádosti strany uskutečněné před postoupením spisu rozhodčímu senátu podle článku 16 Pravidel ICC, nouzový rozhodce může upravit, ukončit nebo anulovat přijaté nařízení.

Náklady na nouzového arbitra a řízení před ním hradí žadatel, který prvně podal žádost o ustanovení nouzového arbitra a vedení řízení dle Přílohy V Pravidel ICC, celková částka, kterou musí žadatel uhradit, činí 40.000 amerických dolarů (dále jen "USD"), tato částka sestává z 10.000 USD vynaložených na administrativní výdaje a z částky 30.000 USD, ve které jsou obsaženy náklady a výdaje na nouzového arbitra. Dle článku 1 odst. 5 Přílohy V, žádost nebude vyřízená do doby, než bude platba 40.000 USD uhrazena na účet Sekretariátu ICC.

V průběhu řízení před nouzovým arbitrem může Předseda Soudu ICC rozhodnout o navýšení poplatku s ohledem na administrativní výdaje, společně s povahou případu a mírou práce vykonané nouzovým arbitrem, Soudem ICC a Sekretariátem ICC. V případě, že strana neuhradí zmiňovaný poplatek ve stanovené lhůtě Sekretariátem ICC, bude žádost považována za zpět vzatou. Nařízení vydané nouzovým arbitrem stanoví přesnou výši nákladů na řízení před nouzovým arbitrem a rozhodne, která ze stran je k jejich náhradě povinná, nebo v jaké poměrné části budou hrazeny každou ze stran. Celkové náhrady tohoto typu řízení zahrnují administrativní náklady, poplatky a výdaje nouzového arbitra, právní a další náklady vynaložené stranami v souvislosti s řízením. V případě, že se řízení vedené nouzovým arbitrem nekoná, stanoví předseda Soudu ICC poměrnou částku k náhradě nákladů řízení žadatelem na podnět, kterého bylo řízení před nouzovým arbitrem zahájeno, tato částka činí 5 000 USD a je nevratitelná. Předseda Soudu ICC má pravomoc dle svého uvážení rozhodnout o jakýchkoliv otázkách týkajících se správy řízení před nouzovým arbitrem, přičemž tyto nemusí být vždy přesně stanoveny v Příloze V. V případě nepřítomnosti předsedy Soudu ICC rozhoduje kterýkoliv z podpředsedů Soudu ICC jeho jménem. Ve všech případech Přílohou

V neupravených Soud ICC, předseda Soudu ICC a nouzový arbitr budou rozhodovat v duchu Pravidel ICC.

6.3. Zahájení a vedení řízení podle Pravidel ICC

V průběhu celého arbitrážního řízení vedeného pod patronátem Soudu ICC se přísně dbá na dodržování zásad spravedlnosti, právní stability a rovnosti stran. Lze poznamenat, že Pravidla ICC jsou komplexně založena na zásadách *ekvity*, které byly do evropské a angloamerické legislativní praxe zavedeny již v dobách *Velké francouzské revoluce* v roce 1789. Kromě zásady ekvity je další oporným pylonem mezinárodního rozhodčího řízení podle pravidel Soudu ICC zásada jednoduchosti, efektivita a rychlosti. Zásada nezávislosti a nestrannosti Soudu ICC je jeho nezbytnou vlastností a pro udržení této speciální role jsou zasedání a veškeré porady Soudu ICC přístupné jen pro jeho členy a pracovníky Sekretariátu ICC, jeho práce tak zůstává přísně důvěrná. Soud ICC chrání svojí autonomií a důvěrný charakter celé organizace institucí spadajících pod Mezinárodní obchodní komoru. Členové Mezinárodní obchodní komory smějí být také účastníky řízení, avšak pouze s ohledem na omezení, aby nemohli řízení jinak ze své pozice ovlivnit.

Rozhodčí řízení je obecně vnímáno jako snadnější, rychlejší a často i méně nákladná forma rozhodování sporů, skeptici mohou namítat, že v případech mezinárodních arbitráží jde o vysoce nákladnou záležitost, zejména s ohledem na nutnost zabezpečení provádění dokazování v různých jazycích či náklady na dopravu rozhodců a účastnických stran do místa konání arbitráže, avšak vždy je nutno mít na zřeteli, že se jedná pouze o jednoinstanční řízení a že vyjma institutu přezkumu rozhodčího nálezu, zde neexistuje žádná možnost podání řádného či mimořádného opravného prostředku po vynesení meritorního rozhodčího nálezu. Rozhodčí řízení podle pravidel Mezinárodní obchodní komory se sídlem v Paříži je v moderním tržním hospodářství 21. století jedním z nejžádanějších, nejefektivnějších a nejspolehlivějších způsobů řešení sporů z poměrů mezinárodního obchodního styku. Rozhodčí řízení ICC je zahájeno doručením žalobního návrhu na podatelnu Sekretariátu ICC v Paříži. Jakmile je spis postoupen zvolenému rozhodčímu senátu, může soud na žádost strany nařídit jakékoliv ochranné či předběžné opatření, které jsou považovány za vhodné.

Dle článku 28 Pravidel ICC může rozhodčí soud udělení takových opatření podmínit přijutím dostatečné jistiny od strany, která o předběžné opatření zažádá. Jakékoliv takové opatření může soud učinit nařízením nebo usnesením, způsobem, který soud uzná dle okolností za vhodný. Předtím jako byl spis postoupen rozhodčímu soudu a za určitých okolností, mohou strany zažádat o vydání předběžných opatření, příslušnou soudní autoritu

případně tak učiní rozhodčí soud, který zažádá státní soud o provedení návrhu na předběžné opáření, takový postup rozhodčího soudu nebude vnímán jako protiprávní jednání či nerespektování rozhodčí smlouvy a nebude mít také vliv na kompetence rozhodčího soudu.

Jakákoliv žádost a opatření přijaté státní soudní autoritou musí být neprodleně oznámena Sekretariátu ICC, který následně o tom informuje Soud ICC. Žádná ze stran nemůže zabránit, či pozdržet rozhodčí řízení tím, že se ho odmítne zúčastnit, nebo spolupracovat. Pravidla ICC přímo stanoví, že senát může postupovat dále i v případě, že jedna ze stran zahájení arbitráži vzdoruje. Pravidla ICC senátu umožňují, aby se usnesl o své pravomoci řízení rozhodovat, nevznikají tak zbytečné průtahy. Následně senát rozhoduje o platnosti rozhodčí smlouvy, všechny tyto postupy mohou podléhat přezkumu ze strany příslušného obecného soudu⁶⁶ a jsou prováděny pod dohledem Soudu ICC. Dle článku 4 odstavec 1 pravidel ICC dnem doručení žádosti o zahájení rozhodčího řízení na adresu Sekretariátu ICC je spuštěna řetězová reakce administrativně právních úkonů a mezitímních usnesení, jež je ukončena až vyhlášením konečného meritorního rozhodnutí, kterým je právoplatný vykonatelný rozhodčí nález. Chvilé zahájení rozhodčího řízení je upravena v pravidlech v článcích 4 až 5, které obsahují úpravu základních kroků zahájení řízení, těmi písemné podání žalobní návrhu navrhovatelem společně s příslušnou důkazní dokumentací a listinami na podporu veškerých tvrzení, které jsou následně přeposlány straně žalované společně s výzvou k podání vyjádření a doplnění důkazní dokumentace.

Replika žalovaného v sobě může zahrnovat také protinávrh angl. *countreclaim*. Povinnými náležitostmi jakýchkoliv protinávrhů jsou uvedení veškerých tvrzení a nových skutečností, na kterých žalovaný zakládá nárokovaný protinávrh a také musí uvést o rozhodčí doložku, z jaké smlouvy opírá své práva podat protinávrh v arbitráži, ten může mít totiž povahu i samostatného návrhu na zahájení řízení. Podrobná úprava vedení řízení je v pravidlech vyskytuje také v článcích 3 až 11 a upravuje zejména postup při zasílání dokumentů a podání stran do řízení, dodržování lhůt, práva a povinnosti účastníků a postup Soudu ICC, Sekretariátu a rozhodčího tribunálu při procesování jednotlivých fází rozhodčího řízení. Sekretariát je po obdržení žádosti povinen odeslat žalovanému jednu jeho kopii k vyjádření včetně všech dokumentů, které k ní byly přiloženy. Podstatnými náležitostmi každého podání žalobního návrhu jsou dle článku 4 pravidel ICC:

- *jména a adresy stran sporu,*
- *petit – nárok žalobce, kterého se v řízení domáhá,*

⁶⁶ Viz. COE J. J., Jr., op.cit. s.231.

- *uvedení všech relevantních smluv porušením ustanovení, kterých vznikl daný spor, včetně*
- *kopie platně uzavřené rozhodčí smlouvy anebo rozhodčí doložky a*
- *všechny dokumenty a informace související se žalobním návrhem a skutečnostmi v něm uvedenými,*
- *návrh na volbu jednoho člena senátu a jejich počet, není-li tak ujednáno přímo v rozhodčí smlouvě a dále,*
- *potvrzení o úhradě poplatku v příslušné výši dle přílohy III, který je nezbytný pro zahájení rozhodčího řízení, vše souladu s článkem 3 pravidel.⁶⁷*

Poté, co protistrana případně další účastnické strany splní svoji vyjadřovací povinnost doručením svého stanoviska v replice společně s odůvodněním a důkazy prokazujícími jejich verzi tvrzení na adresu Sekretariátu ICC, jsou následně tato vyjádření rozeslána Sekretariátem ICC všem ostatním účastníkům a členům rozhodčího senátu, aby si nové skutečnosti a sdělení přečetli, dostatečně se s nimi obeznámili a připravili podklady pro řízení. Výhodou rozhodčího řízení zejména mezinárodního rozhodčího řízení je jistota zajištění politické neutrality a nezávislosti od vlád států, kterých jsou účastnické strany občany, nebo ve kterých mají sídlo, jedná-li se o spory mezi právníckými osobami. Rozhodci pověřeni vedením arbitrážního řízení bývají jmenováni Soudem ICC na návrh účastníků řízení nebo přímo ze seznamu rozhodců vedeného Národními výbory. Národní výbory Mezinárodní rozhodčí komory působí na úrovni států, které jsou členy Mezinárodní obchodní komory a plní funkci kooperujících orgánů v rozsahu místní působnosti dané rozlohou území jejich domovského státu. Z hlediska věcné působnosti je jejich hlavní povinností v rámci mezinárodní arbitráže informovat centrální arbitrážní orgán Mezinárodní obchodní komory, kterým je samotný Soud ICC, o výsledku výběru a jmenování rozhodce nebo členů rozhodčího senátu, kteří jsou vybíráni z jimi vedených národních seznamů. Národní výboru jsou také odpovědní za doručování prvotních návrhů na zahájení řízení a vyjádření účastníkům rozhodčích sporů, kteří jsou příslušníky jejich států.

Každá strana sporu postupuje po zahájení samostatně, shromažďuje důkazy a listiny pro podporu svých tvrzení všemi dostupnými prostředky a způsoby, ale zároveň se v řízení podřizuje dikci a kontrole rozhodčího senátu. Profesor Brühler vypracoval jednoduchou osnovu znázorňující postup stran v rámci obchodněprávního sporu. Celý proces rozčlenil do čtyř fází, přičemž první charakterizoval jako určovací, v níž si strany ujednávají, že jejich

⁶⁷ Viz. CHOVANCOVÁ, K. op.cit. s. 74.

spor bude řešen a rozhodován podle Pravidel rozhodčího řízení Mezinárodní obchodní komory se sídlem v Paříži nebo si také mohou zvolit i jinou formu rozhodování, a to řízení ADR nebo mediaci. Po uzavření rozhodčí smlouvy s výběrem místa, jazyka, rozhodčích pravidel a volbou rozhodců, končí první fáze, ve které je míra autonomie stran nejzřetelnější a začíná další druhá fáze řízení. Druhou fází profesor Brühler charakterizoval jako konkrétní časový bod, kterým je arbitráž zahajována a tím je vypracování Soupisu sporných otázek, tzv. *Terms of reference*. Soupis sporných otázek je vypracován jmenovaným rozhodcem nebo rozhodčím senátem poté, co byla na Sekretariát doručena replika žalovaného ve formě písemného vyjádření k žalobnímu návrhu nebo jako protinávrh společně s popisem tvrzených skutečností, námitkami a důkazy. Rozhodčí senát při vypracování Soupisu sporných otázek vychází jak ze žalobního návrh, tak z vyjádření protistrany, zejména těch o počtu svědků, výšky žalovaného nároku, včetně z požadované výše náhrady škody a ušlého zisku. Rozhodci se snaží předvídat další vývoj okolností a začlenit do Soupisu sporných otázek i neodkladné úkony, které bude třeba provést. Přednost má vždy ujednání v rozhodčí doložce nebo smlouvě, avšak v případě, že se o určité otázce strany sporu nedohodly, rozhodne o ní rozhodčí senát v nejlepších zájmu stran a tak, aby byla zachována zásada ekonomičnosti a hospodárnosti ne však na úkor dosažení spravedlivého meritorního rozhodnutí. Třetí fáze řízení nastává, jakmile je rozhodčím senátem vypracovaný dokument Soupis sporných otázek schválen stranami ve své finální verzi a potvrzen Soudem ICC, blíže se tomuto jedinečnému dokumentu věnuji níže v této kapitole. Třetí etapa představuje část samotného rozhodčího řízení, která je podrobně zaznamenávána do protokolu rozhodci nebo zapisovateli, a to jak v případě, že řízení probíhá formou ústních jednání nebo na dálku prostřednictvím dálkových elektronických komunikačních prostředků či písemně prostřednictvím vzájemně doručovaných listin až do konečného rozhodnutí ve věci. Hlavní roli v třetí fázi hraje rozhodčí senát, který vyzývá strany k předkládání důkazů, provádí důkazy výslechem svědků, čtením memoriálů. Čtvrtá fáze je výkonová, při které je cílem dosažení uznání a výkonu pravomocného rozhodčího nález podle ustanovení Newyorské úmluvy. Každý stát má právo regulovat a dohlížet na průběh soudních i rozhodčích řízení probíhajících na jeho území.

Ve všeobecnosti právní řády a instituce členských států ICC akceptují zásadu zabezpečení co největší míry nezávislosti arbitrážního řízení s ohledem na jeho mezinárodněprávní povahu. Na dodržení formy a obsahu žalobního návrhu doručovaného Sekretariátu ICC je kladen velký důraz a často se jedná o rozsáhlý spisový materiál. Je

nepochybně ve vlastním zájmu žalobce, aby podání obsahovalo vše, co Pravidla ICC předpokládají, v opačném případě Sekretariát ICC musí žalobce k doplnění podání vyzývat, co může způsobit nežádoucí průtahy v neprospěch poškozené strany.

Sekretariát ICC po kompletizaci a analýze doručených podkladů, zašle ostatním účastníkům a dotčeným osobám oznámení o zahájení rozhodčího řízení a ponechá oběma stranám lhůtu pro doručení jejich vyjádření k žalobnímu návrhu společně se zněním jejich stanovisek ohledně sporné věci. Vyjádření protistrany společně s dalšími obeslanými dotčenými osobami by mělo kromě jejich právního názoru a stanoviska ohledně sporné věci, obsahovat také podrobný výčet skutečností, které shledávají spornými s tvrzeními navrhovatele a tento rozpor zdůvodnit.

Protistrana je oprávněná opačná tvrzení doložit patřičnými důkazy. Přílohy a dokládané listinné dokumenty musí být řádné úředně ověřeny a v případě překladů cizojazyčných textů vyhotovených v jiném než v jazyce anglickém a francouzském také apostilovány. Neprodlené doručení oznámení o zahájení řízení doručením výzvy k podání vyjádření protistraně je podmínkou *sine qua non* pro řádný průběh dalšího arbitrážního řízení. Oznámením se má na mysli zaslání žalobního návrhu, který obsahuje kopii hlavní smluvní dokumentace, součástí, které je ustanovení obsahující rozhodčí doložku odkazující na Pravidla ICC. Dále musí podání žalobce konkretizovat všechny účastníky sporu, a to uvedením jejich jmen, názvů společností a jejich sídla, tak aby nedošlo k záměně účastníků. Podaný žalobní návrh musí také obsahovat odůvodnění, v čem žalobce spatřuje porušení smlouvy a jaké následky s tím jsou spojeny. Je evidentní, že samotné podání doručené na Sekretariát ICC je důležitým a často i rozsáhlým spisovým materiálem. Navrhovatel by si měl dát záležet na tom, aby podání obsahovalo vše, co Pravidla ICC pro zahájení řízení vyžadují. Jinak by Sekretariát ICC musel navrhovatele opětovně vyzývat k doplnění podání, a to by mohlo způsobit zbytečné průtahy v neprospěch poškozené strany.

Sekretariát ICC po analýze formálních náležitostí podání a kontrole úhrady příslušného poplatku vyrozumí žalovanou protistranu a další dotčené osoby, zašle jim kopie podání žalobce a ponechá jim lhůtu pro doručení vyjádření, která obvykle činí 30 dnů. Vyjádření účastníků obsahuje jejich názor na právní i faktické skutečnosti vzniklého sporu a tvrzení obsaženy v žalobním návrhu. Ti mohou tvrzení žalobce vyvrátit a uvést v jakých bodech a proč s ním nesouhlasí a v čem spatřují jejich vzájemný rozpor. Je nezbytné doplnit vyjádření žalovaného o důkazy. Ve všech případech je třeba dbát na doložení kopií formálně ověřených úředních dokumentů tam, kde se klade důraz na jejich pravost a také v případech

cizojazyčných sporů, ve kterých strany příslušníky různých států, je nezbytné zajištění formálních úředních překladů všech listin do jednacích jazyků arbitráže, kterými jsou francouzština nebo angličtina. Oznámení o zahájení arbitráže a řádná výzva protistrany k dodání vyjádření je důležitým prvkem pro zachování spravedlnosti a zabezpečení právní stability a rovného postavení účastníků řízení. V případě nedodržení nebo nedostatečného splnění těchto podmínek, zejména v případě porušení zásady kontradiktornosti mohou být důvodem nevykonatelnosti rozhodčího řízení. Pravidla ICC jsou založena na zásadách spravedlnosti, které byly uvedeny do legislativní praxe již Velkou francouzskou revolucí v období po roce 1789. V případě nepřítomnosti může generální tajemník delegovat na svého zástupce některé pravomoci jako například pravomoc potvrzovat rozhodce vybrané pro rozhodování jednotlivých sporů, zvolené jako přísedící a předsedající členy rozhodčích senátů, dále pravomoc potvrzovat pravost kopií rozhodčích nálezů a pravomoc požadovat po stranách zaplacení předběžné zálohy nezbytné pro pokračování jednání ve věci. Sekretariát ICC je oprávněn za účelem zajištění řádného průběhu řízení se souhlasem Soudu ICC vydávat oznámení a informovat strany a rozhodce o důležitých skutečnostech v rámci rozhodčího řízení. Komora ICC může vytvářet sekce Sekretariátu ICC i mimo jeho hlavní pařížské ústředí. Sekretariát ICC vede seznam kanceláří konstituovaných generálním tajemníkem jako sekce.

Žalobní návrh, kterým se zahajuje rozhodčí řízení lze podat u Sekretariátu ICC v jeho sídle, nebo u kterékoliv jeho vedlejší sekce. Své úkoly může Sekretariát ICC podle Pravidel ICC vykonávat jak ze sídla jeho hlavní centrály, tak prostřednictvím, kterékoliv jeho sekce vždy s ohledem na pokyny generálního tajemníka či jeho zástupce nebo generálního poradce. Strana, která hodlá předložit případ k rozhodčímu řízení podle Pravidel ICC, musí podat žalobu na zahájení rozhodčího řízení na Sekretariát ICC, který následně vydá žalobci potvrzení a žalovaného informuje o přijetí žaloby s uveřejněním data přijetí. Datum přijetí žalobního návrhu se má za datum zahájení arbitráže. Zároveň s podáním žaloby musí žalobce předložit počet kopií žaloby stanovený v článku 4 odst. 1 Pravidel ICC a uhradit zálohu na správní náklady stanovenou v Příloze III k Pravidlům ICC s názvem *Náklady a poplatky pro rozhodčí řízení*. V případě, že žalobce nesplní, kterýkoliv z těchto požadavků může Sekretariát ICC stanovit navíc časovou lhůtu, v níž je žalobce povinen tak učinit. Pokud ani v náhradním termínu žalobce požadavky nesplní, bude spis a tím i celý případ uzavřen a řízení zastaveno, tím však není dotčeno právo žalobce uplatňovat tytéž nároky kdykoli později novou žalobou.

Jakmile Sekretariát ICC obdrží dostatečný počet kopií žaloby včetně příloh a požadovanou platbu zálohy, zašle kopii žaloby a dokumentů k ní přiložených žalovanému k vyjádření podle článku 5 Pravidel ICC. Jakmile bude Soupis sporných otázek schválen a podepsán Soudem ICC mohou být nové žalobní nároky zahrnuty do již zahájeného řízení v souladu s ustanoveními článku 10 Pravidel ICC avšak pouze se souhlasem rozhodčího senátu, přičemž ten je povinen takové doplnění zanalyzovat se všemi důsledky a zpracovat změny, které takové doplnění přinese do Soupisu sporných bodů.

Replika žalovaného musí být předložena Sekretariátu ICC rovněž v příslušném počtu kopií v souladu s článkem 3 odst. 1 Pravidel ICC. Sekretariát ICC odešle žalobci kopii odpovědi žalovaného a dokumentů k ní přiložených. Žalovaný je povinný uplatnit již ve svém prvním vyjádření k žalobnímu návrhu veškeré nároky, které má proti žalobci kromě vyjádření se ke skutkovým a právním okolnostem sporu, na kterých zakládá své protinároky, uvede i jejich předpokládanou hodnotu a částku kterou proti žalobci uplatňuje v případě, že uplatňuje protinávrh. Žalobce je povinen do 30 dnů od doručení vyjádření žalovaného s protinávrem předložit Sekretariátu ICC své stanovisko formou repliky podle článku 3 Pravidel ICC. Způsoby doručování žaloby a vyjádření stran či doplňování důkazů a námitek je obdobný tomu, který je upraven v rámci rozhodčího řízení dle ZRŘ nebo pro řízení před českými soudy ve smyslu OSŘ.

Tyto kodexy se v případě, že kolizní normy ZMPS určí aplikaci českého právního řádu na rozhodčí řízení s mezinárodním prvkem, aplikují tak, že v případě, že určitý vztah nebude upraven přímo ZMPS nebo ZRŘ subsidiárně se aplikuje OSŘ. Tato subsidiární aplikace však není bezbřehá k tomu se také vyjádřil Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí sp.zn. 3 Cmo 105/2009 ze dne 23.09.2009, dle kterého: *„Rozhodčí řízení nepodléhá občanskému soudnímu řádu přímo a jednotlivá ustanovení procesního předpisu nelze v něm použít mechanicky. Ze skutečnosti, že účastník rozhodčího řízení plně nevyužil svého práva a povinnosti tvrzení a s tím i související povinnosti důkazní, není možné usuzovat na nepředvídatelnost postupu rozhodce, rozhodčího nálezu a potažmo i na nedostatek poučení dle ustanovení § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř.“*

Soudce Ústavního soudu Jirsa v souvislosti s rozsahem subsidiární aplikace OSŘ na rozhodčí řízení vyjádřil svůj názor v článku publikovaném na internetovém serveru profiprávo.cz následovně: *“Rozhodčí řízení nesmí být pro jeho účastníka evidentně překvapivé. Platí však zároveň, že tuto formu řešení sporů volí smluvní strany svobodně*

*a právě proto, aby se v případě vzniklého sporu domohly exekučního titulu dříve než v řízení podle občanského soudního řádu*⁶⁸.

K tomu dle § 30 ZRŘ: *“Nestanoví-li zákon jinak, užijí se na řízení před rozhodci přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.”* Postavení účastníků s ohledem na jejich rovnocenné postavení však ZRŘ dále detailně neupravuje, nedefinuje podrobně jednotlivé zásady, které musí být v rámci rovnocenného postavení účastníků dodržovány, ZRŘ pouze v § 18 stanoví, jak už bylo uvedeno výše: *“Strany mají v rozhodčím řízení rovné postavení a musí jim být dána plná příležitost k uplatnění jejich práv.”*

Rovnocenné postavení účastníků naopak blíže specifikuje OSŘ v ustanovení § 18 stanoví: *“ Účastníci mají v občanském soudním řízení rovné postavení. Mají právo jednat před soudem ve své mateřštině. Soud je povinen zajistit jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv. Účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, soud ustanoví tlumočnicka, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo. Totéž platí, jde-li o ustanovení tlumočnicka účastníku, s nímž se nelze dorozumět jinak než znakovou řečí.”*

Takovou výhodu úprava rozhodčího řízení podle Pravidel ICC neobsahuje, kdy se předpokládá, že strany jsou pro mezinárodní řízení náležitě jazykově vybaveny, nebo si tuto zabezpečí prostřednictvím tlumočnicků či zahraničních právníků na své náklady. Podle článku 96 odst. 1 Ústavy České republiky mají všichni účastníci řízení před soudem rovná práva. Článek 37 odst. 3 Listiny základních lidských práv a svobod stanoví, že všichni účastníci jsou si v řízení rovni. Také judikatura českých soudů se k otázce rovného postavení stran sporu vyjadřuje docela bohatě.

K této problematice se vyjádřil Ústavní soud ve svém nálezu Sb. ÚS sv. 7 č. 3 s. 21, ve které poukázal na to, že tato rovnocennost není bezbřehá a to následovně: *“Jestliže je soud povinen podle čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a § 18 [red.: nyní jde o § 18 odst. 1] o. s. ř. dbát na rovné postavení účastníků, pak z toho vyplývá povinnost zajistit jim stejné, tj. rovnocenné možnosti k uplatnění jejich práv, ale neznamená to povinnost soudu vyhovět všem důkazním návrhům účastníka. Rozhodnutí o rozsahu dokazování spadá do výlučné kompetence obecného soudu Sb. ÚS sv. 28 č. 123 s. 69:*

⁶⁸ Viz. JIRSA J., článek Jak se dnes snáší rozhodčí řízení s občanským soudním řádem; publikován na <http://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/jak-se-dnes-snasi-rozhodci-rizeni-s-obcanskym-soudnim-radem-aneb-nekolik-uvah-na-vecne-tema-podpurneho-pouziti-o-s-r-na-rizeni-pred-rozhodci>

Zásadám spravedlivého procesu vyplývajícím z čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod je nutno rozumět tak, že procesnímu právu účastníka navrhnout důkazy, jejichž provedení pro prokázání svých tvrzení pokládá za potřebné, odpovídá povinnost soudu nejen o vznesených návrzích rozhodnout, ale také – pokud jim nevyhoví – ve svém rozhodnutí vyložit, z jakých důvodů navržené důkazy neprovedl (§ 153 odst. 1, § 157 odst. 2 občanského soudního řádu). Jestliže tak obecný soud neučiní, zatíží své rozhodnutí nejen vadami spočívajícími v porušení obecných procesních předpisů, ale současně postupuje v rozporu se zásadami vyjádřenými v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.⁶⁹ Uvedený judikát se bude lépe vztahovat k další části této kapitoly uvedené níže týkající se provádění důkazů.

Postup rozhodčího senátu při vedení rozhodčího řízení je v českém právním řádu obsaženo v ustanoveních § 14 a násl. ZRŘ. Proces zahájení rozhodčího řízení je upraven totožně jako v případě arbitráže zahájené dle Pravidel ICC.

Konkrétně § 14 ZRŘ stanoví: *“Rozhodčí řízení se zahajuje žalobou a je zahájeno dnem, kdy žaloba došla stálému rozhodčímu soudu nebo rozhodci. Podání žaloby má tytéž právní účinky, jako kdyby byla v této věci podána žaloba u soudu.”* Lze konstatovat, že právní úprava rozhodčího řízení konaného dle ZRŘ, je až na výjimky srovnatelná s úpravou způsobu řízení podle Pravidel, například ZRŘ v případě vyrozumívání stran umožňuje také doručování rozhodčím soudem do datové schránky účastníků.

Namísto je nyní polemika nad správností a skutečnou možností aplikace daného způsobu doručování, když rozhodci nebo i stále rozhodčí instituce jsou v České republice výlučně subjekty soukromého práva, přičemž komunikace datovou schránkou je umožněna pouze mezi veřejným orgánem a soukromoprávní osobou s bydlištěm nebo sídlem na území České republiky. Tuto obligatorní skutečnost zřejmě zákonodárce jako tvůrce ZRŘ nedomyslel.

Dále dle § 19a ZRŘ je umožněno doručování elektronicky a písemně na účastníky uvedené adresy. Tyto způsoby využívá také rozhodčí senát a Sekretariát v řízení dle Pravidel ICC. Úprava Pravidel ICC ani ZRŘ nezná institut fikce doručení, lze polemizovat, zda by zde bylo vhodné aplikovat OSŘ, které fikci doručení užije tam, kde adresát odmítne doručovanou písemnost převzít, nebo si ji nevyzvedne ve stanovené lhůtě u doručovatele poštovních služeb.

⁶⁹ Viz. BUREŠ J., DRÁPAL L., KRČMÁR Z., a kol., op.cit., s. 55.

Nemusíme si s tím lámat hlavu, protože Pravidla ICC sami tyto situace, kdy účastník je nekontaktní, nereaguje na výzvy senátu nebo nepřebírá poštu od Sekretariátu, řeší v článku 6 bod 3 tím, že se v takových případech postupuje v arbitráži dál, přičemž nespolupráce a nerespektování Pravidel jde k tíži takového účastníka. V arbitráži konané podle Pravidel ICC otázku doručování a doplňování dokumentů, provádění důkazů, prodlužování lhůt a komunikace účastnických stran podrobně upravuje článek 3 a 25 Pravidel ICC. Aplikace ustanovení ZRŘ nebo OSŘ přichází do úvahy proto sporadicky v případech dožádání nebo při předběžných opatřeních, kdy splněním podmínky řádného obeslání všech účastníků v případě oznámení o zahájení arbitráže a výzvy k předložení vyjádření či vzájemných návrhů je splněna také zásada rovnocenného postavení účastníků a právo na spravedlivý proces, které jsou v našem právním řádu upraveny kogentními právními normami. Tam, kde Soud ICC hodlá jmenovat rozhodce jménem účastnické strany, která žádného nenavrhl, jmenuje tohoto rozhodce na základě návrhu Národního výboru ICC státu, jehož je účastník této strany státním příslušníkem, nebo ve kterém má jedná-li se o právnickou osobu sídlo společnosti. V případě, že Soud ICC nepřijme návrh na jmenování rozhodce od Národního výboru ICC nebo pokud není předložen návrh v časové lhůtě stanovené Soudem ICC případně, pokud na území státu, jehož je dotčený účastník státním příslušníkem není Národní výbor ICC, je Soud ICC oprávněn zvolit a jmenovat rozhodcem kohokoliv, kdo vyhovuje jeho požadavkům.

Agendu a komunikaci mezi Národním výborem ICC a Soudem ICC zajišťuje vždy Sekretariát ICC případně jeho příslušná sekce. Pravidla ICC stanoví lhůtu pro vydání rozhodčího nálezu v délce 6 měsíců ode dne vyhotovení Soupisu sporných otázek, praxe však potvrdila, že průměrná doba vydání rozhodčího nálezu činí 18 měsíců ode dne vyhotovení Soupisu sporných otázek.⁷⁰

6.4. Právo rozhodné pro rozhodčí řízení dle Pravidel ICC

Rozhodčí smlouva může obsahovat kromě obligatorních náležitostí stanovených Mezinárodní obchodní komorou i vzájemná ujednání stran, kterými si strany blíže specifikují právo rozhodné pro předmět řízení, podle kterého se bude v zahájeném rozhodčím řízení postupovat. Strany mají při výběru práva rozhodného velkou volnost, kdy za určitých okolností mohou vybrat jako právo rozhodné, kterýkoliv právní řád či pravidla. I když je autonomie stran důležitým elementem mezinárodní obchodní arbitráže, spor stran a arbitráž

⁷⁰ Viz. LOWENFELD A., F., op.cit., s. 335.

neexistují v právním vakuu.⁷¹ Právní řády států rozdílně upravují postup při určení rozhodného práva aplikovaného na rozhodčí řízení s mezinárodním prvkem a jeho jednotlivé fáze. Podle Bělohávka v mezinárodní praxi vyčleňují rozhodčí senáty obvykle čtyři oblasti, dle kterých určují rozhodné právo včetně možnosti volby *legis arbitri*.

Jedná se o volbu oblasti: 1) hmotného práva použitelného na věc samu – meritum sporu, 2) procesního práva a procesních předpisů aplikovatelných na postup v řízení, 3) kolizních předpisů použitelných pro určení rozhodného práva (ať již práva hmotného aplikovatelného na věc samu, tak práva procesního na otázky postupu v řízení), 4) práva rozhodného a použitelného pro posouzení platnosti a účinků rozhodčí smlouvy.⁷²

I v případě, že si strany sporu zvolí místo konání arbitráže v rozhodčí smlouvě neznamená to také jejich vůli podřídít automaticky celé rozhodčí řízení místním právním normám a předpisům. Většinou si účastníci jako místo pro vedení sporu zvolí stát, který je neutrální a výhodný z hlediska geografie a taky, který má dobrou reputaci ohledně počtu úspěšně uskutečněných mezinárodních obchodních arbitráží a bezproblémovostí následné vykonatelnosti takto přijatých rozhodčích nálezů. Z širšího hlediska musí místo konání arbitráže vyhovovat i v tom, že právní systém daného státu nebude přímo zakazovat aplikaci Pravidel ICC na vedení mezinárodní arbitráže ani jiná obdobná pravidla určena členy rozhodčího tribunálu v rámci jejich působnosti podle Pravidel ICC. Tyto případy se však vzhledem k modernizaci právních řádů směrem ke globalizaci mezinárodního obchodu téměř nevyskytují.

Článek 19 Pravidel ICC stanovuje, že rozhodčí řízení před rozhodčím senátem se řídí Pravidly ICC a v otázkách, které nejsou Pravidly ICC upraveny, se na řízení budou aplikovat procesní předpisy státu zvoleného stranami a v případě, že tak samy nezvolily, určí je rozhodčí senát. Ten se může rozhodnout, zda bude aplikovat procesní předpisy právního řádu státu místa konání rozhodčího řízení *lex arbitri*, nebo použije jiný právní řád dle okolností daného případu například oblast *lex causae*. Procesní předpisy aplikované na vedení řízení v otázkách přímo neupravených Pravidly ICC zvolí senát tak, aby tím co nejlépe zabezpečil plynulý průběh rozhodčího řízení s ohledem na zájmy všech účastníků. V potaz vezme rozhodčí senát také skutečnost, kde má být následně vydaný rozhodčí nálezn uznán a vykonán

⁷¹ MOSES, Margaret L., *The Principles and practice of international commercial arbitration*, New York: Cambridge University P U.S. Press 55, 2008, S. Ct., s. 59.

⁷² BĚLOHLÁVEK, A., *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*, 2., 2012, C.H.BECK, s. 1251.

ve smyslu Newyorské úmluvy.⁷³ Lex arbitri zahrnuje veškerá procesní ustanovení regulující rozhodčí řízení v daném státě, především ta, která upravují formální platnost rozhodčí smlouvy, arbitrabilitu sporu, složení rozhodčího tribunálu, základní procesní záruky či pomocnou a kontrolní funkci soudů.⁷⁴

Odborná literatura dále specifikuje lex arbitri je souhrn pravidel, která představují standard průběhu rozhodčího řízení stojící mimo rozhodčí smlouvu a vůli stran. Lex arbitri pravidelně upravuje tyto otázky: definici a formu rozhodčí smlouvy, arbitrabilitu sporu, složení rozhodčího tribunálu a důvody pro odvolání rozhodců, oprávnění rozhodců rozhodnout o své pravomoci, požadavek rovnosti stran, možnost dohody stran o procesních pravidlech, předběžná opatření, důkazy, řízení v nepřítomnosti žalovaného, pomocnou funkci soudů, oprávnění rozhodců, formu a platnost rozhodčího nálezu, kontrolní funkci soudů. Přesný obsah konkrétního lex arbitri se však může lišit.

V průběhu řízení může dojít k aplikaci několika právních řádů, tak zda strany nebo rozhodci zvolí jako právo rozhodné oblast lex causae nebo lex arbitri záleží pouze na jejich vůli. Lex causae bývá obvykle určeno jako rozhodné právo stranami v samotné rozhodčí smlouvě či doložce dle hlavní smlouvy, je také nazýváno jako “vlastní právo smlouvy” (proper law of contract). Lex causae jako právo rozhodné je totožné jak pro hlavní hmotněprávní vztah daný původní smlouvou porušením, které spor vznikl a také je následně užit jako právo rozhodné i pro procesní stránku arbitráže. Jako další právní řád, jehož standardy je posuzována platnost procesní stránky rozhodčího řízení a rozhodčího nálezu je lex arbitri.⁷⁵

Aplikaci *lex causae* na rozhodčí řízení demonstroval arbitrážní senát ICC také v Rozhodnutí číslo 6379 v odůvodnění, kterého uvedl: “*Hlavní smlouva z porušení podmínek, kterých spor vzešel, obsahovala ujednání o volbě jako práva rozhodného italský právní řád. Rozhodčí senát proto stanovil, že rozhodčí doložka se řídí také italským právem, protože toto právo řídí celý kontrakt jako lex causae.*

Také v dalším dobře známém rozhodnutí Channel Group v. Balfour Beatty Ltd., Lord Mustill ve vztahu k *lex causae* prohlásil: „*Lze mít za to, že je v současnosti formálně stanoveno vícero právních systémů schopných spravovat mezinárodní arbitráž. Zejména*

⁷³ Srov. Článek 19 Pravidel ICC: *Rules Governing the Proceedings* “*The proceedings before the arbitral tribunal shall be governed by the Rules and, where the Rules are silent, by any rules which the parties or, failing them, the arbitral tribunal may settle on, whether or not reference is thereby made to the rules of procedure of a national law to be applied to the arbitration.*”

⁷⁴ POUURET, J.F., BESSON, S.: *Comparative law of International Arbitration*, London, Sweet&Maxwell, 2007, s.83.

⁷⁵ PETROCHILOS, G., *Procedural Law in International Arbitration*. Oxford: Oxford University, Press, 2004, s. 20.

proto, že existují přímé právní normy, které regulují práva a povinnosti stran ve vztahu ke kontraktu, ze kterého spor vzešel.“ Anglické soudy většinou postupují podle tohoto závěru a užívají ho jako odrazový bod, například v případě Sulamérica odvolací soud v odůvodnění rozhodnutí stanovil, že: *„V případě absence určení jiného způsobu, bude přímá volba práva rozhodčí smlouvy vycházet z práva, kterým se řídí primární kontrakt, tedy lex causae a z vůle stran podřídít spor arbitrážnímu řízení“*. Tato myšlenka vzešla zjevně ze skutečnosti, že existuje často přímá spojitost s právním řádem řídícím primární kontrakt a právem řídícím rozhodčí doložku, i když jsou tyto dva smluvní instrumenty co do účelu a povahy odlišné.⁷⁶

Evidentně se anglické soudy staví k této otázce liknavě zejména proto, že způsob rozhodování o sporech a také právní vztahy obecně se řídí v systému common law principy case law, které jsou založeny precedensy jako prameny práva, a ne na pozitivních normách jako je tomu v našem kontinentálním systému, který poskytuje jasné a pevné mantinely pro jakýkoliv procesní postup.

Dle profesorky Pauknerové možnost stran zvolit si rozhodné procesní právo není neomezená. Limity je třeba spatřovat v kogentních ustanoveních příslušných procesních předpisů tedy v zákoně o rozhodčím řízení a v zákoně o mezinárodním právu soukromém a procesním. Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním stanoví, že české soudy postupují v řízení s mezinárodním prvkem podle českých procesních předpisů – toto je obecná zásada. Naproti tomu zákon o rozhodčím řízení žádné obdobné ustanovení neobsahuje. Přesto je potřebné vycházet z toho, že k základním procesním zásadám patří zásada aplikace lex fori, i když v zákoně o rozhodčím řízení není výslovně zmíněna. Výjimky ze zásady lex fori pokud jde o rozhodné právo pro rozhodčí řízení, může zajistit, jak uvádí Steiner, pouze domácí procesní právo. Tím je v tomto případě zákon o rozhodčím řízení. Zákon o rozhodčím řízení umožňuje stranám, aby si sjednaly zvláštní pravidla pro určení a vyloučení rozhodců, pro stanovení místa, kde se má konat rozhodčí řízení i pro postup, jakým má být rozhodčí řízení vedeno.⁷⁷

V ostatních otázkách platí kogentní ustanovení zákona o rozhodčím řízení a veřejného pořádku. Strany si tak podle jejího názoru nemohou dojednat odchýlnou úpravu např. toho, kterým okamžikem je zahájeno rozhodčí řízení – což je kogentně stanoveno v § 14 ZRŘ, ani

⁷⁶ DRDLIČKOVÁ, K., *Article The Law Applicable to Arbitration Agreements, Czech (Central European) Yearbook of Arbitration, Borders of Procedural and Substantive Law in Arbitral Proceedings 2013, JURIS, s. 77.*

⁷⁷ Viz. § 7, § 17 a § 19 ZRŘ

si nemohou dohodnout v rozhodčí smlouvě, v jakých případech budou strany oprávněny navrhnout zrušení rozhodčího nálezu soudem, jak stanoví kogentní ustanovení § 31 ZRŘ.⁷⁸

Ať už jsou procesní pravidla zvolena pro konkrétní rozhodčí řízení jakákoliv, každý rozhodce nebo rozhodčí senát, který vede řízení, musí za všech okolností zabezpečit právo obou účastníků být slyšen a vyjádřit svá stanoviska před nezávislymi rozhodci a také se vyjádřit formou repliky k tvrzením protistrany v rámci zásady kontradiktornosti řízení. Výše uvedená implikovaná doktrína spočívá v tom, že arbitři a účastnické strany jsou oprávněni k výběru a určení takového typu procesních pravidel, které s ohledem na okolnosti a povahu konkrétního sporu a stran jsou nejvhodnější a nejrychlejší.

Takové procesní pravidla mohou představovat i kombinaci různých právních řádů, principů a zvyklostí. To platí i pro rozhodce ustanovené v rámci rozhodčího řízení podle Pravidel ICC, ti však jsou vždy povinni mimo jiné respektovat i principy a způsob ustanovení rozhodčích pravidel ICC zejména proto, že strany sporu mají větší požadavky na kvalitu a důvěryhodnost tohoto typu rozhodčího řízení, které je ve všech jeho fázích zastřešováno a dozorováno přímo samotným Soudem ICC. Jak obecné soudy, tak rozhodci musí při aplikaci práva rozhodného postupovat v souladu s jeho aktuální právní úpravou a aplikovat ho stejným způsobem jakým se aplikuje ve státě jejich původu. V případě pochybností ohledně jejich správné aplikace mají rozhodci i soudci možnost dožádat se právní pomoci s výkladem u Ministerstva spravedlnosti ČR, to následně požádá o součinnost příslušný orgán státu, jehož právní řád obsahuje dotčené problematické ustanovení.

Shora uvedené potvrzuje také Vybíral, dle kterého odhlédneme-li od procesní stránky rozhodčího řízení, také samotný předmět sporu musí být zasazen do kontextu určitého právního řádu. Jinak řečeno rozhodci musí předmět sporu posuzovat dle určitého rozhodného práva. Za tímto účelem obsahuje § 119 ZMPS zvláštní kolizní ustanovení. Podle něj je na prvním místě právem rozhodným pro předmět sporu právo zvolené stranami. Není-li jej, je jeho určení na rozhodcích, kteří jsou vázáni příslušnými kolizními normami obsaženými v zákoně, resp. v relevantních nařízeních Evropské unie a mezinárodních smlouvách, kterými je Česká republika vázána. Strany se však mohou dohodnout při volbě práva jinak. Zákon připouští i možnost, aby rozhodci nerozhodovali podle určitého rozhodného práva, ale namísto něj se řídili zásadami spravedlnosti, k čemuž však musí být stranami sporu výslovně pověřeni.

⁷⁸ PAUKNEROVÁ, M., *Rozhodčí řízení ve vztahu k zahraničí – otázky rozhodného práva, odborný časopis Právní rozhledy ročník 12/2003, s. 587.*

Vůdčím principem pro určení rozhodného práva v rozhodčím řízení je volba práva, jakožto projev smluvní autonomie. Prámem rozhodným je právo státu, kterého právní normy se aplikují na podstatu rozhodčího řízení a rozhodování o meritu věci tam, kde Pravidla ICC stanovený postup nebo vztah přímo neupravují a také při posuzování arbitrability sporu. Existuje mnoho pravidel tzv. hraničních určovatelů, dle kterých je možno stanovit právo rozhodné. V praxi se rozhodci nejčastěji přiklání k právu místa konání rozhodčího řízení *lex fori*.

Článek 21 Pravidel ICC o právu rozhodném pro rozhodčí řízení tzv. *Applicable Rules* stanoví následující: *“1) Strany mají svobodnou volbu rozhodného práva, které má rozhodčí senát aplikovat na řízení o meritu věci. V případě absence takového ujednání rozhodčí senát zvolí takové právo rozhodné, které uzná za vhodné. 2) Rozhodčí senát musí při stanovení práva rozhodného brát v ohled také na ustanovení hlavní smlouvy a relevantní obchodní zvyklosti. 3) Rozhodčí senát může rozhodovat jako smírcí soudce nebo podle zásad ex aequo et bono pouze v případě, že si tak strany výslovně ujednaly.”*

V případě, že rozhodčí doložka neobsahuje ujednání stran o volbě rozhodného práva, existuje několik způsobů, jak postupovat. Rozhodci i) mohou aplikovat právní řád platný v místě konání arbitráže, ii) mohou užít kolizních norem pro určení práva rozhodného pro dané řízení, pokaždé však musí brát v potaz zájmy účastníků a zároveň vycházet z konkrétních skutečností daného sporu, zejména tedy aplikovat právní řád, který má nejužší vztah k předmětu sporu nebo k místu arbitráže.⁷⁹ Odborná literatura v podání prof. Lowenfelda se přiklání k názoru, že v případě, že strany výslovně neurčí právo rozhodné pro řízení, učiní tak členové rozhodčího senátu přičemž aplikují prostřednictvím hraničního určovatele *lex fori* právní normy *lex arbitri* v místě konání arbitráže. Tento postup však Pravidla ICC výslovně nestanoví, když v článku 21 odstavec 1 věta druhá je napsáno, že v případě absence volby práva rozhodného stranami zvolí rozhodčí senát takové právo, které uzná za vhodné.

Úprava Pravidel se tedy jeví jako mnohem benevolentnější, než podává odborné stanovisko profesora Lowenfelda. Povinnost souladu zvoleného rozhodného práva se zájmy stran, s veřejným pořádkem a imperativními předpisy tím samozřejmě není dotčena, taktéž musí rozhodci zvažovat skutečnosti dané samotným obchodněprávním vztahem, ze kterého spor vznikl a jeho jedinečnost. Rozhodci dbají především také na to, aby zvolené rozhodné

⁷⁹ Viz. LOWENFELD A., F., *op.cit.*, s. 338.

právo a konečný rozhodčí nález vydaný v takovém rozhodčím řízení byl následně vykonatelný v příslušném státě a neodporoval jeho vnitřním kogentním normám a veřejnému pořádku. V právních řádech moderních demokratických států je však samozřejmostí obsažení úpravy, která zaručuje autonomii vůle stran při volbě práva rozhodného pro vedení rozhodčí řízení ohledně jejich sporu. Například právní řád ve Francii v článku 1494 Procesního Řádu stanoví, že mezinárodní rozhodčí řízení se vede podle procesních pravidel ujednaných v rozhodčí doložce uzavřené před vznikem sporu. Mají se tím na mysli procesní pravidla právního řádu konkrétního státu, přičemž je opět nezbytný jeho soulad s mandatorními předpisy státu místa konání arbitráže a jeho veřejným pořádkem. Článek 1494 Procesního Řádu Francie dále stanoví, že v případě, kdy rozhodčí doložka neobsahuje ujednání o právu rozhodném, bude na rozhodčím senátu, aby určil, podle kterých procesních předpisů, či jednacích řádů se bude v řízení postupovat.

Rovněž článek 182 Švýcarského zákona o mezinárodním právu soukromém stanovuje, že strany si samy určí právo rozhodné pro rozhodčí řízení vedené ohledně jejich sporu. Strany mohou spor podřadit pod jakákoliv procesní pravidla dle jejich vlastního výběru. Právo rozhodné pro řízení si mohou strany zvolit i dodatečně, a to odkazem na rozhodčí řád jakékoliv mezinárodní rozhodčí instituce. Český právní řád ve srovnání s výše uvedenými úpravami Francie a Švýcarska neobsahuje podstatné odchylky od zásady autonomie vůle stran při volbě práva rozhodného pro rozhodčí řízení. Ať už jsou procesní pravidla zvolena pro konkrétní rozhodčí řízení jakákoliv, každý rozhodce nebo rozhodčí senát, který vede řízení, musí za všech okolností zabezpečit právo obou účastníků být slyšen a vyjádřit svá stanoviska před nezávislými rozhodci a také se vyjádřit formou repliky k tvrzením protistrany v rámci zásady kontradiktornosti řízení. Výše uvedená implikovaná doktrína spočívá v tom, že arbitři a účastnické strany jsou oprávněni k výběru a určení takového typu procesních pravidel, které s ohledem na okolnosti a povahu konkrétního sporu a stran se jeví jako nejvhodnější a nejrychlejší. Takové procesní pravidla mohou představovat i kombinaci různých právních řádů, principů a zvyklostí. Primárně se tak rozhodčí řízení dle Pravidel ICC s místem konání na území České republiky, které jsou svou povahou řízením s mezinárodním prvkem, budou řídit také ustanoveními zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním zejména tedy tam, kde to Pravidla ICC sami neupravují a také dalšími hmotněprávními a procesně právními normami, které na danou fázi řízení nebo právní jednání vztahují.

Je nepochybné, že rozhodčí senát stojí v případě volby rozhodného práva řízení před nelehkou otázkou a musí zvažovat mnoho skutečností. Konečně jejich odborné prověření vyžaduje i volba rozhodného práva učiněná stranami, jelikož se povětšinou nejedná o právní experty, mohou strany v případě, že pro přípravu hlavní smlouvy s rozhodčí doložkou nevyužili právní služby advokátní kanceláře, snadno zvolit jako právo rozhodné právní řád, který není zcela vhodný, nebo který přímo neumožňuje určité jednání, či konání rozhodčího řízení. Lze shrnout, že v mezinárodních arbitrážích skutečnost, jakým právem se bude řídit rozhodčí doložka a následné rozhodčí řízení, záleží buď na autonomní volbě a ujednání smluvních stran ve spojitosti s právem aplikovaným na hlavní smlouvu, ke které rozhodčí doložka náleží anebo se toto právo bude určovat pomocí kolizních norem ve vztahu s právním režimem místa konání arbitráže.

6.4.1. Volba práva rozhodného pro arbitráž vedenou na území České republiky a nezbytnost aplikace unijních předpisů

Smluvní autonomii ohledně práva rozhodného pro rozhodčí řízení tedy český právní řád respektuje také. V případě, že ji strany rozhodčího řízení nevyužijí, rozhodne místo nich o volbě práva rozhodného rozhodčí senát s tím, že zvolí postup a právní řád, který je pro daný spor nejvhodnější, případně také nejekonomičtější, a který ve výsledku povede k vydání nálezu uznatelného v místě jeho výkonu.

Jak bylo ale uvedeno výše, ustanovení právních řádů zvolených států se aplikují pouze tam, kde to Pravidla ICC neupravují. Bude-li se proto v souladu s výše uvedeným aplikovat ZMPS a jeho § 119 budou následně také užity i další procesní normy týkající se konkrétní otázky či fáze řízení, tedy zejména ZRŘ a OSŘ. Není vyloučena v případě posuzování platnosti rozhodčí smlouvy i aplikace OZ a jeho ustanovení ohledně způsobilosti osob být účastníkem řízení, či obligatorní formy určitých právních jednání týkajících se rozhodčí doložky jako hmotněprávního úkonu.

Obecně v každém právním řádu abychom mohli určitou skutkovou situaci, resp. případ, či poměr, podřadit příslušné kolizní normě, musíme ji nejdříve právně hodnotit.

Podle § 20 ZMPS: *“Právní hodnocení určitého právního poměru nebo otázky za účelem vyhledání použitelného kolizního ustanovení pro určení rozhodného práva se zpravidla provádí podle českého právního řádu. Pokud se má pro určitý právní poměr nebo otázku použít právních ustanovení z více než jednoho právního řádu, je možné při hodnocení těchto ustanovení v souladu přihlídnout také k funkci, kterou tato ustanovení plní v rámci svého právního řádům.”*

Toto hodnocení tedy provádíme proto, aby bylo možné určit, pod který právní pojem obsažený v kolizní normě daná situace spadá.

Dotyčná kolizní norma se pak použije. Klíčovou otázkou však je, podle jakého právního řádu dané právní hodnocení neboli kvalifikaci provádět. Je třeba si přitom uvědomit, že ve fázi podřazování skutkové situace kolizní normě, tedy ve fázi hledání správné kolizní normy není ještě známo, které hmotné právo bude nakonec určeno jako právo rozhodné (to bude známo, až se určí kolizní norma). Z praktického hlediska tato otázka nemá význam tam, kde jak tuzemské právo i další potenciálně dotčené právní řády hodnotí danou situaci stejně, tj. kdy např. podle všech právních řádů se jedná o kupní smlouvu. Kvalifikační problém však nastává tehdy, když potenciálně dotčené právní řády řeší danou otázku odlišně.

Dotčené právní řády by dotčenou situaci podřadily odlišným právním pojmům, a tedy i odlišným kolizním normám, což by v případě odlišného kolizního kritéria takových norem mohlo vést k rozdílnému určení rozhodného práva. Kučera zde mluví o tzv. „*konfliktu kvalifikací*“⁸⁰.

Odstavec 3 § 20 ZMPS stanoví: *“Pokud bylo určeno rozhodné právo pro základní poměr, provádí se zpravidla podle tohoto práva i hodnocení určitého poměru nebo otázky, které jsou spojeny se základním poměrem. Skutečnosti stanovené v kolizních ustanoveních tohoto zákona pro určení rozhodného práva (hraniční určovatelé) se hodnotí podle českého práva.”*

Takový postup je zprostředkováním principu *lex causae*, který je vedle *lex arbitri* nejčastěji užívaným způsobem určení práva rozhodného. Samotná úprava využití jednotlivých metod tak, jak je v ustanovení § 20 uvedena, je flexibilní. Sice přístup tam uvedený je možné označit za výchozí, nicméně není postupem výlučným. Pro konkrétní případy je možné využít i jiné přístupy. To je významné pro méně standardní situace i pro oblast rozhodčího řízení⁸¹.

⁸⁰ Viz. BŘÍZA, BŘICHÁČEK, FIŠEROVÁ, HORÁK, PTÁČEK, SVOBODA, op.cit., s.130, citováno z KUČERA, Z. *Mezinárodní právo soukromé, Brno - Plzeň: Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 9. vyd., s. 142.*

⁸¹ ROZEHNALOVÁ, N., *článek Kolize kolizních norem – aneb k úpravě kvalifikace a zpětného odkazu v zákoně o mezinárodním právu soukromém, Časopis pro právní vědu a praxi, 4/2014, s. 310.*

Na aplikaci práva rozhodného v mezinárodním rozhodčím řízení konaném na území České republiky se vztahuje zvláštní úprava dána ustanovením § 119 věta druhá ZMPS, dle které: *“Ke kolizním ustanovením rozhodného práva lze přihlídnout jen tehdy, jestliže to vyplývá z volby práva učiněné stranami⁸².”*

§ 119 ZMPS je ustanovením se zcela zásadní povahou pro určování práva rozhodného pro mezinárodní rozhodčí řízení konající se na území České republiky je § 119 ZMPS, ohledně způsobu určení rozhodného práva stanoví následující: *“Právem rozhodným pro spor je právo zvolené stranami. Pokud strany toto právo nezvolily, určí je rozhodci na základě ustanovení tohoto zákona. Ke kolizním ustanovením rozhodného práva lze přihlídnout jen tehdy, jestliže to vyplývá z volby práva učiněné stranami. Jestliže strany k tomu rozhodce výslovně pověřily, mohou rozhodci rozhodnout spor podle zásad spravedlnosti.”* Autoři Komentáře k ZMPS při analýze ustanovení § 119 uvádí, že pokud strany rozhodné právo nezvolí, musí jej rozhodci určit podle tuzemských kolizních předpisů. I když zákon používá obrat, že právo bude určeno *„na základě ustanovení tohoto zákona“*, neznamená to zcela, že by se zákonodárce chtěl věcně odchýlit od § 37 odst. 2 ZRŘ, který hovořil o *„tuzemských kolizně právních předpisech“*, což samozřejmě zahrnovalo i unijní kolizní předpisy. Odkaz na kolizní normu ZMPS je tedy třeba chápat v souladu s jeho ustanovením § 2 ZMPS jako odkaz na tuzemské mezinárodní právo soukromé, a to včetně unijních předpisů a mezinárodních smluv, na které ostatně zákon sám odkazuje.⁸³

Stejný právní názor sdílí také Kučera a Gaňo, kteří ve své publikaci přímo uvádí, že nebylo-li právo rozhodné zvoleno stranami, určí je rozhodci podle kolizních norem v zákoně. Z toho vyplývá, že podle práva platného v České republice jsou rozhodci povinni použít kolizní normy Nařízení Řím I a II v mezích jejich předmětu úpravy. Dle nich pro české právo nelze přisvědčit některým názorům, že kolizní normy v uvedených nařízeních nejsou závazné pro rozhodčí řízení. V rozhodčích řízeních konaných na území Evropské unie, na která se vztahuje Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži, mohou strany určit právo, kterého mají rozhodci pro rozhodování ve věci samé použít, jinak rozhodci použijí práva

⁸² ROZEHNALOVÁ, N., *článek Kolize kolizních norem – aneb k úpravě kvalifikace a zpětného odkazu v zákoně o mezinárodním právu soukromém, Časopis pro právní vědu a praxi, 4/2014, s. 314.*

⁸³ Viz. BŘÍZA, BŘICHÁČEK, FIŠEROVÁ, HORÁK, PTÁČEK, SVOBODA, op.cit., s. 695.; *“Ani když strany volbu práva neučinily, nemohou je místo nich vybrat rozhodci přímo, ale musí při jeho určení povinně postupovat podle tuzemských kolizních norem, v praxi půjde nejčastěji o nařízení Řím I, případně o nařízení Řím II. Komentované ustanovení tak de facto bez ohledu na samotnou otázku vázanosti rozhodců unijními předpisy (srov. část I výše) přikazuje v případě absence volby práva jejich povinné použití; rozhodci nemohou zvolit cizí kolizní normy, ledaže půjde o řízení, kde se § 119 nepoužije v důsledku přednostního použití mezinárodní smlouvy konkrétně Evropské úmluvy (srov. část III).”*

určeného podle kolizních pravidel, které budou považovat za přiměřené v daném případě.

V obou případech budou rozhodci přihlížet k ustanovením smlouvy a k obchodním zvyklostem. Rozhodci budou jednat jako zprostředkovatelé dohody mezi stranami, jestliže to odpovídá vůli stran a jestliže to dovoluje právo, podle něhož se řídí rozhodčí řízení. Při postupu podle Evropské úmluvy o mezinárodní obchodní arbitráži vyplývá ze slov *“podle kolizního pravidla, které budou považovat za přiměřené”*, že kolizním pravidlem přiměřeným v daném případě může být i jiná kolizní norma než kolizní norma tuzemského práva. Dokonce by to nemusela být kolizní norma některého platného právního řádu, ale i kolizní pravidlo vytvořené ad hoc rozhodci. Odchýlení od tuzemské normy si lze představit v případech kdy věc, i když o ní rozhodují tuzemští rozhodci, má převážně nebo výlučně vztah k zahraničí⁸⁴. I když autoři připouštějí povinnost rozhodců použít Nařízení Řím I a Řím II *“v mezích jejich předmětu úpravy.”* Není zcela jasné, v jakých případech si takovou aplikaci představují. Když článek I odst. 2 písmeno e) Nařízení Řím I stanoví: *“Z rozsahu působnosti jsou vyloučeny rozhodčí smlouvy a dohody o volbě soudu.”* Toto ustanovení tedy míru možné aplikace Nařízení Řím I na rozhodčí řízení podstatně zužuje, ne-li zcela vylučuje. V evropském právu neexistuje zvláštní úprava rozhodčího řízení, která by byla nadřazena právní úpravě jednotlivých členských států Evropské unie, platí proto vždy tuzemská úprava rozhodčího řízení v daném státě, a to i jako lex fori. Rovněž tak se budou aplikovat všechny mnohostranné i dvoustranné mezinárodní smlouvy z oblasti rozhodčího řízení, jimiž je Česká republika vázána zejména Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži, stejně jako Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. Rovněž je i nadále možné rozhodovat podle zásad spravedlnosti, jestliže se na tom strany výslovně dohodnou.⁸⁵ I když se jeví, jako by unijní právo opomíjelo úpravu rozhodčích řízení, jsou rozhodčí senáty a účastníci každého rozhodčího řízení konajícího se na území členských států Evropské unie povinni unijní právo respektovat. Tento stav vznikl zjevně z důvodu, že legislativci práva Evropské unie měli pocit, že internacionální normy jako Newyorská úmluva a UNCITRAL se vypořádaly s úpravou mezinárodního rozhodčího řízení docela podrobně a dostatečně a

⁸⁴ KUČERA Z., GAŇO J., *Zákon o mezinárodním právu soukromém, Komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy, 2014, Aleš Čeněk, s.r.o., s. 185.*

⁸⁵ Viz. TRAPL, V., *Mezinárodní obchodní arbitráž – rozhodčí řízení v České republice a v EU, s. 8., uveřejněno na http://www.trapl.cz/files/2008_01.pdf navštíveno dne 15.4.2017, citováno z RŮŽIČKA, K., *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, 2. rozšířené vydání, Aleš Čeněk, 2005, s. 123.**

jelikož je jeho úprava na globální úrovni vhodnější než na regionální, neměli potřebu ji nijak zvláště dále specifikovat.⁸⁶

V souvislosti s arbitráží podle Pravidel ICC konané na území České republiky nelze opomenout také aplikaci Evropské úmluvy o mezinárodní obchodní arbitráži, v případě, že strany samy neujednaly právo rozhodné pro meritum sporu ani nepověřily rozhodce rozhodováním dle principů spravedlnosti či jako amiable compositeur. Rozhodci budou v takovém případě postupovat ve smyslu ustanovení § 119 ZMPS přičemž článek VII Evropské úmluvy stanoví: *“Strany se mohou svobodně dohodnout, jaké právo má být aplikováno členy senátu na meritum sporu. V případě, že k takové volbě nedojde, rozhodci aplikují právo určené dle kolizních norem. V obou případech musí arbitři zvažovat soulad zvoleného řádu s ustanoveními smlouvy a obchodními zvyklostmi.”*

I v případě užití Evropské úmluvy na stanovení práva rozhodného je vůdčím principem autonomní volba práva, přičemž Evropská úmluva její náležitosti blíže nestanoví. V případě absence volby práva pak rozhodci určí rozhodné právo na základě kolizního pravidla, které budou považovat za přiměřené v daném případě. Znamená to, že rozhodci mohou zvolit i jiné než tuzemské kolizní právo, například jiný předpis než Nařízení Řím I. Evropská úmluva nijak blíže nedefinuje kritérium „*přiměřenosti v daném případě*“, ale je zřejmé, že je třeba, aby kolizní normy měly k posuzované situaci nějaký vztah, není možné, aby rozhodci kolizní normy vybrali zcela arbitrárně⁸⁷. S otázkou způsobu aplikace nařízení Řím I na rozhodčí řízení konané na území některého členského státu Evropské unie se velice podrobně vypořádal Yüksel, ve své studii odkázal také na stanovisko právních teoretiků Giuliana a Lagarda. Dle nich se nařízení neaplikuje na rozhodčí doložku sjednanou stranami jako na jeden z faktorů, dle kterých se určuje právo rozhodné pro rozhodování sporu v souladu s článkem 3 odst. 1 nařízení Řím I.⁸⁸

⁸⁶ Viz. YÜKSEN, B., op.cit. s. 160. *It is stated that the reason is that the New York Convention and UNCITRAL have achieved a great deal on arbitration globally and that future improvements should be made globally rather than regionally, see eg CM Schmitthoff, “Arbitration and EEC Law”, 1987, 24 Common Market Law Review 143, 143–44; Hess, s.18.*

⁸⁷ Viz. BŘÍZA, BŘICHÁČEK, FIŠEROVÁ, HORÁK, PTÁČEK, SVOBODA, op.cit., s. 692.

⁸⁸ Viz. Článek 3 odst. 1 Nařízení Řím I: *“Smlouva se spravuje právním řádem, který si zvolí smluvní strany. Volba musí být učiněná výslovně anebo zřetelně prokázatelná ustanoveními smlouvy anebo okolnostmi případu. Smluvní strany si mohou zvolit právní řád, kterým se bude spravovat celá smlouva anebo jen její část.”* Dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:0016:SK:PDF>, navštíveno dne 15.4.2017

Dle Giuliana a Lagarda volba místa rozhodování sporu učiněná rozhodci společně se stanovením, že právo takového místa bude aplikováno na řízení, jako právo rozhodné je skutečnou volbou práva, a ne jeho určením v rozhodčí doložce. To vede podle nich k závěrům, že nařízení Řím I upravuje právo rozhodné pro podstatu sporu v mezinárodní arbitráži, jinak by se tedy nařízení buď arbitráži vůbec nezabývalo, nebo by vyloučení rozhodčí smlouvy ze své aplikaci rozšiřovalo i na samotné rozhodčí řízení, tak jak to činí článek 1 odst. 2 písmeno d) Brusel I⁸⁹. Nařízení Řím I je také aplikovatelné na soudní řízení v případech určování příslušnosti soudu, jako příklad lze uvést případ *Emeraldian Ltd Partnership v Wellmix Shipping Ltd (2010) EWHC*, kde právo aplikováno na záruční list, který zaručoval plnění povinností smluvními partnery dle smlouvy o pronájmu lodi, bylo určeno dle Římské úmluvy, smlouva obsahovala doložku o příslušnosti soudů, dle které: "*se tato smlouva bude řídit anglickým právem a jakýkoliv spor vzniklý ve spojení s touto smlouvou bude podléhat jurisdikci Nejvyššího soud tzv. High Court v Anglii a Wellsu.*"⁹⁰ Evidentně z uvedeného vyplývá, že výluka aplikace Nařízení Řím I se vztahuje výlučně na rozhodčí smlouvy (doložky), nevztahuje se i na hlavní smlouvu, která v sobě obsahuje rozhodčí doložku. Zajímavý případ určování práva rozhodného pro podstatu rozhodčího řízení a jmenování rozhodců je *Chalbury McCouat International Ltd v PG Foils Ltd*⁹¹ strany, kterými byly anglická společnost a indická společnost v rozhodčí doložce neurčily přímo právo rozhodné pro rozhodčí řízení ani místo konání sporu. Vznikl tedy problém, jakým způsobem jmenovat členy rozhodčího senátu, v doložce totiž pouze ujednaly, že se bude aplikovat právo Evropské unie platné v Evropě. Žalobce proto pro jmenování rozhodčího senátu v souladu s § 18 Arbitration Act 1996⁹² inicioval řízení u soudu. Soudce vzal v potaz, že strany vybraly právo Evropské unie jako právo rozhodné pro procesní stránku rozhodčího řízení. Vymezení norem *lex causae* se odvíjí od souvisejících faktorů, které musí být upřesněny prostřednictvím hraničního určovatele sídla soudu – *lex fori*.

⁸⁹ Viz. Článek 1 odst. 2 písmeno d) Brusel I : "*Toto nařízení se nevztahuje na rozhodčí řízení.*" Dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:02001R0044-20120314&rid=2>, navštíveno dne 15.4.2017

⁹⁰ YÜKSEL, B., The Relevance of the Rome I Regulation to International Commercial Arbitration in the European Union, *Journal of Private International Law*, 2011, vol. 7, no. 1, s. 155.

⁹¹ *Rozhodnutí [2010] EWHC 2050 (TCC), Case No: HT-09-250, High Court of Justice, Queen's Bench Division, Technology and Construction in the matter of the Arbitration Act 1996*, dostupné na <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/TCC/2010/2050.html> navštíveno dne 17.4.2017.

⁹² Článek 4 Arbitration Act 1996 stanoví následující: "*The court may exercise a power conferred by any provision of this Part not mentioned in subsection (2) or (3) for the purpose of supporting the arbitral process where (a) no seat of the arbitration has been designated or determined, and (b) by reason of a connection with England and Wales or Northern Ireland the court is satisfied that it is appropriate to do so.*"

Soudce vyhodnotil, že právo rozhodné by mělo být určeno z právních řádů členských států Evropské unie, na které se vztahuje přímo Římská úmluva. Soudce aplikoval Římskou úmluvu pro určení práva aplikovaného na spor, který měl být rozhodován v rámci rozhodčího řízení, rozhodčí doložku Římská úmluva vylučuje ze své aplikace. Dle článku 4 Římské úmluvy soudce vyhodnotil, že rozhodčí senát by měl jako právo rozhodné užít anglické právo. Dle rozhodčí doložky bylo místo konání v Evropě, přičemž rozhodce zvolil Anglii, jelikož byla místem placení, a proto tady existovalo užší propojení.

Ze shora popsaného případu je zjevné, že anglický soudci chápou aplikaci Římské úmluvy i Nařízení Řím I obdobně jako jejich kontinentální kolegové, tedy extenzivně, a to tak že i když se Římská úmluva neaplikuje na rozhodčí doložku a rozhodčí smlouvy neznamena to, že by dle nich nemohlo být určeno právo rozhodné pro následně zahájené rozhodčí řízení, takovou aplikaci anglické soudy evidentně schvalují. Problém aplikace Nařízení Řím I na mezinárodní obchodní spory se jeví jako přetrvávající, i když bylo právními experty učiněno nesporným, že vyloučení její aplikace na rozhodčí doložku a rozhodčí smlouvu se nevztahuje na rozhodčí řízení jako celek, tedy může být podle ní určeno právo rozhodné pro vedení řízení. Někteří však stále namítají, že obdobně jako Nařízení Brusel I se i Nařízení Řím I se aplikuje pouze na řízení před obecními soudy členských soudů a ne před rozhodci. Také existují názory, dle kterých sice arbitři mohou určit právo rozhodné pro vedení sporu pomocí Nařízení Řím I, jeho aplikace však není pro ně závazná.

Tento názor sdílí také autoři Komentáře k ZMPS, kteří argumentují Evropskou úmluvou, která v článku VII odst. 1 rozhodcům výslovně umožňuje použít v případě absence volby práva, kolizní pravidla, která „budou považovat za přiměřené v daném případě“, tj. dává jim na výběr, jaká kolizní pravidla použijí. Autoři tak uzavírají, že obligatorní použití unijních kolizních předpisů, byť jen v rozhodčích řízeních konaných na území Evropské unie, by tak bylo s Evropskou úmluvou v přímém rozporu. Domnívají se, že je krajně nepravděpodobné, že by bylo úmyslem unijního zákonodárce derogovat ustanovení mezinárodní úmluvy, která zavazuje většinu států Evropské unie, v lednu 2014 to bylo 17 členských států a dalších 14 mimo EU, aniž by tak učinil výslovně. Podle jejich názoru by tak komentované ustanovení nemělo být obsoletní ve světle práva EU a mělo by být použitelné na určení rozhodného práva v rozhodčím řízení s mezinárodním prvkem⁹³.

⁹³Viz. BŘÍZA, BŘICHÁČEK, FIŠEROVÁ, HORÁK, PTÁČEK, SVOBODA, op.cit., s. 693.

Užití Římské úmluvy, resp. Nařízení Řím I rozhodci pro určení práva rozhodného pro vedení a rozhodování o meritu rozhodčího řízení se některým odborníkům jeví pouze jako jedna z metod, kterou mohou užít v případě absence určení práva rozhodného stranami. Praxe rozhodčích řízení prokazuje, že rozhodčí senáty situovány v některém z členských států Evropské unie aplikují Římskou úmluvu a to na základě různých metod, pomocí hraničního určovatele *lex fori* nebo v souladu s odkladem daným mezinárodními úmluvami vztahujícími se k rozhodčímu řízení, například jako Ženevskou úmluvou, Evropskou úmluvou, dle Pravidel UNCITRAL nebo na základě Pravidel ICC, které vyžadují, aby arbitr aplikoval právo rozhodné určené kolizními normami, které vymezí jako aplikovatelné na danou věc nebo je považuje za vhodné⁹⁴. Není neobvyklé, aby se Římská úmluva aplikovala také v případech, kdy ani jeden z účastníků sporu nebyl státním příslušníkem nebo právnickou osobou se sídlem na území státu, který by byl signatářem Římské úmluvy. Yüksel k tomu uvádí případ rozhodčího senátu situovaného v Paříži, který se rozhodl na řízení aplikovat obecní principy závazkových vztahů v mezinárodním právu soukromém ve sporu mezi belgickým žalobcem a irackým žalovaným v souladu s tím, jelikož chybělo ujednání stran o právo rozhodné, určil právo rozhodné na základě Římské úmluvy s odvoláním na její univerzální autoritu, která vytváří obecná pravidla, pokud jde o smluvní závazky.⁹⁵

Paralelně s odkazem na spor mezi rakouskou a tureckou stranou, rozhodčí senát ustanovení v Římě odkázal na Římskou úmluvu, jako normu reprezentující převládající principy v oblasti mezinárodního práva soukromého i když žádný ze států, z kterých strany pocházely, Římskou úmluvu neratifikoval⁹⁶. Také další rozhodčí senát situovaný v Miláně rovněž považoval za kolizní normy v Římské úmluvě za součást italského právního řádu⁹⁷.

⁹⁴ Srov. YÜKSEL, B., *The Relevance of the Rome I Regulation to International Commercial Arbitration in the European Union*, *Journal of Private International Law*, 2011, vol. 7, no. 1, s. 158. citováno z GIARDINA, A., "International Conventions on Conflict of Laws and Substantive Law" in van den Berg (ed), *supra* n 48, s. 459.

⁹⁵ YÜKSEL, B., *The Relevance of the Rome I Regulation to International Commercial Arbitration in the European Union*, *Journal of Private International Law*, 2011, vol. 7, no. 1, s.158., *Third Partial Award of 1998 in ICC Case 7472 in HA Grigera Naón*, "Choice-of-Law Problems in International Commercial Arbitration" (2001) 289 *Recueil des Cours* 9, s.240. "It should be noted that the Rome Convention had not yet entered into force when the contracts in question were concluded and that Iraq was not a party to the Convention."

⁹⁶ Viz. YÜKSEL, B. *op.cit.*, s.159, *Final Award of 1991 in Case 6527 in (1996) 7 ICC International Court of Arbitration Bulletin* 88.

⁹⁷ Viz. YÜKSEL, B. *op.cit.* s.159, *Final Award of 1998 in Case 8908 in (1999) 10 ICC International Court of Arbitration Bulletin* 83.

Také v případě sporu mezi belgickou společností a holandskou společností stojí za zmínku, že samorozhodce situovaný v Bruselu, jelikož chybělo ujednání stran o právu rozhodném pro vedení řízení, použil na jeho určení Římskou úmluvu.⁹⁸

Ve sporu mezi francouzskou společností a rakouskou společností, ve kterém obě strany odkázaly na Římskou úmluvu pro určení práva rozhodného pro jejich smluvní závazky, které byly předmětem rozhodčího řízení konaného v Paříži, kolizní ustanovení Římské úmluvy se aplikovaly na problémy, které spadaly do jejího rámce.⁹⁹ Velice zajímavý je také případ sporu týkající se equipment contractu tzv. smlouvy o dodávce zařízení, rozhodčí senát ustanovený v Paříži při určování práva rozhodného pro rozhodčí řízení zvažovali aplikaci Vídeňské úmluvy o mezinárodní koupi zboží, Haagské úmluvy anebo Římské úmluvy¹⁰⁰.

Vzhledem k tomu, že smlouva neobsahovala klauzuli o právu rozhodném, aplikovali rozhodci ustanovení Římské úmluvy, jelikož dvě zbývající úmluvy se nevztahují na daný typ smlouvy. Menšinová část rozhodců se nesouhlasným stanoviskem dovolávala aplikace také common law s ohledem na ustanovení smlouvy, nakonec však převážil názor výhradní aplikace Římské úmluvy na určení práva rozhodného pro vedení rozhodčího řízení, vyjma její aplikace na rozhodčí doložku respektujíc ustanovení článku I odst. 2 písmeno d) Římské úmluvy, dle které je její aplikace vyloučena na rozhodčí smlouvy a dohody o volbě soudu.

Judikatura Evropského soudního dvora však potvrzuje, že rozhodci musí aplikovat Unijní právo stejně jako soudci v členských státech Evropské Unie. Ve sporu *Broekmeulen v Huisarts Registratie Commissie* soud rozhodl, že členské státy musí podniknout nevyhnutné kroky k tomu, aby Unijní právo bylo na jejich území implementováno v celém rozsahu.

Také v případě Nordsee bylo judikováno, že smluvní strany nemají právo činit z přímé aplikace unijního práva výjimky. Dle shora uvedeného lze stanovit, že jakýkoliv rozhodce v mezinárodní arbitráži v případě, že aplikuje právní řád některého členského státu, musí tak činit v jeho celém rozsahu a se všemi unijními předpisy bez ohledu na ujednání ve smlouvě, a proto také i aplikace Nařízení Řím I rozhodci bude nevyhnutná.

⁹⁸ Viz. YÜKSEL, B., *op.cit.*, s. 159, *Interim Award of 2002 in Case 11864 in (2008) 19 ICC International Court of Arbitration Bulletin 119.*

⁹⁹ Viz. YÜKSEL, B., *op.cit.*, s. 159, *Interim Award of 1999 in Case 9893 in (2008) 19 ICC International Court of Arbitration Bulletin 110.*

¹⁰⁰ Viz. YÜKSEL, B., *op.cit.*, s. 160, *Partial Award of 2004 in Case 12494 in (2008) 19 ICC International Court of Arbitration Bulletin 126.*

Velice přímo popsal otázku volby práva rozhodného pro rozhodčí řízení také JUDr. Trapl, dle kterého s rozhodčím řízením, kdy jde o spor mezi stranami se sídlem nebo pobytem na území Evropské unie, úzce souvisí řešení kolize jednotlivých právních řádů států Evropské unie. Otázka volby práva rozhodného pro rozhodčí řízení je velice významná.

Nejvýznamnějším komunitárním předpisem v tomto směru je Nařízení Řím I o právu rozhodném pro závazkové poměry ze smluv, který je přímo aplikovatelný ve všech členských státech Evropské unie a která sjednocuje kolizní úpravu nejvýznamnějších otázek smluvních závazkových vztahů. V případě, že strany neprovedou volbu rozhodného práva, řídí se jejich závazkový vztah právním řádem, který k právnímu poměru vykazuje nejužší vztah. Rozhodci tak rozhodné právo v těchto vztazích nebudou určovat podle kolizních norem ZMPS, ale podle Nařízení Řím I. Nepůjde-li však o závazkový vztah se subjektem se sídlem nebo pobytem na území členského státu Evropské unie, bude se při určení rozhodného práva i nadále postupovat podle ZMPS popřípadě se bude tento vztah spravovat příslušnou mezinárodní smlouvou¹⁰¹.

6.5. Soupis sporných otázek

Jedním z dalších specifických prvků, které činí rozhodčí řízení dle Pravidel ICC výjimečným je dokument s názvem „*Soupis sporných otázek*“ neboli v angl. znění „*Terms of reference*“. Dokument *Soupis sporných otázek* obsahuje kompletní analýzu právních i faktických skutečností konkrétního sporu vyhotovenou rozhodcem či rozhodčím senátem ustanoveným pro daný konkrétní spor. *Soupis sporných otázek* vypracuje rozhodce poté, co byl ustanoven do funkce a potvrzen Soudem ICC a důkladně se obeznámí s případem z obdržených podkladů, materiálů a důkazní dokumentace. Žádný obdobný dokument, který by tímto způsobem analyzoval budoucí vývoj rozhodčího řízení a předpokládanou výši nákladů, není dosud užíván ani vyhotovován žádnou další mezinárodní rozhodčí institucí. Článek 23 Pravidel ICC ohledně *Soupisu sporných otázek* stanovuje taxativní výčet náležitostí, které na daném dokumentu musí být obsaženy. *Soupis sporných otázek* musí obsahovat:

- *celá jména zúčastněných stran a jejich popis,*
- *adresy sídla, nebo bydliště stran a korespondenční adresy,*
- *znění žalobních návrhů a vyjádření od protistran,*
- *seznam skutečností, které mají být prokázány,*

¹⁰¹ Viz. TRAPL, V., *Mezinárodní obchodní arbitráž – rozhodčí řízení v České republice a v EU*, uveřejněno na http://www.trapl.cz/files/2008_01.pdf, s. 8., navštíveno dne 15.4.2017

- celá jména rozhodců, částečný popis jejich odbornosti a vhodnosti a adresy jejich sídla či bydliště pro doručování,
- popis místa konání rozhodčího řízení,
- určení procesních pravidel aplikovaných na řízení, či právo rozhodného pro řízení, a je – li to důvodné
- zmocnění rozhodce k rozhodování jako „*amiable compositeur*“, či na základě principu *ex aequo et bono*.

Soupis sporných otázek je jedinečným prvkem rozhodčího řízení podle Pravidel ICC. Často bývá nezbytnou součástí řízení zejména tehdy, kdy byla rozhodčí smlouva uzavřena až po vypuknutí sporu. Bez ohledu na kritiku plní Soupis důležitou funkci, navíc již pouhý proces vyjednávání o základních otázkách, jenž mají být rozhodovány, může vést ke vzájemné dohodě.

Není neobvyklé, že rozhodci vyhotoví Soupis sporných otázek na základě pouze předložené žaloby a vyjádření obsažených ve spisu, jenž jim Sekretariát ICC postoupil, jakmile je obdržel jako odpověď žalovaného na oznámení o zahájení arbitráže. Po svém vyhotovení je Soupis předložen stranám k podpisu. Často bývá kompletizován na prvním společném jednání členů rozhodčího senátu a účastnických stran před zahájením řízení. Soupis sporných otázek, jakmile je podepsán stranami nelze ho měnit, pouze na základě vzájemné dohody stran.¹⁰² Soupis tak obecně řeší některé otázky důležité pro řízení a vymezuje roli a funkci rozhodce a dále specifikuje některé další postupy v rámci řízení, jenž mají být zkoumány. Pravidla ICC jsou relativně strohá v některých otázkách, je proto Soupis sporných otázek určitým způsobem dotváří. To co je dostačující pro splnění podmínky řádného vyhotovení *Soupisu sporných otázek*, může být někdy předmětem sporu, avšak vždy vyjde najevo, že role tohoto dokumentu je velice přínosná a to zejména tam, kde strany mají diametrálně odlišný pohled na okolnosti sporu, či způsob vedení řízení a jeho řešení.

V průběhu přípravy dokumentu *Soupisu sporných otázek* je možné ujednat i další podotázky týkající se vedení řízení či procesu samotného rozhodování. Zejména také je podstatné si ujednat podotázky týkající se jazyku vedení rozhodčího řízení či práva rozhodného pro vedení řízení. Osobní setkání při vypracovávání *Soupisu sporných otázek* není nevyhnutné a rozhoduje-li případ jediný rozhodce jako samorozhodce, nebo jde-li o případ, který není komplikovaný, může být dokument *Soupisu sporných otázek* vyhotoven prostřednictvím prostředků komunikace na dálku, tj. telefonu, e-mailu, nebo telefaxu.

¹⁰² Viz. COE J. J. Jr. *op.cit.*, s. 233.

V případě, že rozhodují tři rozhodci, kteří se vzájemně neznají, například když každá strana jmenuje po jednom rozhodci a ti nakonec určí třetího předsedajícího rozhodce nebo tak učiní Soud ICC, je proces vyhotovení Soupisu sporných otázek vhodných způsobem, jak se vzájemně i společně s právním zástupcem stran poznat a ujednat si další postup v rozhodčím řízení.¹⁰³ V roce 1998 byla do Pravidel ICC implementována rozsáhlá novela, která pro účastníky řízení zavedla možnost zvolit si zkrácenou formu rozhodčího řízení, tzv. *fast – track*, která je ve srovnání s ordinárním rozhodčím řízením striktně časově ohraničená a také celkově zjednodušená.¹⁰⁴

Pro zabezpečení kontinuity řízení co do délky a míry výše nákladů rozhodčích řízení požaduje Soud ICC, aby jednotlivé rozhodčí senáty předkládaly stranám kromě Soupisu sporných otázek i návrh předběžného časového rozvrhu řízení. Rozhodčí senát v Soupisu obligatorně uvede přibližný termín předložení návrhu konečného rozhodčího nálezu Soudu ICC pro kontrolu ve skrutiniu a ke schválení jeho formální i věcné správnosti nálezu. Obligatorní uvedení předpokládaného termínu pro předložení konečného znění nálezu Soudu ICC a jeho skutečné dodání k posouzení a kontrole, zvyšuje tlak na rychlost a přispívá k zefektivnění vedení řízení a rozhodování sporů rozhodci, čímž se předchází zbytečným průtahům v řízení.

V případě nerespektování či nesplnění povinností ze strany rozhodce je Soud ICC dle článku 15 odst. 2 Pravidel ICC oprávněn rozhodce odvolat a jmenovat nového rozhodce, a to i v případě, že řádně nedodrží časové lhůty obvyklé vedení mezinárodního rozhodčího řízení či předem odsouhlasené v Soupisu sporných otázek vyhotoveném před započítáním řízení. Ve srovnání s českým procesním řádem lze vyhotovení Soupisu sporných bodů a jednání rozhodců a účastníků o něm přirovnat k přípravnému řízení před obecními soudy dle § 114a OSŘ, rozhodčí řízení dle ZRŘ podobný institut neobsahuje.

V rámci přípravného řízení soud shromažďuje skutečnosti a důkazy, které by mohly být spolehlivým podkladem pro závěrečné rozhodnutí ve věci, vyzývá strany k upřesnění a doplnění jejich návrhů a tvrzení a zpravidla se snaží, aby bylo možné věc rozhodnout při prvním jednání. Zásada hospodárnosti a ekonomičnosti řízení je vlastní také rozhodčímu řízení dle Pravidel ICC, tady je však tato zásada ještě umocněna tím, že proti vydanému závěrečnému rozhodnutí se již nelze odvolat, tím je zabezpečena kratší délka řízení a tím

¹⁰³ Viz. LOWENFELD A. F. *op.cit.*, s. 334.

¹⁰⁴ Viz. *Bulletin Mezinárodní obchodní komory: Notion on Expedited ICC Arbitration Procedure*, ICC Ct. Bull., Vol. 13, No. 1, 2002, s. 29.

zpravidla i nižší náklady. V případě, že v průběhu řízení vyjde najevo existence dalšího dotčeného účastníka, Pravidla umožňují jejich vstup do řízení v souladu s článkem 8, avšak poté, co byl již Soupis sporných otázek vyhotoven a schválen Soudem ICC je přistoupení jakéhokoliv nového účastníka podmíněno souhlasem rozhodčího senátu.

6.6. Místo konání arbitráže a jeho vliv na průběh řízení

Vzhledem k tomu, že každé rozhodčí řízení musí povinně respektovat kogentní předpisy a veřejný pořádek platný ve státě místa konání arbitráže, je volba státu, který si strany sporu zvolí, jako místo konání arbitráže, významným krokem, který může mít zásadní vliv na celý průběh arbitráže i následnou vykonatelnost rozhodčího nálezu. Bělohávek uvádí, že strany by se měly na místě konání dohodnout nejpozději do doby, než o této otázce rozhodnou rozhodci, což znamená obvykle do nařízení prvního ústního jednání ve věci¹⁰⁵.

V mezinárodním rozhodčím řízení se rozlišuje místo konání rozhodčího řízení v právním smyslu a ve smyslu geografickém. Místo konání rozhodčího řízení ve smyslu právním chápeme jako spojení rozhodčího řízení s právem konkrétního státu. Místo konání ve smyslu geografickém pak můžeme jednoduše charakterizovat jako místo skutečného konání jednotlivých jednání a zasedání rozhodců¹⁰⁶. Místo konání rozhodčího řízení v právní smyslu má představovat jakýsi ústřední bod rozhodčího řízení, což ovšem neznamená, že celé rozhodčí řízení se bude od začátku do konce odehrávat zde. Článek 18 Pravidel ICC pamatuje na situace, kdy si strany opomenuly ujednat takové místo v rozhodčí smlouvě nebo tak neučinily záměrně. Pravidla umožňují, aby: *“v případě, že si strany samy neujednají, na jakém místě má být spor rozhodován, stanoví místo konání arbitráže Soud ICC.”*

Vzhledem k tomu, že Pravidla následně v článku 23 bod 1 písm. f) stanoví, že v dokumentu Soupis sporných otázek rozhodčí senát uvede také místo konání arbitráže, jako povinnou náležitost tohoto dokumentu, lze mít za to, že volba místa konání rozhodčího řízení je učiněna prostřednictvím rozhodčího senátu beze všeho.

Členové rozhodčího senátu po vzájemné diskuzi se stranami sporu zvolí jako místo konání arbitráže stát, kterého právní řád zejména jeho imperativní normy a normy procesního práva nejlépe vyhovují předmětnému řízení a poskytuje nejvhodnější podmínky pro jeho vedení. To je ostatně také významnou výhodou rozhodčího řízení podle Pravidel ICC, která umožňuje variabilitu také v případě konání jednotlivých částí řízení.

¹⁰⁵ BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*, vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 135.

¹⁰⁶ ROZEHNALOVÁ, N. *Určení fóra a jeho význam pro spory s mezinárodním prvkem – II. část. Bulletin advokacie*, 2005, č. 5, s. 15.

Rovněž v případě provádění důkazů, je-li hospodárnější provést ohledání, či výslech v místě, kde se objekt nebo dotčená osoba nachází, členové rozhodčího senátu zorganizují jednání i mimo určené místo arbitráže, bude-li to vhodnější a ekonomičtější, tak jak je to výslovně zakotveno i v ustanovení Pravidel článku 18 bod 2. Rozhodčí řízení dle Pravidel ICC tak umožňuje pružně reagovat na různorodé situace vzniklé v průběhu rozhodování sporu.

Rovněž česká úprava rozhodčího řízení obsažena v ZRŘ v ustanovení § 17 stanoví, že: *“rozhodčí řízení se koná v místě dohodnutém stranami. Není-li místo takto určeno, koná se v místě určeném rozhodci s přihlédnutím k oprávněným zájmům stran.”* Lze tak uzavřít, že obecně má v rozhodčím řízení při stanovení místa konání arbitráže přednost autonomie vůle stran a jejich vzájemné svobodné ujednání, avšak i ta podléhá přísnému dozoru Soudu ICC a analýze rozhodčího tribunálu, který v případě, že zjistí, že daná volba místa je pro konkrétní rozhodčí řízení nevhodná, či že by mohla komplikovat budoucí vedení řízení a výkon nálezu, určí jako místo konání jiný stát. *Lex arbitri* je právem státu, kde se arbitráž koná. Místo konání arbitráže by mělo být vymezeno dohodou stran. V případě institucionální arbitráže místo určí rozhodčí senát dle povahy stran a okolností sporu, aby to vyhovovalo oběma stranám přiměřeně. Místo konání arbitráže má často funkci hraničního určovatele pro určení procesního práva jako práva rozhodného aplikovaného na průběh arbitráže. Bez ohledu na zvolené místo konání arbitráže může rozhodčí senát v průběhu řízení přesunout jednání i do jiného místa, které považuje za vhodné pro provedení procesních úkonů v řízení, výslech svědků, expertů a stran, či k provedení inspekce zboží, jiného majetku nebo dokumentace¹⁰⁷.

6.7. Jazyk arbitráže

Výhodou rozhodčího řízení vedeného dle Pravidel ICC je jeho mezinárodní adaptabilita zejména s ohledem na přizpůsobivost Pravidel ICC na různorodá právní a socio – ekonomicko, kulturní prostředí, ze kterých jednotlivé strany pocházejí, či ve kterých se předmět řízení nacházejí. Pravidla ICC jsou překládána do několika světových jazyků, přičemž jazyk pro komunikaci se Sekretariátem a Soudem ICC může být pouze francouzština a angličtina. Také rozhodci zapsaní v seznamech vedených Národními výbory ICC v některých členských státech ICC obvykle mluví dvěma až třemi cizími jazyky, není proto překážkou ujednání stran, jestliže jazykem vedení řízení bude *italština, španělština, čínština nebo finština*. Článek 20 Pravidel ICC stanovuje pro případ absence dohody stran o volbě

¹⁰⁷KOPPENOL – L. M., DOKTER D., MEIJER J. G., SONRELE G. M. F., *INTERNATIONAL CONTRACTS, Aspects of Jurisdiction, Arbitration and Private International Law*, Sweet & Maxwell Limited of 100 Avenue Road, London, 1st edition, 1996, s. 95.

jazyka arbitráže, právo rozhodčího senátu určit jeden nebo více jazyků, kterými se bude v průběhu řízení komunikovat, a do kterých budou překládána jednotlivá podání, či zajištěny jejich ověřené překlady s ohledem na okolnosti případu včetně jazyka základní smlouvy.

Rozhodčí řízení dle ZRŘ překvapivě neobsahuje zvláštní ustanovení o jazyku řízení, opakem jsou však § 7 Řádu rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky pro vnitrostátní spory, který je tzv. stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zvláštního zákona,¹⁰⁸ ten stanoví: *“Ústní jednání se koná a rozhodnutí se vynáší v češtině (popř. slovenštině). Po dohodě stran a se souhlasem rozhodčího senátu lze konat ústní jednání i v jiném jazyku než v češtině (popř. slovenštině) za podmínek stanovených Pravidly o nákladech rozhodčího řízení.”*

Na úpravu řízení dle ZRŘ se, jak již bylo uvedeno, částečně subsidiárně užije OSŘ, který bezvýhradně vyžaduje, aby bylo zabezpečeno právo stran na tlumočnicka v případě, že neovládají jazyk, kterým se řídí řízení tj. češtinu. Toto pravidlo však zákonodárci v případě rozhodčího řízení dle ZRŘ již tak striktně nevyžaduje a ponechává otázku volby jazyka řízení na samotných rozhodčích soudech a rozhodcích, aby ji upravily ve svých rozhodčích pravidlech a statutech.

6.8. Způsob vedení rozhodčího řízení

Článek 22 Pravidel ICC stanovuje srozumitelným způsobem, jak by rozhodčí řízení dle Pravidel ICC mělo probíhat a jak jsou strany i rozhodci povinni postupovat. Rozhodčí soud a také účastnické strany jsou povinny vynaložit veškeré úsilí, aby rozhodčí řízení bylo vedeno rychle, efektivně a bez vynakládání zbytečných nákladů s ohledem na zachování celistvosti a vážnosti sporu. Pro zabezpečení efektivního postupu v řízení rozhodčí senát poté, co to projedná se stranami, může zvolit procesně právní předpisy nebo pravidla, která považuje za vhodná, a která se nepříčí jakékoliv dohodě mezi stranami, tyto jsou následně aplikovány tam, kde není úprava daná Pravidly ICC.

Na žádost některé ze stran rozhodčí senát může přijmout opatření k zabezpečení větší důvěryhodnosti, či utajenosti řízení nebo pro ochranu obchodních tajemství a důvěrnosti informací. Ve všech případech však rozhodčí senát musí jednat spravedlivě a nestranně a zabezpečit, aby každá ze stran měla rozumnou příležitost představit její nárok a právní názor. Strany se podpisem rozhodčí smlouvy zavazují akceptovat a vyhovět veškerým nařízením a příkazům vydaných rozhodčím senátem. Příloha IV Pravidel ICC zahrnuje rozsáhlou úpravu

¹⁰⁸ Zákon č. 223/1994 Sb., o sloučení Československé obchodní a průmyslové komory s Hospodářskou komorou České republiky, o některých opatřeních s tím souvisejících a o změně a doplnění zákona České národní rady č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, ve znění zákona č. 121/1993 Sb.

case managementu aneb procesního rozvrhu řízení a technik, které užívají rozhodčí senáty a strany vedení řízení dodržování jeho plánované délky a výše nákladů. Není pochyb, že podobné techniky jsou vhodné pro každé rozhodčí řízení.

V méně komplexních případech menší hodnoty je zvláště důležité zabezpečit, aby vynaložený čas a náklady byly rovnoměrné s hodnotou předmětu sporu. Doporučuje se, pro rozdělení řízení nebo vydávání vícero částkových rozhodnutí ohledně klíčového předmětu řízení, může to vést k efektivnějšímu řešení sporu. Dále je více než vhodná identifikace vztahů a otázek, ohledně kterých mohou strany nebo znalci dospět k dohodě o jejich nespornosti, nebo u kterých je vhodnější, aby byly vyselektovány a odděleny od předmětu sporu do samostatného řízení.

Vhodná je přímá identifikace otázek, které lze rozhodnout na podkladě doložené písemné dokumentace lépe než prostřednictvím právních argumentací na slyšení. Nevyhnutelností je také tvoření záznamů o důkazech dodaných stranami, rozvržení dokumentace pro zjednodušení a přehlednost rozhodování o dílčích otázkách. Rozhodčí senát může přistoupit také k limitaci délky a rozsahu písemných podání a písemných a ústních svědeckých výpovědí (svědků i znalců), aby nedocházelo k jejich duplicitě, či zbytečným průtahům a vymezit zaměření na klíčové otázky.

Pravidla umožňují vést řízení prostřednictvím telefaxu, telefonické nebo video konference, tam kde osobní přítomnost účastníků nebo vedlejších účastníků není nutná a použití informačních technologií umožňuje stranám, rozhodčímu senátu, Sekretariátu a Soudu ICC bezproblémovou komunikaci na dálku. Vhodné je uspořádat společnou schůzi účastníků s rozhodčím senátem před započítím hlavního jednání ve věci, na které mohou být projednány další postup, a na které otázky a řešení se senát v řízení zaměří. Rozhodčí senát také v souvislosti s ujednáváním sporu informuje strany o jejich možnosti uzavřít smírní dohodu ohledně části nebo všech jejich sporných záležitostí, anebo že mohou za tímto účelem použít zvláštní metodu smírného řešení sporů jako například mediaci podle Pravidel o mediaci ICC. Tam, kde to bylo ujednáno mezi stranami a rozhodčím senátem, může rozhodčí senát přijmout opatření a kroky ke zjednodušení urovnání sporu. Rozhodčí senát vyvíjí veškeré úsilí, aby zabezpečil účinnost a vykonatelnost jakéhokoliv následného rozhodčího nálezu. Článek 24 Pravidel ICC týkající se schůze o procesním rozvrhu řízení stanoví, že jakmile je vypracován Soupis sporných otázek, rozhodčí senát se stranami uspořádá informační schůzi, kde je informuje o možných budoucích procesních krocích, které mohou být přijmutí dle článku 22 odstavec 2 Pravidel ICC.

Opatření přijata rozhodci mohou zahrnovat jednu a více procesních technik upravujících řízení, které jsou popsány v Příloze IV Pravidel ICC. V průběhu informativní schůze nebo po jejím skončení, rozhodčí senát vyhotoví procesní rozvrh arbitráže, podle kterého má v úmyslu v řízení postupovat a řídit arbitráž. Procesní rozvrh i jeho případné další modifikace musí senát předložit Soudu ICC a také stranám sporu. K zabezpečení efektivního procesního rozvrhu řízení, rozhodčí senát po konzultaci s oběma stranami přijme ve smyslu proběhlé schůze další vhodná procesní opatření a upraví celkový procesní rozvrh. Schůze ohledně procesního rozvrhu řízení se může dle článku 24 Pravidel ICC uskutečnit jako osobní setkání nebo prostřednictvím video konference, telefonicky případně jinými obdobnými způsoby komunikace např. přes skype.

Rozhodčí senát může vyzvat strany sporu, aby potvrdily návrhy senátu na úpravu procesního rozvrhu řízení, zaslány před konáním schůze a může vyžadovat přítomnost stran, při kterékoliv další schůzi ohledně procesního rozvrhu, a to osobně nebo prostřednictvím jejich zástupce. Podle článku 25 Pravidel ICC rozhodčí senát v co nejkratším možném termínu projedná podstatné skutečnosti případu pomocí všech možných prostředků. Po prostudování stranami předložených podání a dokumentů k tomu přiložených rozhodčí senát vyslechne obě strany *in persona* na jejich žádost a v případě, že o to nepožádají, učiní tak v případě potřeby jejich předvoláním.

Rozhodčí senát rozhodne o předvolání svědků nebo znalců navržených stranami k výslechu, či jakékoliv další osoby, a to za přítomnosti stran, ale i bez nich v případě, že byly řádně předvolány, ale nedostavily se. Rozhodčí senát po projednání se stranami může jmenovat jednoho nebo více znalců, doplnit Soupis sporných bodů a opatřit si jejich posudky a odborná stanoviska. V řízení platí zásada kontradiktornosti, a proto obě strany mohou klást znalcům otázky, nebo vyslýchat svědky navržené druhou z nich. Zároveň pak kdykoliv v průběhu řízení rozhodčí senát může vyzvat, kteroukoliv ze stran k doplnění či k předložení nových důkazů. Rozhodčí senát je oprávněn rozhodnout spor na základě dodané dokumentace a vyjádření bez nařízení jednání v případě, že strany výslovně nepožádají o jeho provedení formou ústního jednání.

6.9. Jednání ve věci, angl. hearings

Slyšení před rozhodčím senátem ohledně merita věci upravuje článek 26 Pravidel ICC. Před konáním každého jednání ve věci rozhodčí senát vyrozumí obě strany v dostatečném předstihu a způsobem, který uzná za účelný, aby se dostavily v určený den a hodinu na určené místo. V případě, že se kterákoliv ze stran i poté, co byla řádně vyrozuměna senátem, nedostaví na jednání bez sdělení důvodu či omluvy, má rozhodčí senát právo rozhodnout bez

jejich přítomnosti. Neveřejnost je jednou ze základních charakteristik rozhodčího řízení. Rozhodčí senát řídí jednání, na kterých jsou oprávněni být přítomni účastnické strany sporu a jejich právní zástupci, přičemž členové rozhodčího senátu jsou kdykoliv za řízení oprávněni zkoumat platnost zmocnění zástupců stran. Osoby odlišné od účastníků sporu a osob rozhodců nemohou být přítomny na řízení či být, jakkoliv zainteresovány bez souhlasu samotných stran a členů rozhodčího senátu. Strany se mohou jednání účastnit osobně nebo prostřednictvím svých oprávněných zástupců, také jim mohou asistovat poradci.

Slyšení je kardinální etapou rozhodčího řízení. Pravidla ICC vymezí jednotlivé části slyšení a jeho detaily. Slyšení může probíhat za přítomnosti stran, nebo ujednájí-li si tak probíhá slyšení v řízení pouze na bázi výměny písemné dokumentace.

Obecně lze slyšení definovat jako neveřejné zasedání, na kterém strany sporu mohou ústně přednášet svá právní stanoviska, tvrzení, vyjadřovat se ohledně otázek sporu k podpoře svého postavení ve věci a k obhajobě svých tvrzení uvedených v písemných podáních a důkazních materiálech. I v rozhodčím řízení platí pro úspěch ve věci povinnost strany unést břemeno svého tvrzení. Rozhodčí senát provádí dokazování těch skutečností, které se mu vzhledem k meritu věci jeví sporné, a které mohou účelně přispět k vyřešení merita věci. Členové rozhodčího senátu mohou vyzvat strany, aby se již před zahájením prvního slyšení ve věci vyjádřily k některým otázkám, případně v průběhu řízení je může vyzvat, aby svá vyjádření prohloubily či specifikovaly. Strany se mohou nechat zastupovat oprávněnou osobu, kterou si samy zvolí, přitom se nemusí jednat jen o právníky, ale mohou to být také ekonomové, podnikatelé, lidé jinak odborně způsobilí. Strany mohou samy navrhnout svědky a také klást otázky expertům a znalcům stanovených senátem ohledně jejich znaleckých posudků či odborných posudků a stanovisek.

Přípravná jednání a slyšení, kterých limit není Pravidly omezen, mohou být uskutečněny na jakémkoliv místě sjednaném stranami či určeném senátem, nejsou beypodmínečně vázány na oficiální místo konání arbitráže.¹⁰⁹Má-li se konat slyšení, musí rozhodčí senát v přiměřeném předstihu předvolat zúčastněné strany na stanovený den a místo konání. V případě, že se kterákoli ze stran nedostaví ke slyšení bez odůvodněné omluvy, ačkoliv byla řádně předvolána, může rozhodčí senát provést slyšení. Rozhodčí senát nese plnou odpovědnost za vedení řízení, jehož mají všechny strany právo se zúčastnit. Osoby, které nejsou účastníky řízení, nebudou ke slyšení připuštěny, pokud nebyly schváleny rozhodčím senátem a zúčastněnými stranami.

¹⁰⁹ Viz. COE J. J., Jr. op.cit., s. 232.

Strany se mohou ke slyšení dostavit osobně nebo v zastoupení prostřednictvím pověřených zástupců. Kromě toho mohou využít pomoci poradců. Postup při provádění výslechů je upraven i v tzv. IBA Rules, které jako univerzální pravidla pro dokazování v mezinárodní arbitráži ICC jsou použitelná, jak mezi sporovými stranami kontinentálního práva, tak v systému *common law*. Jejich využití v mezinárodních obchodních sporech je dnes více než běžné. Původní verze byla přijata v roce 1999 a zahrnuje v sobě procesní pravidla a postupy pro provádění dokazování prostřednictvím konferenčních hovorů, při výslechu svědků či pro poskytování informací v elektronické podobě.¹¹⁰

Každý procesní úkon uskutečněný v rámci rozhodčího řízení musí být také v souladu s kogentními ustanoveními *lex arbitri*. Vzhledem k tomu, že podrobné analýze souladu českého právního řádu jako *lex arbitri* s mezinárodním rozhodčím řízením konaným na jejím území jsem se věnovala již v předchozích kapitolách lze shrnout, že taktéž v rámci slyšení musí být dodržena zásada rovnosti účastníků a práva na spravedlivý proces v souladu s články 36 a 37 Listiny a ustanoveními § 18 OSŘ a § 18 ZRŘ. Dle § 20 ZRŘ: *“Rozhodci mohou vyslyšet svědky, znalce a strany, jen když se k nim dobrovolně dostaví a poskytnou výpověď. Také jiné důkazy mohou provádět jen tehdy, jsou-li jim poskytnuty. Procesní úkony, které nemohou rozhodci sami provést, provede na jejich dožádání soud; soud je povinen dožádání vyhovět, nejde-li o procesní úkon podle zákona nepřipustný. Soud přitom učiní všechna rozhodnutí, která jsou k provedení dožádání potřebná.”* Z uvedeného paragrafu vyplývá, že rozhodci nemají pravomoc donucovat třetí subjekty ani strany sporu k provedení jakýchkoliv úkonů, vše je založeno na bázi dobrovolnosti. To samé platí i pro rozhodčí řízení dle Pravidel ICC.

V případě, že účastníci rozhodčího řízení konaného na území České republiky budou chtít provést určité důkazy, přičemž k tomu nebudou oprávněni dle ustanovení Pravidel ICC, nebo dotčené osoby nebudou spolupracovat a procesním právem rozhodným bude právní řád České republiky, budou muset postupovat v souladu s § 77 OSŘ.

Komentář k § 77 OSŘ uvádí, že: *“Návrh na zajištění důkazu musí obsahovat kromě obecných náležitostí¹¹¹ věc, pro niž má být důkaz zajištěn (věc v řízení, o níž má být důkaz posléze použit), označení účastníků řízení o této věci a okolnosti odůvodňující zajištění důkazu. Postupem podle § 78 lze zajistit jakýkoliv důkazní prostředek, tj. výslech účastníka, výslech svědka, znalecký posudek, ohledání, důkaz listinou,*

¹¹⁰ CHOVANCOVÁ K., *Medzinárodná obchodná arbitráž vo vybraných štátoch Európskej únie*, vyd. Slovenskej akadémie vied VEDA, 2015, s. 20.

¹¹¹ Srov. § 42 odst. 4 OSŘ

sdělením. Zajištění důkazu je třeba provést způsobem předepsaným pro důkaz, o němž jde¹¹². Pravidla poskytují rozhodcům větší benevolentnost při jejich rozhodování o tom, jakým způsobem budou jednotlivé důkazy provádět a vyrozumívat účastníky nebo znalce a svědky.

Pro rozhodce platí, že je oprávněn postupovat způsobem, který uzná za vhodný v zájmu stran a v souladu se zásadami Pravidel ICC. Na tento typ úkonů nelze aplikovat OSŘ, který přísně popisuje postup soudců v řízení a snad jen při hodnocení důkazů jim povoluje užít tzv. svobodné uvážení, a i to musí být užito tak, aby respektovalo zásadu předvídatelnosti soudních rozhodnutí a soulad s dosavadní judikaturou. Dle rozhodnutí zveřejněném ve Sbírce rozhodnutí 1/2006 s. 12: *“Občanský soudní řád nyní stojí na zásadě předvídatelnosti rozhodnutí, která ukládá soudu zpřístupnit účastníkům právní kvalifikaci skutku konkrétním poučením o důkazní povinnosti, jestliže průběh řízení nasvědčuje tomu, že účastníkův právní názor je jiný než názor soudu.”* Minimální délka doby od doručení oznámení před zahájením jednání není Pravidly ani ZRŘ přesně stanovena.

Pravidla užijí pouze termín *tzv. reasonable notice* tedy v přiměřené lhůtě před zahájením řízení. OSŘ však stanovuje obligatorní 10denní lhůtu. Komentář k OSŘ k této lhůtě uvádí, že zákon dává účastníku zásadně desetidenní lhůtu (v kalendářních dnech) na přípravu k jednání. Jde-li o řízení, která jsou ze zákona koncentrována dle § 118b OSŘ, mají účastníci na přípravu jednání k dispozici lhůtu nejméně třiceti dnů. Není-li lhůta dodržena, lze jednat jen tehdy, postačovala-li k přípravě na jednání kratší doba nebo souhlasil-li s tím účastník, v jehož neprospěch jde zkrácení lhůty. Jinak jde o vadu řízení, ke které přihlédne odvolací, popřípadě i dovolací soud.

OSŘ rovněž umožňuje, aby soud rozhodl ve věci bez nařízení ústního jednání, konkrétně dle jeho § 115 k projednání věci samé není třeba nařizovat jednání, jestliže ve věci lze rozhodnout jen na základě účastníky předložených listinných důkazů a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí; to neplatí ve věcech uvedených v § 120 odst. 2. Lze tak shrnout, že jednání prováděno v rámci řízení dle Pravidel ICC je méně formální než řízení u obecných soudů, co je koneckonců také jeho výhodou, pro kterou je preferovanější metodou rozhodování obchodněprávních sporů mezi podnikateli.

6.10. Rozhodování dle principu Ex Aequo et Bono nebo Amiable Compositeur

¹¹² Viz. BUREŠ J., DRÁPAL L. KRČMÁŘ Z., a kol., op.cit., s. 256.

Podle Pravidel ICC z roku 1988, které se v otázkách *Amiable Compositeur* a *Ex Aequo et Bono* neliší od těch vydaných v roce 1975, je princip dosažení přátelského urovnání sporu nezávislý na procesních předpisech platných v místě konání arbitráže. Rozhodnutí o aplikaci výše uvedených postupů záleží zcela na svobodné vůli stran. Rozhodci jsou zásadně povinni rozhodovat podle práva, které bylo zvoleno jako právo rozhodné pro řízení. Stojí za zmínku, že většina *lex arbitri* povoluje rozhodovat podle principů *equity* (*ex Aequo et Bono*) nebo také umožňuje, aby rozhodci vedli a rozhodovali spor jako *amiable compositeur*. Rozhodovat spor podle principu *ex aequo et bono*, neznamená jednat jako *amiable compositeur* a vice versa. Podle francouzského právního řádu, ze kterého institut *amiable compositeur* vzešel, je to procedura v rámci, které rozhodci postupují podle obecných právních norem a principů, a jsou oprávněni modifikovat dopad aplikace zvláštních právních norem. *Ekvita* je pouze jednou dimenzí takového rozhodování. Tento koncept lze popsat jako proces dohledávání práva a spravedlnosti za účelem nalezení vyhovujícího a spravedlivého řešení.

Tento pohled již prošel značnou transformací od svého původního konceptu. Rozhodování *ex aequo et bono*, je ustáleno v mezinárodní praxi jako rozhodování *praeter legem* s ohledem na dodržování morálních zásad a principů spravedlnosti. Ve sporech vedených podle principu *equity* je zaměřováno zejména na rozhodcovo subjektivní chápání spravedlnosti.¹¹³

Faktem zůstává, že mnoho účastníků arbitráží konaných dle rozhodčích pravidel ICC využívá tuto pravomoc rozhodců. Strany se volbou rozhodování *ex aequo et bono* snaží společně s rozhodcem o separaci jejich právních poměrů od častokrát nepřehledného vnitrostátního práva, kterého právní normy by měly být v případě jeho určení dle kolizních norem, aplikovány jako právo rozhodné pro řízení, a kterého efekt se strany sporu necítí být schopny dostatečně sebejistě předvídat. Dalším motivem pro volbu způsobu rozhodování dle principů *equity* či jako *amiable compositeur* je skutečnost, že v rámci interpretace jednotlivých práv a povinností stran a rozhodců je dáván zvláštní zřetel na to, aby byl dodržen obecní mezinárodní standard spravedlnosti, který legislativně vyhovuje i mandatorním předpisům místa konání arbitráže *lex arbitri*.¹¹⁴

Článek 21 pravidel rozhodčího řízení ICC požaduje, aby rozhodce bral v úvahu ustanovení smlouvy a relevantní obchodní zvyklosti. Samozřejmě postup podle těchto principů dává prostor k volnějším a plynulejším průběhům řízení osvobozenému od mnoha

¹¹³ Viz. BĚLOHLÁVEK A. J, *článek Application of Law in Arbitration, Ex Aequo et Bono and Amiable Compositeur, Czech (Central European) Yearbook of Arbitration, Borders of Procedural and Substantive Law in Arbitral Proceedings, 2013, s. 25.*

¹¹⁴ Viz. BRUHLER M. W., WEBSTER T.H., *op.cit.*, s. 312.

legislativních omezení. I taková arbitráž zůstává napořád *lege artis* v souladu s právem. Ještě větší vzdálení se od právních norem může být shledáno v případech, kdy rozhodce vykonává pravomoci *amiable compositeur*. Článek 21 odstavec 3 Pravidel ICC stanoví, že arbitři by měli roli *amiable compositeur* hrát pouze tam, kde jim to účastnické strany po vzájemné dohodě výslovně umožní, a to buď ve formě ustanovení v rozhodčí doložce, anebo po zahájení řízení v průběhu sepisování Soupisu sporných otázek. Taková dohoda nepodléhá přezkumu u žádné soudní instance. Pravidla ICC neposkytují žádný překlad pojmu *amiable compositeur* a je komplikované sjednotit způsob jakým, má být daný institut inkorporován do právních systémů států. Běžné právní myšlení nevidí rozdíl mezi těmito dvěma termíny.

Legislativci v systému *common law* často kritizují institut *amiable compositeur*, který není anglickým právem přímo upraven. Jeho dvě nejzákladnější charakteristické principy jsou převaha vlivu a imperativnost *ekvity* nad pozitivním právem a zákaz nároku na odvolání proti rozhodčímu nálezu. Odborná veřejnost klade důraz na to, aby rozhodci byli schopni obhájit *spravedlivé vyhodnocení skutkových okolností případu* ve svých nálezech, zejména z důvodu případného následného přezkumu nálezu obecním soudem. Dle Lorda Tangleye, představitele Komise pro Mezinárodní rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře a bývalého předsedy anglické odborné organizace *Právní Společnost*¹¹⁵: „*Namítaná chyba posouzení právní otázky zjevná ve výroku rozhodčího nálezu může být odstraněna přímo Soudem ICC avšak předseda rozhodčího senátu, který takový rozhodčí nález vydal, by měl být schopen a připraven pro tento účel prezentovat Soudu ICC právní stránku a své posouzení celého případu. Anglické právo odmítá rozhodčí řízení vedeno jako ex aequo et bono a nechce tak mít nic do činění s neurčitou osobou amiable compositeur. Mí kontinentální kolegové nahlízejí na tento postoj jako na typický příklad anglo-saského pokrytectví. Jen minuta diskuse o arbitráži je pro ně dostačující k tomu, aby našli důvod pro upřednostnění nebo minimálně intervenci státních soudů vůči arbitráži.*“ Český právní řád takový způsob rozhodování neupravuje, avšak ZRŘ umožňuje, aby si strany dle §20 odst. 3 výslovně ujednaly, že se rozhodci budou řídit při rozhodování podle zásad spravedlnosti.

Nový český občanský zákoník se svou úpravou snaží materiálně přiblížit co nejvíce k novodobým principům spravedlnosti prostřednictvím dodržování dobrých mravů, na které dle profesora Dvořáka nahlíží jakou: „*na jakousi společenskou dohodu. Jejich použití jako výjimečného korektivu má přispět v jednotlivých konkrétních případech k odstranění tvrdostí a příkrostí, k nimž by mohlo dojít při strohé aplikaci zákona, a tak poskytnout soudu možnost*

¹¹⁵ Viz. DERAIS Y., SCHWARTZ, E.A., *op.cit.*, s. 311.

přiblížit se ve svém rozhodnutí co nejvíce k ideji spravedlnosti (rozhodnutí ex aequo et bono). Tak např. škůdce, který poškozenému způsobil škodu úmyslným porušením dobrých mravů, je povinen mu ji nahradit v plné míře (§ 2909 OZ).¹¹⁶”

6.11. Dokazování, důkazní dokumentace

Soud podle předmětu řízení může rozhodnout, zda se bude vést ústní řízení nebo zda bude postačovat řízení bez ústního jednání. To samé platí i pro jednotlivé úkony, jakými jsou například výslechy svědků, posudky znalců, výslechy dalších účastníků. Rozhodci obvykle povolují předložení vyjádření svědků v písemné formě, které se následně čtou, při ústním jednání v některých případech pak psané úkony mohou nahradit ústní jednání celkově, ušetří se tím náklady za dopravu apod. Rozhodci, kteří postupují tímto způsobem, tím značně zkracují délku průběhů rozhodčího řízení, avšak musí brát přitom ohled na zabezpečení jistoty a dodržení zásadních procesních zásad arbitráže, aby celý její průběh byl v souladu s Pravidly ICC a aby se tím zabezpečila přehlednost a předešlo se riziku napadení od strany, která neměla úspěch ve věci, a následného zrušení rozhodčího nálezu. Pravidla ICC umožňují i provádění simultánních výslechů svědků. Žalobci mohou v případě pochybností o věrohodnosti svědků podat k rozhodčímu senátu námitky společně s odůvodněním, ten následně rozhodne o jejich vyloučení nebo zamítnutí námítky.

Kontinentální právní systém je v otázce dokazování charakteristický vzájemnou výměnou písemné dokumentace mezi stranami včetně jejich vyjádření k meritu věci před prvním ústním jednáním ve věci. Následné slyšení před rozhodcem slouží k přímým konfrontacím účastníků a sdělení jejich argumentace účastníků řízení. Pravidla ICC s ohledem na zvláštnosti mezinárodních sporů, kde strany a arbitři mohou mít místo bydliště v různých zemích, preferují tento kontinentální přístup.

Podle článku 4 Pravidel ICC návrh na zahájení rozhodčího řízení by měl obsahovat nejenom údaje o žalobci a žalovaném, ale také podrobně sjednané podmínky týkající se zahájení řízení včetně platné rozhodčí doložky. Po vyhotovení *Soupisu sporných bodů* členové senátu běžně požadují provedení doplňujících důkazů. Komunikace mezi stranami a rozhodci v průběhu arbitráže je organizovaná, každá strana dostane čas pro analýzu představených důkazů. Zásada kontradiktornosti je tedy v rámci tohoto rozhodčího řízení naplněna. Po zahájení rozhodčího řízení a představení soupisu sporných otázek včetně doplňujících důkazů má žalovaná protistrana právo uplatnit v řízení protinávrh, obdobný postup se uplatňuje i v

¹¹⁶ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, I., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 39.

našem civilním řízení, kde žalovaný v případě, že disponuje nárokem proti žalobci ve stejné výši, ho může uplatnit prostřednictvím vzájemné žaloby.

V případě, že pohledávka žalovaného je nižší než předmět řízení, může namítat její existenci a nárokovat její uhrazení vůči žalobci jako obranu proti žalobnímu návrhu, institut vzájemné žaloby a obrany je upraven v ustanoveních § 97 a 98 OSŘ. Komentář k danému ustanovení uvádí: *“Pro vzájemnou žalobu podle § 97 je typické, že tam, kde žalobce a žalovaný požadují peněžité plnění nebo jiné plnění stejného druhu, žalovaný neuznává pohledávku uplatněnou žalobcem. Uznává-li totiž žalovaný pohledávku žalobce, avšak vznáší svůj protinárok, jde – uvažováno podle obsahu úkonu – o kompenzační projev. O tom, kdy se kompenzační námitka žalovaného považuje za vzájemnou žalobu, srov. komentář k § 98.”* Lze se domnívat, že tyto ustanovení by se aplikovaly v rozhodčím řízení, ve kterém by byla ujednána aplikace procesních předpisů českého právního řádu. Významné pro další průběh řízení jsou také následné repliky stran s přiloženou podpůrnou dokumentací a v rámci ústního jednání stranami demonstrované nároky a argumenty, vyšetřování a křížový výslech svědků proveden zkušenými právníky, ty jsou základním kamenem pro získávání důkazních materiálů.

Mnoho zkušených mezinárodních arbitrů klade důraz na výsledky svědků, a proto si na ně vyčlení dostatek času, tvrzení osob přímo zúčastněných na řízení či majících jiný vztah k předmětu řízení jsou cenným zdrojem informací a umožňují tak vytvořit přímý pohled na věc a snadněji pochopit celou spornou záležitost. Proto délka výslechů, o nichž jsou pořizovány i několika hodinové záznamy, není určující pro rozhodnutí o jejich provedení nakolik v rozhodčím řízení je jejich důležitost nezastupitelná. Někteří rozhodci skepticky tvrdí, že i po několika hodinových jednáních a výsleších svědků neexistuje žádná záruka, že jejich tvrzení byly ve všech bodech pravdivé. Úplně provedené výslechy bývají velice dlouhé. Výslechy svědků v náročných sporech velkých obchodních korporací pravidelně zabírají několik týdnů.

Lze konstatovat, že u mezinárodních arbitráží nejsou výslechy příliš praktické. Je to zejména z důvodu náročnosti jejich realizace a proto, že druhá strana se stěží obeznamuje se skutečnostmi týkajícími se svědků navrhovaných protistranou a dále také nelze opomenout neúměrné navýšení nákladů s tím spojených. Do nákladů potřebných k zabezpečení přítomnosti svědků na výsleších spadá ubytování svědků, strava, pronájem prostor, příprava posudků a návrhů, provedení časově náročných křížových výslechů, to vše může způsobovat nadměrné časové prodlevy. Jakákoliv důkazní dokumentace na podporu tvrzení stran, může mít mnohdy významný vliv na celý proces a dokazování jednotlivých bodů žaloby. Listinná

důkazní dokumentace má mimořádnou důležitost jak pro soudní, tak i pro rozhodčí řízení v rámci rozhodování o mezinárodních obchodních sporech.

Listinná důkazní dokumentace pro podporu tvrzení, či k prokazování jakýchkoliv skutečností potřebných pro řízení musí být předkládána v kopiích, a to v minimálním počtu 5 kusů v řízeních se třemi rozhodci a dále také jedna kopie pro Sekretariát a *protistranu*. Originály dokumentů nejsou většinou zakládány do spisu. Fotokopie nebo jiné formy kopií jsou předkládány v autentických vyhotoveních bez vyzvání. Jejich autenticita je následně ověřena senátem. Neexistují žádné standardizované postupy vykreslující podrobně proces předkládání listin před rozhodčí senát. V USA i Anglii účastníci předkládají dokumentaci ve vázaných svazcích anebo v kroužkových blocích, které umožňují individuální manipulaci a vynětí jednotlivých dokumentů, či přímo stran a fotografií, jestli je to nezbytné pro přečtení, či podrobnější prohlédnutí.

6.11.1 Memoriále a záznamy

Žalobní návrh žalobce a vyjádření žalovaného popsané v článku 4 a 5 Pravidel ICC jsou základem pro vyhotovení *Soupisu sporných otázek*. Memoriály a záznamy dále přispějí k tomu, aby všechny tvrzené skutečnosti byly náležitě objasněny a byla aplikována vhodná zákonná ustanovení. Rozhodci jsou povinni se zabývat veškerou předloženou důkazní dokumentací, dokument *Soupis sporných otázek* se snaží předběžně analyzovat průběh řízení od zahájení do vydání závěrečného rozhodnutí o merituu věci, který zahrnuje také doprovodní výsledky svědků, prokazování skutečností, analýzu předložené dokumentace. Je nezbytné, aby strany spolupracovaly na aktivní bázi, aby bylo co nejdříve dosaženo přijetí konečného meritorního rozhodnutí. Důkazní dokumentace v mezinárodních rozhodčích sporech může někdy dosahovat více jak 1 000 stran. Výslech provedený v rámci arbitráže může častokrát vrhnout nové světlo a význam na jednotlivé skutečnosti, které byly předtím považovány za méně důležité či marginální. Rozhodci po provedení a analýze veškeré v arbitráži provedené důkazní dokumentace včetně memoriálů, výpovědí svědků připraví o nich sjednocovací stanoviska.

6.11.2. Včasnost podání

Základní zásadou danou Pravidly ICC, je snaha rozhodčích senátů vyhnout zbytečným průtahům v řízení a nadbytečnému taktizování. V případě, že rozhodce považuje dosud předložené materiály za dostačující pro ověření sporných skutečností, další dokazování může být uzavřeno a jakékoliv další návrhy na provedení důkazů nebo opakující se repliky vyjádření budou odmítnuty. Jedno z nejtěžších rozhodnutí, které arbitr musí v rámci řízení

učinít je právě vymezení doby, kdy došlo k dosažení dostatečného prokázání věci tzv. “*when enough is enough.*”

Musí tak učinit až když si je jistý, že všichni účastníci měli možnost se vyjádřit k sporným skutečnostem a výsledkům analýz či k výpovědím svědků. V rozhodčím řízení totiž není možné se odvolat, takže meritorní rozhodčí nález je konečný. Účastníci řízení proto musí mít dostatek prostoru se vyjádřit k prokázaným a nesporným skutečnostem a musí jim rozumět. Nařizování nových výsledků či jiné procesní úpravy a požadavky na další dokazování by mohly vést k neúměrnému navyšování nákladů a tím úmyslnému poškozování účastnických stran. Zkušeni arbitři nedopustí, aby se jim spor v tomto směru vymknul z rukou a proto dbají na vyhotovení řádného časového harmonogramu v rámci Soupisu sporných otázek a o jeho pravidelnou aktualizaci s ohledem na průběh řízení. Rozhodci ICC z těchto důvodů nahlíží na celkový charakter předkládaných důkazních dokumentů, či listin a jejich výsledný efekt pro celkové řízení a konečné rozhodnutí. Je důležité mít na paměti, že případné dodatečné přijetí nových důkazů, by mohlo negativně ovlivnit celý průběh řízení i rozhodce, kteří by mohli podlehnout předsudkům a tím způsobit oslabení předem provedeného dokazování.

Proto se dodatečně, zjevně pochybným způsobem získané důkazy ve všeobecnosti neakceptují. Je nevyhnutné, aby rozhodčí senát v každém případě zanalyzoval všechny okolnosti a také povahu stran a důsledky, které může eventuální dodatečné dokazování způsobit. Dle § 20 ZRŘ je možné, aby rozhodčí soudy konaly dokazování také prostřednictvím obecních soudů, a to formou dožádání. Soudy uskutečňují procesní úkony, které nemohou rozhodci sami provést. Soudy jsou povinné dožadovaný úkon provést, ledaže by šlo o procesní úkon podle zákona nepřipustný. Má-li být požadovaný procesní úkon proveden v cizině je soud povinen provést potřebné dožádání zahraničního soudu nebo jiného tam příslušného úřadu. K provedení dožádání rozhodců (stálých rozhodčích soudů) je příslušný okresní soud, v jehož obvodu má být požadovaný úkon proveden (např. okresní soud, v jehož obvodu má svědek bydliště). Má-li být požadovaný úkon proveden v cizině je k vyřízení dožádání rozhodců (stálých rozhodčích soudů) příslušný okresní soud, v jehož obvodu je místo, kde se koná rozhodčí řízení dle § 42 ZRŘ.

Náklady, které soudu vzniknou provedením požadovaných procesních úkonů (svědečné, znalečné, tlumočné, náhrada osobám, kterým soud uložil při dokazování nějakou povinnost, náklady spojené s dožádáním do ciziny aj.), platí soud. Ti, kdo o jejich provedení požádali, tj. rozhodci nebo stálý rozhodčí soud, mají povinnost soudu tyto náklady nahradit dle § 20 odst. 3 ZRŘ. Nebude-li náhrada těchto nákladů zaplácena soudu dobrovolně, uloží

povinnost k této náhradě soud usnesením.¹¹⁷ Rozhodci často přijímají opatření, které má mít za účel šetření času. Tento fakt je popsán i v článku 22 Pravidel ICC, které stanovují následující pokyny: „Rozhodčí senát je povinen v co nejkratším možném čase zjistit všemi dostupnými prostředky veškeré skutečnosti vztahující se k danému případu.“ Po prostudování písemných podání zúčastněných stran a všech příslušných dokumentů vyslechne rozhodčí senát osobně obě strany, pokud si to kterákoli ze stran vyžádá.

Nepožádají-li strany o nařízení jednání, může se rozhodčí senát rozhodnout provést jednání z vlastního podnětu. Rozhodčí senát se může rozhodnout vyslechnout svědky, znalce jmenované zúčastněnými stranami nebo jakékoli další osoby v přítomnosti zúčastněných stran případně i v jejich nepřítomnosti, avšak pod podmínkou, že strany byly řádně předvolány.

Po projednání se zúčastněnými stranami může rozhodčí senát jmenovat jednoho nebo více znalců, stanovit předmět jejich posouzení a převzít jejich zprávy. Na žádost strany ji musí dát rozhodce příležitost vyslechnout při jednání znalce či jiné experty jmenované rozhodčím senátem. Rozhodčí senát může kdykoli v průběhu rozhodčího řízení vyzvat stranu k poskytnutí dodatečných důkazů. Rozhodčí senát může přijmout zvláštní opatření na ochranu obchodních tajemství a informací důvěrné povahy.

¹¹⁷ Viz. BUREŠ J., DRÁPAL L., KRČMÁŘ Z., a kol., op.cit. s. 125.

6.12. Návrh rozhodčího nálezu a jeho přezkum Soudem ICC ve skrutiniu

Soud při Mezinárodní obchodní komoře hraje roli garanta neutrality a zabraňuje modifikacím či přizpůsobování znění ustanovení Pravidel ICC v průběhu celého rozhodčího řízení až po vydání pravomocného rozhodčího nálezu. Každý rozhodčí nález vydaný rozhodčím senátem dle Pravidel ICC je proto před jeho finálním podpisem členy senátu přezkoumán Soudem ICC. Návrh rozhodčího nálezu je předložen Soudu ICC, který může vyznačit některé formální úpravy bez toho, aby zasáhl do práva rozhodčího senátu svobodně rozhodovat, může také zkoumat hmotněprávní stránku věci. Žádný z rozhodčích nálezů dle Pravidel ICC nemůže být vydán bez toho, aby byl řádně přezkoumán a formálně potvrzen Soudem ICC. Co nejdříve po posledním jednání ve věci, ve kterém byly čteny a prováděny finální důkazy a potvrzeny jako nesporné konkrétní zjištěné skutečnosti, rozhodčí soud dle článku 27 potvrdí, že je připraven ve věci rozhodnout a informuje Sekretariát ICC o datu, ve kterém bude schopen postoupit návrh rozhodčího nálezu Soudu ICC k prověření a potvrzení ve skrutiniu podle článku 34 Pravidel ICC. Poté, co bylo řízení ukončeno žádné další podání, důkazy ani návrhy nemohou být rozhodčímu senátu předkládány bez pokynu či souhlasu rozhodčího senátu. Obdobný postup není v českém právním řádu upraven, a to ani pro rozhodčím řízení dle ZRŘ ani v soudním řízení dle OSŘ, jelikož v rámci těchto řízení rozhodující orgán po té, co provede předložené důkazy, a vyhodnotí tvrzené skutečnosti, neinformuje žádný další administrativní subjekt a přistoupí k rozhodnutí ve věci. Celý proces skrutinia a úpravy nálezu má pak za cíl, aby konečné znění rozhodčího nálezu bylo správné formálně i věcně právně a nadané dostatečnou autoritou, aby bylo respektováno stranami i dalšími orgány, které na základě těchto rozhodnutí budou činit opatření za účelem jeho výkonu jak ve státě, kde byl nález vydán tak případně i jinde v zahraničí.

7. Rozhodčí nález

Rozhodčí nález je konečným rozhodnutím o sporu v rozhodčím řízení. Rozhodčí nález je právoplatný, jakmile je jeho konečná verze vyhotovena rozhodčím senátem či rozhodcem samosoudcem přezkoumána a odsouhlasena Soudem ICC a podepsána všemi rozhodci dle článku 34 Pravidel. Soulad Pravidel ICC a dotčených právních řádů či mezinárodních úmluv s procesní i právní stránkou řízení, které jeho vydání předcházelo, jakož i soulad samotné formy a obsahu nálezu je předpokladem pro jeho schválení Soudem ICC a také pro jeho následnou bezproblémovou vykonatelnost. Rozhodčí nález musí být písemný, datován a podepsán všemi rozhodci a dále také by měl jmenovat důvody, na základě, kterých bylo rozhodnutí vydáno, neujednají-li si strany, že takové zdůvodnění není potřeba nebo byl nález

vydán na základě ujednaných podmínek. Obecně je také vhodné, aby bylo v nálezů uvedeno místo, kde byl vydán. Některé standardizované texty mohou limitovat rozsah, v jakém má být rozhodčí nález publikován rozhodci. Často bývá součástí rozhodčích pravidel oprávnění senátu vydávat částečná rozhodnutí v rámci vedení sporu¹¹⁸.

7.1 Lhůty pro vydání rozhodnutí

Dle článku 31 Pravidel ICC činí lhůta pro vydání konečného rozhodčího nálezů příslušným senátem 6 měsíců. Tento časový limit započne plynout počínaje datem schválení dokumentu Soupisu sporných otázek Soudem ICC dle článku 23 odstavec 4. Soud ICC může určit jinou lhůtu pro vydání rozhodnutí, a to s ohledem na procesní rozvrh stanovený dle článku 24 Pravidel. Soud ICC může kdykoliv rozšířit časové rozmezí k provedení určitých úkonů, a to na základě odůvodněné žádosti rozhodčího senátu. Přijmutí rozhodnutí tam kde je rozhodčí senát tvořen více než jedním členem senátu, je vázáno na hlasování většiny, tudíž v případech, kdy neexistuje většina, musí být rozhodnutí přijato předsedou senátu. Rozhodnutí musí v sobě obsahovat také odůvodnění a právní posouzení případu, na kterém je založeno. Rozhodnutí smírem přichází rovněž v úvahu mezi účastníky, kteří společně uzavřou smířčí dohodu, tato musí být následně převedena do formy finálního rozhodčího nálezů a odsouhlasena rozhodčím senátem.

Sekretariát Soudu vede přesnou databázi lhůt a jejich běhu u konkrétních řízení. V případě, že rozhodce nesdělí Sekretariátu informace o nich nebo nepodá včas žádost o jejich prodloužení, vyzve jej Sekretariát k podání doplnění těchto skutečností nebo uvědomí Soud ICC o nastalém problému. Většinou se otázka prodloužení konkrétní lhůt řeší v rámci Komise Soudu, která se zabývá konkrétními důvody arbitra, které ho vedou k takovému prodloužení, ale ve většině případu nepovolí víc prodloužení, než o dalších 6 měsíců. Prodloužení kratších lhůt bude povoleno v případech, kde bude zjevná účelnost takového kroku a vyřeší se tím patová situace arbitru.

Toto se zejména týká prodloužení počítajících obecně 3 měsíce. Pro poskytnutí nové 6 - ti měsíční lhůty se po rozhodci vyžaduje doložení adekvátního zdůvodnění jeho žádosti s dokladem časového rozvrhu jednání. Ve zcela výjimečných případech je možné poskytnutí nové 12 - ti měsíční lhůty, ale žádost o takové prodloužení musí být podána písemně všemi arbitři a stranami sporu. Takové prodloužení nebude povoleno tam, kde by nemělo opodstatnění. Článek 15 odst. 2 Pravidel dává Soudu pravomoc nahradit v extrémních případech členy senátu a tím konat efektivně. Soud musí v případech, kdy povoluje

¹¹⁸ Viz. COE J. J., op.cit., s. 232.

prodloužení lhůt brát také v úvahu, aby nedošlo k průtahům a následnému přezkumu a rušení dotčení nálezu obecními soudy pro rozpor se zásadami spravedlivého procesu a právem na rozhodnutí věci bez zbytečných průtahů.

7.2. Forma rozhodčího nálezu

Hlavním cílem rozhodčího řízení je vydání rozhodčího nálezu, který je konstitutivním a autoritativním aktem, jímž se rozhodne o projednávaných skutečnostech. Rozhodčí nález má představovat pro účastníky ne jenom dosažení spravedlivého řešení jejich sporu, ale zejména má být dáno na jisto, že rozhodčí senát učinil veškerá opatření k tomu, aby rozhodnutí bylo v rámci dotčených právních řádů účinné a vykonatelné. Rozhodčí nález by měl zpravidla zahrnovat následující body:

1. jména a domovské adresy jednotlivých zúčastněných stran a tam, kde se to vyžaduje i jména jejich zástupců a právních poradců,
2. jména členů rozhodčího senátu,
3. vymezení oficiálního místa konání rozhodčího řízení, výčet základních skutečností sporu k demonstraci oprávněnosti nároku stran k zahájení a vedení sporu, včetně rozhodnutí rozhodčího senátu týkajících se přípravné fáze řízení, odkaz na rozhodčí doložku nebo smlouvu, která byla základem pro vedení sporu a vymezení právního režimu řízení a dalších právních předpisů, případně stanovení mezinárodních smluv a dohod, které se v daném řízení aplikovaly. Seznam nastiňuje jen nejdůležitější body, které mají být obsaženy v rozhodčím nálezu vydaném v každém rozhodčím řízení vedeném podle Pravidel ICC.
4. Obecně rozhodci musí zabezpečit, aby nález korespondoval s body vymezenými v Soupisu sporných otázek a byl bez problémů mezinárodně uznatelným. Primárním záměrem senátu i Soudu ICC je, aby přijaté rozhodčí nálezy, splňovaly co nejkompletněji a bezvýhradně Pravidly a kogentními normami předvídané skutečnosti, tak *de facto i de jure* mohly být uznávány v celosvětovém měřítku jurisdikcemi různých států.

7.2.1. Odůvodnění

Pravidla v článku 32 odst. 2 vyžadují, aby rozhodčí nález obsahoval odůvodnění na podporu výsledného výroku, kterým byl spor rozhodnut. Odůvodněním se má na mysli zejména popis nesporných skutečností a údajů, které byly v průběhu řízení prokázány a na kterých rozhodčí senát založit své konečné rozhodnutí. Vhodné je rovněž uvést zásady či dřívější rozhodnutí, z kterých vycházeli rozhodci při právním posouzení případu. Odůvodnění

musí být logické a podrobné. Analýza sporných otázek a vyjmenování aplikovaných předpisů v odůvodnění je proto nevyhnutelností.

Rozhodci nálezy vydané v rámci kontinentálních právních řádu mají tendenci přizpůsobovat rozhodnutím civilních soudů. Je to zřejmě proto, že jsou ovlivněni kontinentálním systémem už z podstaty své profese. Rozhodce tak může učinit zejména proto, že dotčené skutečnosti a právní analýza, mohou být následně předmětem přezkumného řízení a obecné soudy, které rozhodčí nález budou následně přezkoumávat, mohou pak být mírumilovnější. Bezesporu je v zájmu stran i členů rozhodčího senátu, aby nález společně s odůvodněním byl smysluplný i pro kompetentní soudy, které ho mohou přezkoumávat, nebude-li odpovídat požadavkům kogentních předpisů a mezinárodních úmluv.

7.3. Hlasování

Porady rozhodců před vynesemím meritorního rozhodnutí jsou tajné. Tři arbitři se odeberou k poradě ihned po skončení poslední fáze řízení a jednotně si ujednají nejzákladnější body rozhodnutí, které sepíší do uceleného dokumentu. Předseda senátu potvrdí vyhotovený návrh rozhodnutí a přednese ho dalším arbitrům. Ti mohou navrhnout jeho úpravy, či jakkoliv připomínkovat právní otázky rozhodnutí anebo ho potvrdit. Tento postup je nejvíc zaužívaným při vyhotovování finální verze rozhodčího nálezu. Předseda si však může po počáteční poradě vyžádat po každém stranou navrženém arbitrovi, aby potvrdil a doplnil návrh v některých konkrétních bodech výroku.

Rozhodci si mohou zvolit, který z nich návrh vypracuje za současného kladení důrazu na to, aby žádné ze stran nebyly prozrazeny detaily rozhodnutí. Individuální názory rozhodců, jako nesouhlasná stanoviska či připomínky jsou irelevantní z hlediska jejich významu pro konečné znění dokumentu meritorního rozhodnutí. Článek 31 odst. 1 Pravidel ICC stanovuje způsob rozhodování tří členného tribunálu, který pro přijetí rozhodnutí vyžaduje většinu hlasů a není-li dosažena, je konečné rozhodnutí přijato předsedou senátu. Konečná přijatá verze rozhodnutí je následně postoupena Soudu ICC pro jeho přezkum ve skrutiniu.

Po přezkumu a schválení Soudem ICC bude rozhodnutí redistribuováno mezi rozhodce a v platnost vstoupí až po jeho podepsání nejméně dvěma rozhodci, kteří takto projeví souhlas z jeho znění. V případech, kdy jednotlivými stranami jmenovaní rozhodci zaujmou rozdílná stanoviska, přijme předseda rozhodčího senátu definitivní rozhodnutí. Tato situace však nastává extrémně zřídka nakolik rozhodčí řízení je řízením o kompromisech a žádný rozhodce nebude proto záměrně způsobovat rozpory, průtahy či vytvářet překážky pro přijetí meritorního rozhodnutí, ale naopak se bude každý z rozhodců snažit pochopit právní názor jiného člena senátu.

Tam, kde nelze dosáhnout většiny, předseda sám vyhotoví návrh rozhodnutí, který po přezkumném skrutiniu Soudem ICC, bude oznámen stranám způsobem, jakým stanovuje článek 35. Sekretariát stranám rozešle rozhodčí nález vydaný senátem, který byl předem schválen Soudem ICC co do formy i věcné správnosti společně s potvrzením o úhradě všech nákladů. Předpokladem přijetí takového rozhodnutí je i skutečnost, že předseda dal možnost dalším rozhodcům vyjádřit se k tomuto návrhu.

7.3.1. Nesouhlasná stanoviska

Aby rozhodčí nález mohl být účinný, musí být přijat na základě řádného hlasování, mít správnou formu a splňovat elementární náležitosti nezbytné podle Pravidel ICC. Není důležité, jestli jde o většinové rozhodnutí rozhodčího senátu či o rozhodnutí samosoudce. V případě, že má jeden z rozhodců při rozhodování o nálezu opačný názor a neztotožní se s většinou, jeho odlišný právní názor bude jako nesouhlasné stanovisko tzv. „*dissenting opinion*“ součástí rozhodčího nálezu formou přílohy. Svoje nesouhlasné stanovisko s doplňujícím vyjádřením může korespondovat Soudu ICC do kontrolního skrutinia vedeného ohledně každého rozhodčího nálezu. Podle Pravidel ICC nic nebrání tomu, aby bylo nesouhlasné stanovisko připojeno, k již vydanému rozhodčímu nálezu.

Pravidla ICC stanoví, že rozhodčí senát i Soud ICC mají učinit vše proto, aby bylo rozhodnutí po právní i skutkové stránce správné a právoplatně vykonatelné. Praxe však to, aby nesouhlasná stanoviska byla součástí rozhodčích nálezů vydaných podle Pravidel ICC, nepodporuje. Problematika nesouhlasných stanovisek i to, zdali mohou být součástí rozhodčích nálezů, byla často předmětem diskuse v rámci mezinárodní arbitrážní komunity a v společenských kruzích kolem mezinárodní obchodní komory. Názor, který zde převažuje je, že arbitři jsou oprávněni mít jiný právní názor a vyjádřit ho ve stanovisku jakým je *dissenting opinion*, toto právo slouží zejména k zmírnění tlaku, jenž může vzniknout při hledání kompromisu k vydání konečného rozhodnutí, ale také má pomoci arbitrovi ochránit jeho renomé před účastníky, kteří ho zvolili.¹¹⁹

Institut *nesouhlasných stanovisek* v praxi rozhodčích řízení dle Pravidel ICC se ve srovnání s rozhodčími pravidly jiných rozhodčích institucí může zdát kontroverzní. Rozhodci, kteří jsou jmenováni stranami, by tak měli využívat tento institut s citem a vyvarovat se jejich podávání pouze z důvodů sebe prezentace a pro vytvoření aktivního dojmu. Dle praxe nesouhlasná stanoviska s jejich doplňujícími právními názory nebývají předmětem soudního

¹¹⁹ Viz. LOWENFELD A. F., op.cit., s. 342.

přezkumu samotným Soudem ICC a ani v případech řízení o žalobě na zrušení rozhodčího nálezu¹²⁰.

Vyhlášení, uložení a právní moc rozhodnutí popisuje článek 35 Pravidel ICC, byl-li jednou rozhodčí nález vydán, Sekretariát uvědomí strany poté, co byl nález podepsán všemi členy senátu pod podmínkou, že veškeré náklady řízení byly řádně uhrazeny ICC oběma, či jednou ze stran. Další kopie s certifikátem pravosti mohou být na požádání vyhotoveny Generálním tajemníkem a kdykoliv zaslány účastnickým stranám. Originál každého rozhodčího nálezu vyhotoven v souladu s Pravidly je depozitován Sekretariátem. Rozhodčí senát a také Sekretariát poskytne stranám součinnost při provedení a dokončení jakýchkoliv dalších formalit. Rozhodčí nález je závazný pro každou stranu sporu. Již podáním žádosti, resp. návrhu na zahájení řízení podle Pravidel ICC se strany zavazují podřídit se a respektovat finální rozhodčí nález a poskytnou plnění, ke kterému je výrok takové nálezu zaváže.

7.4. Uznávání a výkon cizích rozhodčích nálezů

Je nepochybně prioritou každé mezinárodní arbitráže, aby vydaný rozhodčí nález, byl také následně uznán a vykonán na území příslušného státu v případě, že nedojde k jeho dobrovolnému plnění dle výroků. Rozhodčí nález je exekučním titulem, jakmile byl vydán a vyhlášen rozhodčím senátem.

Případy, kdy byl rozhodčí nález vydán arbitrem v jiném státě, než je země povinného případně, ve které má povinný majetek, který má být výkonem rozhodnutí postižen, řeší Newyorská úmluva o uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z 10. června roku 1958. Obecně lze říci, že o cizí rozhodčí nález se jedná dále i tehdy, když ve věci rozhodoval tuzemský rozhodce nebo tuzemský stálý rozhodčí soud, ale místo konání rozhodčího řízení bylo v zahraničí a naopak, o tuzemský, tedy český rozhodčí nález jde i tehdy, pokud ve věci rozhodoval cizí (zahraniční) rozhodce, nebo cizí (zahraniční) rozhodčí soud, pokud bylo místo konání rozhodčího řízení v České republice nebo, zde byl rozhodčí nález vydán. Záleží totiž nikoliv na státní příslušnosti rozhodce nebo rozhodčího soudu, ale na místě konání rozhodčího řízení, které často diktuje i právo, které je rozhodné, a zpravidla i jazyk rozhodčího řízení.¹²¹

Na rozhodčí nález vydaný v rozhodčím řízení podle Pravidel ICC bude v českém právním řádu nahlíženo jako na cizí rozhodčí nález. Při uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů není možné postupovat podle ustanovení nařízení Brusel I, resp. nařízení Brusel I bis,

¹²⁰ Viz. BRUHLER M. W., WEBSTER T. H., op.cit., s. 333.

¹²¹ Srov. LISSE, L. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem, Linde Praha, a.s. 2012, s. 639.

protože aplikace obou nařízení na rozhodčím řízení je vyloučena dle článku 1 odst. 2. Dle Vybírala ustanovení zákona obsahují pozitivní a negativní podmínky pro uznání a výkon. Pozitivní podmínkou je existence materiální vzájemnosti při uznávání a výkonu rozhodčích nálezů mezi státem vydání rozhodčího nálezu a Českou republikou.

Je třeba, aby stát, ve kterém byl rozhodčí nález vydán, fakticky či ve svých předpisech uznával a vykonával nálezy pocházející ze státu, v němž je o uznání a výkon žádáno. Ustanovení §§ 17, 18 a 19 odst. 4 ZMPS stanovují, že: *“Ustanovení hlavy IV ZMPS se použijí v řízeních o uznání a výkonu cizích rozhodnutí, v nichž se postupuje podle přímo použitelných předpisů Evropské unie nebo mezinárodní smlouvy, které vyžadují prohlášení vykonatelnosti. Požádal-li strana podle přímo použitelného předpisu Evropské unie nebo mezinárodní smlouvy, aby o uznání bylo rozhodnuto ve zvláštním řízení, rozhodne soud rozsudkem o uznání. Jednání nemusí nařizovat. Rozhodnutí nemůže nabýt právní moci ve výroku nařizujícím výkon rozhodnutí dříve než ve výroku, kterým se rozhodnutí prohlašuje za vykonatelné.”*

Mezinárodní smlouvou, jak uvádí shora popsaná zákonná ustanovení, se rozumí bezpochyby v případech uznávání a vykonatelnosti rozhodčích nálezů též Newyorská úmluva o uznání a vykonatelnosti cizích rozhodčích nálezů z roku 1958, která je pro Českou republiku závazná od října 1959. Žádost o uznání rozhodčího nálezu vydaného podle pravidel ICC musí být příslušnému soudu předložena společně s přílohami rozhodčím nálezem a rozhodčí smlouvou. Bude vhodné, aby dotčený právní nález respektoval práva na spravedlivý proces respektive, aby v řízení, kterému předcházelo, nedošlo k porušení procesních práv a rovnocenného postavení účastníků sporu, tedy aby byl rozhodčí nález vydán legálně a v souladu se zákonem.

Podle § 120 ZMPS ale postačí, pokud cizí stát prohlašuje všeobecně cizí rozhodčí nálezy za vykonatelné za podmínky vzájemnosti. Negativní podmínky bránící uznání a výkonu jsou obsaženy v následujícím ustanovení § 121 ZMPS. Podle něj budou uznání nebo výkon cizího rozhodčího nálezu odepřeny, jestliže cizí rozhodčí nález není podle práva státu, v němž byl vydán pravomocný nebo vykonatelný, byl zrušen ve státě, v němž byl vydán nebo podle jehož právního řádu byl vydán, je stížen vadou, která je důvodem pro zrušení českého rozhodčího nálezu soudem podle § 31 ZRŘ, nebo odporuje veřejnému pořádku¹²².

Soudní řízení, jehož předmětem je uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu tzv. nálezu vydaného rozhodčím soudem ve státě odlišném od místa výkonu, je zvláštním řízením,

¹²² Viz. PAUKNEROVÁ M., RŮŽIČKA K. a kol., Rekodifikované mezinárodní právo soukromé, vyd. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014, s. 184.

ve kterém státní soud postupuje dle článku II odst. 1 Newyorské úmluvy, který stanovuje, že „Každý smluvní stát uzná písemnou dohodu, podle níž se strany zavazují podrobit rozhodčímu řízení všechny nebo některé spory, které mezi nimi vznikly nebo mohou vzniknout z určitého právního vztahu či mimo smluvního, týkajícího se věci, jež může být vyřízena rozhodčím řízením.“

Z uvedeného vyplývá, že nejdříve soud posuzuje arbitrabilitu daného sporu, přičemž nejčastěji, tak činí ve smyslu platného právního řádu *lex arbitri*. Nearbitrabilita sporu podle českého práva je jeden z důvodů odepření vykonatelnosti rozhodčího nálezu. V případě jednání o uznání a výkonu rozhodčího nálezu, bude obecní soud aplikovat článek V odst. 2 písm. a) Newyorské úmluvy. Článek V odst. 2 písm. a) Newyorské úmluvy říká, že státní orgán může odepřít uznání a výkon takového nálezu, který vychází ze sporu, jenž by podle jeho národní právní úpravy nebyl v rozhodčím řízení arbitrabilní.

Právním rozhodným pro ověření arbitrability je právo státu, kde je rozhodčí nález vykonáván. Členové rozhodčího senátu proto musí již při vyhotovování Soupisu sporných otázek dbát na to, aby při volbě práva rozhodného pro vedení řízení zvolili takové, které bude rovněž vyhovovat a bude v souladu s právním řádem státu, v němž má být meritorní rozhodčí nález po svém vydání uznán a vykonán. Výjimečně obecní soud může v řízení o uznání a výkonu rozhodčích nálezu kromě *lex fori* aplikovat také méně ojedinělý *lex arbitri*, tedy právní řád státu, ve kterém se konalo původní rozhodčí řízení.

V případech, kdy soud rozhoduje o uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu není oprávněn zabývat se zkoumáním věcné správnosti merita pravomocného rozhodčího nálezu, soud je nálezem vázán a zkoumá pouze obsah rozhodčího nálezu o výkon, kterého je žádáno.¹²³

Cizozemské rozhodčí nálezy se v České republice uznávají a vykonají stejně jako tuzemské rozhodčí nálezy, je-li zaručena vzájemnost. To, zda se jedná o rozhodčí nález tuzemský ať již v mezinárodní věci, nebo ve věci bez mezinárodního prvku, nebo zahraniční, pak bude rozhodné místo vydání nálezu tzv. *princip territoriality nálezu*. V různých právních řádech se objevuje různý přístup k otázce pravidel pro určení rozhodného práva použitelného v řízení před rozhodci v mezinárodních věcech. Podle Bělohávků v mezinárodní praxi vyčleňují rozhodčí senáty obvykle čtyři oblasti, dle kterých určují rozhodné právo včetně možnosti volby *legis arbitri*. Jedná se o volbu oblasti: 1) hmotného práva použitelného na věc

¹²³ BĚLOHLÁVEK A., ROZEHNALOVÁ N., ČERNÝ F., *Czech (Central European Yearbook of Arbitration) Case Law: Section A – II. Court Rulings, Recognition/Enforcement of a Foreign Award, Prohibition of Review in the Merits, Scope of Application of Foreign Law, Succession, Guarantee (Resolution of the SC, Case No. 21 Cdo 1511/2000 of 29 March 2001)*, s. 247.

samu – meritum sporu, 2) procesního práva a procesních předpisů aplikovatelných na postup v řízení, 3) kolizních předpisů použitelných pro určení rozhodného práva (ať již práva hmotného aplikovatelného na věc samu, tak práva procesního na otázky postupu v řízení), 4) práva rozhodného a použitelného pro posouzení platnosti a účinků rozhodčí smlouvy¹²⁴.

Soud rozhodující o uznání může aplikovat Newyorskou úmluvu jako právní normu obsahující právo rozhodné pro tento druh řízení¹²⁵.

V případě *Verein der Hamburger Borse e. v. Association in Hamburg (Germany) of 3 November 2010 G-N. Ltd*, poté co obecní soud uznal cizí rozhodčí nález vydaný v téže věci, účastník sporu podal návrh na přezkum usnesení o uznání v cizině vydaného rozhodčího nálezu u odvolacího soudu z důvodu neplatnosti rozhodčí doložky na základě, které bylo rozhodčí řízení zpochybňovaného nálezu vedeno. V rámci přezkumu v odvolacím řízení odvolací soud konstatoval, že žadatel o uznání neprokázal, tak aby o tom nebylo pochyb, že rozhodčí doložka byla součástí smlouvy uzavřené prostřednictvím internetu v elektronickém formátu, a to ani dle přiložené emailové korespondence, ze které nevyplývalo jasně, ke které smlouvě se vztahuje. Odvolací soud rozhodl, že existence rozhodčí smlouvy nebyla v daném případě prokázána. Z těchto důvodů odvolací soud zrušil usnesení soudu prvního stupně, kterým byl uznán cizí rozhodčí nález.

Žadatel o uznání toto usnesení následně napadl kasační žalobou, přičemž namítal porušení článku IV odst. 1 písmeno b) a článku II odst. 1 a 2 Newyorské úmluvy tím, že nebyla uznána psaná dohoda stran v elektronickém formátu a také to, že odvolací soud odmítl uznat a vykonat cizí rozhodčí nález z důvodu neexistence rozhodčí doložky, přičemž tento důvod není uveden ve výčtu obsaženém v článku V odst. 1 a 2 Newyorské úmluvy jako zákonný důvod pro odmítnutí výkonu rozhodčího nálezu. Žadatel o uznání vznesl kasační stížnost u Nejvyššího soudu proti rozhodnutí odvolacího soudu, ten následně konstatoval, že Newyorská úmluva nepředvídá závěr, že by účastník rozhodčího řízení mohl následně namítat neexistenci či neplatnost rozhodčí doložky v řízení o uznání a vykonatelnosti rozhodčího nálezu. Newyorská úmluva předvídá uplatňování stížností a žalob účastníků v případě porušení dobré víry a dobrých mravů a stanovuje sankce pro rozpor s těmito principy. Taková interpretace chrání vítěznou stranu před neloajálním a nesmyslným napadáním ze strany

¹²⁴ Viz. BĚLOHLÁVEK, A., *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*, 2. vyd., 2012, C.H.BECK, s. 1251.

¹²⁵ KUBAS A., ZAWICKI K., SELWA M., *Charge of the Non-Existence or the Invalidity of the Arbitration Clause in the Proceedings on the Recognition and Enforcement of an Arbitration Award and the Previous Content – Related Defense in the Arbitration Proceedings (Supreme Court) Civil Chamber Decision, Case No. V CSK 323/11 of 13 September 2012, article in Czech Central European Yearbook of the Arbitration*, s. 213.

ostatních účastníků, kteří by tím způsobit další náklady a ztrátu času a zároveň se vztahuje i na dotčený případ, kde jedna z účastnických stran namítá neexistenci rozhodčí doložky. Z výše uvedených důvodů Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a potvrdil usnesení o uznání a vykonatelnosti soudu prvního stupně.¹²⁶

Jako další případ stojí za zmínku uvést spor mezi belgickou společností SA X a panem Y ze Španělska. Belgická společnost X obchodovala několik let s panem Y ze Španělska a měli vybudovaný vřelý obchodní vztah, který spočíval v několika dodávkách ovoce lodí společností X panu Y. Dokumenty potvrzující prodej a potvrzení o převzetí zboží a jeho stavu v době dodání X obsahovali klauzuli o dodání “zboží” podle obchodních podmínek uvedených na zadní straně a dle zvláštního ustanovení tamtéž.

Dále dle obchodních podmínek jakýkoliv spor mezi stranami smlouvy bude rozhodován v arbitráži vedené Obchodní komorou ve Štrasburku. V případě, že vznikne spor ohledně úhrady platby za některou z dodávek ovoce, společnost X je oprávněná zahájit arbitrážní řízení pře příslušným arbitrážním soudem u Obchodní komory ve Štrasburku. Pán Y se neúčastnil rozhodčího řízení a rozhodčí senát rozhodl ve prospěch společnosti X. Následně společnost X uplatnila pravomocný rozhodčí nález u Nejvyššího soudu ve Španělsku, který jeho vykonatelnost uznal, a opatřil doložkou vykonatelnosti poté, co prověřil existenci a platnost rozhodčí doložky podle článku II Newyorské úmluvy a také arbitrability sporu podle článku V bod 2 NÚ. Nejvyšší soud v rámci řízení o uznání a vykonatelnosti konstatoval nezbytnost platné rozhodčí doložky, která předchází každému rozhodčímu řízení¹²⁷.

Soudní kontrola mezinárodního rozhodčího řízení spočívá v České republice v rozhodování o zrušení rozhodčího nálezu, avšak pouze pokud jde o nálezy vydány na území České republiky, v ostatních případech se uplatní soudní kontrola pouze při přezkumu prováděného v rámci řízení o uznání a výkonu dotčených cizích rozhodčích nálezů. Rozhodčí nálezy vydány dle Pravidel ICC bývají posuzovány jako cizí rozhodnutí, resp. cizí rozhodčí nálezy, a proto se na jejich uznání a vykonatelnost aplikují ustanovení ZMPS zejména jeho ustanovení § 120, 121 a 122.

§ 120 ZMPS stanoví, že rozhodčí nálezy vydané v cizím státě budou v České republice uznány a vykonány jako české rozhodčí nálezy, je-li zaručena vzájemnost.

¹²⁶ KUBAS A, ZAWICKI K., SELWA M., *Charge of the Non-Existence or the Invalidity of the Arbitration Clause in the Proceedings on the Recognition and Enforcement of an Arbitration Award and the Previous Content – Related Defense in the Arbitration Proceedings (Supreme Court) Civil Chamber Decision, Case No. V CSK 323/11 of 13 September 2012, article in Czech Central European Yearbook of the Arbitration, s. 214.*

¹²⁷ Viz. VARÁDY T., BARCELÓ III J., MEHREN v. A. T., *International commercial arbitration*, 2.vyd., THOMSON WEST, s. 767.; Španělsko, Rozsudek Senátu Nejvyššího soudu, 1986, 13. Yearbook, Comm., Arb. n°512 (1988), Recognition and Enforcement

Vzájemnost se považuje za zaručenou také v případě, že cizí stát prohlašuje všeobecné cizí rozhodčí nálezy za vykonatelné za podmínky vzájemnosti. Dle Kučery se ustanovení §§ 120 až 122 ZMPS použijí pouze tehdy, nemá-li se přednostně použít mezinárodní smlouva, zejména tedy Newyorská úmluva, Ženevská úmluva nebo Washingtonská úmluva. Cizím rozhodčím nálezem je každý rozhodčí nález vydaný v cizím státě¹²⁸.

Dle paní profesorky Pauknerové ve vztazích s mezinárodním prvkem je třeba si uvědomit, že ustanovení zákona o rozhodčím řízení se použijí pouze tehdy, nestanoví-li jinak mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena ve Sbírce zákonů (§ 47 ZRŘ a čl. 10 Ústavy ČR). Jako mezinárodní smlouvy zde přicházejí v úvahu především Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži přijata v Ženevě v roce 1961 provedena do českého právního řádu vyhláškou č. 176/1964 Sb., EÚ a Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů přijatá v New Yorku v roce 1958 provedená vyhláškou č. 74/1959 Sb., NÚ.¹²⁹

Jak potvrzuje uvedený právní názor, není nutné podrobně analyzovat způsob aplikace ustanovení ZMPS v řízení o uznání a vykonatelnosti rozhodčích nálezů, jelikož se přímo aplikují ustanovení Newyorské úmluvy. Newyorská úmluva popisuje i situace, kdy je signatářská země oprávněná odmítnout výkon rozhodčího nálezu. Velice hezky popsali proces tvorby Newyorské úmluvy a její přijetí v Spojených státech amerických autoři publikace o Mezinárodní obchodní arbitráži, kteří v ní zpracovali také případovou studii k sporu *Signal Bergesen proti Josephu Muller Corporation*. Otázkou rozhodující v daném sporu bylo, zda v roce 1958 vydaná Newyorská úmluva pro uznání a vykonatelnost cizích rozhodčích nálezů je aplikovatelná na nález vydaný v rozhodčím řízení vedeném ve státě New Yorku mezi dvěma cizími zahraničními entitami.

Rychlému rozmachu mezinárodního obchodu po Druhé Světové Válce odpovídá snaha obchodníků zapojených do tohoto obchodního kolotoče vytvořit použitelný a funkční mechanismus pro uplatnění a výkon rozhodnutí vydaných ohledně každodenních sporů. Mezinárodní obchodníci mnohem častěji preferují arbitrážní řízení, protože je rychlejší, méně nákladné a flexibilnější. Předěšlé rozhodčí smlouvy (uzavřené před rokem 1958) nezabezpečovaly takový hladký a bezproblémový výkon rozhodčího nálezu; tu ale do té doby nezabezpečovaly ani rozhodčí instituce jako Mezinárodní rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži, Londýnský rozhodčí soud ani Americká rozhodčí asociace. V roce

¹²⁸ KUČERA Z., GAŇO J., Zákon o mezinárodním právu soukromém, komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy, 2014, Aleš Čeněk, s.r.o., s. 186.

¹²⁹ PAUKNEROVÁ M., Rozhodčí řízení ve vztahu k zahraničí – otázky rozhodného práva, Právní rozhledy 12/2003, s. 587.

1958 bylo voláno po úpravě, jakou je Newyorská úmluva, aby problém s nedostatkem jistoty při vykonatelnosti rozhodčích nálezů, vyřešila. Spojené státy americké se sice zúčastnili na Konferenci, kde byla Newyorská úmluva přijata, ale nepodepsali ji. Deset let po té Senát dal souhlas k zahájení procesu implementace, ale proces byl zahájen až o dalších deset let, kdy v roce 1970 nařídil Kongres provedení implementace Newyorské úmluvy a její přímé aplikace.¹³⁰

Proces vytvoření odpovídající struktury Newyorské úmluvy byl nesmírně náročný. Rodina národů musela vyvinout nekonečnou snahu, aby prolomila bariéru jazykové rozmanitosti. Jednalo se o náročné hledání shody mezi rozdílně strukturovanými právními systémy jednotlivých právních řádů kde, co v jednom bylo samozřejmostí, ve druhém nebylo vůbec upraveno. Přizpůsobováním a obměnami právní norem se zaměřením na extrakt právní koncepce nejlépe odpovídající národním obchodním zájmům. Od 45 národů se nemůže očekávat, že vyprodukují právní dokument s čistými definicemi s přesností matematické formulace. Ale ve výsledku lze hodnotit, že zázrak se stal v podobě stvoření mezinárodní Úmluvy jako použitelného a účinného dokumentu¹³¹.

Fakty jsou nepopíratelné a mohou být lehce stanoveny. Sigval Bergesen byl norský majitel lodi a Joseph Muller Corporation byla švýcarská společnost. Společně uzavřely tři smlouvy v roce 1969, 1970 a 1971 o charterové přepravě chemikálií ze Spojených států amerických do Evropy. V roce 1971 charter zahrnoval přepravu propylénu z Holandska do Puerto Rica. Každá strana charteru uzavřela rozhodčí doložku, která pro případ sporu pověřila jeho rozhodováním Americkou Arbitrážní Asociací a jako místo konání rozhodčího řízení byl zvolen New York, přičemž Asociace byla pověřena i ustanovením rozhodčího senátu.

V roce 1972 poté co se objevily spory z charterů provedených v roce 1970 a 1971, Bergesen podal žádost o zahájení arbitráže za prodlení s převzetím zboží a na náhradu výdajů s tím spojených za depozitování v přístavu. Muller odmítl svoji zodpovědnost a podal protinávrh. Původně zvolený rozhodčí senát byl rozpuštěn z důvodu námitky ze strany Muller a napodruhé ustanovený senát byl vybrán z osob registrovaných u Americké Arbitrážní Asociace. Tento senát vedl jednání v roce 1976 a 1977 a vydal písemné rozhodnutí 14. prosince 1978. Senát rozhodl ve prospěch Bergesen a zamítl všechny Mullerovi protinávrhy až na jeden. Dle výroku nálezu pak po odečtení částky, která náležela Mullerovi, tak společnosti Bergesen náležela částka 61 406,09 dolarů s úroky.

¹³⁰ VARÁDY T. BARCELÓ III J., MEHREN v A.T., *International commercial arbitration, Second edition*, THOMSON WEST, s. 736.

¹³¹ Viz. VARÁDY T., BARCELÓ III J., MEHREN v. A. T. *op.cit.*, s. 735.

Bergesen následně přistoupil k výkonu tohoto nálezu ve Švýcarsku, kde měla sídlo společnost Muller. Po dobu dvou let Muller úspěšně odolával jeho výkonu. 19. prosince 1981 krátce před uplynutím tříleté lhůty pro vykonatelnost dle § 207 díl 9 U.S.C. Procesního řádu Spojených států amerických k provedení Newyorské úmluvy o uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, Bergesen podal žádost o uznání u Okresního soudu pro Jižní okrsek státu New York. V rozhodnutí vydaném 7. října 1982 s označením 548 F.Supp 650 (S.D.N.Y. 1982) soudce Charles S. Haight, Jr. uznal Bergesenův rozhodčí nález a prohlásil, že Newyorská úmluva se vztahuje také na rozhodčí nálezy vydány ve Spojených státech amerických ve sporu dvou cizích státních příslušníků, přičemž zahrnuje i úroky za příslušné období. Rozsudek tak uznal vykonatelný nález co do částky 61 406, 09 dolarů společně s částkou 18 762,01 dolary jako úroky. Taktéž Bergesen inkasoval od společnosti Muller částku 8 462 dolarů jako náhradu části nákladů rozhodčího řízení sestávajících s poplatků a odměn rozhodců společně s úrokem ve výši 2 253,63 dolarů.

V odvolání proti tomuto 90 883, 73 dolarovému rozsudku Muller uvedl, že Newyorská úmluva nemohla být aplikována, protože se vzhledem k tomu, že rozhodčí nález byl vydán na území Spojených států amerických, nejednalo se tak o cizí rozhodčí nález ve smyslu ustanovení Newyorské úmluvy. Muller jako další argument uvedl, že návrh na uznání a vykonání rozhodčího nálezu učiněný Bergesen není platný a nesplňuje náležitosti ve smyslu ustanovení Newyorské úmluvy. Dožadoval se užšího výkladu Newyorské úmluvy¹³². Nyní se blíže budeme zabývat argumentem společnosti Muller, že Newyorská úmluva by se na předmětný vztah neměla vztahovat.

Dle § 202 dílu 9 Procesního řádu Spojených států amerických týkající se provedení Newyorské úmluvy o uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů a smluv a rozhodnutí spadající pod Newyorskou úmluvu, dle kterého: *“Smlouva nebo rozhodnutí, které upravují vztahy přímo mezi občany Spojených států amerických, jsou vyloučeny zpod aplikace Úmluvy vyjma případů, kdy daný vztah zahrnuje majetek, který se nachází v zahraničí, nebo vyžaduje výkon nebo uznání v zahraničí či má jiný odůvodněný vztah s jedním nebo více cizími státy.”* Legislativní historie tohoto ustanovení poukazuje, že jeho záměrem bylo zabezpečit, aby smír nebo nález, který vznikl na podkladě právního vztahu mezi občany Spojených států amerických, není vykonatelný v USA podle Newyorské úmluvy kromě případů, kdy by měl úzký vztah s nějakým cizím státem. Jakkoliv se zjevně ponechalo na každém státě, aby sám posoudil, které nálezy mají být posuzovány jako nedomácí, Kongres sám přijal definici tohoto

¹³² Viz. VARÁDY T. BARCELÓ III J., MEHREN v. A. T., *op.cit.*, s. 738.

konceptu. Evidentně, přál-li by si Kongres vyloučit zpod aplikace Newyorské úmluvy nálezy vydané ve sporech mezi dvěma cizinci na území Spojených států amerických, určitě by tak učinil výslovně, ale neudělal to¹³³.

Soud, který je oprávněn k výkonu rozhodčího nálezu, je takovým nálezem vázán stejně, jako by se jednalo o rozhodnutí soudu, a to i v případě, že strany sporu zůstávají pasivní, vykonávající soud není oprávněn posuzovat možné hmotně právní či procesně právní vady řízení, které nálezu předcházelo, případně samotného pravomocného rozhodčího nálezu¹³⁴. Newyorská úmluva je nejvýznamnější úmluvou v oblasti uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů a jednou z nejúspěšnějších mezinárodních úmluv vůbec má již 149 smluvních stran. Podle čl. III Newyorské úmluvy každý smluvní stát uzná rozhodčí nález za závazný a povolí jeho výkon podle předpisů platných na jeho území, kde nález je uplatňován, za podmínek stanovených v následujících člancích Newyorské úmluvy (viz dále).

Pro uznání a výkon rozhodčích nálezů, na něž se vztahuje Newyorská úmluva, nesmějí být stanoveny podstatně tíživější podmínky nebo vyšší soudní poplatky, než jsou stanoveny pro uznání a výkon rozhodčích nálezů vnitrostátních. Strana, která žádá o uznání a výkon, musí spolu se žádostí předložit originál nebo řádně ověřenou kopii nálezu a rozhodčí smlouvy.

Není-li nález nebo rozhodčí smlouva vyhotovena v úředním jazyku země, v níž je rozhodčí nález uplatňován, je strana, která žádá uznání a výkon nálezu, povinna předložit ověřený překlad těchto dokladů do tohoto jazyka.¹³⁵ Newyorská úmluva byla přijata v roce 1958 po dlouhých jednáních, které měli vést k úpravě aplikovatelné jak na rozhodčí řízení vedené mezi právníky, tak fyzickými osobami.

Také ratifikace úmluvy probíhala pomaleji, než by se čekalo, avšak již lze tvrdit, že její ratifikace formou reciprocity proběhla úspěšně a nyní v roce 2014 je jejími signatáři celkem 153 států. Newyorská úmluva umožnila, aby rozhodčí nález vydaný ve státě, jenž je signatářem úmluvy, byl vykonatelný na území dalšího signatářského státu, dle procedury a podmínek aplikovaných na jakýkoliv jiný rozsudek místního soudu, či rozhodčí nález. Pro příklad lze uvést případ Libye, která není signatářským státem Newyorské úmluvy, avšak její podniky (právníky osoby) mající sídlo na jejím území, vstoupily v nespočet kontraktů společně s podnikatelskými subjekty ze Švýcarska, Spojených států amerických a Francie,

¹³³ Viz. VARÁDY T., BARCELÓ III J., MEHREN v. A. T., *op.cit.*, s. 739.

¹³⁴ JAMBOROVÁ L., *Zrušení rozhodčího nálezu v českém právním řádu (The Annulment of an Arbitral Award in Czech Law)*, Doctoral thesis, Note 178, 2012, Brno, Czech (Central European Yearbook of Arbitration).

¹³⁵ Viz. BŘÍZA, BŘICHÁČEK, FIŠEROVÁ, HORÁK, PTÁČEK, SVOBODA, *op.cit.*, s. 697.

kteří signatáři Newyorské úmluvy jsou a proto, určily-li si tyto pro případ sporu jako místo konání arbitráže některý ze signatářských států, bude i následně vydaný rozhodčí nález vykonatelný na území těchto států¹³⁶.

Dopad Newyorské úmluvy lze také popsat na příkladu kdy podnikatel A mající sídlo ve Spojených státech amerických uzavře rozhodčí smlouvu s místem konání arbitráže ve Švýcarsku s podnikatelem z Velké Británie, následně při porušení smluvních podmínek vznesl A žalobu před soudem v New Yorku, ten žalobu automaticky zamítne a strany odkáže dle znění rozhodčí doložky, k řízení před rozhodčí soud ve Švýcarsku.

Následně vydaný rozhodčí nález bude dle ustanovení Newyorské úmluvy vykonatelný jak ve Švýcarsku, tak v USA a samozřejmě také ve Velké Británii. Newyorská úmluva vytváří páteř systému mezinárodního rozhodčího řízení. Bez její existence by nedosáhl tento způsob řešení sporů tu míru oblíbenosti, se kterou se dnes setkáváme. Již v padesátých letech 20. století vytvořila Mezinárodní obchodní komora v Paříži první návrh dohody, která měla odstranit nevýhody Ženevských protokolů. Návrh byl představen Ekonomickou a sociální radou OSN (ECOSOC), která jej přepracovala a předložila v roce 1955 konferenci, jež ji následně přijala. Počet signatářských států úmluvy je dnes téměř 150. Newyorská úmluva je vedle uznání za účelem výkonu rozhodčích nálezů zaměřena také problémem uznávání rozhodčích smluv obecními soudy. Mimo jiné NÚ řeší i konflikt pramenů, náležitosti formy rozhodčí smlouvy a vztah zrušení a výkonu cizího rozhodčího nálezu. Dále považují za důležité zmínit článek I odstavec 3 NÚ, který obsahuje výhradu reciprocity, která popírá princip univerzality rozhodčích nálezů v obchodních sporech, a kterou využívá i Česká republika v rámci řízení o uznání, podle tohoto principu je možné uznat při prohlášení vzájemnosti jen cizí rozhodčí nálezy vydané na území jiného smluvního státu Newyorské úmluvy. NÚ zasahuje proces uznání a výkonu, nezasahuje samotný výkon, který je ponechám zcela na národním právu.¹³⁷

Podle článku III NÚ smluvní stát se zavazuje uznat rozhodčí nález za závazný a povolit jeho výkon podle předpisů o řízení, jež platí na území, kde nález je uplatňován, za podmínek stanovených v Newyorské úmluvě, článek IV NÚ dále stanoví, žadatel o uznání je povinen předložit žádost o uznání a výkon, prvopis nálezů, nebo řádně ověřenou kopii, prvopis rozhodčí smlouvy nebo jeho řádně ověřenou kopii. Podmínkou je, aby znění výše

¹³⁶ Viz. LOWENFELD A. F., op.cit., s. 344.

¹³⁷ ROZEHNALOVÁ, N., Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, 2 vyd., Praha: ASPI Wolters Kluwer, 2008, s. 323.

uvedených dokumentů bylo ve znění jazyka státu, ve kterém je o uznání a vykonatelnost žádáno.

Důvody pro odepření uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu soudem jsou obsaženy v Článku V odstavec 1 Newyorské úmluvy, který stanoví, že: *“1. Uznání a výkon nálezu mohou být odepřeny na žádost strany, proti níž je nález uplatňován, pouze tehdy, když tato strana prokáže příslušnému orgánu země, v níž je žádáno o uznání a výkon: že strany dohody zmíněné v článku II byly podle zákona, který se na ně vztahuje, nezpůsobilé k jednání nebo, že zmíněná dohoda není platná podle práva, jemuž strany tuto dohodu podrobily, nebo, v nedostatku odkazu v tomto směru, podle práva země, kde nález byl vydán; nebo že strana, proti níž je nález uplatňován, nebyla řádně vyrozuměna o ustanovení rozhodce nebo o rozhodčím řízení nebo nemohla z jakýchkoliv jiných důvodů uplatnit své požadavky; nebo že nález se týká sporu, pro který nebyla uzavřena rozhodčí smlouva nebo který není v mezích rozhodčí doložky, nebo že nález obsahuje rozhodnutí přesahující dosah úmluvy o rozhodci nebo rozhodčí doložky; mohou-li však být části rozhodčího nálezu ve věcech podrobených rozhodčímu řízení odděleny od části nálezu, která obsahuje rozhodnutí o věcech podrobených rozhodčímu řízení, může být uznána a vykonána; nebo že složení rozhodčího soudu nebo rozhodčí řízení nebylo v souladu s ujednáním stran, nebo nebylo-li takového ujednání, že nebylo v souladu se zákony země, kde se rozhodčí řízení konalo; nebo že nález se dosud nestal pro strany závazným nebo byl zrušen nebo že jeho výkon byl odložen příslušným orgánem země, v níž nebo podle jejíhož právního řádu byl vydán.*

*2. Uznání a výkon rozhodčího nálezu mohou být také odepřeny, jestliže příslušný orgán země, kde žádá o uznání a výkon, zjistí: a) že předmět sporu nemůže být předmětem rozhodčího řízení podle práva této země, nebo b) že uznání nebo výkon nálezu by byl v rozporu s veřejným pořádkem této země.*¹³⁸

Nedostatek formy rozhodčí smlouvy je jedním z důvodů odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu podle článku V odst. a) Newyorské úmluvy. Opět je tedy zásadní otázka konfliktu národní úpravy formy rozhodčí smlouvy a článku II Newyorské úmluvy. Článek VII Newyorské úmluvy pro posouzení formy rozhodčí smlouvy připouští možnost použití hmotněprávní úpravy obsažené jak v Newyorské úmluvě, tak i v národním právním řádu, to záleží na posouzení soudem, který bude o uznání a výkonu rozhodčí smlouvy rozhodovat.

Zajímaví je případ společnosti *White Industries vs. Indie*. Rozhodci v mezinárodní investiční arbitráži rozhodli, že Indie porušila své závazky z bilaterální investiční smlouvy a

¹³⁸ Viz. ROZEHNALOVÁ, N., *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*, 2 vyd., Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 370.

neúměrným průtahy v soudním řízení způsobila australské společnost značnou škodu, zejména tím, že cit: *“zahraničnímu investorovi nezabezpečila účinné prostředky prostředky pro uplatnění jeho nároků.”*

V dalším případě žalobce Americká stavební společnost Machinery & Equipment Corporation, Ltd. (dále jen “ACME”) podala návrh na výkon cizího rozhodčího nálezu, který obdržela proti žalovanému Mechanised Construction of Pakistan (dále jen “MCP”). ACME je kaymanskou společností se sídlem ve Westchester County, při některých aktivitách byla řízena z centrály v Tarrytown. MCP byl společnost v celém rozsahu vlastněná Pakistanem. 6. ledna 1977 strany společně uzavřely smlouvu, dle které ACME měla dodat MCP zboží a služby pro realizaci pakistánského stavebního projektu v Iraku. Smlouva obsahovala rozhodčí doložku, která stanovila: *“jakýkoliv spor nebo neshoda vzešlá mezi stranami týkající se interpretace jakéhokoliv smluvního ustanovení nebo výkonu práv a povinností z této smlouvy, budou řešeny přímo mezi stranami a v případě nedosažení vzájemné dohody, bude spor rozhodován v arbitráži konané dle pravidel Mezinárodní obchodní komory se sídlem v Paříži/Ženevě.”*

Následně strany uzavřely dodatek ke smlouvě dne 22. května 1978, který stanovil, že právem, dle kterého se bude smlouva řídit, bude právní řád Pákistánu. Téměř rok po té, 1. května 1979 ACME podala žalobu u Soudu Mezinárodní obchodní komory. Dne 24. června 1979 MCP vstoupila do arbitráže podáním repliky a žalobního protinávrhu, kterým požadovala po žalobci částku 1 milion dolarů. Soud ICC určil Ženevu jako místo konání arbitráže. Pan Abrahamson, Q. C byl určen jako samorozhodce. Po určení zástupců v březnu 1981 strany podepsaly Soupis sporných otázek pro nastávající rozhodčí řízení. Jedním z bodů, o kterém mělo být v arbitráži rozhodováno, byl, jaký vliv bude mít Dodatek na hlavní Smlouvu o dodávce. Slyšení bylo nařizeno na den 1. června 1981.

Místo přímé účasti na jednání si MCP zvolilo neúčastnit se tohoto jednání. Podpisem Soupisu sporných otázek MCP souhlasilo s právem rozhodným, místem konání a s aplikací procesní pravidel Ženevy, avšak MCP zjevně již tehdy zamýšlelo, že zvolí jinou strategii. Důkazem toho je, že již v červenci 1980 MCP prohlásilo, že arbitráž považuje za neplatnou a v rozporu s právem Pakistanu. MCP podalo u soudu v Lahore návrh na prohlášení arbitráže a rozhodčí doložky za neplatné. Na základě toho ACME a samorozhodce Abrahamson byli postaveni do role žalovaných.

Návrhu MCP, který dle samorozhodce obsahoval nedůslednosti – opomenutí a nesprávnosti, bylo vyhověno 13 ledna 1981. Rozhodce dosáhl pravomoci svého rozhodnutí dne 24. května 1982. Soud uznal za pravdu ACME a vyhověl jejich návrhu. Dodal, že i za

okolností, že bylo aplikováno jako rozhodné právo Pakistanu, námitky MCP byly bezvýznamné, vzhledem k tomu, že první smluvní vztah ze dne 6. ledna 1977 se řídil právem Státu New York a dodatek byl prohlášen za neplatný. ACME po čase podalo návrh na výkon tohoto rozhodčího nálezu u soudu v Lahore dne 17. května 1985, podle Newyorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. I když se MCP pokusila rozhodčí nález zneplatnit a znemožnit jeho další vykonatelnost, soud jeho pravomoc uznal a nařídil, aby MCP uhradil ACME částku 1 402 924, 00 dolarů včetně příslušenství počínaje dne 21. prosince 1981, tedy včetně úroku ve výši 17 % z této částky od 22. prosince 1981 do dne uhrazení a náklady rozhodčího řízení ve výši 45 057, 57 dolarů a nákladů právního zastoupení ACME ve výši 87 500,00 dolarů.

Soud uzná právní moc a vykonatelnost cizího rozhodčího nálezu dle Newyorské úmluvy v případě, že neshledá v rámci přezkumu žádný důvod, aby tak neučinil, tedy rozhodčí nález musí plně odpovídat obligatorním podmínkám a také kogentním právním normám ve státě místa jeho výkonu.¹³⁹

Příslušný obecný soud cizí rozhodčí nález nevykoná, je-li v zjevném rozporu s veřejným pořádkem, dobrými mravy nebo pravidly, dle kterých byl vydán či z důvodu zjevného zneužití práva, zmatečnosti, z důvodu podjatosti rozhodců, nebo kdy došlo při procesu vydání napadeného nálezu k obcházení zákona.

V zásadě lze říci, že v případě, že byly všechny strany řádně vyrozuměny a vyslechnuty zjištění skutečnosti, že rozhodčí soud měl užít jiný procesní postup nebo, že nesprávně aplikoval právní předpis, není důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu. Hlavní myšlenkou tedy je, že v případě, že si strany zvolily jako způsob rozhodování sporu arbitráž, musí být srozuměny s tím, že budou vázány i jejími výsledky. Na jedné straně v případě komplikovaných sporů si arbitři vymezují na rozhodování více času, také v případech, kdy rozhodují tři arbitři je pochybení méně časté než u samorozhodce, který při analýze případu a právním posouzení musí spoléhat jen sám na sebe a z důvodu zachování diskrétnosti, nemůže svůj spor jen tak konzultovat. Na druhé straně je pravdou, že pochybí-li soudce obecního soudu, je možné podat odvolání, v případě pochybení rozhodce to možné není. Neustálí nárůst počtu arbitráží zejména na základě transnacionálních smluv obsahujících rozhodčí doložku je důkazem, že arbitráž je stále vhodný způsob, jak projednat a rozhodnout soukromoprávní přeshraniční spory.¹⁴⁰

¹³⁹ Viz. VARÁDY T., BARCELÓ III J., MEHREN v A.T., op.cit., s. 761.

¹⁴⁰ Viz. LOWENFELD A., F., op.cit., s. 343.

Při uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu se na území České republiky postupuje podle § 121 a 122 ZMPS. Dle § 37 odst. 2 písm. b) EŘ vyplývá, že exekuce cizího rozhodčího nálezu podle exekučního řádu České republiky nelze provést není přípustná a je možný pouze soudní výkon.

Podle § 37 odst. 2 písm. b) EŘ nelze podat exekuční návrh, jde-li o cizí rozhodnutí. Cizím rozhodnutím je třeba rozumět vedle cizích rozhodnutí vyjmenovaných v § 14 ZMPS i cizí rozhodčí nálezy. Jestliže totiž rozhodčí nález podle § 28 odst. 2 ZRŘ nabývá za podmínek v něm uvedených dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný, pak je třeba s ním zacházet jako se soudním rozhodnutím, tzn. s cizím rozhodnutím. K jeho účinkům patří pak také, že nelze na jeho základě podat exekuční návrh, neboť je na něj třeba hledět jako na cizí rozhodnutí. Rozhodující konečně je, že odst. 2 je zvláštní normou ve vztahu k OSŘ i k EŘ.

Tradičně se tak právní řád státu rozhodný pro vedení rozhodčí řízení a pro následný výkon rozhodčího nálezu uplatní i jako garance zákonnosti řízení a jeho řádného provedení, přičemž tímto řízení podléhá i částečné kontrole místní soudní mocí vzhledem k tomu, že žádný právní stát nedopustí, aby na jeho území bylo vedeno protiprávní řízení nebo vykonán nález, který nesplňuje zákonné požadavky dané veřejným pořádkem a kogentními právními předpisy. Ve všeobecnosti soudy jiných států odmítají uznat a vykonat nálezy, které tyto zásady nesplňují. Pravidla mezinárodních rozhodčích institucí proto vždy předpokládají také aplikaci mandatorních procesních právních předpisů státu místa konání arbitráže *ius loci*.

7.5. Zrušení rozhodčích nálezů

I když se nejedná o příjemnou skutečnost, nelze opomenout uvést, že i rozhodčí nálezy řádně přezkoumány Soudem ICC ve skrutiniu a vydány rozhodčím senátem v souladu s Pravidly ICC, mohou být za určitých okolností zrušeny. Postupy při přezkumu a následném zrušení rozhodčích nálezů vydaných dle Pravidel ICC se mohou lišit v závislosti od právního řádu, který je aplikován. Je téměř zásadou, že rozhodčí nálezy mohou být přezkoumány a zrušeny pouze soudy státu, ve kterém došlo k vydání dotčeného rozhodčího nálezu. A každý takový stát má svojí vlastní úpravu rozhodčího řízení či procesní předpisy, které aplikuje na případy zrušení rozhodčích nálezů i těch s mezinárodním prvkem.

Tento právní názor proklamoval již v roce 1993 expert na mezinárodní arbitráž profesor van Berg, když ve své studii uvedl, že zrušení rozhodčího nálezu odkazuje v zásadě na rozhodnutí soudu ve státě, ve kterém následně dokument, který byl rozhodčím nálezem ve smyslu právní úpravy rozhodčího řízení platné v daném státě, nemá právní moc ani vykonatelnost jako rozhodčí nález. Pojmy, které označují institut zrušení rozhodčího nálezu,

se mohou různit, nejčastěji používáme termíny jako “*setting aside*,” “*vacatur*,” “*declaration of nullity*.” V některých právních řádech je institut zrušení rozhodčího nálezu upraven jednoduše prostřednictvím jednoho typu žaloby na zrušení, v jiných právních řádech je úprava doplňována precedensy, tzv. *case law*. Lze shrnout, že nejčastějším důvodem zrušení rozhodčích nálezů je:

1. *neplatnost rozhodčí smlouvy nebo doložky*
2. *porušení imperativních procesních předpisů*
3. *nedostatek pravomocí věc rozhodovat (infra, extra, ultra petita)*
4. *nedodržení pravidel pro jmenování rozhodců nebo vedení rozhodčího řízení*
5. *formální neplatnost rozhodčího nálezu (chybějící podpis, odůvodnění apod.)*
6. *porušení veřejného pořádku nebo nearbitrabilita sporu*

V případě některých států jako například Anglie, může být přidán další důvod, a to nesprávné právní posouzení:

7. *Error in Law* ¹⁴¹ ..

I v rámci českého právního řádu je možné přezkoumávat a rušit pouze rozhodčí nálezy vydané na území České republiky, to explicitně potvrdil i Nejvyšší soud české republiky ve svém rozhodnutí sp.zn. 23 Cdo 1034/2012, ve kterém soud uvedl, že: “*Dohodly-li si subjekty se sídlem v České republice, že jejich případný spor bude rozhodovat Mezinárodní rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži s místem konání rozhodčího řízení ve Vídni v Rakousku, rozhodčí nález v takovém řízení vydaný není tuzemským rozhodčím nálezem a není tak dána pravomoc českých soudů pro řízení o jeho zrušení podle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Na uvedeném nic nemění, že podle dohody stran se ústní jednání v rámci rozhodčího řízení konalo v Praze.*¹⁴²” Judikatura Nejvyššího soudu České republiky tedy potvrzuje, že soudy České republiky nejsou příslušné ke zrušení rozhodčích nálezů vydaných na území cizích států, tyto mohou pouze odmítnout uznat a vykonat.

¹⁴¹ V. d. BERG A.J., Annulment of Awards in International Arbitration,), *INTERNATIONAL ARBITRATION IN THE 21st CENTURY:TOWARDS JUDICIALIZATION AND UNIFORMITY (Twelfth Sokol Colloquium)* R.Lilich a C.Brower, 1993, 1994 Transnational Publishers, Inc., U.S., s. 135.

¹⁴² Viz. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1034/2012, dostupné na www.nsoud.cz, navštíveno dne 8.8.2016

Naopak v souvislosti s rušením rozhodčího nálezu vydaného v rámci rozhodčího řízení s místem konání na území České republiky se aplikuje § 31 ZRR, dle kterého: “*Soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález, jestliže byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu, rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje, ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem, rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců, straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat, rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému, se zjistí, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení.*”

Soud České republiky ve shora popsáných případech rozhodčí nález zruší a nařídí o věci nové jednání. Profesor van der Berg tak ohledně jurisdikce soudů, kterým náleží zrušit rozhodčí nález opětovně, proklamuje, že to mohou být pouze soudy státu na území, kterého byl napadený rozhodčí nález vydán a jehož právní řád byl aplikován tam, kde tak neupravují přímo Pravidla ICC. Profesor van der Berg také konstatoval, že se najdou i státy, kterých právní řády zrušení rozhodčích nálezů nepřipouštějí.

Jako názorný příklad podstaty místa konání rozhodčího řízení pro následné zrušení rozhodčího nálezu v něm vydaném uvedu případ, ve kterém americký okresní soud pro Jižní okrsek státu New York rozhodl ve věci *International Standard Electric Corporation v. Bidas Sociedad Anonima Petrolera, Industrial y Comercial*. Strany sporu dosáhly vydání rozhodčího nálezu v rozhodčím řízení konaném podle Pravidel ICC na území Mexika. Neúspěšná strana sporu Standard Electric podala žalobu na zrušení takto vydaného rozhodčího nálezu u amerického okresního soudu ve státě New York podle článku V odst. 1 písm. e) NÚ, při určení příslušnosti chybně vycházela ze skutečnosti, že se hlavní obchodněprávní kontrakt řídila právem státu New York.

Protistrana Bidas se vyjádřila tak, že navrhla, aby soud návrh Standard Electric zamítl z důvodu nedostatku příslušnosti a požadovala uznání a nařízení vykonatelnosti dotčeného rozhodčího nálezu. Standard Electric si nesprávně vyložil ustanovení NÚ článek V odst. 1 písm. e) a domníval se, že zrušit rozhodčí nález jsou oprávněny soudy státu podle jeho práva hmotného jako práva rozhodného, postupoval rozhodčí senát při rozhodování a vydání napadeného rozhodčího nálezu.

Dle hlavní smlouvy členové senátu původního rozhodčího sporu stanovili, že jako hmotněprávní právo rozhodné se bude aplikovat právní řád Státu New York.

Okresní soud pro jižní okrsek ve státě New York však domýšlivého navrhovatele Standard Electrics vyvedl z omylu, když jeho návrh na zrušení rozhodčího nálezu zamítl, přičemž v odůvodnění zamítavého rozhodnutí vyložil správně ustanovení NÚ článek V odst. 1 písm. e) a to tak, že: *“příslušnou autoritou země podle práva, které byl rozhodčí nález vydán, se určí výlučně dle procesních předpisů, a ne hmotného práva.”* V daném rozhodčím řízení se strany podřídily procesním předpisům Mexika, jelikož situs - místo konání arbitráže bylo v Mexiku a rozhodným právem procesním byl Procesní řád Mexika, tudíž pouze soudy Mexika mají pravomoc dle Newyorské úmluvy zrušit předmětný rozhodčí nález. Van der Berg považuje za důležité rozlišovat mezi návrhem na zrušení rozhodčího nálezu, který obvykle podává neúspěšná strana a návrh na uznání a výkon rozhodčího nálezu, kterou naopak uplatňuje účastník, který měl úspěch ve věci.

Rovněž je podstatné se zaměřit, jak je nález, který byl zrušen ve státě svého vydání vnímán ve vztahu k zahraničním státům. Bezesporu nejčastějším efektem bude, že rozhodčí nález zrušení soudem státu, ve kterém byl vydán, nebude následně vykonatelný a není uznatelný v žádném dalším státě. To vyžaduje také Newyorská úmluva, která výslovně stanoví jako jeden z důvodů pro odmítnutí uznání a vykonatelnosti skutečnost, že rozhodčí nález byl zrušen ve státě jeho původu. Právní úprava Belgie vylučuje možnost podat žalobu na zrušení rozhodčího nálezu vydaného v rámci mezinárodního rozhodčího řízení na území Belgie. Také právní řády Švédska a Švýcarska pouze umožňují, aby si strany ujednaly možnost podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu vydaného ve vzájemném sporu. Zajímavou úpravou týkající se důsledků zrušení rozhodčího nálezu ve státě původu na jeho uznání a výkon v jiných státech země je právní úprava platná ve Francii.

Ta v případě rozhodčích nálezů, na jejichž uznání a výkon se nevztahuje Newyorská úmluva, ale například Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži přijata v roce 1967 v Ženevě umožňuje “ignorovat” skutečnost, že dotčený rozhodčí nález byl zrušen ve státě svého vydání a následně ho uznat a vykonat. Jedinečnou je dle Van der Berga i ostatních expertů na mezinárodní arbitráž právní úprava Belgie daná novelou z roku 1972, kterou byl do Soudního řádu vtělen článek 1717, dle kterého rozhodčí nálezy vydané na území Belgie v rámci rozhodčího řízení mezi cizími státními příslušníky nemohou být předmětem řízení o zrušení před prvostupňovými soudy Belgie.

Tato úprava způsobila veliký rozruch vzhledem k důsledkům, jaké má na práva účastníků po vydání rozhodčího nálezu v Belgii. Zcela jednoznačně je to ojedinělý případ a zejména pro odpůrce institutu zrušení rozhodčích nálezů se může jevit jako velká výhoda. V případě, že si strany nezvolí místo konání rozhodčího řízení v rozhodčí doložce učiní tak rozhodčí senát v souladu s Pravidly ICC. Volbou Belgie místem konání arbitráže tak strany nebo rozhodci docílí absolutní nezrušitelnost předmětného rozhodčího nálezu. Co se týče uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů postupuje se v Belgii podle ustanovení Newyorské úmluvy, z toho vyplývá, že soudy prvního stupně jsou oprávněny odmítnout vykonat cizí rozhodčí nález v případě, že by tím došlo k porušení veřejného pořádku Belgie anebo, že byl vydán ve věci, která dle belgického právního řádu není arbitrabilní¹⁴³.

Trochu méně přísně působí podle Van Der Berga úprava ve Švýcarsku, kde byl na federální úrovni platný a účinný pro všechny kantony v roce 1987 přijat zákon o mezinárodním právu soukromém. Jeho část XII článek 192 stanovila, že účastníci mezinárodní arbitráže, kteří nemají, domicile, obvyklé místo pobytu ani sídlo podnikání ve Švýcarsku si mohou ujednat vyloučení možnosti uplatnit návrh na zrušení rozhodčího nálezu před soudy Švýcarska. Předmětné ustanovení dále stanovilo, že v případě řízení o uznání a vykonatelnosti nálezu vydaného v rámci mezinárodní arbitráže se bude aplikovat Newyorská úmluva.

8. Náklady řízení

8.1. Rozdělení nákladů řízení a záloha na náklady

Náklady rozhodčího řízení jsou účtovány za celý jeho průběh počínaje zpracováním podání žalobního návrhu na podatelně Sekretariátu ICC, po vydání závěrečného ve skrutiniu Soudu ICC posvěceného rozhodčího nálezu. Náklady řízení jsou rozhodčím senátem stanoveny výpočtem jako součet všech nákladů vynaložených v souvislosti s daným řízením. Mají se tím na mysli náklady na administraci řízení, odměny členů senátu a jejich náklady spojené s ubytováním a stravou, odměny expertů, znalců v případě, že je nezbytné jejich stanovisko či expertíza součástí souhrnu nákladů je také samozřejmě poplatek za zahájení řízení a náklady na právní zastupování. Takto vypočtená výsledná částka pak tvoří součást výroku rozhodčího nálezu. Náklady se hradí obdobně jako u soudního řízení, kde platí zásada, že náklady řízení se hradí poměrně podle úspěchu ve věci. V případě nerozhodného sporu tak

¹⁴³ V. d. BERG A. J., studie na téma Annulment of Awards in International Arbitration, publikován v INTERNATIONAL ARBITRATION IN THE 21st CENTURY:TOWARDS JUDICIALIZATION AND UNIFORMITY (Twelfth Sokol Colloquium) R.Lilich a C.Brower, 1993, 1994 Transnational Publishers, Inc., U.S., s. 144.

jednotlivé náklady hradí každá strana ze svého. Stanovení celkové výsledné částky a její přičtení účastníkům k úhradě je v rukou rozhodce.¹⁴⁴

Aktuální tabulka poplatků je ve formě sazebníku obsažena v Příloze III k Pravidlům ICC a je pravidelně revidována. Poté, co je přijata žádost o zahájení rozhodčího řízení, generální tajemník vyzve žalobce k úhradě přiměřené zálohy na náklady sporu do doby, než je vyhotoven Soupis sporných otázek a předběžná výše nákladů bude lépe vyčíslena. Záloha bude následně započtena na částečnou úhradu nákladů daného sporu. Způsob úhrady zálohy a také postup při jejím započtení stanoví článek 36 Pravidel ICC.

Soud ICC stanoví následně výši zálohy, které se odvíjí od nákladů na odměnu a výdaje členů rozhodčího senátu a za zpracování žalobního návrhu Soudem ICC. Záloha takto určená Soudem ICC by měla být uhrazena stejnoměrně ve dvou splátkách jednou ze strany žalobce a druhá platba ze strany žalovaného.

Tam kde žalovaný uplatní protinávrh dle článku 5 Pravidel ICC, stanoví Soud ICC zálohu samostatně jak pro žalobu, tak pro protinávrh. Každá ze stran pak uhradí zálohu, která koresponduje přímo s jejím návrhem. Jednotlivé zálohy jsou následně započteny jako částečná úhrada na celkové náklady řízení té, které strany. V případech, kdy jsou žalobní návrhy podávány podle článku 7 a 8 Pravidel ICC, může Soud ICC stanovit jednu a více shora uvedených forem záloh na náklady soudního řízení.

Mezinárodní obchodní komora vytvořila funkční systém záloh pro jednotlivé typy řízení a administrativní záležitosti, z důvodu, aby řízení mohlo započít neprodleně po přijetí podání. Záloha má za úkol pokrýt zejména počáteční výdaje na rozhodce a celou administraci případu. Nezahrnuje v sobě náklady právního zastoupení a výdaje na expertní stanoviska. Záloha je tvořena fixním poplatkem 3.000,00 USD, který žalobce uhradí na účet Soudu ICC společně s doručením návrhu na zahájení arbitráže. Po počátečním studiu podání, obvykle Sekretariát vyzve žalobce, aby uhradil další předběžné výlohy s ohledem na náročnost sporu a náklady rozhodce po dobu vypracování Soupisu sporných otázek. Výše této předběžné zálohy by neměla převyšovat sumu tvořenou poplatkem za rozhodčí řízení, poplatkem vypočteného na základě sazby stanovené v tabulce a sumy očekávaných výdajů na rozhodce a řízení.

Podle praxe se obvykle se předběžně stanovené náklady navýší o 25 až 30 %. Příloha III k Pravidlům ICC obsahuje sazby nákladů řízení a zálohy na ně. Sumy jednotlivých úkonů a jednání jsou uvedeny v dolarech, záloha na náklady je upravena v článku 1 Přílohy III.

¹⁴⁴ Viz. COE J. J., op.cit., s. 211.

Každé podání žalobního návrhu jak na podatelně Sekretariátu, tak případně na jeho pobočce je zpoplatněno poplatkem 3 000,00 dolarů.

Tato platba je nevratná a bude zaúčtována jako zálohová platba na náklady hrazená žalobcem. Výše zálohy stanovená Generálním tajemníkem dle článku 37 Pravidel ICC by neměl překročit součet administrativních nákladů Soudu ICC a minimální výše odměny a předpokládaných výdajů členů senátu určenou v dokumentu Soupis sporných otázek. Obvykle poté, co byl vyhotovený Soupis sporných otázek podepsán a schválen Soudem ICC a byl stanoven procesní rozvrh řízení, rozhodčí senát dál postupuje v projednávání pouze těch žalobních návrhů a protinávrhů ohledně, kterých byla řádně uhrazena stanovená záloha. Záloha na výdaje v sobě zahrnuje odměnu, předpokládané výdaje rozhodců a administrativní náklady spojené s vedením řízení. Každá ze stran uhradí svůj podíl na celkové záloze v hotovosti. V případech, kdy je záloha větší než 500 000,00 dolarů, může strana tuto sumu uhradit bankovním bezhotovostním převodem. Soud ICC je oprávněn upravit výši sumy nákladů řízení kdykoliv a v jakémkoliv rozsahu. Soud ICC může rovněž povolit úhradu záloh na náklady nebo jakékoliv rozdělení úhrady nákladů mezi jednotlivé účastnické strany či jejich úhradu ve splátkách, to samé se týká také nákladů za správu řízení, tzv. *administrative costs*.

Strana, která již svoji část zálohy na náklady a poplatky za administraci uhradila, může tak učinit i za druhou prodlévající stranu v souladu s článkem 37 odst. 1 Pravidel ICC formou bankovní záruky. V případě, že Soud ICC později rozhodne o navýšení těchto plateb, Sekretariát ICC vyzve strany k jejich doplacení v souladu s jejich žalobním návrhem. V případě, že toto navýšení přesáhne polovinu původně stanovené zálohy na náklady arbitráže, je povoleno k jeho uhrazení či zajištění použít bankovní záruku. I tato možnost je důkazem, že Mezinárodní obchodní komora, speciálně Soud ICC dbá na to, aby její procesní pravidla splňovala nároky účastníků řízení a umožňovala využít nové finanční instituty i technologické vymoženosti. V případě, že je zvláštní záloha následně navýšena, musí být minimálně jedna polovina takového navýšení uhrazena v hotovosti na pokladně Sekretariátu ICC nebo vyhrazené pobočky. Sekretariát pokaždé sdělí podmínky, dle jakých budou shora uvedené zálohy uhrazeny. Jak je uvedeno v ustanovení článku 37 odst. 5 Pravidel ICC o záloze na náklady řízení může být rozhodováno opakovaně v průběhu samotného řízení. Obzvláště je nutno brát v úvahu také možnou změnu výše žalované jistiny, ke které může dojít v průběhu řízení a v něm probíhajícím dokazování nebo případně může dojít k neočekávanému navýšení ostatních nákladů, jako odměny arbitrů či jejich výdajů.

Předtím než je rozhodčím senátem rozhodnuto o provedení jakékoliv expertízy nebo stanoviska, strany musí dopředu uhradit zálohu na náklady určenou rozhodčím senátem náležitě dle očekávaných výdajů a nákladů expertů na vyhotovení takových posudků. Rozhodčí senát je odpovědný za zajištění úhrady všech nákladů a záloh na náklady obou stran. Sumy uhrazené dopředu jako záloha na náklady v sobě neodzrcadlují možný úspěch, či neúspěch stran v řízení nebo arbitráži. Předmětem článku 38 odst. 2 Pravidel ICC je pravidlo, že Soud by měl stanovit náklady rozhodčích v souladu s rozsahem dále určeným a tam, kde není přesně stanovena částka, která je předmětem sporu, musel být rozhodnou v jejím rozsahu. Odměna rozhodce a náhrada nákladů musí být sjednána a potvrzena výhradně Soudem ICC, jakékoliv dohody mezi účastníky jsou proti Pravidlům ICC. Náklady na administraci rozhodčího řízení určí Soud ze sporné jistiny, která je předmětem sporu v rozsahu dle tabulky, ve výjimečných případech může Soud ICC stanovit nižší nebo vyšší částku administrativních nákladů spojených se zahájením a vedením sporu, přičemž navýšená částka nákladů nesmí překročit povolené maximum.

V průběhu rozhodčího řízení počínaje dnem jeho zahájení je Soud ICC oprávněn požadovat splacení části takto stanovených administrativních nákladů. V případě, že k ukončení rozhodčího řízení dojde před vydáním konečného meritorního rozhodnutí, Soud ICC rozhodne o finální výši odměn a nákladů rozhodců a také o výši administrativních nákladů spojených s vedením sporu částku, která byla stranami uhrazena jako záloha na náklady řízení a přesahuje jejich konečnou výši, bude Soudem ICC vrácena jednotlivým stranám, které ji hradily.

Sekretariát ICC může požadovat úhradu dalších výdajů vzešlých z administrace arbitráže, které nejsou uvedeny ve vyčíslení nákladů stanoveném Soudem ICC. U sporů, které jsou procesovány dle Pravidel o mediaci ICC, směřuje obligatorně polovina nákladů sporu na úhradu administrativních výdajů arbitráže. Částky hrazené rozhodcům v sobě nezahrnují jakékoliv daňové nároky.

Strany jsou povinny jakékoliv takové daňové nároky či platby uhradit, způsob náhrady je předmětem ujednání samotného arbitra a stran. Veškeré administrativní výdaje ICC mohou být předmětem daně z přidané hodnoty nebo plateb obdobné povahy v příslušné sazbě. Odměny rozhodců stanoví Soud ICC odvozením od základní výše žalobního nároku pomocí tabulky uvedené v Příloze III k Pravidlům ICC, přičemž bere do úvahy i délku trvání řízení a efektivitu jednotlivých mezitímních jednání a individuální snahu rozhodců dopracovat se ke korektnímu, správnému a spravedlivému obsahu i formě rozhodnutí.

Náklady se znásobují podle počtu participujících arbitřů, přičemž maximální sazba nákladů by za normálních okolností neměly překročit trojnásobek nákladů účtovaných obvykle na jednoho rozhodce. Za určitých okolností je Soud ICC oprávněn modifikovat výši těchto nákladů případně náklady i zvýšit či snížit vzhledem k charakteru procesu, například dojde-li k jeho nepředvídatelnému zkrácení řízení.

Článek 38 Pravidel ICC upravuje rozhodování o nákladech arbitráže. Způsob kalkulace administrativních výdajů, nákladů na procesování řízení a odměny rozhodců musí být stanoven zvlášť pro každé jednotlivé řízení. Také při určení každé následující splátky zálohy na tyto náklady se postupuje individuálně v každém případě, kde hodnota předmětu sporu nepřesahuje 500 milionů dolarů. Paušální částka 150 000 dolarů představuje maximální možnou částku, kterou lze účtovat na úhradu administrativních nákladů řízení ICC. Všechny sumy stanovené Soudem ICC, které mají být uhrazeny na náklady, odměny či administraci arbitráže, musí být uhrazeny v dolarech. Náklady Soudu ICC představují zejména administrativní výdaje zahrnující v sobě náklady řízení u Sekretariátu a Soudu ICC. Celý proces řízení je spuštěn, jakmile je podání doručeno na podatelnu Sekretariátu.

Soud ICC si za příjem žalobního návrhu účtuje 3000 dolarů, které představují zálohu za celé řízení. Po uhrazení první zálohy, často nazývané jako registrační poplatek, nebo poplatek za podání, Soud ICC stanoví celkové předběžné náklady řízení na základě z podání získaných údajů a hodnot stanovených v tabulce, která je Přílohou číslo III Pravidel ICC. V případě, že výše nároku není přesně stanovena, určí náklady za koordinaci sporu na základě volného uvážení.

Ve výjimečných situacích Soud ICC může náklady modifikovat i mimo rámec určený tabulkou, běžně by ale neměly překročit maximální limit v ní stanoven. Pravidla ICC požadují, aby tyto náklady uhradila každá strana v předstihu před postoupením spisu rozhodci, anebo do doby stanovené v Soupisu sporných bodů. V případě, že některý s účastníků nezaplatí svůj poplatek, žalobce může uhradit celou částku a následně ji vymáhat v pozdější fázi řízení. ICC z důvodu častých stížností na tento aspekt řízení, povolí žalobcům, aby po úhradě své části povinného poplatku doložili druhou část poplatku dokumentárním akreditivem, angl. *lettre of credit*. Další platby mohou být požadovány v průběhu řízení a přesah depozitu může být požadováno uhradit pro skončení řízení.¹⁴⁵ Tam, kde je potřeba odborné stanovisko nebo znalecký posudek experta z určitého oboru, je nutno počítat i s výdaji na tyto odborníky.

¹⁴⁵ Viz. LOWENFELD A.F., op.cit., s. 334.

Rozmanitosť obchodných vzťahů a hospodárskeho trhu nezriedka dá vzniknúť situácii, kedy je vedeno řízení o skutočnostiach diametrálne odlišných od bežných obchodných vzťahů, alebo môže, íť o prípady z oblasti chemických a petrochemických závodů, prípadné spory medzi štáty se špecifickými kulturnými a ekonomickými zvyklostmi, tehdy je na mište prizvat do řízení špecialisti, ktorí se danou problematikou zabývajú. Takové expertní posudky mohou být pro celé řízení klíčové a nelze nutnosť jejich vyhotovení brát na ľahkou váhu.

Rozhodčí senát také experti vybírá, poveruje a bere zodpovednosť za jejich ohodnocení a celkovou organizaci. Náklady na experty nejsou součástí předem hrazeného administratívniho poplatku. Poplatky za zahájení rozhodčího řízení a výše administratívniho poplatků jsou podrobně stanoveny v dolarech v tabulce, která je nedílnou přílohou k Pravidlům ICC. Lze shrnout, že suma, kterou jsou účastníci povinni uhradit je stanovená dle výše jistiny, která je předmětem daného sporu, minimální částka činí 5 000 dolarů v případě sporů ohledně jistiny do 50 000 dolarů, následně je táto částka navyšována procentuálně dle výše sporné částky výpočtem uvedeným v tabulce. Výše zahajovacího poplatku činí v případě sporů nad 500 milionů dolarů maximální částku 150 000 dolarů.

Výše administratívniho poplatků je rovněž stanovena procentuálně, dle tabulky obsažené v příloze. Jak uvádí slovenská autorka publikací na téma mezinárodní arbitráže docentka JUDr. Katarína Chovancová trendem je postupného kreování pravidel s ohledem na snižování celkových nákladů mezinárodní obchodní arbitráže. Náklady je možné snižovat různým způsobem, a to zavedením výlučně písemné formy řízení anebo zakotvením povinné organizační schůze rozhodců a sporových stran v rozhodčích pravidlech, viz článek 24 Pravidel ICC, na tomto je možné rozvrhnout budoucí řízení tak, aby náklady byly co nejvíce šetřeny. Účinnou metodou vedoucí k snižování nákladů je i tzv. „*fast track arbitration*“ jako rychlé rozhodování sporů s nízkou hodnotou a jediným rozhodcem a současně i zavedením horní hranice možné odměny a nákladů rozhodčích.¹⁴⁶

Výše zálohy na náklady určená Soudem ICC může být opětovně znovu projednávána a navýšena kdykoliv v průběhu rozhodčího řízení. Kterákoliv ze stran je oprávněná uhradit část zálohy a náklady řízení za druhou účastnickou stranu. V případě, že některá ze stran nebo obě neuhradí včas stanovenou zálohu, může Generální tajemník nařídit rozhodčímu senátu, aby zastavil proces řízení či příprav a stanovit stranám lhůtu, ve které jsou povinny doplatit příslušnou částku, táto lhůta nesmí být kratší než 15 dnů, přičemž následně mohou být jejich žaloby zamítnuty nebo se na ně bude hledět, jako by byly vzaty zpět, právo strany podat

¹⁴⁶ CHOVANCOVÁ K., Medzinárodná obchodná arbitráž vo vybraných štátoch Európskej únie, vyd. Slovenskej akadémie vied VEDA, 2015, s. 21.

tentýž návrh opětovně tím není dotčeno. Při rozhodování o nákladech vezme rozhodčí senát do úvahy všechny relevantní skutečnosti rovněž míru, jakou se podílely jednotlivé strany na vedení řízení a zda zavinily navýšení nákladů.

V případě zamítnutí všech žalobních návrhů nebo ukončením arbitráže z jakéhokoli důvodu před vydáním meritorního rozhodnutí Soud stanoví rovněž výši nákladů řízení, které jsou strany nebo některá z nich povinné uhradit. Jestli si strany neujednaly způsob úhrady nákladů, pak o tom rozhodne senát. V případě, že rozhodčí senát nebyl v době zamítnutí návrhu a ukončení řízení ještě složený, může některá ze stran nebo obě požádat Soud ICC, aby provedl konstituování rozhodčího senátu, který následně o takových nákladech rozhodne. Výdaje rozhodců, které jim vzniknou v souvislosti s konáním arbitráže a vedením sporu, jsou také pod dohledem Soudu ICC a jsou tvořeny zejména náklady na dopravu, stravu, ubytování, odbornou přípravu a náklady na zabezpečení techniky pro výsledky a speciální hodnocení získaných údajů.

Jako významnou odlišnost můžeme hodnotit i skutečnost, že Soud ICC rozhoduje o stanovení konečné výše odměny členů rozhodčího senátu zejména proto, že u většiny arbitráží konaných pod záštitou jiných mezinárodních rozhodčích institucí, nebo v arbitrážích ad hoc jsou rozhodci odměňováni podle předem stanovených pevných hodinových sazeb společně s náhradou jejich účelně vynaložených nákladů. Odměna rozhodců v řízení podle Pravidel ICC se odvozuje primárně od celkové hodnoty žalované jistiny a musí být schválena a potvrzena Soudem ICC. Jedinečná je i skutečnost, že Soud ICC při určování odměny rozhodce zohledňuje i fakt, jak jmenovaný rozhodce vedl řízení a v jakém časovém rozvrhu byl rozhodčí nález vydán.¹⁴⁷ Tím samotný proces vedení řízení výrazně ovlivňuje konečnou výši odměny rozhodce.

¹⁴⁷ Publikováno v Příloze III k Pravidlům ICC vydaných v r. 2017, článek 2.2

Závěr

Věřím, že jsem v kapitolách této rigorózní práce poskytla ucelený náhled do problematiky mezinárodního rozhodčího řízení dle rozhodčích pravidel Mezinárodní obchodní komory se sídlem v Paříži. Toto téma jsem si zvolila pro jeho aktuálnost a neustálý rozvoj arbitráže jako způsobu řešení sporů. Touha po určitosti a předvídatelnosti je mocným motivačním faktorem všech účastníků mezinárodní obchodní arbitráže. Obchodníci upřednostňují renomované a stabilní rozhodčí instituce, existence soukromých stálých rozhodčích center je bezpochyby zdrojem komfortu nejen pro zahraniční investory ale pro všechny účastníky trhu, kteří by chtěli využít takovou instituci s jejími speciálními pravidly pro případ jakéhokoliv sporu. Při sporech mezi státy a zahraničními soukromými subjekty počet možných těžkostí vzrůstá. V první řadě je otázkou, zda v případě konkrétního státu je arbitráž konaná před soukromou rozhodčí institucí dostatečně legitimním procesním řízením s ohledem na politické a společenské cíle tohoto státu. S výjimkou Mezinárodního centra pro rozhodování investičních sporů je režim institucionalizované arbitráže přizpůsoben primárně rozhodování obchodněprávních sporů mezi soukromoprávními subjekty. Jednou z nevýhod institucionalizované arbitráže může být bezvýhradní soulad s kodifikovanými právními řády, resp. jejich kogentními předpisy, které mohou určitým způsobem omezit flexibilitu každé arbitráže. Stoupající tendence v zahajování rozhodčích řízení podle Pravidel ICC značí jejich oblíbenost mezi jednotlivými účastníky obchodněprávních sporů, kterými jsou v největší míře obchodní korporace, podnikatelé případně jiné instituce, organizace ale i státy samotné. Potvrzuje to také existenci velké důvěry, kterou tyto participaci mezinárodního obchodního trhu a potencionální účastníci arbitráží chovají vůči Mezinárodní obchodní komoře. Pravidla přecházejí pravidelnými rekodifikacemi a úpravami uskutečňovanými Soudem ICC, jenž jako součást Mezinárodní obchodní komory, je zcela pověřen jejich administrací a aplikací ve smyslu ochrany zásad, na nichž spočívá celá arbitráž. V kapitolách této práce se věnuji popisu všech fází tohoto typu rozhodčího řízení, přičemž v podkapitolách se snažím zaměřit pozornost na zásady a principy, na kterých arbitráž spočívá, zejména otázce práva rozhodného volba, kterého může být pro arbitráž zásadní. Do textu práce jsem se snažila kromě citací významných expertů začlenit také právní názory obsažené v publikovaných rozhodčích nálezech vydaných na území různých států světa. V závěru se podrobně zabývám problematikou uznání a vykonatelnosti rozhodčích nálezů dle Newyorské úmluvy, která má prioritní přímou aplikaci před jinými právními normami.

Fundamentální zásadou, jak již bylo popsáno výše v textu samotné práce je autonomie vůle stran, a to jak při rozhodování o uzavření rozhodčí doložky nebo smlouvy, tak ohledně možnosti výběru místa konání arbitráže, počtu rozhodců či možnost volby specifických procesních postupů při vedení arbitráže. Dalším významným charakteristickým znakem, který bývá často důvodem stran pro volbu způsobu rozhodování sporu v arbitráži, je její neveřejnost, ta má valný význam zejména pro ochranu dobrého jména jednotlivých účastníků či také pro ochranu jejich know – how ohledně výroby produktů, či jiných způsobů vedení firmy, proto jsou na osoby rozhodců i na další zainteresované osoby, zejména pracovníky Sekretariátu kladeny vysoké nároky na dodržování mlčenlivosti při administraci jednotlivých řízení.

Skutečnost, že se jedná o rozhodčí řízení podle Pravidel Mezinárodní obchodní komory se sídlem v Paříži, je obecně přínosem zejména proto, že tato svou povahou nadnárodní instituce má vzhledem ke své dlouholeté historii a pozitivnímu vlivu na rozvoj obchodu a hospodářských vztahů ve světě velikou autoritu. Z uvedeného důvodu je proto zřejmé, že rozhodčí nález, který byl vydán v souladu s ujednáním v rozhodčí smlouvě dle Pravidel ICC, kdekoliv ve světě má velkou šanci na to, aby byl bez jakéhokoliv problému, či legislativních a administrativních obstrukcí uznán a vykonán v jiném státě. Jako každé odvětví i na stupni mezinárodních obchodních arbitráží je nutno, aby jejich povaha a vývoj obecně držel krok s technologickým pokrokem a ekonomickými trendy. Bude určitě zajímavé pozorovat jak se další hospodářský a sociální vývoj dotkne způsobu vedení rozhodčí řízení a vydávání rozhodčích nálezů podle Pravidel ICC.

Seznam použité odborné literatury:

1. BRUHLER M. W. and WEBSTER T. H., *HANDBOOK of ICC ARBITRATION, Commentary, Precedents, Materials; SWEETSMAXWELL&Thomson, 2005, ISBN 0421913703,*
2. BŘÍZA, BŘICHÁČEK, FIŠEROVÁ, HORÁK, PTÁČEK, SVOBODA, *Komentář k Zákonu o mezinárodním právu soukromém, I. vydání, 2014,*
3. BUREŠ J., DRÁPAL L., KRČMÁR Z., a kol., *Komentář Občanský soudní řád, 7. vydání, rok 2006,*
4. COE Jack J., Jr. *International commercial arbitration, American Principles and practices in Global Context, vyd. Transnational Publishers, 1997, ISBN 978-1571050267,*
6. CRAIG W. L., PARK W. W., PAULSON J., *International Chamber of Commerce Arbitration, 2 ed., 1990, Oceana Publication Inc., NY, London, Rome,*
7. DERAINS Y., SCHWARTZ, E. A. *A guide to the ICC Rules of arbitration, vyd. Kluwer Law INT., 2005, ISBN 90-411-2268-0,*
8. DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, ZUKLÍNOV A. M. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, ISBN 978-80-7478-326-5,*
9. FOLSOM v RALPH. H., *International Business Transaction, vyd. WEST NUTshell Series, 1996,*
10. GAILLARD, E., *Legal Theory of International Arbitration, vyd. Martinus Nijhoff Publishers r. 2010 ISBN 9789004187146,*
11. CHOVANCOVÁ K., *Medzinárodná obchodná arbitráž vo vybraných štátoch Európskej únie, rok vyd. Slovenskej akadémie vied VEDA, rok 2015, ISBN 978-80-224-1432-6,*
12. CHOVANCOVÁ, K., *Medzinárodné rozhodcovské konanie v obchodnej praxi, vyd. VEDA Slovenskej akadémie, vied, Bratislava 2005, ISBN 80-224-0848-4,*
13. KOPPENOL – Laforce M., DOKTER D., MEIJER J. G., SONRELE G. M. F., *INTERNATIONAL CONTRACTS, Aspects of Jurisdiction, Arbitration and Private International Law, Sweet & Maxwell Limited of 100 Avenue Road, London (1st e. 1996), ISBN 0-421-5757-00,*
14. KUČERA Z., GAŇO J., *Zákon o mezinárodním právu soukromém, komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy, 2014, Aleš Čeněk, s.r.o.,*
15. MOSES, M. L., *The Principles and practice of international commercial arbitration, New York: Cambridge*

University P U. S. Press 55 (2008) S. Ct., ISBN 978 1 107 00878 6,

16. MURRAY C., D'ARCY Leo, CLEAVE M.A. *SCHMITTHOFF'S EXPORT TRADE, The Law and practice of international trade, 10th Edition, L.L.B, London, Sweet and Maxwell, 2000,*
17. LISSE, L.: *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem, Linde Praha, a.s., rok 2012, ISBN 978-80-7201-874-1,*
18. LOWENFELD Andreas, F., *International litigation and arbitration, American Casebook Series, vyd. WESTGROUP, 2002, ISBN 9780314251015,*
19. PAUKNEROVÁ M., RŮŽIČKA K. a kol., *Rekodifikované mezinárodní právo soukromé, vyd. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014, ISBN 978-80-87146-94-1,*
20. PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol., *Zákon o mezinárodním právu soukromém, Komentář, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013,*
21. PETROCHILOS, G., *Procedural Law in International Arbitration. Oxford: Oxford University, Press, 2004, ISBN: 9780199249480,*
22. POUDRET, J. F., BESSON, S.: *Comparative law of International Arbitration. London, Sweet&Maxwell, 2007, ISBN 9780421932104,*
23. RABAN P., *Alternativní řešení sporů, Arbitráž a Rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí, Praha: C.H.Beck, r. 2004, ISBN 80-717-9873-8,*
24. ROZEHNALOVÁ, N., *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, 2 vyd., Praha: ASPI Wolters Kluwer, 2008, ISBN 978-80-7357-324-9,*
25. ROZEHNALOVÁ, N., *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, 2 vyd., Praha: ASPI Wolters Kluwer, 2008, ISBN 978-80-7357-324-9,*
26. ŠUBERT, M. *The ICC Model International Sale Contract, ICC Česká republika, Mezinárodní obchodní komora, Celosvětové obchodní organizace, 1. vyd., 2006,*
27. VARÁDY T., BARCELÓ III J., MEHREN v. A. T., *International commercial arbitration, Second edition, THOMSON WEST, ISBN 0 -314-25235-5,*

Odborné články a elektronické publikace

28. BĚLOHLÁVEK A. J., *článek Application of Law in Arbitration, Ex Aequo et Bono and Amiable Compositeur, Czech (Central European) Yearbook of Arbitration, Borders of Procedural and Substantive*

29. CARLEVARIS A., FERIS J. R., *ICC International Court of Arbitration Bulletin Vol. 25 No. 1, s.5,*
30. *Czech (Central European Yearbook of Arbitration) Case Law: Section A – II. Court Rulings, Recognition/Enforcement of a Foreign Award, Prohibition of Review in the Merits, Scope of Application of Foreign Law, Succession, Guarantee (Resolution of the SC, Case No. 21 Cdo 1511/2000 of 29 March 2001), Case Law: Section A – II. Court Rulings,*
31. *Diskuse o Pravidlech znaleckých expertíz_For discussion of the Expertise, Průvodce znaleckou expertízou, ICC Bulletin, vyd. 16, č. 1, rok 2005,*
32. DRDLIČKOVÁ K., *článek The Law Applicable to Arbitration Agreements, Czech (Central European) Yearbook of Arbitration, Borders of Procedural and S L.Ed. Substantive Law in Arbitral Proceedings 2013, vyd. JURIS,*
33. DUFETRE A.S. *France Paris Court of Appeal annuls partial award based on chair's conflict of interest, Arbitration News, Newsletter of the International Bar Association Legal Practice Division, vol.14, No. 2, září 2009, s. 21,*
34. JAMBOROVÁ L., *Zrušení rozhodčího nálezu v českém právním řádu (The Annulment of an Arbitral Award in Czech Law), Doctoral thesis, Note 178, 2012, Brno, Czech (Central European Yearbook of Arbitration),*
35. JIRSA J., *článek Jak se dnes snáší rozhodčí řízení s občanským soudním řádem, <http://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/jak-se-dnes-snasi-rozhodci-rizeni-s-obcanskym-soudnim-radem-aneb-nekolik-uvah-na-vecne-tema-podpurneho-pouziti-o-s-r-na-rizeni-pred-rozhodci>,*
36. KUBAS A., ZAWICKI K., SELWA M., *Charge of the Non-Existence or the Invalidity of the Arbitration Clause in the Proceedings on the Recognition and Enforcement of an Arbitration Award and the Previous Content – Related Defense in the Arbitration Proceedings (Supreme Court) Civil Chamber Decision, Case No. V CSK 323/11 of 13 September 2012, article in Czech Central European Yearbook of the Arbitration,*
37. McGOVERN D., *Scrutiny of the Award by the ICC Court, ICC Int'l Ct. Arb. Bull, květen 1994, s. 46,*
38. *Notion on Expedited ICC Arbitration Procedure“, ICC Ct. Bull., Vol. 13, No. 1 (2002), s.29,*
39. PAUKNEROVÁ M., *Rozhodčí řízení ve vztahu k zahraničí – otázky rozhodného práva, Právní rozhledy 12/2003,*
40. ROZEHNALOVÁ, N.: *Určení fóra a jeho význam pro spory s mezinárodním prvkem – II. část. Bulletin advokacie, 2005, č. 5,*

41. WAUTELET P., *Arbitration of Distribution Disputes Revisited. A Comment on Sebastian International Inc. v Common Market Cosmetics NV*, dostupné na <http://orbi.ulg.ac.be/bitstream/2268/131803/1/Wautelet.pdf>,

42. ZHAO L., *Enforcement of ICC award refused on public policy grounds*, *Arbitration News, Newsletter of the International Bar Association Legal Practice Division*, vol .14, č. 2, září 2009, s. 18.

Internetové odkazy

1. Národní výbor Mezinárodní obchodní komory v České republice se sídlem Freyova 27, 190 00 Praha 9, internetová stránka dostupná na [http:// www.icc-cr.cz](http://www.icc-cr.cz)
2. https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/rules-of-arbitration/#article_a5,
3. <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/rules-of-arbitration/>
4. <https://international-arbitration-attorney.com/overview-icc-emergency-arbitrator-rules/>
5. <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/costs-and-payments/cost-calculator/>
6. <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/costs-and-payments/>

Judikatura

1. Česko. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1034/2012, www.nsoud.cz,
2. Česko. Sbíрка rozhodnutí a stanovisek NS ČR, sešit 7/2013, č. 68; Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2406/2011, www.nsoud.cz
3. Španělsko. Senát Nejvyššího soudu Španělska, 1986, 13. Yearbook, Comm., Arb n°512 (1988), Recognition and Enforcement
4. Česko. Rozhodnutí Ústavního soudu České republiky, nález sp.zn. II. ÚS 105/01 ze dne 3. 7. 2001, www.usoud.cz,
5. Francie. Court d'Appel Paris, 1st Panel, Section C, Judgment of 12 February 2009 (RG no 2007/22164),
6. Francie. Interim Award of 1999 in Case 9893 in (2008) 19 ICC International Court of Arbitration Bulletin 110,
7. Španělsko, Rozsudek Senátu Nejvyššího soudu, 1986, 13. Yearbook, Comm., Arb.n°512 (1988), Recognition and Enforcement,
8. Anglie. Rozhodnutí [2010] EWHC 2050 (TCC), Case No: HT-09-250, High Court of Justice, Queen's Bench Division, Technology and Construction in the matter of the Arbitration Act 1996, dostupné na <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/TCC/2010/2050.html>,
9. Third Partial Award of 1998 in ICC Case 7472 in HA Grigera Naón, "Choice-of-Law Problems in International Commercial Arbitration" (2001)
10. Final Award of 1991 in Case 6527 in (1996) 7 ICC International Court of Arbitration Bulletin 88,
11. ICC Arbitration Case No. 8817 of December 1997, dostupné na <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/978817i1.html>
12. Francie. Cour d'Appel (C A Paris, 1st Panel, Section C, Décision de 12. February 2009 (RG no. 2007/22164) dostupné na www.ibanet.org
13. USA. Nejvyšší federální soud ve věci Scherk v. Alberto-Culver Co., 417 U.S. 506 (1974), dostupné na <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/417/506/case.html>

14. Belgie. Court de Cassation, Sebastian International Inc. v Common Markets Cosmetics NV (14 Jan. 2010), RECHTSKUNDIG WEEKBLAD. (2010-11) at s. 1087, komentováno D. Mertens, <http://orbi.ulg.ac.be/bitstream/2268/131803/1/Wautelet.pdf>

Legislativa

ČR. Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a rozhodčím soudu, v platném znění

ČR. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

ČR. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění

ČR. Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, v platném znění

ČR. Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a mediátorech, v platném znění

ČR. Zákon č. 2/1993 Sb., Listiny základních lidských práv a svobod, v platném znění

ČR. Zákon č. 223/1994 Sb., o sloučení Československé obchodní a průmyslové komory s Hospodářskou komorou České republiky, o některých opatřeních s tím souvisejících a o změně a doplnění zákona České národní rady č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, ve znění zákona č. 121/1993 Sb.

USA. Federal Arbitration Act, US, Title 9, US Code, Section 1-14, Feb. 1925
<http://www.sccinstitute.com/media/37104/the-federal-arbitration-act-usa.pdf>

Francie. Code de Commerce,
<https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000005634379&dateTexte=20130701>

Francie. Code de procédure civile, http://codes.droit.org/CodV3/procedure_civile.pdf

Great Britain. Arbitration Act 1996, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/23/contents>

Summary

The desire for the certainty and predictability is the powerful motivation factor of the international commercial arbitration. Traders renowned and stable arbitration institution, the existence of the private arbitration center is without doubts the source of comfort not only for the foreign investors but for all the participants of the market which would like use such an institution with its special rules in a case of any dispute. Disputes between the states and foreign private subjects the number of the possible difficulties uprising. In the first range the question is, if in the concrete state is the arbitration happening before the private arbitration institution is the enough legit proceeding with regard on the political and social targets of the state. With the exception of the International center for the decision of the investments disputes, the regime of the institutional arbitration is customized primarily to solving the commercial disputes between the private entities. One of the disadvantages of the institution arbitration is the unconditional co-existence and harmony with the codified legal orders and mandatory procedural rules, which could limit the flexibility and openness of the arbitration.

The graduating tendency of initiation of international arbitrations under the Rules ICC is clear evidence that it is, favorite method of solving disputes between the participants of the commercial disputes, that are mainly the corporations, businessman or other institutions, organizations and states. It is a demonstration of big trust, which these participants of the international trade and potential parties of the arbitration have to International Chamber of Commerce. ICC Rules are permanently revised and modified by the Court ICC, which as a part of the International Chamber of Commerce, is entirely authorized by their administration and application in the sense of protection of principles on which the arbitration is based.

Therefore in this rigorous thesis, to each phase of the arbitration ruling is devoted a separate special chapter, while in the subchapters I try to paying attention to the principles of the procedure, mainly to the choice of the law, which may be essential for any arbitration.

In the text of my thesis I tried to incorporate, in addition to the opinions of leading world legal experts, citations of important arbitration decisions issued in various countries of the world. At the end, I am concentrating on the issue of the recognition and enforcement of the awards according the New York Convention, which takes precedence over the application of other national regulations.

The fundamental principle of the arbitration as has been already written above in this thesis, is the autonomy of will of the parties as well during closing the arbitration clause and also in choosing of the place of arbitration, number of the arbitrators and at the opportunity of

the choice of the various procedures of the arbitration. Another important mark of the arbitration, which very often is the reason to choose the arbitration as the way to settle any commercial dispute is its non-publicity. This has huge meaning mainly for the protection of the good name of the participants and know – how of the companies about the production of their goods or leading of the business. On the members of the Secretary and arbitrators or other participants are posing huge demands on their loyalty and confidentiality in connection to the arbitration rulings and decisions.

The Arbitration under the Rules of the International Chamber of Commerce, is generally the most valued as this world institution grateful to its long existence, historical development and positive influence on the world trade progress and economical relations in the world has a big authority. Duly the mentioned reasons is clear, that the arbitration decision created according the Rules ICC agreed in the arbitration clause, has anywhere in the world big chance to be admitted without any problems or legislative and administrative obstructions executed in the competent state. On the level of each legal department and as well the international arbitration is necessary that the arbitration generally keep the step with the world technical progress and economical trends.

Certainly it will be very interesting to observe how further development of the economical and social development will touch the way of leading of the arbitration and decision making according the Rules ICC.

Abstrakt

Arbitráž jako mimosoudní forma řešení obchodněprávních sporů je stále více popularizována. Na mezinárodní úrovni je nejvýznamnější institucionalizovanou arbitráží rozhodčí řízení podle rozhodčích pravidel Mezinárodní obchodní komory se sídlem v Paříži. Jedním z důvodů volby tohoto typu arbitráže je zejména mezinárodní význam a autorita, kterou v rámci mezinárodního obchodního styku oplývá Mezinárodní obchodní komora a její přidružené instituce zejména v daném případě tedy Soud ICC. Tento typ rozhodčího řízení považuji za jednu z nejvhodnějších forem rozhodování mezinárodních obchodních sporů, co také potvrzuje historie jejího vývoje, výhody, které poskytuje svými zásadami a autorita, kterou oplývají rozhodčí nálezy. Procesní adaptabilita řízení a vysoká odbornost rozhodců poskytuje skvělou půdu pro hladký průběh celého řízení. Základními zásadami tohoto typu rozhodčího řízení je autonomie vůle stran, zásada rovnosti stran, neveřejnost, diskrétnost, rychlost a ekonomičnost. Největší tlak je kladen právě na členy senátu, kteří při svém rozhodování musí kromě dodržení Pravidel důrazně respektovat také imperativní předpisy a veřejný pořádek státu místa konání arbitráže a také státu, ve kterém má být nález následně vykonán.

Každá fáze od podání návrhu na zahájení rozhodčího řízení na Sekretariátu, přes volbu členů rozhodčího senátu, průběh samotného rozhodčího řízení až po vydání závěrečného, ve skrutiniu posvěceného rozhodčího nálezu podléhá diktátu Soudu ICC a musí respektovat konkrétní ustanovení Pravidel ICC. Soud ICC je orgánem *siu generis*, který sice rozhodčí spory nerozhoduje, ale vykonává dohled a administraci všech arbitráží, kterých účastníci si ujednají jejich vedení dle Pravidel ICC. Soud ICC také hodnotí konečný meritorní rozhodčí nález před jeho finálním vydáním. Jen takový rozhodčí nález, který byl řádně zkontrolován a schválen ve skrutiniu Soudu ICC může být vydán a uznán jako pravomocný. I když Soud ICC klade důraz na dodržování Pravidel ICC v každém rozhodčím řízení, za určitých okolností se připouští, aby rozhodci rozhodovali dle vlastního uvážení zejména podle zásad spravedlnosti, tzv. *equity*. Vždy však musí být respektovány zásady a principy, na kterých Pravidla ICC spočívají. Věřím, že tato práce poskytne jejím čtenářům, jasný obraz rozhodčího řízení dle Pravidel ICC tak, jak je vnímám v současnosti a umožní pochopit výhody, které přináší i principy a zásady spravedlivého procesu, které svou existencí udržuje a dále rozvíjí.

Klíčová slova

Rozhodčí řízení, právo rozhodné, Mezinárodní obchodní komora, arbitrabilita, autonomie vůle, neveřejnost řízení, ekvita, *amiable compositeur*

Abstract

Arbitration as an out-of-court form of business dispute resolution is becoming increasingly popular. One of the most important institutionalized arbitrations on an international level, is arbitration according to the Rules of the International Chamber of Commerce located in Paris. One reason for choosing this type of arbitration is in particular the international importance and the authority that the International Chamber of Commerce and its affiliated institutions, in particular the ICC Court, have in the international trade area. I consider this type of arbitration to be one of the most appropriate forms of proceeding in international business disputes, what also confirms the history of its development, the benefits it provides by its principles and the authority that the arbitrators obtain. The process of adaptability of the proceeding and the highly skilled arbitrators provide a great ground for the smooth running of the whole process. The basic principles of this type of arbitration are the autonomy of the parties will, the principle of equality of parties, non-publicity, discretion, speed and economy. That's why the greatest pressure is placed on arbitral tribunal members who, in addition to respecting the Rules ICC, must also strongly respect the imperative regulations and public order of the State of the place of arbitration as well as the State in which the final award is going to be enforced. Every stage of the arbitration since filing a motion to initiate arbitration proceedings at the Secretariat, through the election of the members of the Arbitral Tribunal, the course of the arbitration itself, till the final examination of the arbitration award, is subject to the ICC Court's dictates and must respect the specific provisions of the ICC Rules. The ICC Court is a body of *siu generis*, which does not decide the arbitration itself but supervises and administers all arbitrations where the participants agreed to conduct under the ICC Rules. The ICC Court also supervises final draft of each award before its final release. Only such an arbitration award, duly audited and approved by the ICC Court, may be issued and recognized as final. Although the ICC Court emphasizes compliance of the arbitration procedure with the ICC Rules, in a certain circumstances arbitrators are instructed to make judgments according to their own discretion, in particular according to the principles of justice, e.g. *equity*. However, the principles and principles underlying by the ICC Rules must always be respected. I believe that this work will provide its readers a clear picture of the arbitration according to the ICC Rules at the present time and will make it possible to understand the benefits and principles of the fair process which this arbitration maintains and continues to develop.

Key words

Arbitration, applicable law, International Chamber of Commerce, arbitrability, autonomy of will, non-publicity, equity, amiable compositeur